Likyi-á nɩ̀vɩ̀nɩ̀ tir nɛ̂ wãrkɩ Yesu tyɩ́ sɔkɔ

Likyi-á nɛ̂ yo ǹ sɛ́bɛ́y tyɩ́ yõ

1 Ń dɩ̃́ Tewofil, tyi nónó-á pɩ á wrɔ́, névye
náhnáh tyah mɛ sélɛ n wãrkɩ.
2 Pè sè wãrkɩ, sɔ̃́-á tàrfyɔ̀nɔ́ yo sélɛ á tyɩ́, pépi
nónó-á sõ̀ wɛ sélɛ sé tyah gbɩ̃́ dùkùlɛ, tɛ́ sõ̀ mɛ
Liyel wɛy yópúlɛ.
3 Képah ye, ńmɔ tɔ mɛ tyi nɔ́pi nɩ́y tɛ̃ pallɛ,
nónó-á pɩ, à tɔkɔ ké tyah gbɩ̃́ tyɩ́. Tɛ́ mɛ ké tyɩ́
nɛ, ńmɔ tɔ sè wãrkɩ ǹ kɔ̃ sé wɛ̃̀kɩ̀ yõ, sǎh pɩ syɩ
wɛ̃ tyɩ́ sɔ̃́, ń dɩ̃́ Tewofil.
4 Képah sɔkɔ, á kɩ pɩ̃ nɛ, wáh kwɔ́nɔ́ nɛ̂ wɛ,
gbɩ-á kélɛ.

Yɩ̃̂nyõ tɛ̃ntõ̀ yɔ́ pɔ Wèlnwɩ̃̀lkɩ̃̀-ò Nsyɔ̃ dúbɩ̃̂nɔ́ tyɩ́ yo sah

5 Yerɔdɩ-á sõ̀ mɛ yõ̀tɛ̃̀nɛ Yude kwil yõ sɔkɔ gbɩ̃́
nɛ̂nɛ, sárká wɩ̃̀lkɩ̃̀pu yõ̀tɛ̃ yɔ́ sõ̀ mɛ, pè n ye
Nsakarɩlɛ. Sárká wɩ̃̀lkɩ̃̀pu yõ̀tãm nónó-á sõ̀ Abya
tɩ̃̀nkɩ̃̀lɛ, pépi sɔkɔ nɛy yɔ́ ye sõ̀ ǹnɛ. Ǹ kyɩ
Yelisabɛtɩ tɔlɛ sõ̀, sárká wɩ̃̀lkɩ̃̀pu yõ̀tɛ̃ ǹgbɛ̃ Arõ
náh nɛy ye ǹnɛ.
6 Pé nɩ́mɩ́ sõ̀ mɛ nɛ́gblɔ́lɛ Liyel yah. Pè sõ̀ mɛ
Liyel tyi kõ̀nsàhnɔ́ póllɛ n pɩ, tɛ́ mɛ ǹ tyɩ́yónè
pól tɛ̃ yɩ̃́ɩ̃́.

7 Ǹtɛ, pé nímí sɔ̏ dye tɛ, Yelisabɛtɩ náh sɔ̏ fɛ̃ pi
wɛ n pi, képah ye pi náh sɔ̏ mɛ pé tyí.

8 Sɔ̋ yɔ́lɛ, Nsakarɩpi tȉnkȉ tɔ̏ pɩ gbɩ̋-á pɔ nɔ, à
sɔ̏ mɛ tɔ̏lɛ n pɩ Liyel yah pélɛ.
9 Pǎh dar tɛ́ sɑ̋hntɔkɔnɔlɛ n pɩ sɔ̃́, kè sɔ̏ pɔ
yĩnɛ ǹmɔlɛ. Ȁ sɔ̏ yĩnɛ à de Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃
sɔkɔ, à sèkukuri pɑ̃n pèpɛy sukɛ Tɛ̃̏ ǹgbɛ̃ Liyel
yah sɔkɔ.
10 Légbɩ̋nɛ, tɔ́wû pól sɔ̏ mɛ Liyellɛ n ni kégbɔ́
sɔkɔ, wǎh wɔ̀kɔ̀lɛ n yɔ̃ gbɩ̋ nɛ̂nɛ.
11 Wǎh mɛ képah sɔkɔ, yɩ̂nyɔ̃ tɛ̃ntɔ̏ yɔ́ wil ǹ
yah, tɛ́ mɛ yĩn tɛ̃ wɔ̀kɔ̀ yɔ̃ yɔ̃ kwâh gbɔ̏yɔ̏ sɔ̏lɛ.
12 Nsakarɩ-á à wɛ gbɩ̋ nɛ̂nɛ, tíkí à tɛ̃, ǹ lékɑ̋m
fɛ̃kɩ.
13 Ǹtɛ, yɩ̂nyɔ̃ tɛ̃ntɔ̏ mɛ̀ yo ǹ tyí: «Nsakarɩ, káh
tíkí pɩ, á Liyel nínɔ́ ye tɛ̃. Á kyɩ Yelisabɛtɩ kɩ
dɩ̋npir dubi á tyí, tɛ́ á kɩ ǹ yĩn sah Nsyɔ̃́nɛ.
14 Ǹ dúbínɔ́ kɩ pɩ nɩ̀vɩ̀nɩ̀ ǹgbɛ̃nɛ áwɔ ànɛ̂
névye náhnáh tyí,
15 ǹ nɛ́-ǹgbɛ̃ pɔ́npɩnɔ yĩnnɛ Tɛ̃̏ ǹgbɛ̃ Liyel yah.
Ȁ náh dȉvɛ̃ wɔ n pi, à náh tɔ̃ kònɔ́ yɔ́ ńtɛ̃ wɔ n
pi, tɛ́ kɩ mɛ yúkúnɔ́lɛ Liyel Mírkí tǎhkɩ̀lɛ ǹ
dúbí-ńkɛ̃̏ gbɩ̋ dùkùlɛ.
16 Ȁ kɩ pɔ Yisrayel névye náhnáh kɔ̃, pè kɩ pé
syɩ pɔ pé Tɛ̃̏ ǹgbɛ̃ Liyel tyí.
17 Ȁ kɩ n kɔ Liyel yah Yeli pɩ dùkù ànɛ̂ ǹ
tǎhkɩ̀lɛ ǹ sɔkɔ. Ȁ kɩ pɔ súbí ànɛ̂ pé wɛ̃̋npȉ wrɔ́
tɔ̃ sah, tɛ́ kɩ nòhnɩ̀-ǹkɛ̃̋pú vi mɔ pɩ nòhnɩ̀pulɛ. Ȁ
kɩ névye tɔ̃ sah vi mɔ Tɛ̃̏ ǹgbɛ̃ kɔ̃.»

18 Wǎh yo sɛ̃́, Nsakarɩ yo ǹ tyí nɛ, péwɔ ànɛ̂
pé kyɩlɛ, pé nímí-á dye tɛ. Kǎh pɩ sɛ̃́, sɔ̃́ se pé kɩ
fɛ̃ pĩ nɛ, gbɩ-á à yo nɩ?
19 Képah sɔkɔ, yĩ̂nyõ tɛ̃ntɔ̃̀ yo ǹ tyí: «Kabrɛlɩ
ye ńmɔlɛ, nɛ̂-á n yĩn Liyel yah, à ǹ tɔ̃̀lɛ n pɩ. À ń
tɛkɩ mɔ nɛ, mé pɔ nìvìnì wɛy mɛ̀ yo á tyí.
20 Ǹtɛ yah, á náh sɛ̃ ń wɛlɔ yõ. Tɛ́, sè kɩ mó tɔ̃
pɔ n pɩ n tũ n pi sé gbĩ́ sɔkɔ. Képah ye, á vyãh
kɩ gbɩ tɛ̃, á náh tɔ̃ fɛ̃ n wɛkɩ n pi fɔ́ɔ́, kɩ pɔ nɔ
tyi nɔ́pi píntũ sɔ̃́ tyí.»
21 Légbĩ́nɛ, tɔ́wû sɔ̃̀ mɛ Nsakarɩlɛ n syɩkɩ. Tɛ́ ǹ
kàhnmonɔlɛ Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ sɔkɔ, képah sɔ̃̀ mɛ
pé gbɛ̃̀n du.
22 Ǹtɛ, Nsakarɩ-á pópó n wil, à náh mɛ fɛ̃ n yo
n mɔ pé tyí. Kǎh pɩ sɛ̃́, no pĩ nɛ, gbĭl tir yɔ́-á wil
ǹ yah Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ sɔkɔ. À sɔ̃̀ mɛ ǹ gbɛ̃̀n ólɛ
n pɩ n mɔ pé tyí, tɛ́ mɛ wɛkɩ kwlɔ.
23 Képah náh, ǹ tɔ̃̀ pínɔ́ sèpĩ̀n-á pɔ tũ Liyel tyí,
à ǹ syɩ yuku ǹ gbô.
24 Kénɛ sèpĩ̀n sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh, ǹ kyɩ Yelisabɛtɩ
kúrkì tɔkɔ, tɛ́ kè wɔ̃bɩ ńwɔ̃́lɔ́ kwlɔ́. À sɔ̃̀ mɛ n sɔ̃
nɛ:
25 «Yah, pèpɔrɩ nɛ̂-á Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel pɩ ń tyí yɔ̀.
À ye ńtyĩ́nɔ yah dah mɔ ń tyí sɔkɔ núkúnúkú, à
ń sen tɔkɔ to ń yõ névye yah.»

Yesu dúbĩ̂nɔ́ tyí yɔ́nsàhnɔ́lɛ Mari tyí

26 Képah náh, ńwɔ̃́lɔ́ kénúkò sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh,
Liyel tɔ̃ ǹ yĩ̂nyõ tɛ̃ntɔ̃̀ Kabrɛlɩ tɔ̃ kwil yɔ́ sɔkɔ,
nɛ̂-á pè n ye Nasarɛtɩlɛ, Kalile sétáh yõ.

27 À à tõ yɛ̃ndyíkì yɔ́ tyí, nɛ̂-á sɔ̃̀ mɛ gbĩ́nɔ́lɛ
Davidi náh nɛy Yosɛfu tyí. Yɛ̃́ndyíkì mɛ̀ yĩn ye
sɔ̃̀ Marilɛ.
28 Wăh kyı, à de yuku Mari tnɔ̂, tɛ́ yo ǹ tyí:
«Mé wɛkı á tyí Mari. Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyel mɛ pèpɔrı
yɔ́ tɔ̃ sah pı á tyí, à mɛ álɛ.»
29 Mari-á kénɛ wɛlɔ noh sɛ̃́, ǹ gbɛ̃̀n du. À sɔ̃̀
mɛ n sõ ǹ fɔkɔ nɛ, yõ nɛ̂ yõ se à pɔ wɛkı mɔ pé
tyí sɛ̃́ nı?
30 Képah sɔkɔ, yĩ̂nyõ tɛ̃ntɔ̃̀ yo ǹ tyí: «Mari,
pèpɔrı ye Liyel n pı á tyí ǹ nìgbɛ̀kì sɔkɔ. Káh n
yɛ kè pı tíkí tirlɛ á tyí.
31 Yah, á kı kúrkì tɔkɔ, kı dĩ́npir yɔ́ dubi, tɛ́ kı
ǹ yĩn sah Yesulɛ.
32 À kı pı nɛ́-ǹgbɛ̃nɛ Liyel yah. À kı n ye
yɔ̃̀tah Liyel pilɛ. Tɛ́ Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyel kı à kɔ̃, à kı tɛ̃
kwil yõ ǹ náh nɛy Davidi sɔ̃́.
33 À kı n wũ n pi Yisrayel kwil pól yõ
gbĩ́mɛgbĩ́. Ǹ yɔ̃̀tɔ̃rí náh tyɛ yah n pi póllɛ.»
34 Wăh yo sɛ̃́, Mari à piki yah nɛ, ǹtɛ, pé náh
se dĩ́ tyí pĩ. Sɔ̃́ se kè kı pı, tɛ́ pé kı kúrkì tɔkɔ nı?
35 Yĩ̂nyõ tɛ̃ntɔ̃̀ mɛ tɔ̃ yo ǹ tyí: «Liyel Mírkí kı
tiki á yõ, tɛ́ yɔ̃̀tah Liyel tăhkì kı fɔkɔ tũ á yõ fob
sɔ̃́ mɔ. Képah ye, pi nɛ̂-á á kı n dubi n pi, à kı
mɛ pèkè kɛ̃́nɛ ǹ sɔkɔ, tɛ́ kı n ye Liyel pilɛ.
36 Yah, á wɔ̀kɔ̀ nɛy Yelisabɛtı, nɛ̂ tyí-á no yo tũ
nɛ, píkɛ̃́n sê-á ǹnɛ, à mɛ kúrkì tɔkɔ ǹ dyèntɛnɔ
náh, ké ńwɔ̃́lɔ́ kénúkò-ò ye yɔ̀. À kı n dubi n pi
dĩ́npirlɛ.
37 Á náh wɛ di, Liyel tɛ̃ wɛ tyi pól tyí.»

38 Wǎh yo tɛ, Mari tɔ̃ ǹ syɩ yo ǹ tyí: «Ńmɔ mɛ
Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel tyí yõ. Wáh yo sɔ̃, Liyel kè pɩ sɛ̃ ń
tyí.» Képah náh, yĩnyõ tɛ̃ntɔ̃ ǹ syɩ sɔkɔ.

Mari kyínyahnɔlɛ Yelisabɛtɩ tyí

39 Kénɛ sèpĩn sɔkɔ, Mari yuku sɔkɔ súú ymɔ
yõ, Yude kwil yɔ́ sɔkɔ.
40 À kyɩ de Nsakarɩ gbô, tɛ́ wɛkɩ mɔ Yelisabɛtɩ
tyí.
41 Yelisabɛtɩ-á Mari wɛ́kínmɔnɔ noh, piri
núkú kah werke ǹ fɔkɔ sɔkɔ. Képah sɔkɔ,
Yelisabɛtɩ mɛ yuku Liyel Mírkí tǎhkìlɛ,
42 tɛ́ yo ǹ tyí yĩnpɔ̃ ǹgbɛ̃nɛ nɛ: «Sãm mɛ
mɔ́nɔ́lɛ á sɔkɔ, à kal syɔ́ póllɛ. Ànɛ̂ sãm mɛ
mɔ́nɔ́lɛ á fɔkɔ táh piri tɔ sɔkɔ.
43 Nɛ́dúkú nɛ̂ mɛ ńmɔ tɛ̃ tɔlɛ, tɛ́ ń Tɛ̃ ǹgbɛ̃ yṹ
kɩ pɔ n yah ń tyí?
44 Á náh wɛ di, máh fyɔ̀ á wɛ́kínmɔnɔ noh
ńyãh, nìvìnì tɛ̃ tyí, piri núkú kah werke ń fɔkɔ
sɔkɔ.
45 Nìvìnì mɛ á tyí, áwɔ nɛ̂-á sɛ̃ ké yõ nɛ, Tɛ̃
ǹgbɛ̃ Liyel-á nɛ̂ yo, kǎh kɩ pɩ tũ.»

Liyel yĩn gbîlkînɔ́lɛ Mari tyí yìgbìnì sɔkɔ

46 Képah sɔkɔ, Mari nɛ:

«Ńmɔ mɛ ń nɩ dal mɔ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyellɛ n gbilki,
47-48 Ń Pwáhnmɔ-ò Liyel fɛ̃ syi yah dah mɔ ń tyí
sɔkɔ.
Képah ye, ń nɩ mɛ vínɔ́lɛ ǹ yĩnnɛ.
Ńmɔ nɛ̂-á mɛ ǹ tyí yõ, mɛ ń gblɔ̌ynɛ n tiki n mɔ
ǹ yah sɔkɔ.

Gbɩ yõ, à tɔkɔ núkúnúkú tyí, knɔ knɔ pól kɩ pɔ
n yo n pi nɛ,
máh yèvɩnɩ wɛ.
49 Tyi pól tyí tɛ̃́nwɛ-ò Liyel ye tyí-ǹgbnɔ pɩ ńmɔ
tyí,
ǹ yĩn ye Kètɔ̀kɛ̃́ Liyellɛ.
50 Ǹ nɩ̀gbɛ̀kɩ̀ kɩ mɛ tɔ̃́nmɔnyukunɔlɛ knɔ knɔ
pól yõ tyɛ́-ńkɛ̃́nɛ, nónó-á ǹ yah tíkílɛ n pɩ.
51 Ȁ ǹ gbȍ tǎhkɩ̀lɛ tȍ pɩ:
Gblɔ̌y gbílkínɔ́ sõnɔ-á mɛ nónó sɔkɔ,
à pè karkɩ.
52 Ȁ yȍtãm tiki mɔ pé tɔ̃́rí klǒ yõ,
tɛ́ gblɔ̌y tíkínmɔpu dɔkɔ mɔ.
53 Ȁ yõ yõ yîlɛ kwɛ́ndébé kɔ̃ yĩ́í,
tɛ́ tahbɩ fĩn mɔ pè sɔkɔ pé gbȁn kúkɔ́lɛ.
54 Ȁ Yisrayel névye yohnɩ mɔ,
pépi nónó-á mɛ ǹ tyí yõ.
Ǹ dyɔ náh fwɔ ǹ nɩ̀gbɛ̀kɩ̀ pínɔ́lɛ,
55 à yuku Abrahmɩ ànɛ̂ ǹ náh tãn tȉnnɛ
tyɛ́-ńkɛ̃́nɛ, wǎh sȍ ǹ vyãh kɔ̃ sɔ̃́ á súbí
ǹgbò tãn tyí.»
56 Képah sɔkɔ, Mari tɛ̃ Yelisabɛtɩlɛ, à ńwɔ̃́lɔ́
tɔ̃́nɔ́ kénkɔ̃ pɩ. Képah náh, à ǹ syɩ sɔkɔ ǹ tȉnnɛ.

Wèlnwȉlkȉ-ò Nsyɔ̃ dúbînɔ́lɛ

57 Képah sɔkɔ, Yelisabɛtɩ dubi gbĩ́-á pɔ nɔ, à
dubi dĩ́npirlɛ.
58 Ǹ tnɔ̂ tɛ̌pu, ànɛ̂ ǹ wɔ̀kɔ̀ tãn-á noh nɛ, Tɛ̃
ǹgbɛ̃ Liyel-á pèpɔrɩ ǹgbɛ̃ pɩ ǹ tyí, pè à tahlɩ pè
ké nɩ̀vɩ̀nɩ̀ pɩ.

59 Ǹ dúbínɔ́ sèpȉn kwǎrtɔ̃́-ò sɔ̃́lɛ, pè pɔ piri
kɔ̃̀-ǹsah, tɛ́ mɛ n yah n kɔ̃ ǹ sú yĩn dyí-ńsahlɛ ǹ
tyí, nɛ̂-á Nsakarılɛ.
60 Ǹtɛ, ǹ yṹ mɛ yo pé tyí nɛ: «Ɔ̃̄ɔ̃, à kı n ye
Nsyɔ̃nɛ.»
61 Pè mɛ yo ǹ tyí nɛ, ǹgbǒ ǹ wɔ̀kɔ̀ nɛy yɔ́ ńtɛ̃
yĩn náh mɛ sɛ̃́ dɛ́.
62 Tɛ́ mɛ kwásí pı piri sú tyí nɛ, yĩn nɛ̂ se à kı
sah à kɔ̃ nı?
63 Képah sɔkɔ, à pè kɔ̃, pè sésár sɛ́nɔ́ yɔ́ tɔkɔ
pɔ à kɔ̃, à wãrkı mɔ ké yõ nɛ: «Nsyɔ̃ ye ǹ
yĩnnɛ.» Képah pé pól gbȁn du.
64 Nɛ́npɔ́ swɔ, Nsakarı nɛ́npɔ́rí dɛ mɔ, ǹ vyãh
gbínɔ́ tyɛ, à tyah n wɛkı, à Liyel yĩnnɛ n gbilki.
65 Kǎh pı sɛ̃́, tíkí de pé tnɔ̂ tɛ̃pu pól sɔkɔ, tɛ́ no
sȍ mɛ tyi nɔ́pi póllɛ n yãh n kɔ̃ Yude ymɔ yõ
kwlo pól sɔkɔ.
66 Tɛ́ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel sȍ mɛ ǹnɛ. Képah ye, nónó
pól-à sȍ tyi nɔ́pi noh, pě sè tɛ̃ n sah pé nnɔ sɔkɔ,
ǹ tɛ́ nɛ mɛ wɛ̃nɛ n piki n yah nɛ ńkɛ̃, piri mɛ̀ se
kı pɔ n pı n pi nɛ́dúkú nɛ̂nɛ nı?

Liyel yĩn gbîlkînɔ́lɛ Nsakarı tyí yìgbìnì sɔkɔ

67 Képah sɔkɔ, piri sú Nsakarı Liyel Mírkí
tǎhkì wɛ, tɛ́ mɛ Liyel tɛ̃ntȍ wɛlɔlɛ n syi n yo nɛ:
68 «Tɛ̃ ǹgbɛ̃ nɛ̂-á Yisrayel Liyellɛ, ǹ yĩn nɛ n
gbilki,
ǹmɔ nɛ̂-á pɔ ǹ no yohnı mɔ, à pè wilki yɔ̃rı
sɔkɔ,
69 tɛ́ mɛ Pwáhnmɔ-ò tǎh wilki mɔ á kɔ̃,
à wil ǹ tȍnpı dĩ́ Davidi náh tãn sɔkɔ.

70 Képah ye lésɔ̃ à ǹ tɛ̃ntɔ̏ syínyopu kɔ̃, pè yo
sah di mónɔ́lɛ nɛ,
71 páh kɩ á syi pwah mɔ á pěltãn tyí,
tɛ́ kɩ á wilki á dyɔ yɔ́pú gbɔ̏.
72 À á súbí ǹgbò tãn nɩ gbɛ yɩ̃́ɩ̃́.
Ǹ dyɔ náh fwɔ ǹ yégbékè kwrɔ́nmɔnsàhnɔ́ tyílɛ
pélɛ.
73 À sɔ̏ ǹ wo á ǹgbò sú Abrahmɩ tyí nɛ,
74 páh kɩ á tɛ̃ syi á pěltãn gbɔ̏,
á kɔ̃ á fɛ̃ tɔ̏lɛ n pɩ pé tyí tíkí kɛ̃́nɛ,
75 á mó pɩ nɛ́gblɔ́lɛ yályál pé yah,
á min pól sɔkɔ.
76 Tɛ́ áwɔ tɛ̃ wɔlɛ, ńmɔ pi, á kɩ pɔ n kɔ Tɛ̃ ǹgbɛ̃
yah sɔkɔ,
kɩ ǹ wǎl tɔ̃ n sah n pi.
Képah ye, pè kɩ álɛ n ye ‹Yɔ̏tah Liyel tɛ̃ntɔ̏
syínyo-òlɛ›.
77 Tɛ́ kɩ ǹ no kɔ̃ pè kɩ pwáhnmɔnɔ dùkù pĩ,
pé tyípêl yɔ̃̌nmɔnɔ gbɔ̏ yõ.
78 Ápi Liyel nɩ̀gbɛ̀kɩ̀, ànɛ̂ ǹ tɔ̃́nsàhnpɩnɔ gbɔ̏ yõ,
à kɩ kyòo mɔ á yõ kɩ wil yɩ̃̂nyõ gbɩ̃́ sɔ̃ gbo,
79 kɩ pɔ kyòolɛ névye kɔ̃, nónó-á mɛ kũ fɛ̃́ntũ̂
tíkí sɔkɔ,
tɛ́ kɩ á yey vi mɔ yèvɩnɩ wɛ̃́kɩ̀ yõ.»
80 Tɛ́ Nsyɔ̃ tɛ̃ wɔ sɔ̏ mɛ n kyãh, ànɛ̂ ǹ lékɑ̃́m
mɛ n yɩkɩ n mɔ n yuku. À sɔ̏ mɛ tɛ̃ gbɛ̃́nnɩ sɔkɔ
pópó, à pɔ syɩ ǹ gblɔ̃̌y wɛ̃́kínɔ́ gbɩ̃̏yɩ̃̏kɩ̀ tyí
Yisrayel névye yah.

2

Yesu tɛ̃́nwɛnɔ n wil ńyãh?

1 Kénɛ tyi pɩ gbɩ̃́nɛ, Wromɛnɔ yɔ̃̀tɛ̃ Wokusti
kwní kɔ̃ nɛ, pè pé tɔ̃rí mɛ́-ńtẫn névye pól yãh
pé dan pɩ̃.
2 Kénɛ névye yã̌hnɔ́ gben pɔ Krinisi wɛ Siri
kwlo pól yah yétɛ̃̀nɛ.
3 Képah tɛ̃̀nɛ, no pól sɔ̃̀ mɛ pé yninɛ n wãrkɩ n
pɔ pé súbí kwlo sɔkɔ.
4 Tɛ́ Yosɛfulɛ, yɔ̃̀tɛ̃ dɩ̃́ Davidi náh nɛy ye sɔ̃̀
ǹnɛ. Kǎh pɩ sɛ̃́, ǹ tɔ mó wil Nasarɛtɩ kwil, Kalile
sétáh yõ, à yuku Yude kwil yɔ́ sɔkɔ, pè n ye
Betlɛmɩnɛ, yɔ̃̀tɛ̃ dɩ̃́ Davidi dúbí-ńsah.
5 Tɛ́ Yosɛfu kyɩ Mari sɔ̃̀ mɛ kúrkɩ̀lɛ, pǎh n
yuku pé yni wã́rkɩ́-ńsah gbɩ̃́ nênɛ.
6 Pǎh kyɩ yĩni tɛ̃, pè sɔ̃̀ mɛ sɛ̃́ nɛ́npɔ́, tɛ́ Mari
dubi sɔ̃́ nɔ.
7 Képah sɔkɔ, pè tɛ̃-ǹsah yah kwlɔ nɛ́pân
twáh-ńsah, tɛ́ kyɩ tɛ̃ yípɛ̂y sɛ̃-ńsah. À ǹ pígben
dubi dɩ̃́npirlɛ, tɛ́ à plo fwɔ gbrólɛ, à snɛkɩ mɔ
yípɛ̂y yõ yõ dú yɔ́ sɔkɔ.

Yɩ̃̂nyõ tɛ̃ntõnè wɩ̀lnmɔnɔlɛ képyɛ́nfɛ̃bɩ yõ

8 Légbɩ̃́nɛ, Betlɛmɩ kwil gbɔ̀pɔ yɔ́lɛ,
képyɛ́nfɛ̃bɩ yísyɔ́ sɔ̃̀ mɛ n sõ gbãn sɔkɔ, à pé
képyɛ́nɩ̀nɛ n syɩkɩ.
9 Pè mɛ tɛ̃̀nɔ́lɛ, tɛ́ yɩ̃̂nyõ tɛ̃ntɔ̃̀ yɔ́ pɔ wil mɔ pé
yõ. Nɛ́npɔ́ swɔ, Liyel tɔ̃rí núkú tyah pól piki
pěrr pé yõ. Tíkí mɛ pè kah tɛ̃.

10 Yȋ̂nyõ tɛ̃ntȍ mɛ yo pé tyɩ́: «Yé káh tɩ́kɩ́ pɩ!
Kwil pól nɩ̀vɩ̀ tir pèpɛy yɔ́ ye mé pɔ yó-ńsah yé
tyɩ́.
11 Piri yɔ́ mɛ dubi yé tyɩ́ kwɛy lékȃ̂hnɛ Davidi
kwil sɔkɔ. Ǹmɔ ye Tɛ̏ ŇGBƐNƐ pè n ye Kristalɛ,
Liyel-á nɛ, páh kɩ nɛ̂ tɛkɩ mɔ. Ǹmɔ ye tɔ̃ yé
pwáhnmɔ-òlɛ.
12 Tɛ́ yáh nɛ pɩ sɔ̃́, tɛ́ à yah n pĩ n pi, kè wɛ yɔ̀:
Yáh kɩ kyɩ pɩ́yɩ̃́rɩ́ nɛ̂ wɛ plónɔ́lɛ flɔlɛ, tɛ́ mɛ
snɛ́kɩ́nmɔnɔlɛ yɩ́pɛ̂y yõ yõ dú sɔkɔ, ǹmɔ ye.»
13 Nɛ́npɔ́ swɔ, yȋ̂nyõ tɛ̃ntõnè yɩ́syɔ́ wil
kwĩnkilɛ yȋ̂nyõ, à pɔ gben tɛ̃ nɔ, pè tyah Liyel
yĩnnɛ n gbilki yɩ̀gbɩ̀nɩ̀ sɔkɔ, mɛ yo tũ nɛ ńkɛ̃́:
14 «Liyel yĩn pɩ gblò yȋ̂nyõ.
Ǹmɔ ye ǹ yèvɩnɩnɛ ǹ nɩ̀vɩ̀ névye kɔ̃ sétáh yõ.»

Képyɛ́nfɛ̃bɩ kyɩ́nyahnɔlɛ Yesu pȋ̂yȋ̃́rȋ̂ tyɩ́

15 Képah náh, yȋ̂nyõ tɛ̃ntõnè-á pé syɩ sɔkɔ
yȋ̂nyõ, képyɛ́nfɛ̃bɩ nɔ́pi mó n yo wɛ̃ tyɩ́ nɛ, pé no,
pè yâwɔ pé kyɩ yah Betlɛmɩ. Tir nɛ̂-á pɩ nɛ́npɔ́,
tɛ́ Liyel ǹ tɛ̃ntȍ tõ pé tyɩ́, páh yĩnɛ pé kè wɛ.
16 Pǎh wɛkɩ wɛ̃ kɔ̃ sɛ̃, pè pé kyãh yuku
Betlɛmɩ. Pè pɩ́yɩ̃́rɩ́ mɛ̀ soh kyɩ wɛ snɛ́kɩ́nmɔnɔlɛ
yɩ́pɛ̂y yõ yõ dú sɔkɔ, Mari ànɛ̂ Yosɛfulɛ ǹ gbɔ̀pɔ.
17 Pǎh à wɛ sɛ̃́, yȋ̂nyõ tɛ̃ntȍ-á tyi nónó pól yo
pé tyɩ́ ǹ tyɩ́ sɔkɔ, pè sè yãh pè syah.
18 Nónó pól-á képyɛ́nfɛ̃bɩ wɛlɔ nɔ́pi noh, kè pé
gbȁ̂n du.
19 Mari tɛ̃ mó tyi nɔ́pi pól syi sah ǹ fɔkɔlɛ n sõ.

20 Képah náh, képyɛ́nfɛ̃bɩ pé syɩ. Yɩ̂nyõ
tɛ̃ntɔ̏-á sɔ̏ yo sɔ̃́ pé tyɩ́, kè mó ńtyɩ̃́nɔ pɩ sɛ̃́.
Képah ye, pǎh tyi nónó pól noh tɛ́ tyi nónó pól
wɛ, sépi pè kɔ̃ pè Liyel yɩ̃nnɛ n gbilki, ǹ pal tyɩ́lɛ
n yãh n yuku wɛ̃kɩ̀ yah.

21 Képah náh, piri dúbɩ́nɔ́ sèpɩ̏n kwǎrtɔ̃́-ò sɔ̃́lɛ,
ǹ kõ gbɩ̃́ nɔ. Pè mɛ ǹ yɩ̃n sah Yesulɛ, sɔ̃́-á sɔ̏
yɩ̂nyõ tɛ̃ntɔ̏ yo sah kélɛ ǹ kúrkɩ̏ tɔ́kɔ́-ńkɛ̃̂ gbɩ̃́nɛ.

Yesu dáhbɩ́nɔ́lɛ Liyel gbɔ̏

22 Képah sɔkɔ, sédám pɛ̀kɩ̀ kɯ̃́nɔ́ nɛ̂-á yɩ̃nɛ kè
pɩ Moyisi tyi kɔ̏nsàhnɔ́-á kè yo sɔ̃́, ké sèpɩ̏n-á tũ,
Yosɛfu ànɛ̂ Mari Yesu tɛ̃ yuku Yerusalɛmɩ, à kyɩ
ǹnɛ Liyel gbɔ̏ dahbɩ.
23 Kè ye mɛ wǎ̃rkɩ́nsàhnɔ́lɛ Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Liyel tyi
kɔ̏nsàhnɔ́ sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́, pye gbro dɩ̃́npɩ̀ pól-á
yɩ̃nɛ pè Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Liyel gbɔ̏ dahbɩ.
24 Ànɛ̂ tɔ̃ ǹkànpɩ̏nnɔ́ nínɔ́lɛ, pɛ̀kɩ̀ ànɛ̂ yǔ̃kɩ̀lɛ
Liyel kɔ̃ sárkálɛ, képah náh pɩ, kèpíkípíkínɔ
nínɔ́lɛ, sɔ̃́-á kélɛ wǎ̃rkɩ́nsàhnɔ́lɛ Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Liyel
tyi kɔ̏nsàhnɔ́ sɔkɔ.

25 Tɛ́ légbɩ̃́nɛ, dɩ̃́ yɔ́ sɔ̏ mɛ Yerusalɛmɩ sɔkɔ, pè
n ye Simeyɔ̃lɛ. Ȁ sɔ̏ mɛ nɛ́gbɩ́lɛ Liyel yah, tɛ́ mɛ
n sah ǹ yóré yõ. Ȁ sɔ̏ mɛ Yisrayel pwáhnmɔ-ò
pɔ́nɔ́lɛ n syɩkɩ, tɛ́ Liyel Mɩ́rkɩ́ sɔ̏ mɛ ǹ sɔkɔ,
26 tɛ́ kélɛ à wɛ̃kɩ nɛ, à náh n ku n pi, nɛ́ à náh
Krista wɛ yɩ̃́nɛ, nɛ̂-á Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃ Liyel kɩ tɛkɩ mɔ n
pi.

27 Képah sɔkɔ, Liyel Mı́rkı́ ǹ yah tɛ̃ yuku Liyel
wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kéntáhkı̀ sɔkɔ. Tɛ́ Yesu dúbı́pú sɔ̏
mɛ à tɛ̃ pɔ tyi kɔ̏nsàhnɔ́ pı́ntũ yı̃nnɛ ǹ tyı́, kǎh
yo sah sɔ̃.
28 Képah tɛ̃̀nɛ, Simeyɔ̃ mɛ piri mɛ̀ tɛ̃ ǹ gbɔ̏, tɛ́
Liyel yı̃nnɛ n gbilki, mɛ yo tũ nɛ:
29-31 «Ń Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ Liyel, mé pwáhnmɔ-ò wɛ ń
yı̃́nɛ,
wáh nɛ̂ kɔ̃ kèkɔ̃yɔ̃́ névye pól yı̃́ yah.
Képah ye, á kı fɛ̃ á tɔ̏npı min syi núkúnúkú
à kɔ̃ à nɛ n yuku yèvını sɔkɔ, sɔ̃́-á á wɛy kè yo.
32 Pwáhnmɔ-ò kı pı kyòolɛ kwlo kwlo névye tyı́,
kı á dùkùlɛ pè wɛ̃kı,
tɛ́ kı pı yõ yɔ̃̀nɔ́lɛ áwɔ no Yisrayel tãn tyı́.»
33 Kǎh pı sɛ̃́, tyi nónó-á à yo Yesu tyı́ sɔkɔ, sè
pı gbɛ̃̆ndùnı̀nɛ ǹ sú ànɛ̂ ǹ yṹ tyı́.
34 Képah sɔkɔ, Simeyɔ̃ mɛ sãm mɔ pé sɔkɔ, tɛ́
yo ǹ yṹ Mari tyı́ nɛ: «Yah, piri mɛ̀ mɛ Yisrayel
névye náhnáh syı́kı́nmɔnɔ ànɛ̂ pé náhnáh
yı́lkı́nsàhnɔ́ yı̃nnɛ, ànɛ̂ yékɑ̂b dénɔ́ yõlɛ.
35 Kǎh pı sɛ̃́, névye náhnáh fɔ́kɔ́sɔ̃nɔ kı wilki
mɔ kwèyy. Tɛ́ áwɔ tɛ̃̆ wɔlɛ, á kı yèvyãhrı pı, á
kı nɛ pè sɔ̃̆ mɛ á nılɛ n sukɛ nyàhlɛ.»

Liyel tɛ̃ntɔ̏ syı̂nyo-ò pi An-á nɛ̂ yo Yesu tyı́ sɔkɔ

36 Tɛ́ Liyel tɛ̃ntɔ̏ syı́nyo-ò pi yɔ́ sɔ̏ mɛ, pè n ye
Annɛ. Fanuwel pı́sê ye sɔ̏, nɛ̂-á Asɛrı yı̀kı̀ nɛynɛ.
Ǹ yah sɔ̏ wah náhnáh. Ǹ sépı́l gbı̃́nɛ, wǎh de pɛ
tyı́, ǹ pɛ yah kwlɔ ké ye kwǎrnı́-ò sɔkɔ.

37 À mɛ tɛ̃ pɛ́kúsèlɛ, à pɔ nɔ ye tíkíyɛ̋h pɔ́
ńyɑ̋h tyí. À náh sɔ̏ mɛ n gbɛ n mɔ Liyel wɔ̀kɔ̀
ǹgbɛ̃nɛ, tɛ́ mɛ Liyel yĩnnɛ n gbilki gbĩ́mɛgbĩ́, ké
lékɑ̂h ké gbĩ̀ntɔ̃, níkì tɛ̃́nɔ́ ànɛ̂ nírí sɔkɔ.
38 Ǹmɔ tɔ mɛ de kyɩ yĩnɛ Yesu ànɛ̂ ǹ dúbípúlɛ
Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ. À tyah Liyel
yĩnnɛ n gbilki. Tɛ́ nónó-á sɔ̏ mɛ Yerusalɛmɩ
pwáhnmɔnɔ syɩkɩ tɛ̃, à mɛ piri tyílɛ n yɑ̃h pé
pól tyí.
39 Yesu dúbípú-á Liyel tyi sàhnɔ́ pɩ tũ tɛ,
képah náh, pè pé syɩ sɔkɔ Kalile sétáh yõ, pé
kwil Nasarɛtɩ sɔkɔ.
40 Tɛ́ piri wɔ mó mɛ n kyɑ̃h, mɛ tǎhkìlɛ n wɛ.
Lékɑ̋m ǹgbɛ̃ sɔ̏ mɛ ǹ sɔkɔ, tɛ́ Liyel mɛ ǹ nɩlɛ n
gbɛ.

Yesu wũ̋nɔ́lɛ Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃, ǹ ye gbɑ̃mnî-ò sɔkɔ

41 Ye ye póllɛ, Yesu dúbípú ńkɛ̃̋nɛ nɛ n kyɩ n
pɔ Yerusalɛmɩ, Pakɩ syáh sɔkɔ.
42 Tɛ́ Yesu-á pɔ nɔ ye gbɔ̃ninɔ́lɛ gbĩ́ nɛ̂nɛ, ǹ
dúbípú dɔkɔ yuku ǹnɛ Yerusalɛmɩ, Nsyifunɔ-á
sɔ̏ kélɛ n pɩ sɔ̃̏.
43 Syáh-á pɔ tyɛ sɔ̋ nɛ̂nɛ, pè pé syɩ sɔkɔ, tɛ́ pé
pídĩ́ Yesu mɛ wũ Yerusalɛmɩ, ǹ dúbípú pĩ́-ńkɛ̃̋
sɔkɔ.
44 Pè sɔ̏ mɛ n sõ nɛ, wǎh mɛ ànɛ̂ pé no wɛ̃̆kɔbɩ
yísyɔ́lɛ. Kǎh pɩ sɛ̃́, pè gbĩ̀yĩ̀kì núkú kɔ́lɔ́ kɔ, tɛ́
pyɛ̌ tyah ǹnɛ n yah n kɔ̃ pé wɔ̀kɔ̀ tɑ̃n ànɛ̂ pé
nɛ́pĩ́nɔ́ wrɔ́.
45 Ǹtɛ, pè náh à wɛ. Pǎh à yah kwlɔ sɛ̃́, pè pé
syɩ à yah kɔ̃ yuku Yerusalɛmɩ sɔkɔ.

46 Ké sèpȉn tɔ̋-ò sőlɛ, pè pyě kyɩ à wɛ Liyel
wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃̀ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ. À mɛ kɔ̃́ntɛ̃̆nɔ́lɛ Liyel
ǹgbò wɛ̃̀kɩ̀ kwɔ́pú wrɔ́, mɛ n nohnɩ pé tyɩ́, tɛ́ mɛ
pélɛ n piki n yah tyilɛ.
47 Nónó pól-á sȍ mɛ n nohnɩ ǹ tyɩ́, ǹ lékɑ̃́m
ànɛ̂ ǹ tyi yah yónɔ́ dùkù pé gbȁn du.
48 Ǹ dúbípú-á à wɛ sɛ̃́, kè pépi tɔ gbȁn kah du.
Ǹ yű mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ, pé píɗ́ɩ, sɔ̃́ se pɩ, tɛ́ à pɩ sɛ̃́
pé tyɩ́ nɩ? À yah, péwɔ ànɛ̂ ǹ sú yáh-ńsah-á tyɛ
kègbɩlɛ ǹ yáhnkɔ̃nɔ sɔkɔ.
49 Ǹtɛ, à mɛ yo pé tyɩ́: «Sɔ̃́ pɩ, tɛ́ yé ńnɛ n yah
n kɔ̃? Yé náh pĩ nɛ, máh yĩnɛ mé nɛ n mɛ ń sú
tyah sɔkɔ di?»
50 Ǹtɛ, pè náh mɛ ǹ wɛy mɛ̀ tyɩ́ yah wɛ.
51 Képah náh, à mɛ yuku pélɛ Nasarɛtɩ kwil
sɔkɔ, tɛ́ mɛ ǹ gblɔ̃̆ynɛ n tiki n mɔ pé tyɩ́. Ǹ yű
wɔ mó tyi nɔ́pi pól syi sah ǹ fɔkɔ.
52 Tɛ́ Yesu sȍ mɛ n kyɑ̃h ǹ gbɛ̃́nsê ànɛ̂ ǹ lékɑ̃́m
mɛ n yɩkɩ n mɔ n yuku. Tɛ́ wɑ̃n tɔ mɛ mɔ ǹ
nɩ̀gbɛ̀kɩ̀ yɔ̃ Liyel ànɛ̂ névye tyɩ́.

3

Wèlnwȉlkȉ-ò Nsyɔ̃ Liyel wɛy yónsàhnɔ́lɛ

1 Tibɛrɩ-á sȍ mɛ Wromɛnɔ yȍtɛ̃̆nɛ gbĩ́ nɛ̂nɛ, ǹ
yȍtɔ̃rí ye gbɔ̃nkwlɔ́-ò pɔ Pɔ̃se Pilatɩ wɛ Yude
kwil yah yétɛ̃̆nɛ. Tɛ́ Yerɔdɩ wɔ mó mɛ Kalile
kwil yȍtɛ̃̆nɛ. Ǹ gbɛ̃̆ ɗ́ɩ Filipi mɛ Yitiri ànɛ̂
Trakoniti yɔ̃. Tɛ́ Lisanyasɩ wɔ mɛ Abilɛnɩ yɔ̃.

2 Tɛ́ An ànɛ̂ Kayifi ye sɔ̏ sárká wȉlkȉpu yɔ̏tãm
ǹgbnɔlɛ. Légbɪ̃́nɛ, Nsakarɩ píɗɪ́ Nsyɔ̃ Liyel
yónmɔnɔ noh gbɛ̃́nnɩ sɔkɔ.
3 Kăh pɩ sɛ̃́, à kyɩ Yurdɛ̃ yɔ gbɔ̀plɔ tȁntȁn pól
kɔ kɔ̃, mɛ n yo pé tyɩ́ nɛ, pè Liyel wɛ̃̆kì tɛ̃, pè mó
wèlnwȉlkȉnɔ́ wɛ. Képah sɔkɔ, pé tyɩ́pêl-á kɩ yɔ̃
mɔ pè kɔ̃.
4 Kăh pɩ sɔ̃́, sɛ̃́ ye ńtyɪ̃́nɔ sɔ̏ Liyel tɛ̃ntɔ̏
syɩ́nyo-ò Yesayi wãrkɩ sah kélɛ nɛ ńkɛ̃́:

«Ǹnî yɔ́ yɪ̃́npɔ̃ ye n dɔkɔ gbɛ̃́nnɩ sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́:
‹Yé Tɛ̃ ǹgbɛ̃ wɛ̃̆kì tɔ̃ sah.

Yé ǹ sɔ́kɔ́-ńtȃn pɩ tómtóm.
5 Ymɔ wrɔ́nɔ pól kɩ yɪ̃.
Kènpni ànɛ̂ ymɔ pól kɩ tirki pɩ támm.

Syɔ̃-ǹtȁn knɛ̃̆nì kɩ pɩ tómtóm,
tɛ́ wɛ̃̆túkúnȉ kɩ tɔrɩ.
6 Képah sɔkɔ, no pól kɩ Liyel nɛy pwáhnmɔnɔ
wɛ yɪ̃́nɛ.›»

7 Nɛ́kwɪ̃́nkɩ́ nónó-á sɔ̏ n pɔ n pɔ Nsyɔ̃ tyɩ́ à kɔ̃
à pélɛ n wel n wilki, à sɔ̏ mɛ n yo pé tyɩ́ nɛ,
wáhnmɩ́rɔ́ dùkù nɔ́pi! Nɛ̂ se kwɔ pélɛ nɛ, pǎh kɩ
fɛ̃ to pwah Liyel fɔ̀kɔ̀vyȁhnì yah, nɛ̂-á n pi nɩ?
8 Ńkɛ̃́, pè tyɩ́péplɔlɛ n pɩ nónó-á n wɛ̃kɩ n pi
nɛ, pǎh Liyel wɛ̃̆kì tɛ̃. Tɛ́, pè káh pé gbɔ̏ sah
Abrahmɩ yɔ̃ nɛ̂-á pé súlɛ. Páh kélɛ n yo pé tyɩ́,
Liyel-á kɩ fɛ̃ dyêh nɔ́pi vi mɔ pɩ Abrahmɩ pyelɛ.
9 Tɛ́ man ńtɛ̃-á mɛ yáhnsàhntɛnɔlɛ sésân fɛ̃
yɪ̃nnɛ sé sémîn sɔkɔ. Séswɔ̂ nɛ̂-á n syɩ́-ńkɛ̃̄nɛ
pye pèplɔlɛ, kǎh kɩ ko dah mɔ nyàh sɔkɔ.

10 Képah tɛ̃ sɔkɔ, tɔ́wû Nsyɔ̃nɛ n piki n yah nɛ
ńkɛ̃́, sɔ̃́ se pé yĩnɛ pé pɩ nɩ?
11 À mó yo pé tyɩ́ nɛ, fwɔ̀mɔlɔ nínɔ́-à mɛ nɛ̂
tyɩ́, tɛ̃́ núkúlɛ fwɔ̀mɔ̀-ǹkɑ̂n nɛy kɔ̃. Tɛ́ yɔ̃ke-à mɛ
nɛ̂ tyɩ́, tɛ̃́ yĩ kwɛ́ndé kɔ̃.
12 Mɔ́rɩ́ syɩ́pú yɩ́syɔ́ tɔ pɔ Nsyɔ̃ tyɩ́ nɛ, à pé wel
wilki, tɛ́ à piki yah nɛ, pé kwɔ́-ò dɩ́, ńkɛ̃́ sɔ̃́ se
pépi yĩnɛ pé pɩ nɩ?
13 À mó yo pé tyɩ́ nɛ, pǎh yı̃̀n nɛ̂ yo pé tyɩ́, pè
káh nɛ n dohnɩ n syi ké yɔ̃.
14 Képah sɔkɔ, sràsyɩ́bɩ́ tɔ pɔ à piki yah nɛ
ńkɛ̃́, tɛ́ pépi-á dò, sɔ̃́ se pé kɩ pɩ nɩ? À mɛ yo pé
tyɩ́ nɛ, pè káh nɛy wore ǹ gbɔ̃̀ kwɑ̂h tɛ̃ syi tǎhkı̀
sɔkɔ. Pè káh mó tɔ̃ nɛy gbɔ̃̀ kwɑ̂h syi yı̃́nvı̃̌ sɔkɔ.
Ńkɛ̃́, pè yɛ pé tɔ̃̀ pɩ́nɔ́ wɛ́nɔ́ pé yı̃́nɛ n yuku.
15 Képah sɔkɔ, no pól-á sɔ̃̀ mɛ pwáhnmɔ-ò
syɩ́kɩ́nɔ́ sɔkɔ sɛ̃́, pè sɔ̃̀ mɛ pé gblɔ̃̌ynɛ n piki n
yah nɛ, tɛ́ Nsyɔ̃ káh kɩ nɛ̂ Kristalɛ dɛ́?
16 Képah tɛ̃́nɛ, à pé pól syah nɛ: «Ńmɔ tɛ̃́ wɔ
ye yélɛ n wel n wilki ni sɔkɔ. Tɛ́ nɛ̂-á n pi, ǹmɔ
tɛ̃́nwɛnɔ kal ńmɔ tyɩ́lɛ. Mé náh yĩnɛ ǹ lékyêh
mnɔ ńtɛ̃ wàhnmɔnɔlɛ. Tɛ̃́ wɔ kɩ pɔ yé wel wilki
Liyel Mɩ́rkɩ́ ànɛ̂ nyàh sɔkɔ.
17 Ǹ sèmukɔ fwo fwo kwɑ̂h mɛ ǹ gbɔ̃̀. À kɩ ǹ
táh tɔ̃ sah, ǹ sèmukɔ fwo kɩ kwel mɔ ǹ dúkúrɩ́
sɔkɔ, tɛ́ sé yésyı̂ wɔlɛ, à kɩ sépi sukɛ ní-ńkɛ̃́
nyàh sɔkɔ.»
18 Nsyɔ̃ sɔ̃̀ mɛ n syɔ̃ sɛ̃́nknɔ vı̃̀nmɔ mɔ kwɔ́nɔ́
duke náhnáh sɔkɔ, à nı̀vı̀nı̀ wɛy sɑ̃́nnɛ n yo n
kɔ̃ no tyɩ́.

19 Ȁ wil képah sɔkɔ, à tɔ̃ lékàhlɛ yɔ̃̏tɛ̃ dɩ̃́
Yerɔdɩ kɔ̃, ǹ yũ̋npi kyɩ Yerɔdyadɩ tɛ̃́nsyinɔ, ànɛ̂
ǹ tyɩ́túkúnɩ̀ náhnáh pɩ́nɔ́ tyɩ́ sɔkɔ.
20 Tɛ́ Yerɔdɩ náh yɩ̃n sépi tyɩ́, à tɔ̃ Nsyɔ̃ tɛ̃ dah
mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ náhlɛ.

Yesu wèlnwɩ̀lkɩ̀nɔ́lɛ

21 Tɛ́ Nsyɔ̃-á sɔ̃̏ mɛ névyelɛ n wel n wilki gbɩ̃́
nɛ̂nɛ, wǎh névye pól wel wilki tɛ, Yesu tɔ pɔ à
kɔ̃, à à wel wilki. Yesu-á wil ni sɔkɔ tɛ́ mɛ nɩ́rɩ́lɛ
n pɩ, à mɛ yɩ̃̂nyõ wɛ kè yɩkɩ mɔ.
22 Tɛ́ Liyel Mɩ́rkɩ́ pɔ tiki ǹ yõ wil gbɛ̃́nsê sɔkɔ
kèpɩ́kɩ́pɩ́kɩ́ kètɔ̀lɛ. Képah tɛ̃ sɔkɔ, yɩ̃́npɔ̃ yɔ́ n wil
lɩ́yel sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́: «Ɔ́wɔ ye ń nɩ̀dɛ̀ Pi núkúnɩ́nɛ.
Ɔ́ tyɩ́ nɔ yɩ̃́ ń tyɩ́ kègbɩlɛ.»

Yesu náh tãnnɛ

23 Yesu-á ǹ tɔ̃̏ tyah gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, à sɔ̃̏ mɛ ye
yõgbãm kénkɔ̃ sɔkɔ. Tɛ́ névye tɛ̃ wɔ sɔ̃̏ mɛ n sõ
nɛ, Yosɛfu pɩ́dɩ̃́-á ǹnɛ, Yosɛfu nɛ̂-á sɔ̃̏ Yeli pɩ́dɩ̃́nɛ.
24 Tɛ́ Yelilɛ, Matata pɩ́dɩ̃́ ye. Matatalɛ, Levi pɩ́dɩ̃́
ye. Levilɛ, Mɛlkɩ pɩ́dɩ̃́ ye. Mɛlkɩlɛ, Yanayi pɩ́dɩ̃́
ye. Yanayilɛ, Yosɛfu pɩ́dɩ̃́ ye.
25 Yosɛfulɛ, Matatyasɩ pɩ́dɩ̃́ ye. Matatyasɩlɛ,
Amɔsɩ pɩ́dɩ̃́ ye. Amɔsɩlɛ, Nawumi pɩ́dɩ̃́ ye.
Nawuminɛ, Yesli pɩ́dɩ̃́ ye. Yeslilɛ, Nakayi pɩ́dɩ̃́ ye.
26 Nakayilɛ, Matɩ pɩ́dɩ̃́ ye. Matɩlɛ, Matatyasɩ
pɩ́dɩ̃́ ye. Matatyasɩlɛ, Semeyin pɩ́dɩ̃́ ye.
Semeyinnɛ, Yosɛsyɩ pɩ́dɩ̃́ ye. Yosɛsyɩlɛ, Yoda pɩ́dɩ̃́
ye.

27 Yodalɛ, Nswana píɗí ye. Nswanalɛ, Yresa
píɗí ye. Yresalɛ, Yorobabɛlɩ píɗí ye.
Yorobabɛlɩlɛ, Salatyɛlɩ píɗí ye. Salatyɛlɩlɛ, Neri
píɗí ye.
28 Nerilɛ, Mɛlkɩ píɗí ye. Mɛlkɩlɛ, Adi píɗí ye.
Adilɛ, Kosamɩ píɗí ye. Kosamɩnɛ, Yelemadamɩ
píɗí ye. Yelemadamɩnɛ, Yɛrɩ píɗí ye.
29 Yɛrɩlɛ, Yesu píɗí ye. Yesulɛ, Yeliyesɛrɩ píɗí
ye. Yeliyesɛrɩlɛ, Yorimi píɗí ye. Yoriminɛ,
Matata píɗí ye. Matatalɛ, Levi píɗí ye.
30 Levilɛ, Simeyɔ̃ píɗí ye. Simeyɔ̃lɛ, Yuda píɗí
ye. Yudalɛ, Yosɛfu píɗí ye. Yosɛfulɛ, Yonamɩ
píɗí ye. Yonamɩnɛ, Yelyakimi píɗí ye.
31 Yelyakiminɛ, Meleya píɗí ye. Meleyalɛ,
Mɛna píɗí ye. Mɛnalɛ, Matata píɗí ye. Matatalɛ,
Natãn píɗí ye. Natãnnɛ, Davidi píɗí ye.
32 Davidilɛ, Yese píɗí ye. Yeselɛ, Wobɛdɩ píɗí
ye. Wobɛdɩlɛ, Bowasɩ píɗí ye. Bowasɩlɛ, Sala
píɗí ye. Salalɛ, Nasɔnɩ píɗí ye.
33 Nasɔnɩnɛ, Aminadab píɗí ye. Aminadablɛ,
Adimini píɗí ye. Adimininɛ, Arnɩ píɗí ye.
Arnɩnɛ, Yesrɔmɩ píɗí ye. Yesrɔmɩnɛ, Farɛsɩ píɗí
ye. Farɛsɩlɛ, Yuda píɗí ye.
34 Yudalɛ Yakɔbɩ píɗí ye. Yakɔbɩlɛ, Yisakɩ píɗí
ye. Yisakɩlɛ, Abrahmɩ píɗí ye. Abrahmɩnɛ, Tara
píɗí ye. Taralɛ, Nakɔrɩ píɗí ye.
35 Nakɔrɩlɛ, Seruki píɗí ye. Serukilɛ, Wrako

píɗí ye. Wrakolɛ, Falɛkɩ píɗí ye. Falɛkɩlɛ, Yebɛrɩ
píɗí ye. Yebɛrɩlɛ, Sala píɗí ye.
36 Salalɛ, Kayinamɩ píɗí ye. Kayinamɩnɛ,
Arfasadɩ píɗí ye. Arfasadɩlɛ, Sɛmɩ píɗí ye.
Sɛmɩnɛ, Nowe píɗí ye. Nowelɛ, Lamɛkɩ píɗí ye.
37 Lamɛkɩlɛ, Matisala píɗí ye. Matisalalɛ,
Yenɔkɩ píɗí ye. Yenɔkɩlɛ, Yarɛdɩ píɗí ye.
Yarɛdɩlɛ, Maleleyel píɗí ye. Maleleyellɛ,
Kayinamɩ píɗí ye.
38 Kayinamɩnɛ, Yenɔsɩ píɗí ye. Yenɔsɩlɛ, Sɛtɩ
píɗí ye. Sɛtɩlɛ, Adama píɗí ye. Adama wɔlɛ,
Liyel píɗí ye.

4

Yesu mɔ́nyahnɔlɛ

1 Yesu-á yuku Liyel Mírkí tǎhkɩ̀lɛ, à ǹ syɩ yal
Yurdɛ̃ yɔ tnɔ̂. Tɛ́ Liyel Mírkí à tɛ̃ yuku gbɛ̃́nnɩ
sɔkɔ.
2 À sèpȉn tikinínı́ pɩ nɛ́npɔ́ níkȉ tɛ̃́nɔ́ sɔkɔ.
Nɛ́npɔ́ sɔkɔ ye sétȁn yȍtɛ̃̀ à mɔ yah. Tɛ́ sèpȉn
nɔ́pi-á pɔ tũ, kwɛkɩ mɛ à tɛ̃.
3 Kǎh pɩ sɛ̃́, sétȁn yȍtɛ̃̀ mɛ yo ǹ tyí nɛ, ǹmɔ-à
kɩ nɛ Liyel Pilɛ, à yo dáhkɩ̀ mɛ̀ tyí, kè vi n mɔ n
pɩ yõkelɛ.
4 Yesu mó yo ǹ tyí nɛ: «Kè mɛ wɑ̃́rkínsàhnɔ́lɛ
Liyel wɛy sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́: ‹Névi náh ǹ min pɩ n pi
yõke ólɛ.›»*

* **4:4** 4.4 - Yah n tɛ Yálnɔ́ sɛ́bɛ́y 8.3 sɔkɔ.

5 Képah náh, sétȁn yȍtɛ̃ à tɛ̃ dɔkɔ léyy, à kyɩ à
wɛ̃kɩ kèkõyő tɔ̃ ́rɩ́ póllɛ sɛ́yy ǹsɔ̃,
6 tɛ́ yo ǹ tyɩ́ nɛ, páh kɩ fɛ̃ à kɔ̃ n pi sépi pól
yȍtɔ̃rɩ́, ànɛ̂ sé tahrɩlɛ. Sépi pól-á péwɔ gbȍ
dahbɩ. Képah-á, nɛ̂-à pé dyɔ, páh kɩ sélɛ ǹmɔ kɔ̃.
7 Ŋ́kɛ̃́, wàh kɩ fɛ̃ syi ǹ gbètukunɔ di pé yah à
pé gbilki, páh kɩ sé póllɛ à kɔ̃.
8 Képah sɔkɔ, à mó yo sétȁn yȍtɛ̃ tyɩ́ nɛ: «Kè
mɛ wấrkɩ́nsàhnɔ́lɛ Liyel wɛy sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́: ‹Ấ kɩ
á Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel ó núkúnínɛ n gbilki, tɛ́ kɩ n sah
ǹmɔ ó tyɩ́ yõ.›»†
9 Képah náh, sétȁn yȍtɛ̃ tɔ̃ yuku ǹnɛ
Yerusalɛmɩ, à kyɩ à sah Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ yȍtah,
tɛ́ mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ, ǹmɔ-à kɩ nɛ Liyel pilɛ, à yɔkɔ
tiki sétáh.
10 Kǎh mɛ wấrkɩ́nsàhnɔ́lɛ Liyel wɛy sɔkɔ nɛ
ńkɛ̃́, Liyel-á kɩ ǹ yȋnyõ tɛ̃ntõnè kɔ̃, sè kɩ ǹnɛ n
kyɔmɩ,
11 ànɛ̂ tɔ̃, sǎh kɩ à swah syi sé gbȁn sɔkɔ.
Dáhkì náh ǹ gbáhkì pɩ yɔ n pi.‡
12 Képah tɛ̃ sɔkɔ, à mɛ yo sétȁn yȍtɛ̃ tyɩ́ nɛ:
«Kè mɛ yónɔ́lɛ Liyel wɛy sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́: ‹Káh á Tɛ̃
ǹgbɛ̃ Liyellɛ n mɔ n yah!›»§
13 Kénɛ mɔ́nyahnɔ nɔ́pi pól sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh,
sétȁn yȍtɛ̃ yal à gbɛ mɔ ǹnɛ, tɛ́ mɛ à syɩkɩ tɛ̃
náh tȉnnɛ.

† **4:8** 4.8 - Yah n tɛ Tɔ̃nyonɔ sɛ́bɛ́y 6.13. ‡ **4:11** 4.10-11 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ sɛ́bɛ́y 91.11-12 sɔkɔ. § **4:12** 4.12 - Yah n tɛ Tɔ̃nyonɔ sɛ́bɛ́y 6.16 sɔkɔ.

14 Képah náh, Yesu ǹ syɩ yuku Kalile sétáh yõ
Liyel Mírkí tǎhkɩ̀lɛ ǹ sɔkɔ. Tɛ́ ǹ yĩn sɔ̃̀ mɛ wil
nɛ́npɔ́ kwlo pól sɔkɔ.
15 À sɔ̃̀ mɛ kwɔ́nɔ́lɛ n pɩ pé Liyel ní-ńtɑ̃̂n vɩ̀
sɔkɔ, tɛ́ no pól mɛ ǹnɛ n gbilki.

Nasarɛtɩ tɑ̃n Yesu yáhlenɔlɛ

16 Sɔ̃́ yɔ́lɛ, Yesu pɔ Nasarɛtɩ sɔkɔ. Kénɛ kwil
sɔkɔ ye sɔ̃̀ à kyɑ̃h. Mɩ mɩ yòh sɔ̃́lɛ, à mɛ de
Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, wǎh dar tɛ́ kélɛ n pɩ
sɔ̃, tɛ́ mɛ yuku nɛ, pé Liyel wɛy kar.
17 Képah sɔkɔ, pè Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò Yesayi
sɛ́bɛ́y tɔkɔ à kɔ̃, à syi yɩkɩ mɔ fɩ̃́ yɔ́ sɔkɔ, ńyɑ̃h-á
kè mɛ wɑ̃́rkínmɔnɔlɛ nɛ ńkɛ̃́:
18 «Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Liyel ń yah wilki,
à ǹ Mírkí mɔ ń sɔkɔ nɛ,
mé nɩ̀vɩ̀nɩ̀ wɛy sɑ̃́n yo yɑ̃m tɑ̃n tyí.
À ń tɛkɩ mɔ yɔ̃bɩ yɔ̃rɩ sɔkɔ wɩ̃̀lnɔ́ tyí yo yĩnnɛ
pé tyí,
ànɛ̂ yɩ̃́tũbi yɩ̃́ yíkínmɔnɔ tyí yo yĩnnɛ,
ànɛ̂ yèvyɑ̃hrɩ tɛ̃ yõ yĩnnɛ névye yõ, nónó-á mɛ
fɔ̃́hnɔ́ sɔkɔ,
19 ànɛ̂ ǹmɔ pèpɔrɩ pɔ yi tyí yo yĩnnɛ.»*
20 Képah náh, Yesu sɛ́bɛ́y yah vike, tɛ́ kélɛ
Liyel wɔ̀kɔ̀ kyɔ̀mɩ̀-ò kɔ̃, tɛ́ kɔ̃ tɛ̃. Tɛ́ nónó-á sɔ̃̀
mɛ Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀, pé pól sɔ̃̀ mɛ ǹnɛ n yah
díkí díkí.
21 Képah tɛ̃̀ sɔkɔ, à tyah n yo pé tyí nɛ: «Liyel
wɛy fɩ̃́ nɛ̂ tyi-á yé noh, sè pɩ tũ kwɛynɛ yé tyí.»

---

* **4:19** 4.18-19 - Yah n tɛ Yesayi sɛ́bɛ́y 61.1-2 sɔkɔ.

22 Kǎh pɩ sɛ̃́, no pól sɔ̃̀ mɛ Yesu yĩ́ngbílɛ n yo.
Tɛ́ ǹ wɛlɔ pèplɔ wɛ́kínɔ́ sɔ̃̀ mɛ pé gbɛ̃̀n du, pè
mɛ yo tũ nɛ, ǹmɔ kó Yosɛfu pídĩ́nɛ nɩ?
23 Képah sɔkɔ, à mɛ yo pé tyí nɛ, páh pĩ nɛ,
pǎh kɩ sèmȉrkȉ mɩ n pi, nɛ̂-á n yo nɛ ńkɛ̃́,
sènpìtɛ̃, à ǹ gblɔ̌y dɛ mɔ kɛ̀! Pǎh kɩ tɔ̃ n yo n pi
pé tyí nɛ, páh tyi nónó pól pɩ Kapɛrnayumi
sɔkɔ, páh sè noh. Tɛ́ pé tɔ̃ sé dùkù pɩ pé sú kwil
sɔkɔ kɛ̀.
24 Ȁ tɔ̃ yo pé tyí nɛ: «Mé kélɛ n yo n dal n mɔ
yé tyí nɛ: pè náh Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò yɔ́ ńtɛ̃nɛ n
tɛ̃ plɛ ǹ sú kwil sɔkɔ.
25 Kègbɩ tɛ̃̀ yõ, mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: Liyel
tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò Yeli mɛ gbĩ́nɛ, pũ̀-á lésõ to pópó,
à pɔ syɩ ye tɔ̃́nɔ́ ànɛ̂ ńwɔ̃̄lɔ́ kénúkò tyí, tɛ́
kwɛ́npékè yɔ́ mɛ de kwil pól sɔkɔ gbĩ́ nɛ̂nɛ,
pɛ́kúsyɔ náhnáh sɔ̃̀ mɛ Yisrayel sɔkɔ.
26 Ǹtɛ, Liyel náh Yeli tɛkɩ mɔ pépi sɔkɔ nɛy yɔ́
ńtɛ̃ tyí, tɛ́ pɛ́kúsè yɔ́ tyí ye à tɛkɩ mɔ ǹnɛ,
Sarɛpɩta kwil, Sidõ sétáh yõ.†
27 Ȁnɛ̂ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò Yelise mɛ gbĩ́nɛ,
tótãm náhnáh tɔ sɔ̃̀ mɛ Yisrayel sɔkɔ, tɛ́ pé sɔkɔ
nɛy yɔ́ ńtɛ̃ náh dɛ́nmɔnɔ wɛ, à wil Siri sétáh
tótɛ̃ dĩ́ Nama tyí sɔkɔ.»‡
28 Képah sɔkɔ, nónó pól-á sɔ̃̀ mɛ Liyel ní-ńsah
wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, pé fɔkɔ vyãh wɛlɔ nɔ́pi nóhnɔ́ tɛ̃̀ tyí.

† **4:26** 4.26 - Pɛ́kúsè mɛ̀nɛ, Yisrayel nɛy náh sɔ̃̀ ǹnɛ. Ȁ sɔ̃̀ n wil Sarɛpɩta kwil, Sidõ sétáh yõ. Yah n tɛ Yɔ̃̀tãm sɛ́bɛ́y gben 17.9 sɔkɔ.
‡ **4:27** 4.27 - Tótɛ̃ dĩ́ Namalɛ, Yisrayel nɛy náh sɔ̃̀ ǹnɛ. Ȁ sɔ̃̀ n wil Siri sétáh yõ. Yah n tɛ Yɔ̃̀tãm sɛ́bɛ́y ní-ò 5.14 sɔkɔ.

29 Pè mɛ yuku Yesu tɛ̃ yɔrɩ wil kwil sɔkɔ, à
dɔkɔ yuku ǹnɛ yɔ̃lɩ yɔ̏tah, pé kwil-á sɔ̏ mɛ
mɔ́nɔ́lɛ nɛ̂ yõ, tɛ́ nɛ, pé à tu wilki mɔ.
30 Tɛ́ à núkú wil pé wrɔ́, à sɔkɔ.

Yesu tɛ̃́nwɛnɔlɛ sétɔ̏n yõ

31 Képah náh, Yesu kyɩ Kapɛrnayumi kwil
sɔkɔ, Kalile sétáh yõ, tɛ́ mɛ névyelɛ n kwɔ
Nsyifunɔ mɩ mɩ yòh sɔ̃́lɛ.
32 Ǹ wɛy sɔ̏ mɛ yɔ̏tɔ̃rɩ́ wɛynɛ. Képah ye ǹ
névye kwɔ dùkù kɔ̃, kè no pól gbɔ̏n du.
33 Tɛ́ lésɔ̃lɛ, kè pɔ yĩnɛ, dɩ̃́ yɔ́ sɔ̏ mɛ Liyel
ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, sétɔ̃lɛ ǹ sɔkɔ. Dǒ, à de syi
firr yɩ̃́npɔ̃ ǹgbɛ̃nɛ nɛ,
34 wéèè, Nasarɛtɩ Yesu, kwâh nɛ̂ se à n yah n
kɔ̃ pé tyɩ́ nɩ? Ȁ se pɔ pépi tyɩ́ yɩ́kɩ́-ńsah nɩ? Páh
ǹnɛ n pnɛ, nɛ́dúkú nɛ̂-á ǹnɛ: Ǹmɔ-á Liyel tɛkɩ
mɔ yályál.
35 Képah tɛ̃ sɔkɔ, Yesu dɩ́rɩ́ kɔ̃ sétɔ̃ mɛ̀ yõ nɛ:
«Á vyãh vike, ǹ tɛ́ n wil dɩ̃́ mɛ̀ sɔkɔ.» Nɛ́npɔ́
swɔ, sétɔ̃ núkú dɩ̃́ mɛ̀ tɔkɔ min névye nɩyɔ̃́, tɛ́
wil ǹ sɔkɔ, à náh dlo yɔ́ ńtɛ̃nɛ à nɔ.
36 Kǎh pɩ sɛ̃́, kè pɩ gbɛ̃̆ndùnȉ ǹgbɛ̃nɛ no pól
tyɩ́, pè mɛ tyah n yo wɛ̃ tyɩ́ nɛ, wɛy dùkù nɛ̂ se à
n wɛ̃kɩ sɛ̃́ nɩ? Ȁ tɛ̃ wɛ sétɔ̏nnɛ n kyĩ n mɔ
tɛ̃́nwɛnɔ ànɛ̂ yɔ̏tɔ̃rɩ́ sɔkɔ, sè n wil névye sɔkɔ.
37 Sépinɔ́-á pɩ sɛ̃́, Yesu yɩ̃́ngbɩ́ tyah n yo nɛ́npɔ́
sétáh pól yõ.

Névye náhnáh dɛ́nmɔnɔlɛ

38 Wăh yal Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀, à sɔkɔ Simɔ
gbô. Tɛ́ Simɔ dɛ́y sê sɔ̃̀ mɛ n kwlɔ wɩ́lvyã̂hnɩ̀nɛ
képékèyɔ̂. Pè mɛ kè yah kɔ̃ Yesu tyɩ́ nɛ, à à dɛ
mɔ.
39 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ kɔ yĩn ǹ yɔ̃, tɛ́ dɩ́rɩ́ kɔ̃
wɩ́lvyã̂hnɩ̀ yɔ̃, ké núkú pi fin mɔ. Nɛ́npɔ́ swɔ, à
núkú yuku tyah yɔ̃ke tɛ̃̀-ǹsahlɛ n yah pé tyɩ́.
40 Gbĩ̂yĩ̂ dénɔ́ sɔkɔ, nónó pól-á sɔ̃̀ mɛ n yɔ yam
duke dukelɛ, pé nɛ́tãm pɔ pélɛ Yesu tyɩ́. Ȁ mó ǹ
gbã̀nnɛ n sah n yuku pé nɛ́núkù núkú yɔ̃, à pélɛ
n dɛ n mɔ.
41 Tɛ́ sétã̀n tɔ sɔ̃̀ mɛ n wil névye náhnáh sɔkɔ.
Sè sɔ̃̀ mɛ n gbo n mɔ sé wil gbĩ̂nɛ nɛ ńkɛ̃̂, Liyel
pi-á ǹnɛ. Ǹtɛ, săh pĩ nɛ, Liyel nɛy tɛ́kɩ́nmɔnɔ-á
ǹnɛ, à mɛ dɩ́rɩ́ kɔ̃ sé yɔ̃, tɛ́ sé vyɛ̃y tũ wɛ́kɩ́nɔ́lɛ.
42 Tyah-á núkú dal, Yesu yuku sɔkɔ gbɛ̃̂nnɩ
tyah yɔ́ sɔkɔ. Kăh pɩ sɛ̃̂, tɔ́wû yuku tyah ǹnɛ n
soh n kɔ̃. Păh kyɩ à wɛ gbĩ̂ nɛ̂nɛ, pè sɔ̃̀ mɛ ké tyɩ́
nɛ, pé à syi n sah, à káh tɔ̃ yal pé tnɔ̂.
43 Ǹtɛ, à mɛ yo pé tyɩ́ nɛ: «Mé yĩnɛ mè nɩ̀vɩ̀nɩ̀
wɛy sã̂n yo n kɔ̃ kwlo tɛ́lɔ́ tɔ tyɩ́ Liyel tɔ̃̂rɩ́ tyɩ́
sɔkɔ. Ń tɛ́kɩ́nmɔnɔ yɔ̃ ye képahlɛ.»
44 Képah náh, à kyɩ tyah Liyel wɛynɛ n yo n
kɔ̃ Liyel ní-ńtã̂n vɩ̀ sɔkɔ Yude kwlo sɔkɔ.

5

Yesu yɛ̃̂nkyɔ tɛ̃̂pú ye pɔ pɩ ǹ tɔ̃̀ sã̂hpúlɛ

1 Sɔ̃́ yɔ́lɛ, Yesu-á sɔ̃̀ mɛ Yenesarɛtɩ yɔ́-ǹgbɛ̃
gbɔ̀pɔ, tɔ́wû pɔ à mɔ gbĩ sah pílpíl, Liyel wɛy
noh yĩnnɛ.

2 Yesu mɛ krótónè nínì wɛ yɔ tnɔ̂ sɔkɔ, tɛ́
yɛ̃́nkyɔ tɛ̃́pú mɛ wil sé sɔkɔ, mɛ pé yɛ̃́nkyɔ tɛ̃ tɛ̃
mnɔlɛ n wu.
3 À mɛ de krótónè nɔ́pi núkú sɔkɔ, nɛ̂-á sɔ̃̀
Simɔ tyílɛ. Tɛ́ kè yah kɔ̃́ ǹ tyí nɛ, à yal kélɛ yɔ
vyãh tyí, à de yuku yɔ sɔkɔ kwéyy. Képah-á pɩ,
à kɔ̃ tɛ̃ krótókè sɔkɔ, à yɔ̃ sɔkɔ tɔ́wûlɛ n kwɔ.

4 Wǎh wɛkɩ tɛ gbĩ́ nɛ̂nɛ, à yo Simɔ tyí nɛ, à de
yuku yahlɛ yɔ tì tɛ̃-ǹsah. Pè mó pé mnɔ min
dah mɔ yɔ sɔkɔ, pè yɛ̃́nkyɔ tɛ̃.
5 Simɔ mɛ à syah nɛ, pé yɔ̃̀tɛ̃, pépi-á tɔ̃̀ pɩ sõ,
tɛ́ pé náh kwâh yɔ́ ńtɛ̃ wɛ tɛ̃. Ǹtɛ, ǹmɔ yóré yõ,
páh kɩ mnɔ min dah mɔ.
6 Képah sɔkɔ, pè mɛ pé mnɔ min dah mɔ yɔ
sɔkɔ, tɛ́ yɛ̃́nkyɔ wɛ tɛ̃ tnɔ́nɔ́lɛ fɔ́ɔ́, pé mnɔ tyah
n kɔ̃lɩ.
7 Pè mɛ pɩ mɔ pé no tyí, nónó-á sɔ̃̀ mɛ krótókè
ní-ò sɔkɔ nɛ, pè pɔ pé yohnɩ mɔ. Pè mɛ pɔ pè
yohnɩ mɔ, pè yɛ̃́nkyɔ wilki mɔ krótónè nínì
nɔ́pi yĩ́ĩ́nɛ fɔ́ɔ́, sè n tyah tíkíndenɔlɛ ni sɔkɔ.
8 Simɔ Pyɛrɩ-á képah wɛ sɛ̃́, à ǹ gbètukunɔ di
Yesu yah, tɛ́ nɛ, pé Yɔ̃̀tɛ̃, tyípékè pí-ò-á pélɛ.
Képah yĩnnɛ, à gbɛ mɔ péwɔlɛ.
9 Pǎh yɛ̃́nkyɔ nɔ́pi wɛ tɛ̃ pípi sɛ̃́, tíkí mɛ Simɔ
ànɛ̂ pé no pól kah tɛ̃,
10 à tahlɩ Sebede ɗĩ́npì tyí, Nsyakɩ ànɛ̂ Nsyɔ̃nɛ,
pépi nónó-á sɔ̃̀ Simɔ tɔ̃̀ pɩ mûnɛ. Képah tɛ̃̀nɛ,
Yesu mɛ yo Simɔ tyí: «Káh tíkí pɩ! À tɔkɔ
núkúnúkú tyí, á kɩ pɩ névye yénpɔ-òlɛ Liyel
tyí.»

11 Képah náh, pè wil pɔ krótónè sah kènkwằh
yõ ànɛ̂ pé vyɔ́ póllɛ, tɛ́ mɛ Yesu sồ tɛ̃.

Yesu tótɛ̃ yɔ́ dɛ mɔ

12 Số yɔ́lɛ, Yesu sồ mɛ kwil yɔ́ sɔkɔ, tɛ́ dí̃ yɔ́ tɔ
sồ mɛ nɛ́npɔ́, dú ńyânnɛ ǹ wil pól sɔkɔ. Wăh
Yesu wɛ sɛ̃́, à kɔ kwĩnki, ǹ yah di sétáh Yesu
yah, tɛ́ à ni nɛ, pé Yồtɛ̃̀, wàh mɛ ké tyí, wăh kɩ
fɛ̃ pé dɛ mɔ.

13 Wăh yo sɛ̃́, Yesu núkú ǹ gbồ nɔ, à tũ ǹ tyí,
tɛ́ nɛ: «Mé mɛ ké tyí, á kɩ dɛ!» Nɛ́npɔ́ swɔ, dí̃
núkú dɛ.

14 Képah sɔkɔ, Yesu kè gbah yo ǹ tyí nɛ, à káh
yĩ mè yãh nɛy tyí póllɛ. Tɛ́ à kyɩ ǹ gblɔ̌ynɛ
sárká wȉlkȉpu yồtɛ̃ wɛ̃kɩ. Moyisi-á sồ sárká nɛ̂
tyí yo sah tótãm dɛ́nmɔnɔ tyí sɔkɔ, à mó kè pɩ n
tũ. Képah-á kɩ ǹ dɛ́nmɔnɔlɛ pè wɛ̃kɩ.

15 Képah fyé yõ, wãn sồ mɛ n dohnɩ Yesu yĩn
wȉlnɔ́ yõ, tɛ́ nɛ́kwĩ́nkí sồ mɛ n tuke n mɔ ǹ wɛy
noh yĩn, ànɛ̂ pé yamnɔ mɔ́ndɛnmɔ yĩnnɛ.

16 Tɛ́ Yesu wɔ sồ ńkɛ̃́nɛ n gbɛ n mɔ n tɛ̃ ǹ
gblɔ̌y gbɛ̃́nnɩ sɔkɔ, ǹ Liyellɛ n ni.

Yesu sèkùkù dí̃ yɔ́ dɛ mɔ

17 Số yɔ́lɛ ńtɔ̃, Yesu sồ mɛ kwɔ́nɔ́lɛ n pɩ, tɛ́
Farisiyɛ̃nɔ ànɛ̂ Liyel ǹgbò wɛ̃̌kɩ̀ kwɔ́pú tɔ sồ mɛ
kɔ̃́ntɛ̃̌nɔ́lɛ nɛ́npɔ́. Pè wil Kalile ànɛ̂ Yude kwlo
pól sɔkɔ, ànɛ̂ Yerusalɛmɩ tɔ sɔkɔ. Tɛ́ Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃
Liyel tăhkɩ̀ sồ mɛ Yesu sɔkɔ. Képah ye à kɔ̃, à
yámpúlɛ n dɛ n mɔ.

18 Légbĩ̋nɛ, nósyɔ́ sèkùkù dĩ́ yɔ́ twah pɔ ǹ sɛ̃
sɛ̃ kwâh yõ, mɛ n yah n kɔ̃ nɛ, pé de ǹnɛ wɔ̀kɔ̀,
pé kyɩ à tiki sah Yesu yah.
19 Tɛ́ névye tnɔ́nkàhnɔ́ tɛ̃̀ tyɩ́, pè dé-ńsah yah
kwlɔ. Kǎh pɩ sɛ̃́, pè dɔkɔ gbɛ̃́ntĩ̂n yõ kye, à
sèkùkù mɛ̀ tiki mɔ ànɛ̂ ǹ sɛ̃ sɛ̃ kwâh tɔlɛ, névye
nɩyɔ̃́ Yesu yah.
20 Yesu-á wɛ pè sɛ̃ ǹ yõ sɛ̃́, à mɛ yo sèkùkù mɛ̀
tyɩ́: «Dĩ́, á tyíplêl ye yɔ̃ mɔ ǹ kɔ̃.»
21 Képah tɛ̃̀ sɔkɔ, Liyel ǹgbò wɛ̃̀kɩ̀ kwɔ́pú ànɛ̂
Farisiyɛ̃nɔ tyah n sõ nɛ, nɛ̂ tɛ̃̀ ó se dĩ́ mɛ̀nɛ, tɛ́ à
Liyel yĩnnɛ n yɩkɩ sɛ̃́ nɩ? Nɛ̂ se kɩ fɛ̃ tyíplêl yɔ̃
mɔ névi kɔ̃, nɛ́ Liyel ó náh nɩ?
22 Ǹtɛ, Yesu-á pé fɔ́kɔ́sɔ̃nɔ pĩ sɛ̃́, à pé syah nɛ:
«Kwâh nɛ̂ pɩ, tɛ́ yé n sõ sɛ̃́?
23 Nɛ̂ tɛ̃̀ dɔ̀dɔ̀ kal, à yo sèkùkù mɛ̀ tyɩ́ nɛ, ǹ
tyíplêl-á yɔ̃ mɔ à kɔ̃, képah náh pɩ, à yo ǹ tyɩ́ nɛ,
à yuku nɛ n kɔ?
24 Ǹtɛ, mé mɛ ké tyɩ́ nɛ, yé pĩ nɛ, tɛ̃́nwɛnɔ-á
mɛ Névi Pi tyɩ́ sétáh yõ, kɩ fɛ̃ névi tyíplêl yɔ̃ mɔ
à kɔ̃», tɛ́ ǹ syɩ yo sèkùkù mɛ̀ tyɩ́: «Mé kélɛ n yo
á tyɩ́: yuku, á sɛ̃ sɛ̃ kwâh tɔkɔ, ǹ nɛ n yuku á
gbô!»
25 Nɛ́npɔ́ swɔ, dĩ́ núkú yuku no pól yĩ́ yah, à
sɛ̃ sɛ̃ kwâh tɔkɔ, à sɔkɔ ǹ gbô, mɛ Liyel yĩnnɛ n
gbilki n yuku.
26 Képah tɛ̃̀ sɔkɔ, no pól gbȁn du. Pè Liyel
yĩnnɛ n gbilki tíkí tɛ̃̀ tyɩ́, mɛ yo tũ nɛ, kwɛynɛ,
páh tyi snɔ́ wɛ dɛ́!

Yesu Levi ye yah

27 Képah náh, Yesu wil nέnpɔ́, tέ mɔ́rí syí-ò
Levi wɛ kɔ̃́ntɛ̃̀nɔ́lɛ mɔ́rí syí-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ. À
yo ǹ tyí nɛ: «Ń sɔ̃̀ tɛ̃!»
28 Levi núkú ǹ tɔ̃̀ sah, tέ yuku ǹ sɔ̃̀ tɛ̃.
29 Képah tɛ̃̀nɛ, Levi yõke ǹgbɛ̃ pɩ ǹ gbô Yesu
yĩnnɛ, tέ mɔ́rí syípú náhnáh ànɛ̂ nέkáhbí
kwĩ́nkí sɔ̃̀ mɛ pélɛ kénɛ yõke yɔ̃́-ńsah.
30 Képah sɔkɔ, Farisiyɛ̃nɔ ànɛ̂ pé Liyel ǹgbò
wɛ̃̀kì kwɔ́pú sɔ̃̀ mɛ lékàhlɛ Yesulɛ n kɔ̃ mɛ n yo
ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú tyí nɛ, kwâh nɛ̂ se, tέ pè n yõ tέ n wɔ
mɔ́rí syípú ànɛ̂ Liyel wɛ̃̀kì kɔ́-ńkɛ̃̄púlɛ wɛ̃ tyí nɩ?
31 Képah tɛ̃̀nɛ, Yesu yo pé tyí nɛ: «Névye
nónó-á mɛ lènɔlɛ, sènpɩ yétɔ̃̂ se mɛ pé tyí?
Yámpú tyí náh sènpɩ yétɔ̃̂lɛ di?
32 Névye nónó-á n sõ nɛ, nέgblɔ́-á pélɛ Liyel
yah, mé náh pɔ pépi ye yĩnnɛ. Ǹtɛ, nónó-á pĩ
nɛ, tyípêl pípú-á pélɛ, pépi yé-ńsah ye mé pɔ nɛ,
pè Liyel wɛ̃̀kì tɛ̃.»

33 Képah náh, Farisiyɛ̃nɔ yo ǹ tyí nɛ, Nsyɔ̃ tɔ̃̀
sɑ̃́hpú ànɛ̂ pépi tɔ̃̀ sɑ̃́hpú-á ńkɛ̃́nɛ níkìlɛ n tɛ̃, ǹ
tέ nírílɛ n pɩ. Ǹtɛ, ǹmɔ tyínɔ tɛ̃̀ wɔ ninɛ n wɔ, tέ
yõkelɛ n yõ kὲ.
34 Wăh képah noh sɛ̃́, à mɛ yo pé tyí: «Fúr
pí-ò-á nónó ye ǹ fúr yõke yõ yĩnnɛ, yépi se kɩ fɛ̃
pè kɔ̃ pè kɩ níkì tɛ̃ pé yé-ò yĩ́ yah?
35 Ǹtɛ, sɔ̃́ yɔ́ mɛ n pi, pɛ mè kɩ pɔ n wilki n pi
pé wrɔ́. Légbĩ́nɛ, pè kɩ pyě níkìlɛ n tɛ̃.»
36 Képah náh, Yesu mɛ tɔ̃ sèmìrkì yɔ́ mɩ pé tyí
nɛ ńkɛ̃́: «Névi yɔ́ ńtɛ̃ náh fwɔ̀sɑ̃n kɑ̃m, à

fwɔ̀dyàh min n pi. Wâh képah pɩ, fwɔ̀sãn kɩ
yɩkɩ, ké gbó mɛ̀ tɔ náh se tɔ̃ fwɔ̀dyàh syi n pi.
37 Ȁnɛ̂ tɔ̃, névi yɔ́ ńtɛ̃ náh ȁìvɛ̃ sɑ̃́n mɔ n pi
pley dȉ sɔkɔ. Wâh képah pɩ, ȁìvɛ̃ sɑ̃́n mɛ̀-à fũ, kè
kɩ pley nɔ́pi tɔkɩ, ȁìvɛ̃ kɩ kwɛ, pley kɩ yɩkɩ.
38 Kàh pɩ ȁìvɛ̃ sɑ̃́nnɛ, kè yĩnɛ kè mɔ pley snɔ́.
39 Névi nɛ̂-á dar ȁìvɛ̃ kònɔ́ wɔ́nɔ́lɛ, à náh tɔ̃ n
fɛ̃ n syi ké kò-ǹkɛ̃̀nɛ n wɔ. Tɛ̃̀ n nɛ n yo nɛ, ȁìvɛ̃
kònɔ́-á nɔ kal.»

6

Yesu ànɛ̂ mɩ mɩ yòh sɔ̃́ tyilɛ

1 Képah náh, Nsyifunɔ mɩ mɩ yòh sɔ̃́ yɔ́lɛ,
Yesu sɔ̃̀ mɛ wɛ̃̀kɩ̀ tɛ̃ n kɔ n kah sèmukɔ swɛ̃y
yɩ́syɔ́ sɔkɔ. Tɛ́ ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú mɛ sèmukɔ ywɔ̃lɛ n
kɔ̃lɩ n wɔkɔlɩ pé gbɑ̃̀n sɔkɔ, à n tah.*
2 Farisiyɛ̃nɔ-á képah wɛ sɛ̃́, pé túkù mɛ nɛ, tɔ̃̀
pɩ́nɔ́ wɛ̃̀kɩ̀ náh mɛ kɔ̃́nɔ́lɛ mɩ mɩ yòh sɔ̃́lɛ. Tɛ́
kwâh nɛ̂ se, tɛ́ pè kélɛ n pɩ nɩ?
3 Képah sɔkɔ, Yesu yo pé tyí: «Kwɛkɩ-á lésɔ̃
yɔ̃̀tɛ̃ Davidi ànɛ̂ ǹ náh névye tɛ̃ sɔ̃́ nɛ̂nɛ, wǎh nɛ̂
pɩ, yé náh kè kar yah kɛ̀?
4 Ȁ náh sɔ̃̀ de Liyel wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, à búrn tɔkɔ,
nónó-á sɔ̃̀ mɛ sàhnɔ́lɛ Liyel tyí yɔ̃, à tah, tɛ́ ǹ
náh névye tɔ kɔ̃ di? Tɛ́ nɛy náh sɔ̃̀ yĩnɛ búrn
nɔ́pi táhnɔ́lɛ, nɛ́ sárká wȉlkȉpu yɔ̃̀tãm ó náh.»†

* **6:1** 6.1 - Yah n tɛ Tɔ̃nyonɔ sɛ́bɛ́y 23.26 sɔkɔ. † **6:4** 6.3-4 - Yah n tɛ Samyɛlɩ sɛ́bɛ́y gben 21 sɔkɔ.

5 Tɛ́ tɔ̃ yo pé tyɩ́: «Névi Pilɛ, mɩ mɩ yòh yɔ̃̏tɛ̃̆
ye ǹnɛ.»

Gbɔ̃̏nkù dɩ̃́ yɔ́ dɛ́nmɔnɔlɛ Nsyifunɔ mɩ mɩ yòh sɔ̃́lɛ

6 Képah náh, mɩ mɩ yòh sɔ̃́ yɔ́lɛ ńtɔ̃, Yesu de
Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, mɛ tyah névyelɛ n
kwɔ. Tɛ́ dɩ̃́ yɔ́ sɔ̃̏ mɛ nɛ́npɔ́ sɔkɔ, gbɔ̃̏yɔ̃̏lɛ kúnɔ́lɛ.
7 Képah tɛ̃̆nɛ, Liyel ǹgbò wɛ̃̆kɩ̀ kwɔ́pú, ànɛ̂
Farisiyɛ̃nɔ mó mɛ Yesulɛ n kyɔmɩ n yah, wàh kɩ
ńtyɩ̃́nɔ nɛy dɛ n mɔ n pi mɩ mɩ yòh sɔ̃́lɛ, pè mó
lékàh wɛ à kɔ̃.
8 Ǹtɛ, ǹmɔ tɛ̃̆ wɔ sɔ̃̏ mɛ pé fɔ́kɔ́sɔ̃nɔlɛ n pnɛ.
Kăh pɩ sɛ̃́, à mɛ yo gbɔ̃̏nkù dɩ̃́ mɛ̀ tyɩ́: «Yuku n
pɔ n yĩn névye nɩyɔ̃́ ásɔ̃̂.» Dɩ̃́ mɛ yuku yĩn.
9 Képah tɛ̃̆nɛ, Yesu yo pé tyɩ́: «Ńmɔ yélɛ n piki
n yah, tir nɛ̂ pɩ́nɔ́ wɛ̃̆kɩ̀ mɛ kɔ̃́nɔ́lɛ mɩ mɩ yòh
sɔ̃́lɛ? Pèpɔrɩ se, tĩ̂ pèkè se? À nɛy min pwah mɔ,
tĩ̂ à tɛ̃̆ ko mɔ?»
10 Képah sɔkɔ, wăh pè yah kore vi, à yo dɩ̃́ tyɩ́:
«Á gbɔ̃̏ tɔ̃!» À mɛ ǹ gbɔ̃̏ tɔ̃, kè núkú pɩ ké vilɛ.
11 Képah tɛ̃̆nɛ, pé fɔkɔ kah vyãh Yesulɛ, pè
tyah wɛ̃nɛ n vi n mɔ, sɔ̃̄-á pè kɩ n pɩ n pi ǹnɛ.

Yesu tɛ̃̆ntɔ̃be nɛ́pĩ̂ gbɔ̃nimî yáhnwɩ̀lkɩ̀nɔ́lɛ

12 Sɔ̃́ yɔ́lɛ, Yesu dɔkɔ yuku yɔ̃lɩ yɔ́ yɔ̃, à kyɩ
nírílɛ n pɩ. À lékẫh pól pɩ Liyel nínɔ́ sɔkɔ.
13 Tyah-á pɔ dal, à ǹ tɔ̃̏ sã́hpú ye, tɛ́ nɛ́pĩ̂
gbɔ̃nimí yah wilki pé sɔkɔ, tɛ́ pépi yĩn sah ǹ
tɛ̃̆ntɔ̃belɛ.

14 Wăh nónó yah wilki, pé yni wɛ yɔ̀: Simɔ
wɔlɛ, Yesu ǹmɔ yĩn sah Pyɛrılɛ, tɛ́ ǹ gbɛ̃̆ndɩ̋
Andre sȍ mɛ, ànɛ̂ Nsyakı, ànɛ̂ Nsyɔ̃, ànɛ̂ Filipi,
ànɛ̂ Bartelemi,
15 ànɛ̂ Matye, ànɛ̂ Toma. À tahlı Alfe pídɩ̋
Nsyakı tyí, ànɛ̂ Simɔ nɛ̂-á sȍ pè n ye «Sú fő
vyãh syí-òlɛ»,
16 ànɛ̂ Nsyakı pídɩ̋ Yudelɛ, ànɛ̂ Yisikariyɔtı
Yudasılɛ, nɛ̂-á pɔ vi Yesu náh.

Yesu tɔ́wû kwɔ́nɔ́, ànɛ̂ yámpú dɛ́nmɔnɔlɛ

17 Képah náh, Yesu tiki yɔ̃lı yõ ànɛ̂ pélɛ, à pɔ
yĩn kéntáhkì támm yɔ́ sɔkɔ. Tɛ́ ǹ tȍ sɛ̋hpú
náhnáh sȍ mɛ, à tahlı tɔ́wû ǹgbɛ̃ yɔ́ tɔ tyí,
nónó-á wil Yude tȁntȁn pól sɔkɔ, ànɛ̂
Yerusalɛmı, à tahlı pnɛ yɔ gbɔ̀pɔ kwlo tyí, Tiri
ànɛ̂ Sidõnɛ.
18 Pè sȍ pɔ Yesu wɛlɔ nóh-ńsah, ànɛ̂ dɛ́nmɔnɔ
wɛ yĩnnɛ pé yamnɔ sɔkɔ. Sétȁn-á sȍ mɛ nónó
sɔkɔ mɛ pélɛ n kwlɔ, pé tɔ dɛ́nmɔnɔ wɛ.
19 Tɛ́ tǎhkì yɔ́ sȍ mɛ n wil ǹ sɔkɔ, à pé póllɛ n
dɛ n mɔ. Képah ye tɔ́wû pól kɔ̃, pè n yah n kɔ̃
wɛ́ntȕ-ǹsahlɛ ǹ tyí.

Yèvını ànɛ̂ yèvyãhrı tyílɛ

20 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ ǹ yah yɔ̃ ǹ tȍ sɛ̋hpú
yah, tɛ́ nɛ:
«Yèvını mɛ yé tyí, yépi nónó-á mɛ yãm sɔkɔ.
Liyel tɔ̃́rí mɛ yépi tyí yõ.
21 Yèvını mɛ yé tyí, yépi nónó-á mɛ núkúnúkú
kwɛkı sɔkɔ.

Yé kɩ pɔ n tɔ̃ n pi.
Yèvɩnɩ mɛ yé tyí, yépi nónó-á mɛ núkúnúkú
gbní sɔkɔ.
Yé kɩ pɔ yì syɔ n pi.
22 Yèvɩnɩ mɛ yé tyí, no-à yé dyɔlɛ n yɔ, tɛ́ yé
milki, tɛ́ yélɛ n gbyɔ, tɛ́ yé yĩnnɛ n yɩkɩ Névi Pi
yõ sɛ̃́nɔ́ yĩnnɛ.
23 Ǹtɛ, ké yõre ǹgbɛ̃ kɩ pɔ yé dyah Liyel fő.
Képah ye, yé nɛ n mɛ nìvì sɔkɔ lésõlɛ, yé nɛ n
yɔkɔ n kwãh nìvì tɛ̃ tyí. Sɛ̃ ye lésõ pé náh tãn tɔ
n fõh Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopulɛ.
24 Ǹtɛ, yépi nónó-á tahbɩlɛ, yèvyãhrɩ mɛ yé yõ.
Yé yé pèpɔrɩ wɛ sɔkɔ tɛ.
25 Yépi nónó-á mɛ núkúnúkú tɛ̃kɩ sɔkɔ, yèvyãhrɩ
mɛ yé yõ.
Kwɛkɩ kɩ pɔ yé tɛ̃ n pi.
Yépi nónó-á mɛ núkúnúkú yìsyɔ̀nì sɔkɔ,
yèvyãhrɩ mɛ yé yõ.
Yé kɩ pɔ yèkwɔrɩ gbní gbo n pi.
26 Pàh yépi nónónɛ n gbilki, yèvyãhrɩ mɛ yé
yõ. Sɛ̃ ye lésõ pé náh tãn tɔ n gbilki Liyel yĩn yõ
mìnyobelɛ.»

Sépɛ́bí tɛ̃́nɔ́ pèpɛynɛ

27 «Ǹtɛ, yépi nónó-á mɛ n nohnɩ ń tyí, mé
kélɛ n yo yé tyí nɛ: yé yé sépɛ́bílɛ n tɛ̃ plɛ. Yé
pèpɔrɩlɛ n pɩ yé dyɔ yɔ́pú tyí.
28 Nónó-á plɔlɛ n ye n mɔ yé yõ, yé sãmnɛ n
mɔ pé sɔkɔ. Yé mó Liyellɛ n ni yé főhpú tyí.
29 Névi-à á létáh núkú mɩ, ké ní-ò tɔ vi n mɔ à
kɔ̃. Névi-à á fwɔ̀mɔ̀-ǹgbɛ̃ tɔkɔ, yɛ tɛ̃ kɔ̃ à á
fwɔ̀mɔ̀npir tɔ tɔkɔ.

30 Névi nɛ̂-à kwâh ni á tyí, kè yĩ tɛ̃ kɔ̃. Ànɛ̂,
névi-à á gbɔ̃̀ kwâh tɔkɔ, káh nɛ, tɛ̃ n syı n pɔ
kélɛ.
31 Ànɛ̂ tɔ̃, yáh mɛ ké tyí nɛ, no nɛ̂nɛ n pı yé
tyí, yépi tɔ sɛ̃́nkɔ̃lɛ n pı pé tyí.
32 Yépi tyí-á nɔ nónó tyí, pépi ó tyí-à nɔ yé tyí,
yĩ́ngbí nɛ̂ mɛ yé kı n wɛ n pi képah sɔkɔ? Liyel
wɛ̃̀kì kɔ́-ńkɛ̃̄pú ńtɛ̃ tɔ nɛ́nɔ́nɔ́ tyí náh nɔ pé tyí
di?
33 Nónó-á n tɔ̃ n sah n pı yé tyí, yé tɔ-à n tɔ̃ n
sah n pı pépi ó tyí, yĩ́ngbí nɛ̂ mɛ yé kı n wɛ n pi
képah sɔkɔ? Liyel wɛ̃̀kì kɔ́-ńkɛ̃̄pú ńtɛ̃ tɔ náh
sɛ̃́nkɔ̃lɛ n pı di?
34 Ànɛ̂, yâh n dɛkı névyelɛ n kɔ̃, yáh sɛ̃ ké yɔ̃
nɛ, nónó ó-á kı pɔ sé lédyáhnínɛ yé kɔ̃ n pi,
yĩ́ngbí nɛ̂ mɛ yé kı n wɛ n pi képah sɔkɔ? Liyel
wɛ̃̀kì kɔ́-ńkɛ̃̄pú tɔ náh n dɛkı wɛ̃́nɛ n kɔ̃, sé
lédyáhní pɔ́nwɛ yĩnnɛ di?
35 Pèpɔrı pĩ́-ńkɛ̃̄pú, ànɛ̂ nɛ́pɛ̂l nìgbɛ̀kì mɛ
Liyel sɔkɔ. Képah ye, yépi tɔ yé sépɛ́bílɛ n tɛ̃
plɛ. Yé pèpɔrılɛ n pı pé tyí. Yé nɛ n dɛkı n kɔ̃,
ké lédyáhní tyí sɔ̃̀-ǹkɛ̃̄nɛ. Képah sɔkɔ, yé kı kyı
ké lédyáhní ǹgbɛ̃ wɛ Liyel fɔ̃́, té kı pı yɔ̃̀tah
Liyel wɛ̃́npı̀lɛ.
36 Yé pı nìgbɛ̀kì névyelɛ, sɔ̃́-á yé sú Liyellɛ
nìgbɛ̀kì pí-òlɛ.»

Káh no pîlkî-ńtẫn ólɛ n yo

37 Képah sɔkɔ, Yesu tɔ̃ yo pé tyí: «Yé káh nolɛ
n tuke. Képah sɔkɔ, Liyel náh yé tɔ tuke n pi. Yé
káh lékàhlɛ nolɛ n kɔ̃. Képah sɔkɔ, Liyel náh

lékàhlɛ yé tɔ kɔ̃ n pi. Ǹtɛ, yé nɛ n yɔ̃ n mɔ nolɛ n kɔ̃. Képah sɔkɔ, Liyel kɩ n yɔ̃ n mɔ yé tɔlɛ n kɔ̃.
38 Yáh no tɛ́lɔ́ tyɩ́lɛ n sãh dú nɛ̂nɛ, kénɛ dú
núkú ó kɩ yé tɔ tyɩ́ sãh n pi. Képah ye, yé nɛ n
yĩ n kɔ̃. Képah sɔkɔ, Liyel kɩ yĩ yé tɔ kɔ̃. À kɩ dú tɔkɔ, kɩ sã́hnɔ́ pèpɛy sãh, kɩ sni, kɩ yike yike, kè kɩ yuku kwɛ, kɩ vi mɔ yé kɔ̃ yé fwɔ̀mɔlɔ vyɛ̃y tɛ̃́nkũnmɔnɔ sɔkɔ.»

39 Tɛ́ tɔ̃ sèm̀irkì yɔ́ mɩ pé tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́: «Yĩ́tũ̂ se
kɩ fɛ̃ pɩ ǹ ní-ò yĩ́tũ̂ yah tɛ̃́-òlɛ? Pé nímí náh n syɩkɩ n de n pi pwã̀h yɔ́ sɔkɔ di?

40 Tir sã́h-ò náh n kal n pnɛ ǹ kwɔ́-òlɛ. Tɛ́
sã́h-ò nɛ̂-à kwɔ́nɔ́ wɛ yĩ́ĩ, ǹmɔ n pɩ ǹ kwɔ́-ò tyɩ́ kɔ̃lɛ.

41 Á pɩ sɔ̃́, tɛ́ ǹdan kyɔmɩ wɛ á yṹnpi yĩ́ sɔkɔ,
tɛ́ dàhnpɛlɛ áwɔ yĩ́ sɔkɔ, á náh mɛ képah wɔ wɛ?
42 Á kɩ pɩ sɔ̃́, tɛ́ kɩ yo á yṹnpi tyɩ́ nɛ, à yɛ á
ǹdan wilki à kɔ̃ ǹ yĩ́ sɔkɔ, áwɔ nɛ̂-á dàhnpɛlɛ á
yĩ́ sɔkɔ, tɛ́ á náh mɛ képah wɔ wɛ? Vĩ́nnínì
wɛ́kɩ́-ò! Á yĩ́ sɔkɔ dàhnpɛ ǹgbò wilki! Képah-à
pɩ, á kɩ fɛ̃ n yah pallɛ, kɩ á ní-ò yĩ́ sɔkɔ ǹdan wilki.»

Séswɔ̂ ànɛ̂ ké pyelɛ

43 «Séswɔ̂ pèpɛy yɔ́ ńtɛ̃ náh n syi pye túkúǹnɛ. Séswɔ̂ túkù tɔ náh mó n syi pye pèplɔlɛ.

44 Sésân pól n pnɛ sé pye sɔkɔ. Sènsóké pye
náh fɛ̃ n wɛ kahrɩ sɔkɔ. Yrɛnsɛ̃ náh mó tɔ̃ fɛ̃ n
wɛ n gbɛ gbíyɛ̃kì sɔkɔ.
45 Nɛ́pépɛ̌y yípéplɔ n wil ǹ nɩ sɔkɔ, wăh nónó
koh sah. Sɛ̃ ó ye, nɛ́túkù tɔ tyítúkúnì n wil ǹ nɩ
sɔkɔ, wăh nónó koh sah. Névi nɩ-à yuku tir
nɛ̂nɛ, képah ye n wil ǹ vyãh.»

Vì duke nînɔ́ tyí yónɔ́lɛ

46 Képah sɔkɔ, Yesu tɔ̃ yo pé tyí: «Sɔ̃ pɩ, tɛ́ yě
ńnɛ n ye ‹Tɛ̃ ǹgbɛ̃, Tɛ̃ ǹgbɛ̃nɛ›, tɛ́ mâh se nɛ̂ yo,
yé náh képahlɛ n pɩ?
47 Névi nɛ̂-à pɔ ńmɔ tyí, tɛ́ ń wɛlɔ noh, tɛ́ mɛ
sélɛ n pɩ, tɛ̃-á mɛ nɛ̂ kètɔ̀lɛ, mé kɩ ǹ tyí yo yé
syah:
48 À mɛ, á kɩ nɛ wɔ̀kɔ̀ mɔ́-ò yɔ́ sɔ̃, nɛ̂-á swɔ tũ
tiki náhnáh, tɛ́ wɔ̀kɔ̀ sõ légbĩ yõ. Tɛ́ ké sõ
tyàhnɔ́-á sõ plɛ sɛ̃, képah ye, yɔ-á pɔ yuku, tɛ́
kwɔ, kè fwo kyɩ syɩ kénɛ wɔ̀kɔ̀ tyí, tɛ́ kè náh tɛ̃
wɛ kè fɛ̃.
49 Tɛ́, névi nɛ̂-à ń wɛlɔ noh, tɛ́ à náh sélɛ n pɩ,
tɛ̃ wɔ mɛ, á kɩ nɛ wɔ̀kɔ̀ mɔ́-ò yɔ́ sɔ̃, nɛ̂-á wɔ̀kɔ̀
yɔ̃ sɔkɔ mɔ sétáh kɔ́kɔ́ yõ swɔ tũ-ǹkɛ̃nɛ. Yɔ-á pɔ
yuku, à fwo kyɩ syɩ kénɛ wɔ̀kɔ̀ tyí, nɛ́npɔ́ swɔ,
ké pól pirki kwɛ, à núkú mukuli pnɛ́pnɛ́.»

7

Sràsyîbî lèkwɛ̌ yɔ̃tɛ̃ dĩ Liyel yõ sɛ̃ dùkùlɛ

1 Képah sɔkɔ, Yesu-á wɛlɔ nɔ́pi pól yo pɔ tyɛ
no tyí, à de Kapɛrnayumi.

2 Tɛ́ nɛ́npɔ́ sɔkɔ, tɔ̏npɩ yɔ́ sɔ̏ mɛ sràsyíbí yɔ̏tɛ̃
dɩ́ yɔ́ tyɩ́. Ɩ́ sɔ̏ mɛ n yɔ képékèyɔ̂, mɛ n tyah
kúnɔ́lɛ. Tɛ́ ǹ tyɩ́ sɔ̏ tah yɩ̃́ ǹ yɔ̏tɛ̃ dɩ́ tyɩ́.
3 Wǎh Yesu tyɩ́ noh, à mɛ Nsyifunɔ yèwàhnɩ̀
yísyɔ́ tɛkɩ mɔ nɛ, pè kyɩ à ni, à pɔ pé tɔ̏npɩ dɛ
mɔ.
4-5 Pǎh kyɩ yĩni tɛ̃ Yesu tnɔ̂, pè tyah ǹnɛ n
gbah n ni, mɛ n yo ǹ tyɩ́ nɛ, pépi Nsyifunɔ tyɩ́-á
kah nɔ yɔ̏tɛ̃ dɩ́ mɛ̀ tyɩ́. Ànɛ̂, ǹmɔ-á tɔ̃ yĩn pé
Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ mɔ́nɔ́lɛ. Képah-á, wǎh yĩnɛ
yòhnɩ̀nmɔnɔ mɛ̀ pɩ́nɔ́lɛ ǹ tyɩ́.
6 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ sɔkɔ pélɛ. Wǎh de n tɛ
sràsyíbí yɔ̏tɛ̃ dɩ́ mɛ̀ kételɛ, kénɛ dɩ́ tɔ̃ ǹ kódíbí
yísyɔ́ tɔ̃ nɛ ńkɛ̃́, pè pɔ yo Yesu tyɩ́ nɛ, pé Yɔ̏tɛ̃,
péwɔ náh yĩnɛ ǹ dénɔ́lɛ pé kéte sɔkɔ. Képah-á,
à káh ǹ gblɔ̌y kwlɔ pɔ.
7 Ńkɛ̃́, képah tɔ-á pé kɔ̃ pé kè yah nɛ, pé náh
yĩnɛ pɔ́nwɩ̏lnɔ́lɛ ǹ tyɩ́ pé gblɔ̌y. Ǹtɛ, à wɛy núkú
ó yo, pé tɔ̏npɩ-á kɩ dɛ.
8 Ńkɛ̃́, péwɔ ńtɛ̃ tɔ tyɩ́ yɔ̏tãm-á mɛ, péwɔ tɔ
mó mɛ sràsyíbí yísyɔ́ yɔ̃. Pâh yo nɛ̂ tyɩ́:
«Sɔkɔ!», tɛ̃ n sɔkɔ. Pâh yo nɛ̂ tyɩ́: «Pɔ!», tɛ̃ n pɔ.
Ànɛ̂, pâh yo pé tɔ̏npɩ tyɩ́: «Tir mɛ̀ pɩ!», ǎ kè pɩ.
9 Képah sɔkɔ, Yesu-á kénɛ wɛlɔ noh sɛ̃́, à dɩ́
mɛ̀ sɔ̃ kègbɩlɛ. Tɛ́ ǹ yah vi yo ǹ sɔ̏ tɛ̃pú tɔ́wû tyɩ́
nɛ: «Mé kélɛ n yo yé tyɩ́ nɛ: Yisrayel ńtɛ̃ sɔkɔ,
mé náh sɛ̃nkɔ̃ Liyel yɔ̃ sɛ̃nɔ́ névi wɛ yah.»
10 Képah sɔkɔ, tɛ̃ntɔ̏ névye-á pé syɩ kyɩ
sràsyíbí yɔ̏tɛ̃ kéte, pè kyɩ nɛ n yah, ǹ tɔ̏npɩ mɛ̀
dɛ.

Yesu pɛ́kúsè yɔ́ pîɗɨ́ lékó yilki mɔ

11 Sɔ̋ yɔ́lɛ, Yesu mɛ n yuku kwil yɔ́ sɔkɔ, nɛ̂-á
pè n ye Nayinnɛ. Tɛ́ ǹ tɔ̏ sɑ̋hpú, ànɛ̂ tɔ́wû ǹgbɛ̃
sɔ̏ mɛ ǹ sɔ̏ tɛ̃.
12 Wăh yĩni tɛ̃ kwil dé-ńsahlɛ yúkɛy, à nósyɔ́
yohnɩ, pè mɛ lékó yɔ́ twah n yuku yɩ̋-ńsah.
Pɛ́kúsè yɔ́ píɗɨ́ ye sɔ̏, ǹ gblɔ̌y núkúnínɛ ǹ yṹ tyí.
Tɛ́, kénɛ kwil névye sɔ̏ mɛ wil náhnáh, mɛ pi
mɛ̀ sɔ̏ tɛ̃.
13 Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu-á pi mɛ̀ wɛ sɛ̃́, ǹ yɑ̃m à kah tɛ̃,
à mɛ yo ǹ tyí: «Káh n tɔ̃ nɛ n gbo!»
14 Tɛ́ mɛ nɔ de, à tũ lékó twáhkì tyí, ké
twáhpú núkú yĩn. Yesu mɛ yo nɛ: «Dɩ̃̋npir, mé
kélɛ n yo á tyí: yuku!»
15 Wăh yo sɛ̃́, à núkú yuku kɔ̃ tɛ̃, tɛ́ tyah n
yɑ̃h. Yesu mɛ ǹnɛ ǹ yṹ gbɔ̏ dahbɩ.
16 Képah tɛ̃̀nɛ, tíkí no pól tɛ̃. Pè tyah Liyellɛ n
gbilki, mɛ yo tũ nɛ, Liyel tɛ̃̀ntɔ̏ syínyo-ò ǹgbɛ̃
yɔ́-á wil mɔ pé wrɔ́. Ànɛ̂, Liyel-á yah dah mɔ ǹ
no tyí sɔkɔ.
17 Képah sɔkɔ, Yesu tyípínɔ́ tyí yónɔ́ tɔ̃ mɔ
Yude tɑ̏ntɑ̏n pól sɔkɔ, à kyɩ sɔkɔ ké gbɔ̀plɔ kwlo
tɔ sɔkɔ.

Wèlnwɩ̏lkɩ̏-ò Nsyɔ̃-á nɛ̂ piki yah Yesu tyí sɔkɔ

18 Képah sɔkɔ, Nsyɔ̃ tɔ̏ sɑ̋hpú tyi nɔ́pi pól yɑ̃h
Nsyɔ̃ tyí. À mɛ pé sɔkɔ nɛ́pɩ̂ nímí ye,
19 à tɔ̃ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu tyí. Ńkɛ̃́, pè kyɩ à piki yah
nɛ, ǹmɔ se Liyel nɛy tɛ́kínmɔnɔlɛ, nɛ̂-á kɩ sɔ̏ n
pɔ n pi, tɩ̂̃ pé se yĩnɛ pé ǹnînɛ n syɩkɩ nɩ?

20 Păh pɔ yĩni tɛ̃ Yesu tnɔ̂, pè yo ǹ tyí nɛ,
Wèlnwȉlkȉ-ò Nsyɔ̃-á pépi tɛkɩ mɔ ǹ tyí nɛ, pé pɔ
à piki yah nɛ ńkɛ̃́, ǹmɔ se Liyel nɛy
tɛ́kínmɔnɔlɛ, nɛ̂-á kɩ sɔ̏ n pɔ n pi, tȋ pé se yĩnɛ
pé ǹnînɛ n syɩkɩ nɩ?
21 Légbĩ́nɛ, Yesu mɛ yámpú náhnáhlɛ n dɛ n
mɔ pé yamnɔ, ànɛ̂ pé yèvyãhrɩnɔ sɔkɔ. À sétȁn
yĩni wilki pé sɔkɔ, tɛ́ yĩ́tũbi náhnáh yĩ́ yɩkɩ mɔ.
22 Tɛ́ mɛ yo Nsyɔ̃ tɛ̃ntȍ névye tyí: «Yáh nɛ̂ wɛ,
tɛ́ nɛ̂ noh, yé kyɩ kè yãh Nsyɔ̃ tyí: Yĩ́tũbi yĩ́ mɛ n
yɩkɩ n mɔ, sèkukubi mɛ n kɔ tómtóm, tótãm mɛ
n dɛ, níkítũbi mɛ n nohnɩ, lékyî mɛ n yilki n mɔ,
ànɛ̂ nìvìnì wɛy sấn mɛ n yo n kɔ̃ yãm tãn tyí.*
23 Ǹtɛ, nɛ̂-á Liyel yõ sɛ̃́nɔ́ yáhle-ńkɛ̃́nɛ ńmɔ
yĩnnɛ, yèvɩnɩ mɛ tɛ̃ tyí.»
24 Képah sɔkɔ, Nsyɔ̃ tɛ̃ntȍ névye-á sɔkɔ tɛ,
Yesu tyah ǹ tyílɛ n yãh tɔ́wû tyí mɛ n yo:
«Kwâh nɛ̂ mɛ yé kyɩ yah gbɛ̃́nnɩ sɔkɔ? Fílkȉ yɔ́
se yấhkí mɛ n fi n kɔ̃?
25 Tȋ kwâh nɛ̂ mɛ yé kyɩ yah wɛ? Dĩ́ yɔ́ se,
nɛ̂-á mɛ fwɔ̀pèplɔ mɔ? Tɛ́ nónó-á mó tɔ̃
fwɔ̀tǎhnìnɛ n mɔ, tɛ́ tɔ̃́rí yélɛ n yõ, pépi náh mɛ
yȍtãm fnɛ́ sɔkɔ di?
26 Ǹtɛ, kwâh nɛ̂ mɛ yé kyɩ yah wɛ? Liyel tɛ̃ntȍ
syínyo-ò yɔ́lɛ nɩ? Mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: sɛ̃-á.
Tɛ́ ǹmɔ ńtɛ̃-á kal Liyel tɛ̃ntȍ syínyo-òlɛ.
27 Ńkɛ̃́, ǹmɔ tyí sɔkɔ-á kè wãrkɩ sah nɛ ńkɛ̃́:
‹Yáh, ńmɔ Liyel kɩ ń tɛ̃ntȍ yó-ò tɛkɩ mɔ á yahlɛ,

* **7:22** 7.22 - Yah n tɛ Yesayi sɛ́bɛ́y 35.5 ànɛ̂ 61.1 sɔkɔ.

à kɩ pɔ á wɛ̃̆kɩ̀ tɔ̃ sah.›†
28 Mé kélɛ n yo yé tyɩ́ nɛ: sê fɔkɔ táh pi yɔ́ ńtɛ̃
náh mɛ nɛ̂-á kal Nsyɔ̃nɛ. Ǹtɛ, nɛ̂-á tyɩ̃́ɩ̃ kal Liyel
yɔ̃̏tɔ̃rɩ́ sɔkɔ, ǹmɔ ńtɛ̃ gblò kal ǹnɛ.
29 Képah sɔkɔ, nónó pól-á sɔ̏ mɛ n nohnɩ ǹ
tyɩ́, à tahlɩ mɔ́rɩ́ syɩ́pú tɔlɛ, pé pól nɛ, Liyel-á mɛ
tómm, tɛ́ Nsyɔ̃ kɔ̃, à pè wel wilki.
30 Ǹtɛ, Liyel-á nɛ̂ yah kɔ̃ Farisiyɛ̃nɔ ànɛ̂ Liyel
ǹgbò wɛ̃̆kɩ̀ kwɔ́pú tyɩ́, pè pé náh vi kè kɔ̃, tɛ́
yahle pé wèlnwɩ̏lkɩ̏nɔ́lɛ Nsyɔ̃ tyɩ́.»
31 Tɛ́ Yesu tɔ̃ nɛ: «Nɛ̂ tɛ̃ mɛ mé kɩ tɔkɔ sãh
kwɛy gbɩ̃ névyelɛ? Nɛ̂ tɛ̃ mɛ pè tɔ?
32 Pè mɛ, á kɩ nɛ wɛ̃́npɩ̏ sɔ̃́ kɔ̃ tɛ̃ n syah tɔ́wû
tùkè-ǹsah sɔkɔ, tɛ́ mɛ n yo wɛ̃ tyɩ́ nɛ, pépi-á yɩkɩ
fɩ̃bɩ pé tyɩ́, tɛ́ pé náh se yi. Pé tɔ̃ kũ yɩ̀kɩ̀ gbɩ mɔ,
pè náh se tɔ̃ gbo.
33 Ǹtɛ, Wèlnwɩ̏lkɩ̏-ò Nsyɔ̃ pɔ, à náh mɛ n yõ, à
náh mɛ dɩ̏vɛ̃nɛ n wɔ, tɛ́ yé nɛ, ǹ yɔ̃̏gbèkè náh
mɛ.
34 Névi Pi-á se pɔ, à n yõ tɛ́ n wɔ, yé tɔ̃ nɛ, pè
yah yèwònpɩ, ànɛ̂ sètɛ̃-á ǹnɛ, mɔ́rɩ́ syɩ́pú ànɛ̂
tyɩ́pêl pɩ́pú kódɩ̃́-á.
35 Ǹtɛ, Liyel lékã́m tyilɛ, gbɩ ye sélɛ sé
fɛ̃̆nsyipu tyɩ́.»

Yesu pi yɔ́ tyɩ̂pêl yɔ̃ mɔ à kɔ̃

36 Farisiyɛ̃ dɩ̃́ yɔ́ sɔ̏ mɛ, pè n ye Simɔlɛ. Sɔ̃́
yɔ́lɛ, à Yesu ye nɛ, à pɔ yõke yõ pé tyɩ́. À mɛ kyɩ
de kénɛ dɩ̃́ gbô, à tɛ̃ yõke yah.‡

† **7:27** 7.27 - Yah n tɛ Malakɩ sɛ́bɛ́y 3.1 sɔkɔ. ‡ **7:36** 7.36 - Yesu mɛ gbɩ̃́nɛ, nɛ́npɔ́ tãn sɔ̏ ńkɛ̃́nɛ pé gbalɩ kɛ̃kɩ n tɛ̃ yõke ǹgbnɔlɛ n yõ.

37 Té kénɛ kwil sɔkɔ, tyípêl pí-ò pi yɔ́ sɔ̀ mɛ.
Wăh noh nɛ, Yesu-á mɛ yõkelɛ n yõ Farisiyɛ̃ ɗí
gbô, à pɔ nɪrɪ pãn pènɛ̀kɪ̀ yɔ́lɛ, so pèpɛy yɔ́ sɔkɔ.
38 Té mɛ vi Yesu náh tɪ̃̀nnɛ, à n gbo ǹ yétĩnɛ n
kwɛ Yesu gbyɛ̂h yõ, té sélɛ n kele ǹ yɔ̃̀yénnɛ, té
sè pɔrɪ tɛ̃, té nɪrɪ mɛ̀nɛ n mɔ sé yõ.

39 Farisiyɛ̃ ɗí nɛ̂-á ye Yesulɛ, ǹmɔ-á képah wɛ
sɛ̃́, à tyah n sõ ǹ fɔkɔ sɔkɔ nɛ, ɗí mɛ̀-à sɔ̀ mɛ
Liyel tɛ̃ntɔ̀ syínyo-òlɛ, pi nɛ̂-á n tũ ǹ tyí yɔ̀, wăh
náhkɪ ǹ dùkù pĩ nɛ ńkɛ̃́, tyípêl pí-ò ǹgbɛ̃-á ǹnɛ.
40 Yesu mɛ wɛy tɔkɔ, té yo Simɔ tyí nɛ, tir yɔ́-á
mɛ pé tyí yo yo tɛ̃̆nɛ ǹ tyí. Simɔ mɛ nɛ, à kè yo,
kwɔ́-ò ɗí.
41 Képah sɔkɔ, à mɛ yo ǹ tyí: «Kmɔ mɔ́-ò yɔ́
kmɔ sɔ̀ mɛ nɛ́pĩ̂ nímí yísyɔ́ yõ. Núkú sɔ̀ yĩnɛ à à
dyah pɔ́ plɔ́ kyɛkwɛ́lɛ, ní-ò mɛ yĩnɛ à à dyah plɔ́
tikiníní pɔ́ gbãmnɛ.
42 Ǹtɛ, pé sɔkɔ nɛy yɔ́ ńtɛ̃ náh sɔ̀ mɛ fɛ̃ ǹ tyí
dyah n pi sɛ̃́, ɗí pé nímí tyí yɔ̃ mɔ pè kɔ̃. Kăh pɪ
sɛ̃́, ǹ tyí kɪ nɔ kal nɛ̂ tɛ̃ tyí pépi nímí sɔkɔ?»
43 Simɔ mɛ à syah nɛ, péwɔ tɛ̃̀ sõnɔ sɔkɔ, nɛ̂
kɔ̃lɪ-á kal, ǹmɔ-á. Yesu mɛ nɛ, gbɪ-á à yo.

44 Képah sɔkɔ, té ǹ yah vi pi tɪ̃̀nnɛ, té yo Simɔ
tyí: «Á pi mɛ̀ wɛ kɛ̀? Ǹmɔ-á de á gbô, á náh
gbyɛ̂h wu wu ninɛ ń kɔ̃. Ǹtɛ ǹmɔ wɔ ǹ yétĩ kwɛ
ń gbyɛ̂h yõ, té sè kele ǹ yɔ̃̀yénnɛ.
45 Áwɔ náh ń pɔrɪ tɛ̃. Ǹtɛ, ǹmɔ tɛ̃̆nɛ, wăh de
pɔ sɔ̃́, à náh mɛ yal mɔ ǹ gbyɛ̂h pɔ́rɪ́ntɛ̃nɔlɛ.

46 Ʌ́ náh mó tɔ̃ nɩrɩ mɔ ń yõ, ǹtɛ ǹmɔ tɛ̃̀ wɔ
nɩrɩ pãn pènɛ̀kì mɔ ń gbyɛ̂h yõ.
47 Mé kélɛ n yo á tyí nɛ: pi mɛ̀ tyípêl náhnáh
nɔ́pi pól-á yɔ̃ mɔ à kɔ̃. Képah ye, à tyínɔnɔ ǹgbɛ̃
tir mɛ̀ pɩ. Ǹtɛ, yɔ̃̀nmɔnɔ-à pɩ nɛ̂ tyí kwéyy, ǹmɔ
tyínɔnɔ n mó nɛ kwéyy.»
48 Tɛ́ tɔ̃ ǹ syɩ yo pi mɛ̀ tyí: «Á tyípêl ye yɔ̃ mɔ
ǹ kɔ̃.»
49 Képah sɔkɔ, wǎh sõ̀ mɛ n yõ ànɛ̂ nónónɛ,
pè tyah n sõ pé fɔkɔnɩ sɔkɔ nɛ, nɛ́dúkú nɛ̂ se dɩ̃́
mɛ̀nɛ, tɛ́ à kɩ pɔ tyípêl tɔlɛ n yɔ̃ mɔ nɩ?
50 Kǎh pɩ sɛ̃́, Yesu mɛ yo pi tyí: «Ńmɔ yõ sɛ̃́nɔ́
ye ǹ pwah mɔ. Nɛ n yuku yèvɩnɩ sɔkɔ.»

8

Tɔ̃̀ sɑ̃́hpú ànɛ̂ syɔ́ yɩ̂syɔ́ Yesu sõ̀ tɛ̃̀

1 Kénɛ tyi sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh, Yesu sõ̀ mɛ n kɔ n
kɔ̃ kwíl-ǹgbnɔ ànɛ̂ kwílpî, mɛ nìvìnì wɛy sɑ̃́nnɛ
n yo Liyel yõ̀tɔ̃rí tyí sɔkɔ. Tɛ́ ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú nɛ́pɩ̂
gbɔ̃nimí sõ̀ mɛ ǹnɛ,
2 ànɛ̂ syɔ́ yísyɔ́ tɔlɛ, wǎh sétɑ̃̀n yĩni wilki nónó
sɔkɔ, tɛ́ pé yamnɔ tyɛ. Makadala kwil Mari sõ̀
mɛ, nɛ̂ sɔkɔ-á sétɑ̃̀n kwǎrninɔ wil,
3 ànɛ̂ Nsyannɛ, nɛ̂-á Yerɔdɩ tahrɩ kyɔ̀mì-ò dɩ̃́
Kusa kyɩlɛ, ànɛ̂ Susanɩnɛ, ànɛ̂ syɔ́ náhnáh
yísyɔ́lɛ, nónó-á sõ̀ pé gbɑ̃̀n yɩ̂lɛ Yesu ànɛ̂ ǹ tɔ̃̀
sɑ̃́hpúlɛ n yohnɩ n mɔ.

Sèmukɔ mɩ̂r-ò sèmɩ̀rkɩ̀lɛ

4 Képah sɔkɔ, névye sȍ mɛ wil kwlo kwlo pól
sɔkɔ, à n pɔ n pɔ Yesu tyí. Tɔ́wû ǹgbɛ̃-á pɔ tuke
mɔ sɛ̋, à mɛ sèmȉrkȉ yɔ́ yãh pé tyí nɛ:
5 «Ső yɔ́lɛ, sètõ yɔ́ lésõ wil ǹ sèmukɔlɛ n mir.
Wăh mɛ mírnɔ́ sɔkɔ, yísyɔ́ syɩkɩlɩ wɛ̃gbalɩ sɔkɔ.
Wɛ̆kɔbɩ kɔ sɔkɔ sé yõ, kèpye mɛ pɔ sè yɔ.
6 Yísyɔ́ mɛ syɩkɩlɩ légbĩ́ yõ, à fi, tɛ́ núkú tõ
kɔkɔ vínɔ́ kɛ̋ tɛ̃ tyí.
7 Yísyɔ́ mɛ syɩkɩlɩ de pȁn nɩyő. Săh fi wɛ̃ tyí
pȁnnɛ, pȁn mɛ fyãh sé yõ.
8 Ǹtɛ, yísyɔ́ mɛ syɩkɩlɩ sétáh pèpɛy sɔkɔ, à fi.
Sépi wɔ kyãh, à pɔ pyenɔ lèkwɛ̆kwɛ pɩ.»
Sèmȉrkȉ mɛ yấhntɛnɔ náh, Yesu tõ yo pé tyí
yĩ́npɔ̃́ ǹgbɛ̃nɛ nɛ ńkɛ̋: «Níkí-à mɛ nɛ̂ tyí noh
noh tɛ̆nɛ, tɛ̃ ǹ níkí sah noh.»
9 Képah sɔkɔ, Yesu tȍ sấhpú à piki yah
sèmȉrkȉ mɛ̀ yõlɛ.

Yesu sèmukɔ mȋrnɔ́ sèmȉrkȉ yõ yo

10 À mɛ yo pé tyí: «Liyel tɔ̃́rí tyi nónó-á mɛ
wɔ̃bìnɔ́lɛ, sé pnɛ̀nɔ́ ye yépi tɛ̃ wɔ kɔ̃. Ǹtɛ, tɛ́lɔ́ tɛ̃
tyí, sèmȉrn ó sɔkɔ ye sè kɩ n yãh.
Képah sɔkɔ, pè kɩ n yah díkídíkí,
tɛ́ pè náh kwâh yɔ́ wɛ n pi.
Tɛ́ kɩ n nohnɩ,
tɛ́ pè náh ké yõ pĩ n pi.»
11 Tɛ́ tɔ̃ yo pé tyí: «Sèmȉrkȉ mɛ̀ yõ-á nɛ̂nɛ, kè
wɛ yɔ̀: Mir mir sèmukɔ mɛ̀nɛ, Liyel wɛy ye.
12 Tɛ́ névye túkù mɛ wɛ̃gbalɩ tyí kɔ̃lɩ: Pépi-à
Liyel wɛy noh, sétõ n pɔ kè wilki pé nnɔ sɔkɔ
nɛ, pè káh pɔ sɛ̃ ké yõ, pè mó pwáhnmɔnɔ wɛ.

13 Túkù mɛ légbĩ́ yõ tyí kɔ̃lı: Pépi-à Liyel wɛy
noh, pě kè fɛ̃ n syi nìvìlɛ. Té pè náh n yɛ kè
yȁhnìnɛ n mɔ pé sɔkɔ. Pě kè fɛ̃ n syi nénpó swɔ
ó sɔkɔ, té mɔ́nyahnɔ-à núkú pè yĩni tɛ̃, pě pé
náh vi kè kɔ̃.
14 Túkù mɛ pȁn mé-ńsah tyí kɔ̃lı: Pépi-à Liyel
wɛy noh, fɔ́kɔ́sɔ̃nɔ, ànɛ̂ tahrı yáhnɔ́, ànɛ̂ kèkõyő
nìvì tyi n pɔ kè fyãh. Kàh pı sɛ̃́, pè n wũ nıyő,
kè náh tirlɛ n pɛkı pé tyí.
15 Ǹtɛ, túkù mɛ sétáh pèpɛy tyí kɔ̃lı: Pépi-à
Liyel wɛy noh, pě kè syi n sah pallɛ nı pèpɛy
sɔkɔ, nɛ̂-á mɛ tɔ̃̋nsàhnɔ́lɛ. Ǹ té ké tɛ̃̋nɔ́ plɛ, yõre
n wɛ ké tyí, sèmukɔ pɛ́kínɔ́ tyí kɔ̃lɛ.»

Yesu-á sèmȉrkȉ nɛ̂ mı fɔ̀tnɔ̀ tyí sɔkɔ

16 Yesu tɔ̃ yo pé tyí: «Névi se kı fɔ̀tnɔ̀ soh, tɛ́
kı dú kwĩnki mɔ ké yah, képah náh pı, kı kè
dah mɔ sɛ̃ sɛ̃ kwâh sètàhkì sȍ? Tɛ̃ náh kè sah n
pi fɔ̀tnɔ̀ sahkı sɔkɔ, kè n pı n pi kyɔ̀olɛ wɔ̀kɔ̀
sɔkɔ dépú tyí di?
17 Tir yɔ́ ńtɛ̃ náh mɛ wɔ̃bìnɔ́lɛ, tɛ́ kı n wũ n pi
wȉlkȉnmɔ-ńkɛ̃̋nɛ kégbɔ́. Sètȉn sȍ tir yɔ́ ńtɛ̃ náh n
wũ n pi pĩ́-ńkɛ̃̋nɛ, ànɛ̂ wȉlkȉnmɔ-ńkɛ̃̋nɛ kwèyy.
18 Névi nɛ̂ tyí kwâh-á mɛ, dòhnìnɔ́ kı n pı
ǹmɔ tyí yõ. Tɛ́ névi nɛ̂ tyí kwâh náh mɛ, kwéy
nɛ̂ ńtɛ̃-á à mɛ n sõ nɛ, páh mɛ wɛ, ké tɔ kı tɛ̃ syi
ǹ tyí. Kǎh pı sɛ̃́, yé kyɔ̀mìnɔ́lɛ n pı yé nohnı
dùkù sɔkɔ!»

Yesu yű̃npyé ànɛ̂ ǹ yű̃nɛ

19 Képah sɔkɔ, Yesu-á sɔ̋ mɛ fı̋ nɛ̂ sɔkɔ, ǹ
yű̃npyé, ànɛ̂ ǹ yű̃ pɔ yĩni tɛ̃ nɛ́npɔ́. Ǹtɛ tɔ́wû tɛ̃
tyí, pè náh tɛ̃ wɛ nɔ de ǹnɛ.
20 Pè mɛ yo mɔ ǹ tyí nɛ, ǹ yű̃, ànɛ̂ ǹ yű̃npyé-á
mɛ yı̋nnɔ́lɛ kégbɔ́. Pǎh mɛ ké tyí nɛ, pé à wɛ.
21 Képah tɛ̃̀nɛ, à mɛ yo pé tyí: «Nónó-á Liyel
wɛynɛ n nohnı tɛ́ ké tyilɛ n pı, pépi ye ńmɔ yű̃
ànɛ̂ ń yű̃npyélɛ.»

Yesu yɑ̃̋hpékè yɔ́ yĩn mɔ yɔ́-ǹgbɛ̃ sɔkɔ

22 Sɔ̋ yɔ́lɛ, Yesu de krótókè yɔ́ sɔkɔ ànɛ̂ ǹ tɔ̏
sɑ̃̋hpúlɛ, tɛ́ yo pé tyí nɛ, pè yɛ pé yuku yɔ́-ǹgbɛ̃
kahnınɛ.
23 Tɛ́ pǎh mɛ krótókèlɛ n to n yuku gbı̋ nɛ̂nɛ,
Yesu dɔ. Dǒ, yɑ̃̋hpékè yɔ́ kõ pé yõ yɔ sɔkɔ, à
ninɛ n tɔkɔ n mɔ krótókè sɔkɔ, kè syi pɔ n yuku
ninɛ, dlo n tyah pé nɔ́nɔ́lɛ.
24 Pè mɛ nɔ de Yesu tnɔ̂, mɛ ǹnɛ n yilki n mɔ
nɛ, pé yɔ̃̏tɛ̃̀, pé yɔ̃̏tɛ̃̀! Yɔ-á mɛ n tyah pé yɔ̃̋nɔ́lɛ
dɛ́! Képah tɛ̃̀nɛ, Yesu mɛ yuku, tɛ́ dírı́ kõ yɑ̃̋hkí,
ànɛ̂ ni yõ. Yɑ̃̋hkí mɛ yĩn, yɔ tiki tɛ̃, tyah pı
sű̃mm.
25 Kǎh pı sɛ̃́, à yo pé tyí: «Yé Liyel yõ sɛ̃̀nɔ́
ńyɑ̃h?» Tı́kı́ tɛ̃ tyí, pé gbɑ̃̏n du, pè tyah n yo wɛ̃
tyí nɛ, nɛ́dúkú nɛ̂ se dı̋ mɛ̀nɛ, tɛ́ à fɛ̃ n yo yɑ̃̋hkí
ànɛ̂ ni ńtɛ̃ tɔ tyí, sè n sah ǹ tyí yõ nı?

Yesu sétɑ̃̏n kwĩnki yĩni wilki dı̋ yɔ́ sɔkɔ

26 Yesu ànɛ̂ ǹ tɔ̏ sɑ̃̋hpú kyı yĩni tɛ̃ yɔ́-ǹgbɛ̃
kahnınɛ, Yerasɛnı sétáh yõ, Kalile yèsreynɛ.

27 Wăh mɛ n tiki krótókè sɔkɔ gbı̃́ nɛ̂nɛ, dı̃́ yɔ́
wil kwil sɔkɔ, à pɔ à yohnı, sétȁnnɛ ǹ sɔkɔ.
Kwil mɛ̀ nɛy ye sȍ ǹnɛ. Tɛ́ kè pı di mónɔ́lɛ, à
náh tɔ̃ sȍ mɛ flɔlɛ n mɔ, ànɛ̂ à náh mɛ n tɛ̃ gbô.
Ǹ tɛ̃̀-ǹsah ye sȍ léyȃl wrɔ́.
28-29 Tɛ́, sétõ mɛ̀ sȍ n yuku dı̃́ mɛ̀ yõ gbáhyı̃́
náhnáhlɛ. Pè sȍ ńkɛ̃́nɛ à pukubi kɛ̃́lɔ́, ànɛ̂
kârnnɛ nɛ, pé à tɛ̃ sah. Ǹtɛ, ǎ púkúbí-ńtȃn nɔ́pi
kɔ̃́lı, tɛ́ sétõ mɛ̀ à tɔkɔ n de gbɛ̃́nnı tȁntȁn sɔkɔ.
Képah sɔkɔ, wăh Yesu wɛ, Yesu mɛ yo ǹ tyı́ nɛ,
à wil dı̃́ mɛ̀ sɔkɔ. Wăh yo sɛ̃́, dı̃́ pɔ kɔ kwı̃nki ǹ
yah, tɛ́ de syi yı̃́npɔ̃́ ǹgbɛ̃nɛ nɛ, kwâh nɛ̂ se à n
yah n kɔ̃ pé tyı́ nı, yȍtah Liyel pi Yesu? Páh ǹnɛ
n ni, à káh pé fõh.
30 Yesu mɛ à piki yah nɛ, ǹ yı̃n se sɔ̃́ nı? Tɛ́
kăh pı, sétȁn náhnáh sȍ mɛ dénɔ́lɛ ǹ sɔkɔ, à mɛ
nɛ, pé yı̃n-á Mɛ́fwóbé Kwı̃nkilɛ.
31 Képah sɔkɔ, sétȁn nɔ́pi mɛ Yesu ni nɛ, à
káh sé yı̃ni wilki tɛkı mɔ yèvyãhrı tɛ̃̀-ǹsah.
32 Tɛ́ nɛ́npɔ́ sɔkɔ, sel kwı̃nki yı́syɔ́ sȍ mɛ n
yah n yõ n kɔ̃ yɔ̃́lı yõ. Sétȁn nɔ́pi tɔ̃ Yesu ni nɛ,
à yɛ sé kɔ̃ sé kyı de sel nɔ́pi sɔkɔ. Ȁ mɛ ké
wɛ̃̀kı̀lɛ sè kɔ̃.
33 Képah tɛ̃ sɔkɔ, sétȁn nɔ́pi wil dı̃́ mɛ̀ sɔkɔ tɛ́
kyı de sel nɔ́pi sɔkɔ. Sel kwı̃nki nɔ́pi núkú
kènpı̃n to tiki tùkùtùkù, à kyı de yɔ́npɛ̃̀kı̀ sɔkɔ,
kè kɔ̃ kè sè yõ.
34 Sel nɔ́pi fɛ̃pu-á képah wɛ sɛ̃́, pè to kyı kè
yãh kwil, ànɛ̂ yèpı̏yey sɔkɔ.

35 Képah tɛ̃nɛ, tyi nónó-á pɩ, névye wil nɛ, pé
kyɩ sé ségblɔ́ yah. Pè pɔ yĩni tɛ̃ Yesu tnɔ̂, tɛ́ dɩ̃́
nɛ̂-á sɔ̃̀ sétɛ̃̀n wil ǹ sɔkɔ, pè à wɛ kɔ̃́ntɛ̃nɔ́lɛ Yesu
tnɔ̂. À sɔ̃̀ mɛ flɔ mɔ, tɛ́ mɛ tírr. Kăh pɩ sɛ̃́, tíkí pè
tɛ̃.
36 Képah sɔkɔ, nónó-á sɔ̃̀ ǹ dɛ́nmɔ dùkù wɛ,
pè kè yãh tɛ́lɔ́ syah.
37 Kăh pɩ sɛ̃́, tíkí tɛ̃ tyí, Yerasɛnɩ sétáh yõ
névye pól kè yah kɔ̃ Yesu tyí nɛ, à yal gbɛ mɔ
pépilɛ. Képah sɔkɔ, Yesu mɛ de krótókè sɔkɔ, à
n tyah sɔ́kɔ́nɔ́lɛ.
38 Tɛ́ dɩ̃́ nɛ̂ sɔkɔ-á sɔ̃̀ sétɛ̃̀n wil, kénɛ dɩ̃́ Yesulɛ
n ni nɛ, à yɛ pé tɛ̃ ǹnɛ. Ǹtɛ, Yesu náh kè fɛ̃ syi,
tɛ́ yo ǹ tyí:
39 «Liyel-á tyi nónó pól pɩ á tyí, á syɩ n yuku á
gbô, ǹ kyɩ sè yãh.» Wăh yo sɛ̃́, dɩ̃́ mɛ ǹ syɩ yuku
ǹ tɩ̃̀nnɛ. Tɛ́ tyi nónó pól-á Yesu pɩ ǹ tyí, à sélɛ n
yãh n kɔ̃ kwil pól sɔkɔ.

Yayirusi pîsê yîlkînmɔnɔ, ànɛ̂ pi nɛ̂-á tũ Yesu fwɔ̀mɔnɩ tyí

40 Tɔ́wû sɔ̃̀ mɛ Yesu syɩkɩ tɛ̃ sɛ̃́, képah ye, wăh
wil yɔ́-ǹgbɛ̃ kahnɩnɛ, à pɔ yĩni n tɛ̃ pé tnɔ̂ gbɩ̃́
nɛ̂nɛ, pé pól à yohnɩ nɩ̀vɩ̀ sɔkɔ.
41 Légbɩ̃́ mɛ̀ ó sɔkɔ ye dɩ̃́ yɔ́ pɔ yĩni tɛ̃, pè n ye
Yayirusilɛ. Ǹmɔ ye sɔ̃̀ nɛ́npɔ́ Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀
yah yétɛ̃nɛ. Wăh yĩni tɛ̃ Yesu tnɔ̂, à gbètukunɔ
di ǹ yah, tɛ́ à ni nɛ ńkɛ̃́, kékwɛ, à pɔ pé yuku
péwɔ gbô,
42 ńkɛ̃́, písê nɛ̂-á pé tyí ǹ gblɔ̌y núkúnínɛ, tɛ́
mɛ ye gbɔ̃ninɔ́ kénkɔ̃ sɔkɔ, wăh mɛ n tyah

kúnɔ́lɛ. Képah tɛ̃ sɔkɔ, Yesu-á n sɔkɔ nɛ́npɔ́,
tɔ́wû à fyãh kə̃́mm yey yey póllɛ.

43 Tɛ́, sê yɔ́ tɔ sɔ̃̀ mɛ nɛ́npɔ́. À sɔ̃̀ mɛ n yɔ tɔ̃́
kwɛ́nɔ́ ńyânnɛ pópó, ye gbɔ̃ninɔ́. Ǹ gbɔ̃̀ pól syi
pɔ tyɛ syɛy pínɔ́lɛ sènpıbı tyí, tɛ́ pé sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃
náh tɛ̃ wɛ à dɛ mɔ.
44 À mɛ nɔ de Yesulɛ ǹ náh tı̃̀nnɛ, tɛ́ tũ ǹ
fwɔ̀mɔnı vyãh tyí. Nɛ́npɔ́ swɔ, ǹ ńyân núkú tyɛ.
45 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ piki yah nɛ, nɛ̂ se tũ
péwɔ tyí nı? No pól-á pé vyɛ̃ynɛ n kɔ̃lı nɛ, pépi
náh sɛ̃́, Pyɛrı mɛ nɛ, pé yɔ̃̀tɛ̃, névye-á fyãh sah
ǹnɛ kə̃́mm.
46 Ǹtɛ, Yesu mɛ nɛ, ǹnı̂ yɔ́-á tũ pé tyí. Páh kè
pı̃ nɛ, tǎhkı̀ yɔ́-á wil pé sɔkɔ.
47 Képah sɔkɔ, pi mɛ̀-á pɔ pı̃ nɛ, tir mɛ̀ náh tɔ̃
fɛ̃ n wɔ̃bı, à pɔ ǹ gbètukunɔ di Yesu yah
wílsyahrı sɔkɔ. Tir nɛ̂ yı̃n-á à tũ ǹ tyí, tɛ́ kè yãh
no pól yı̃́ yah, ànɛ̂ sɔ̃́-á à dɛ́nmɔnɔ wɛ nɛ́npɔ́
swɔ.
48 Képah tɛ̃ sɔkɔ, Yesu mɛ yo ǹ tyí: «Pi, á Liyel
yɔ̃ sɛ̃́nɔ́ ye ǹ dɛ mɔ. Nɛ n yuku yèvını sɔkɔ.»

49 Gbı̃́ nɛ̂-á Yesu mɛ kénɛ wɛy yónɔ́ sɔkɔ, dı̃́ yɔ́
wil yɔ̃̀tɛ̃ dı̃́ Yayirusi gbô, à pɔ yo Yayirusi tyí nɛ,
ǹ písê-á yah kwlɔ, ńkɛ̃́, à káh fwɔ̌tɛ̃ kwɔ́-ò dı̃́
kwlɔ.
50 Ǹtɛ, Yesu-á képah noh, à mɛ yo Yayirusi tyí
nɛ ńkɛ̃́: «Káh tíkí pı! Sɛ̃ ó sɛ̃ ké yɔ̃, tɛ́ á písê kı ǹ
min wɛ.»
51 Tɛ́ pè mɛ sɔkɔ Yayirusi gbô. Pǎh kyı yı̃ni tɛ̃,
à náh fɛ̃ syi nɛy de ǹnɛ, à wil Pyɛrı, ànɛ̂ Nsyɔ̃,
ànɛ̂ Nsyakı, ànɛ̂ pípír sú, ànɛ̂ ǹ yṹ tyí sɔkɔ.

52 Légbĩ́nɛ, no pól sȭ mɛ pípír kũ pɔ̀lɛ n gbo
mɛ yãm yãm tyilɛ n pɩ. Képah sɔkɔ, Yesu nɛ:
«Yé káh nɛ n gbo! À náh ku, dɔy sɔkɔ ye ǹnɛ.»
53 Ǹtɛ, névye-á sȭ mɛ ǹ kúntɛnɔ pĩ tɛ sɛ̃́, pè
tyah kõlɛ Yesulɛ n ko.
54 Képah tɛ̃ sɔkɔ, Yesu mɛ à tɛ̃ ǹ gbȭ tyí, tɛ́ à
kah ye: «Ń pi, yuku!»
55 Nɛ́npɔ́ swɔ, ǹ min núkú ké syɩ de ǹ sɔkɔ à
kɔ̃ à yuku. Wăh yuku, Yesu mɛ kè yah kɔ̃ pé tyí
nɛ, pè yãrlɛ à kɔ̃ à yõ.
56 Kăh pɩ sɛ̃́, ǹ dúbípú gbȁn du, tɛ́ Yesu kè yah
kɔ̃ pé tyí nɛ, pè káh tir mɛ̀ yãh nɛy tyí.

9

Yesu ǹ tȍ sɑ̃́hpú nɛ́pȋ gbɔ̃nimȋ tõ

1 Sȍ́ yɔ́lɛ, Yesu ǹ tȍ sɑ̃́hpú nɛ́pȋ gbɔ̃nimí ye
tuke mɔ, tɛ́ tăhkɩ̀ ànɛ̂ tɛ̃́nwɛnɔlɛ pè kɔ̃ nɛ, pè
sétȁn póllɛ n yĩni, pè mó yámpúlɛ n dɛ n mɔ.
2 Képah sɔkɔ, tɛ́ pè tɛkɩ mɔ nɛ, pè kyɩ Liyel
tɔ̃́rí tyílɛ n yo n kɔ̃, pè mó yámpúlɛ n dɛ n mɔ.
3 Tɛ́ tɔ̃ yo pé tyí nɛ, pè káh kwâh yɔ́ ńtɛ̃ tɔkɔ
wɛ̃̀kɩ̀ kɔ yĩnnɛ. Pè káh ńsĩn tɔkɔ, pè káh pilki
tɔkɔ, pè káh yõke tɔkɔ, pè káh pɔ́ tɔkɔ. Ànɛ̂ nɛy
káh fwɔ̀mɔlɔ nínɔ́ tɔkɔ. Tɛ́ tɔ̃ nɛ:
4 «Yâh kyɩ wɛ twah kéte nɛ̂ sɔkɔ, yé tɛ̃ képah
sɔkɔ fɔ́ɔ́, kè pɔ nɔ yé yal gbĩ́ tyí nɛ́npɔ́.
5 Tɛ́, nónó-à kyɩ yahle nɛ, yé káh twah pé tyí,
yâh n wil kénɛ kwil sɔkɔ, yé yé gbyȇh nèngbɔ̃
kwer n kwɛ nɛ́npɔ́. Képah kɩ pɩ gbáhdyâh
dínsàhnɔ́lɛ pé tyí.»

6 Képah tɛ̃nɛ, pè mɛ sɔkɔ, à kyɩ n kɔ n kɔ̃
kwlo kwlo sɔkɔ, à nɩ̀vɩ̀nɩ̀ wɛy sɑ̃́nnɛ n yo n kɔ̃,
tɛ́ mɛ yámpúlɛ n dɛ n mɔ ywɔ̃ ywɔ̃ pól sɔkɔ.

Yerɔdɩ fɔkɔ fɛ̃kɩ̀nɔ́lɛ

7-8 Légbɩ̃́nɛ, Kalile kwil tɑ̃m yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃nɛ,
Yerɔdɩ ye sɔ̃̀. Ǹmɔ-á Yesu tyɩ́pɩ́nɔ́ nɔ́pi pól noh
gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, túkù ńtɛ̃ mɛ n yo nɛ, Nsyɔ̃-á ǹ syɩ min
wɛ, à wil lékyɩ̂ sɔkɔ. Túkù mó nɛ, ǹgbò Liyel
tɛ̃ntɔ̃̀ syɩ́nyo-ò Yeli-á pɔ wil mɔ. Túkù mó tɔ̃ nɛ,
ǹgbò Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syɩ́nyo-ò yɔ́-á yuku wil lékyɩ̂
sɔkɔ. Pɑ̌h yo sɛ̃́ Yerɔdɩ tyɩ́, ǹ fɔkɔ fɛ̃kɩ.
9 Képah sɔkɔ, à nɛ, tɛ́ páh se Nsyɔ̃ yɔ̃ kɑ̃m.*
Ǹtɛ, nɛ̂ tɛ̃ ó tyɩ́pɩ́nɔ́ se tɔ̃ pé n nohnɩ yɔ̀ nɩ? Kɑ̌h
pɩ sɛ̃́, à tyah Yesulɛ n yah n kɔ̃ nɛ, pé à wɛ.

Tɔ́wû ǹgbɛ̃ púnɔ́lɛ Yesu tyɩ́

10 Yesu tɛ̃ntɔ̃be-á pé syɩ pɔ ǹ tnɔ̂, pè pé
tyɩ́pɩ́nɔ́ pól yɑ̃h à syah. Á mɛ pè tɛ̃ yal pé yahlɛ,
à yuku pélɛ kwil yɔ́ gbɔ̀pɔ, pè n ye Besayidalɛ.
11 Ǹtɛ, tɔ́wû-á pɔ pé sɔ́kɔ́nɔ́ pɩ̃ sɛ̃́, pè pé nyáh
sɔ̃ kyɩ nɛ́kwɩ̃́nkɩ́lɛ. Képah sɔkɔ, Yesu pè tɛ̃ pallɛ,
mɛ Liyel tɔ̃́rɩ́ tyɩ́lɛ n yɑ̃h pé tyɩ́, tɛ́ mɛ yámpúlɛ
n dɛ n mɔ, nónó-á sɔ̃̀ mɛ lènɔlɛ n yah n kɔ̃.
12 Ǹtɛ, gbɩ̃-á pɔ n yi, ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú nɔ de ǹ tnɔ̂, tɛ́
mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ, ǹgbɔ̌ gbɛ̃́nnɩ tyah sɔkɔ-á pélɛ ásɔ̃̂
dɛ́! Ńkɛ̃́, wɑ̌h náhkɩ tɔ́wû fin mɔ, pè kyɩ sɛ̃́-ńtɑ̃̂n
ànɛ̂ yɔ̃ke yah kɔ̃ gbɔ̀plɔ kwlo ànɛ̂ yèpɩ̌yey sɔkɔ.

---

* **9:9** 9.9 - Yah n tɛ Markɩ sɛ́bɛ́y 6.14-29 sɔkɔ.

13 Képah sɔkɔ, Yesu yo pé tyí: «Yépi yõke yah
pè kɔ̃ pè yõ yé gblɔ̌y kɛ̀!» Pè mɛ à syah nɛ, búrn
plɔ́ kwlɔ, ànɛ̂ yɛ̃́nkyɔ plɔ́ nínɔ́ ó-á mɛ pé tyí dɛ́!
Tɪ̂̃, à se mɛ ké tyí nɛ, pépi kyɪ yõke dwe pɔ
nɛ́kwɪ̃́nkí nɔ́pi pu nɪ?
14 Tɛ́ díbí sɔ̃̀ nɔ nɛ́pɪ̃̂ kèyõ nínɔ́ kyɛgbãm
kénkɔ̃lɛ nɛ́npɔ́.

Képah sɔkɔ, Yesu mɛ yo ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú tyí nɛ, pè
no kɔ̃ pè kɔ̃ tɛ̃ tɪ̃̀nkɪ̀nɔ́lɛ nɛ́pɪ̃̂ tikiníní pɔ́ gbãm
gbãmnɛ.
15 Pè kè pɪ, wǎh yo sɔ̃́, à no pól kɔ̃ pè kɔ̃ tɛ̃.
16 Képah tɛ̃̀nɛ, Yesu mɛ búrn plɔ́ kwlɔ, ànɛ̂
yɛ̃́nkyɔ plɔ́ nínɔ́ nɔ́pi tɔkɔ, tɛ́ ǹ yah yɔ̃ yɪ̃̂nyõ, à
Liyel ni sé yõ, tɛ́ sè kwɔkɪ, à ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú kɔ̃ nɛ,
pè syi tɔ́wũ̂ kɔ̃.
17 Képah-á pɪ, no pól yõ tɔ̃. Tɛ́ pè pé
yɔ̃́nkwlɔnɔ tuke mɔ, vyɔ́ gbɔ̃ninɔ́ yɪ̃́ɪ̃́nɛ.

Pyɛrɪ kè yo nɛ, Krista-á Yesulɛ

18 Sɔ̃́ yɔ́lɛ, Yesu sɔ̃̀ mɛ ǹ gbɛ kyɪ tɛ̃ nírílɛ n pɪ,
ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpúlɛ ǹ tnɔ̂. Képah sɔkɔ, à mɛ pè piki
yah nɛ: «Névye tɛ̃ tyí, nɛ̂ mɛ ńmɔlɛ?»
19 Pè mɛ à syah nɛ, túkù-á nɛ, Wèlnwɪ̃̀lkɪ̃̀-ò
Nsyɔ̃-á ǹnɛ. Túkù mɛ nɛ, Yeli-á ǹnɛ. Túkù mó
nɛ, ǹgbò gbɪ̃ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò lékó
yílkínmɔnɔ-á.
20 Pǎh yo sɛ̃́, à pè syah nɛ: «Tɛ́, yépi tɛ̃ tyí, nɛ̂
mɛ ńmɔlɛ?» Képah tɛ̃̀nɛ, Pyɛrɪ mɛ nɛ ńkɛ̃́:
«Krista yé álɛ, Liyel-á nɛ, páh kɪ nɛ̂ tɛkɪ mɔ.»

21 Wǎh yo sɛ̃́, Yesu pè kah sni nɛ, pé káh kè yo
nɛy syah,
22 tɛ́ tɔ̃ yɔ̃ sɔkɔ yo pé tyí: «Névi Pi yĩnɛ à
yèvyãhrı pı náhnáh. Yèwàhnì, ànɛ̂ sárká
wı̏lkı̏pu yȍtãm ǹgbnɔ, ànɛ̂ Liyel ǹgbò wɛ̃̀kì
kwɔ́pú kı à yahle n pi. À kı ko mɔ, tɛ́ ké sèpı̏n
tɔ̃́-ò sɔ̃́lɛ, à kı ǹ syı min wɛ.»

Yesu sȍ tɛ̃ dùkùlɛ

23 Képah náh, à yo no pól tyí: «Névi nɛ̂-à mɛ
ké tyí nɛ, pé ńmɔ sȍ tɛ̃, tɛ̃ ǹ gblɔ̌y dyɔ yı̃́ı̃ tyi yɛ,
sõmɛsɔ̃́ à mó nɛ mɛ ǹ syı syı dahnı twah, ń sȍ
tɛ̃.†
24 Yah, névi nɛ̂-à nɛ ńkɛ̃́, páh n to n pwah kũ
yah, tɛ̃ náh min wɛ n pi. Ǹtɛ, nɛ̂-à kũ fɛ̃ syi ńmɔ
yĩnnɛ, tɛ̃ wɔ min kı pwah.
25-26 Névi nɛ̂-á ńmɔ, ànɛ̂ ń wɛy fɛ̃nsyinɔ yah
sen ku, ńmɔ Névi Pi tɔ kı sen ku nɛ, mé náh tɛ̃
pĩ, mâh sɔ̃́ nɛ̂nɛ pɔ ń yȍtɔ̃rí sɔkɔ, ànɛ̂ ń sú tyí,
ànɛ̂ yı̃̂nyõ tɛ̃ntõnè tyí sɔkɔ. Kǎh pı sɛ̃́, yõ se mɛ
ké tyí, névi-à kèkõyɔ̃́ tahrı pól wɛ, tɛ́ n tɛkı n pi
ǹ min sɔkɔ, kı ǹ gblɔ̌y tyí yıkı?
27 Gbı yõ, mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: névye
nónó-á mɛ ásȍ̂, pé túkù kı Liyel tɔ̃́rí wɛ yı̃́nɛ, tɛ́
kı mɛ min sɔkɔ.»

Yesu dùkù vı̏nmɔnɔlɛ

28 Kénɛ wɛlɔ yóntɛnɔ náh, sèpı̏n kwǎrtɔ̃nɔ
kénkɔ̃-á sɔkɔ, Yesu Pyɛrı, ànɛ̂ Nsyɔ̃, ànɛ̂ Nsyakı
tɛ̃ sɔkɔ yɔ̃lı yɔ́ yõ nɛ, pé kyı níríí pı.

† **9:23** 9.23 - Dahnı twáhnɔ́ n wɛ̃kı nɛ, á á vi sah á min kɔ̃ kɔ̃ tɛ̃nɛ
Yesu tyí kɔ̃lɛ.

29 Wăh mɛ nírí sɔkɔ gbĩ́ nênɛ, ǹ yèpɔ dùkù vi
mɔ, tɛ́ ǹ flɔ piki prɛ́yy.
30 Nɛ́npɔ́ swɔ, díbí nɛ́pĩ̂ nímí núkú wil, mɛ
yã́hkìlɛ n yãh ànɛ̂ Yesulɛ.
31 Moyisi ànɛ̂ Yeli ye sõ̀ pɔ wil mɔ yĩ̂nyõ tɔ̃́rí
sɔkɔ, tɛ́ mɛ n yãh Yesulɛ, wăh kɩ ǹ tõ̀ pɩ n tũ n
pi sɔ̃́, ǹ kúnɔ́ sɔkɔ Yerusalɛmɩ.
32 Tɛ́ légbĩ́nɛ, dɔy sõ̀ mɛ Pyɛrɩ ànɛ̂ pé no tyí
fɛ̃. Păh dɔ yuku, pè Yesu tɔ̃́rí dùkù wɛ ànɛ̂ díbí
nɛ́pĩ̂ nímí nɔ́pilɛ yĩ́nnɔ́lɛ ǹnɛ.
33 Képah náh, nɛ́pĩ̂ nímí nɔ́pi-á n yal Yesu tnɔ̂
gbĩ́ nênɛ, Pyɛrɩ mɛ yo ǹ tyí nɛ, pé yõ̀tɛ̃, pé tɛ̃̀nɔ́-á
kɩ plɛ ásõ̂ dɛ́! Páh kɩ yèpyenɔ tɔ̃́nɔ́ pɩ. Ńkɛ̃́ ǹmɔ
tyí-á núkúlɛ, Moyisi tyí mɛ núkúlɛ, Yeli tyí mɛ
núkúlɛ. Tɛ́, à náh sõ̀ pĩ, tir nɛ̂-á à mɛ n yo.
34 Wăh mɛ wɛ́kínɔ́ sɔkɔ sɛ̃́, ńyĩ́rkì yɔ́ núkú wil
fob mɔ pé yõ. Légbĩ́nɛ, tíkí de Yesu tõ̀ sã́hpú
sɔkɔ.
35 Képah sɔkɔ, yĩ́npɔ̃́ yɔ́ wil Liyel tyí ńyĩ́rkì mɛ̀
sɔkɔ, mɛ n yo nɛ ńkɛ̃́: «Ǹmɔ nɛ̂-á yɔ̀, ǹmɔ ye ń
pídĩ́nɛ, máh nɛ̂ yah wilki. Yé nɛ n nohnɩ ǹ tyí!»
36 Păh wɛy mɛ̀ noh ńyãh sɔkɔ, nɛy náh tɔ̃ wɛ
nɛ́npɔ́, nɛ́ Yesu ó náh. Kăh pɩ sɛ̃́, ǹ tõ̀ sã́hpú pé
vyɛ̃y vike tɛ̃ syísyí. Tɛ́ légbĩ́nɛ, păh tyi nɔ́nɔ́ wɛ,
pè náh mɛ sé sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃nɛ n yãh nɛy tyí.

Yesu sétõ yĩni wilki wɛ̃́npir yɔ́ sɔkɔ

37 Dendallɛ, păh tiki yɔ̃lɩ yõ, tɔ́wû ǹgbɛ̃ yɔ́ pɔ
Yesu yohnɩ.

38 Tɛ́ kénɛ tɔ́wû sɔkɔ, dɨ̃́ yɔ́ sɔ̃̀ mɛ, à tyah n de
n syi nɛ, kwɔ́-ò dɨ̃́, páh ǹnɛ n ni, à yah dah mɔ
pé pídɨ̃́ tyí sɔkɔ, ǹmɔ núkúní-á pé tyí,
39 tɛ́ sétõ yɔ́-á mɛ n yuku n pɔ ǹ yõ. Kàh yuku
ǹ yõ, à n de n syi nɛ́npɔ́ swɔ, ànɛ̂ kě à kah n
yike pélpèl, tɛ́ gbèfɔ̀kɔ̀píkínì n nɛ n wil ǹ vyãh.
Ànɛ̂ kè náh ǹnɛ n fin n mɔ súú. Kàh pópó ǹnɛ n
fin mɔ, kě à fõh n kah n mɔ.
40 Képah-á, pé pɔ ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú ni nɛ, pè sétõ mɛ̀
yĩni, tɛ́ pè náh tɛ̃ wɛ.
41 Wăh yo sɛ̃́, Yesu mɛ yo pé tyí nɛ, nɛ́pêl, ànɛ̂
Liyel yõ sɛ̃́-ńkɛ̃́ névye nɔ́pi! Pé se yĩnɛ, pé pé nı
tɛ̃, pé tɛ̃ pélɛ, pé pɔ syı gbɨ̃́ nɛ̂ tyí nı? Ńkɛ̃́, à pɔ
ǹ pídɨ̃́nɛ ásɔ̂̃.
42 Piri-á núkú n nɔ n de Yesu tnɔ̂, sétõ à kwel
min sétáh, tɛ́ à yike kègbılɛ. Ǹtɛ, Yesu mɛ dírí
kõ sétõ yõ, tɛ́ piri dɛ mɔ, tɛ́ ǹnɛ ǹ sú gbɔ̃̀ dahbı.
43 Képah tɛ̃̆nɛ, no pól gbɑ̃̀n du Liyel tɛ̃́npnɛ̀nɔ́
tyílɛ.

Yesu mɛ ǹ kúnɔ́ tyílɛ n tɔ̃ n yo

Ǹtɛ, no pól-à sɔ̃̀ mɛ gbɛ̃̆ndùnì sɔkɔ sɛ̃́ ǹ
tyípínɔ́ nɔ́pi pól yĩnnɛ, à mɛ yo ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú tyí:
44 «Nɛ̂-á mé n tyah yónɔ́lɛ yé tyí, yé kè noh
pallɛ: Névi Pi kı n dahbı n pi névye gbɔ̃̀.»
45 Ǹtɛ, pè náh sɔ̃̀ mɛ wɛy mɛ̀ tyí yah wɛ. Kè sɔ̃̀
wɛkı wɛ́npı̃̀llɛ pé tyí nɛ, pè káh ké yõ pĩ. Tɛ́ ké
dùkù píkínyahnɔ tíkí sɔ̃̀ mɛ pè tɛ̃ Yesu tyí.

Nɛ̂ tɛ̃̆ kal?

46 Képah sɔkɔ, tɔ̏ sấhpú tyah yékâ̂blɛ n pɩ nɛ,
pé pĩ nɛ̂ tɛ̃-á kal pépi sɔkɔ.
47 Tɛ́ Yesu-á pé fɔ́kɔ́sɔ̃nɔ pĩ sɛ̃, à piri yɔ́ tɛ̃ sah
ǹ tnɔ̂,
48 tɛ́ yo pé tyɩ́: «Nɛ̂-á tyɩ̃́ɩ̃ kal yépi pól sɔkɔ,
ǹmɔ kal tɛ́lɔ́lɛ. Képah ye, névi nɛ̂-à piri mɛ̀
kénkɔ̃ tɛ̃́nɔ́ plɛ ńmɔ yĩnnɛ, ńmɔ ye tɛ̃ tɛ̃ plɛ. Ànɛ̂
névi nɛ̂ tɔ-à ńmɔ tɛ̃́nɔ́ plɛ, ń tɛ́kɩ́nmɔ-ò ye tɛ̃ tɛ̃
plɛ.»

Névi nɛ̂-à mɛ álɛ n fwó-ńkɛ̃́nɛ, tɛ̃ mɛ álɛ

49 Képah sɔkɔ, Nsyɔ̃ mɛ Yesu syah nɛ, pé yɔ̏tɛ̃,
pépi-á ǹnî wɛ, à mɛ sétɛ̏nnɛ n yĩni ǹ yĩn yɔ̃, tɛ́ à
náh se sɔ̏ mɛ ǹ sɔ̏ tɛ̃ pépilɛ wɛ̃ tyɩ́. Képah-á, pé
nɛ, pé ǹnɛ n yĩni n mɔ ké pɩ́nɔ́lɛ.
50 Wǎh yo sɛ̃́, Yesu mɛ yo ǹ tyɩ́: «Névi nɛ̂-à mɛ
yélɛ n fwó-ńkɛ̃́nɛ, tɛ̃ mɛ yélɛ. Képah ye, yé káh
à yĩni n mɔ ké pɩ́nɔ́lɛ.»

Yesu yáhlenɔlɛ Samarɩ kwil yɔ́ tãn tyí

51 Képah náh, Yesu yɔ̃ndɔkɔnsɔkɔ gbɩ̃́-á pɔ nɔ
yɩ̃̂nyɔ̃, à kè yah tɔkɔ yĩn núkú yɔ̃ nɛ ńkɛ̃́, páh kɩ
kyɩ Yerusalɛmɩ.
52 Kǎh pɩ sɛ̃́, à tɛ̃ntɔ̏ névye tɛkɩ mɔ ǹ yahlɛ.
Pépi mɛ wɛ̃kɩ̀ tɛ̃, à kyɩ de Samarɩ kwil yɔ́ sɔkɔ
nɛ, pé kyɩ twáh-ńsah yah sah à kɔ̃.
53 Ǹtɛ, wǎh sɔ̃́npɩ́lɛ ǹ yah mɔ n yuku
Yerusalɛmɩ tɩ̏nnɛ, kǎh pɩ sɛ̃́, nɛ́npɔ́ tãn mɛ yahle
nɛ, à káh twah pé tyɩ́.
54 Yesu tɔ̏ sấhpú sɔkɔ Nsyakɩ, ànɛ̂ Nsyɔ̃-á
képah noh sɛ̃́, pè nɛ, Tɛ̃ ǹgbɛ̃, à se mɛ ké tyɩ́ nɛ,

pé yȋ̂nyõ nyàh ye mɔ no nɔ́pi yõ, kè tiki n pɔ pè
sukɛ n mukuli nɩ?
55 Pǎh yo sɛ̃́, Yesu ǹ yah vi pé tȉnnɛ, à dírɩ́ kõ
pé yõ.
56 Képah náh, pè mɛ wɛ̃̆kɩ̀ tɛ̃, à sɔkɔ kwil yɔ́
sɔkɔ.

À tyi pól wɛ yɛ, tɛ́ Yesu sȍ tɛ̃

57 Képah sɔkɔ, pǎh mɛ wɛ̃̆kɩ̀ yõ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, dɩ̃́ yɔ́
Yesu syah nɛ ńkɛ̃́, páh kɩ ǹ sȍ tɛ̃ n kɔ n kõ ǹnɛ,
ǹ kɔ́-ńtẫn pól sɔkɔ.
58 Wǎh yo sɛ̃́, Yesu mɛ yo ǹ tyɩ́: «Gbɛ̃́npãhlɔ
tyɩ́, pȉ mɛ. Kèpye tyɩ́, syɛ̀ mɛ. Ǹtɛ Névi Pi tɛ̃̆ tyɩ́,
wɛ́nsɛ̃nmɩ̀-ǹsah ńtɛ̃ náh mɛ.»
59 Tɛ́ mɛ pyě yo ǹnɩ̂ tyɩ́: «Ń sȍ tɛ̃.» Kénɛ dɩ̃́ mɛ
à syah nɛ, à yɛ, pâh pɔ pé sú lékó ǹgbò yĩ tɛ.
60 Wǎh yo sɛ̃́, Yesu mɛ à syah nɛ: «Yɛ lékyɩ̂ kɔ̃,
pè pé lékyɩ̂lɛ n yĩ, tɛ́ áwɔ mó kyɩ Liyel tɔ̃́rɩ́ tyɩ́lɛ
n yo n kɔ̃.»
61 Képah sɔkɔ, ǹnɩ̂ yɔ́ mó yo Yesu tyɩ́ nɛ, pé Tɛ̃̆
ǹgbɛ̃, páh kɩ ǹ sȍ tɛ̃. Tɛ́ à yɛ pé kɔ̃, pé kyɩ ké
wɛ̃̆kɩ̀ ni pé gbô tãn tyɩ́.
62 Wǎh yo sɛ̃́, Yesu mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ: «Névi nɛ̂-à
nyeh wɛkɩ tɛ̃ swãhlɛ n wɔ, tɛ́ n yah náhlɛ, tɛ̃̆
náh fɛ̃ Liyel tɔ̃́rɩ́ tȍ pɩ n pi.»

10

Tȍ sɑ̃́hpú nɛ́pȋ̂ tikitɔ̃ní pɔ́ gbãm pɔ́ nîńɔ́ tɛ̃ntȍ pínɔ́lɛ

Yesu dúbînɔ́lɛ

1 Képah náh, Tẽ̌ ǹgbẽ Yesu mɛ tȍ sẫhpú nɛ́pȋ
tikitɔ̃ní pɔ́ gbãm pɔ́ nínɔ́ yísyɔ́ yah wah, tɛ́ pè
tɛkɩ mɔ nímí nímínɛ ǹ yah tȉnnɛ, kwlo ànɛ̂ wley
wley pól sɔkɔ, ǹmɔ-á sȍ mɛ ké tyí nɛ, pé kyɩ pé
gblɔ̌y nónó sɔkɔ,
2 tɛ́ yo pé tyí nɛ: «Sèmukɔ tɔkɔ tɔkɔ tẽ̌ mɛ dò,
tɛ́ ké tȍnpɩbɩlɛ kwéyy. Yé sètẽ̌ ni, à tȍnpɩbɩ
náhnáh tɛkɩ mɔ, ǹ sèmukɔ tɔkɔ yĩnnɛ.
3 Yé nɛ n yuku! Tɛ́, yé mɛ á kɩ nɛ, képɔ́pȋ sɔ̃́,
mé n tɛkɩ n mɔ gbẽ̌npãhlɔ nɩyő.
4 Ǹtɛ, yé káh pɔ́, ànɛ̂ pilki, ànɛ̂ lékyêh tɔkɔ. Yé
káh yĩn wɛkɩ nɛy tyí wẽ̌kì yah.
5 Ȁnɛ̂, yâh kyɩ n de kéte nɛ̂ sɔkɔ, yé wɛy
gbennɛ, yé yo nɛ ńkɛ̃́: ‹Yèvɩnɩ nɛ n mɛ kéte mɛ̀
sɔkɔ.›
6 Kàh pɔ yĩnɛ nɛy mɛ yèvɩnɩnɛ n yah n kɔ̃
kénɛ kéte sɔkɔ, yé yèvɩnɩ yénmɔnɔ mɛ̀ kɩ pɩ tẽ̌
wɔ tyílɛ, yé mó tẽ̌ nɛ́npɔ́. Képah-à mó pí-ńkẽ̌nɛ,
yé yèvɩnɩ yénmɔnɔ kɩ ké syɩ pɔ yé tyí.
7 Tȍnpɩ ye yĩnɛ ǹ tȍ pínɔ́ yõre wɛ́nɔ́lɛ. Képah
ye, yâh twah kéte nɛ̂ sɔkɔ, pàh yé kɔ̃ yõke nɛ̂nɛ,
yé kè yõ, ànɛ̂ pàh yé kɔ̃ wɔ wɔ kwâh nɛ̂nɛ, yé
kè wɔ. Tɛ́, yé káh nɛ n vi n mɔ n twah n kɔ̃
gbéngbèn sɔkɔ.
8 Yâh kyɩ de kwil nɛ̂ sɔkɔ, tɛ́ pè yé tẽ̌nɔ́ plɛ,
pàh kwâh nɛ̂nɛ yé kɔ̃, yé kè yõ.
9 Yé mó yámpúlɛ n dɛ n mɔ, nónó-á mɛ
nɛ́npɔ́. Yé mó nɛ n yo kénɛ kwil tãn tyí nɛ ńkɛ̃́,
Liyel tɔ̃́rí-á yĩni tẽ̌ tɛ pé tyí.
10 Ǹtɛ, yâh kyɩ de kwil nɛ̂ sɔkɔ, tɛ́ pè nɛ, yé
káh twah pé tyí, yé wil kyɩ pé tɔ́wû tùkè-ǹtȁn

sɔkɔ, yé mó yo nɛ,
11 pé kwil nɛ̀ngbɔ̃ nɛ̂ ńtɛ̃-á tahlɩ yé gbyɛ̂̃h tyí,
yáh kɩ sè kwer kwɛ pè kɔ̃. Ǹtɛ, pè pĩ nɛ, Liyel
tɔ̃́rí-á yĩni tɛ̃ tɛ.
12 Mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: Liyel tukey tuke
sɔ̃́lɛ, Sodɔmɩ* kwil fɔ̃́hnɔ́ ńtɛ̃ kɩ fàhfàh kal kènɛ
kwil tyílɛ.»

Kwlo nónó-á yahle sɛ̃́nɔ́lɛ Liyel yõ

13 Yesu tɔ̃ yɔ̃ sɔkɔ yo kwlo nɔ́pi tyí sɔkɔ nɛ:
«Yèvyãhrɩ mɛ yé yõ, Korasini ànɛ̂ Betisayida
tãn! Gbɩ̌l tyi nónó-á pɩ yé tyí, sɛ̃́nkɔ̃-à sɔ̃̀ mɛ pɩ
Tiri ànɛ̂ Sidõ tãn tyí, pé Liyel wɛ̃̆kì tɛ̃́nɔ́ di náhkɩ
mɛ mo. Pè náhkɩ mɛ yèkwɔrɩ flɔ mɔ, tɛ́ náhkɩ
mɛ pé piki syĩlɛ pé tyípêl nàhnpĩ gbónɔ́ sɔkɔ.
14 Ǹtɛ, tukey tuke sɔ̃́lɛ, Tiri ànɛ̂ Sidõ fɔ̃́hnɔ́ kɩ
pɩ fàhfàh kal yépi tyílɛ.
15 Tɛ́, áwɔ-á, Kapɛrnayumi, á se wɛ nɛ, wáh kɩ
yɔ̃ dɔkɔ yĩ̂nyõ? Póllɛ! Á kɩ tiki yuku fɔ́ɔ́
lékókwíl nyàh tɛ̃-ǹsah.»
16 Tɛ́ tɔ̃ yo ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú tyí nɛ: «Névi nɛ̂-à n
nohnɩ yé tyí, ńmɔ tyí ye tɛ̃̀ n nohnɩ, tɛ́ nɛ̂-à yé
yahle, ńmɔ ye tɛ̃̀ yahle ànɛ̂ ń tɛkɩ mɔ́-ò tɔlɛ.»
17 Képah náh, tɔ̃̀ sɑ̃́hpú nɛ́pĩ̂ tikitɔ̃ní pɔ́ gbãm
pɔ́ nínɔ́ nɔ́pi pé syɩ pɔ de nìvìnì sɔkɔ, mɛ n yo
Yesu tyí nɛ, pé Yɔ̃̀tɛ̃, ǹmɔ yĩn yõ, sétɑ̃̀n ńtɛ̃-á mɛ
n sah pépi yóré yõ!

---

* **10:12** 10.12 - Sodɔmɩ nɛ̂ tyí-á yo, ké sɔkɔ névye tyípêl pínɔ́ sɔ̃̀ kah tnɔ, fɔ́ɔ́ Liyel pɔ pé pól sukɛ nyàhlɛ. Kè yah n tɛ Tyàhnɔ́ sɛ́bɛ́y 19 sɔkɔ.

18 Képah tɛ̃̀nɛ, à mɛ yo pé tyí: «Mé sȍ sétȁn
yȍtɛ̃ wɛ, à wil yȋnyõ, à tiki kɛ núkú, à pɔ syıkı
pȕ sɔ̃ yikiri yǎ̋l.
19 Ǹtɛ, yé yah, mé tɛ̃̋nwɛnɔlɛ yé kɔ̃: Yé kı n kɔ
vyeh, ànɛ̂ mȉntyĩ yõ. Ȁnɛ̂ yé kı fɛ̃ sépɛ tǎhkı̀lɛ n
yıkı, tɛ́ tir yɔ́ ńtɛ̃ náh yé nɔ n pi.
20 Tɛ́ yé káh yɛ yé nı vı sétȁn sàhnɔ́ ó tyílɛ yé
yóré yõ. Ǹtɛ, yé yé nı vı nɛ, yé yni-á mɛ
wǻrkínsàhnɔ́lɛ yȋnyõ.»

Yesu nı vínɔ́lɛ

21 Légbı̃́-ó sɔkɔ, Yesu nı kah vı Liyel Mírkí gbȍ
yõ. Képah sɔkɔ, à mɛ nɛ: «Bɔ̌, áwɔ nɛ̂-á yȋnyõ,
ànɛ̂ sétáh nɛ́tɛ̃̄nɛ, mé álɛ n gbilki, áwɔ nɛ̂-á tyi
nɔ́pi wɔ̃bı yĩ pĩ́pú, ànɛ̂ lékǻmpu yah, tɛ́ sélɛ
wɛ̃́npı̀ wɔ wɛ̃kı. Ȁwe, bɔ̌, áwɔ dyɔ yı̃̋ tɛ̃ ye nɛ
kè pı sɛ̃́.
22 Ń sú ye sé póllɛ ń gbȍ dahbı. Ǹtɛ, ǹnî yɔ́
ńtɛ̃ náh Liyel pilɛ n pnɛ, nɛ́ sú ó náh. Sɛ̃́ ó ye,
nɛy tɔ náh súlɛ n pnɛ, nɛ́ pídı̃́ ó náh, ànɛ̂ wǎh
mɛ ké tyí nɛ, pé pé súlɛ nɛ̂ wɛ̃kı.»
23 Képah náh, Yesu ǹ yah vi ǹ tȍ sǻhpú tȉnnɛ,
tɛ́ yo pépi ó tyí: «Yèvını mɛ yé tyí, yépi nónó-á
tyi nɔ́pi wɛ.
24 Mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: Liyel tɛ̃ntõnè
náhnáh, ànɛ̂ yȍtãm náhnáh sȍ mɛ ké tyí nɛ, pé
sè wɛ, tɛ́ pè náh sè wɛ. Tɛ́ mɛ ké tyí nɛ, yáh
nónó noh, pé sè noh, tɛ́ pè náh sé tɔ wɛ noh.»

Samarı kwil nɛ́gbí yɔ́ sèmȉrkı̀lɛ

25 Légbĩ́nɛ, Liyel ǹgbò wɛ̃̆kɩ̀ kwɔ́-ò yɔ́ sɔ̃̀ nɛ, pé
Yesu mɔ yah, tɛ́ yuku yĩn, à yo ǹ tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́,
kwɔ́-ò dĩ́, pé se kɩ pɩ sɔ̃́, tɛ́ kɩ tyɛ́-ńkɛ̃́ min wɛ nɩ?
26 Yesu mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ, tir nɛ̂ se
wã́rkɩ́nsàhnɔ́lɛ Liyel tyi sàhnɔ́ sɛ́bɛ́y sɔkɔ nɩ?
Tir nɛ̂ se à mɛ n kar ké sɔkɔ nɩ?
27 Dĩ́ mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ, kăh mɛ wã́rkɩ́nsàhnɔ́lɛ
nɛ ńkɛ̃́, á Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ Liyel tyɩ́-á yĩnɛ kè nɔ á tyɩ́ á
nɩ póllɛ, ànɛ̂ á min póllɛ, ànɛ̂ á tăhkɩ̀ póllɛ, ànɛ̂
á sõnɔ póllɛ. Á ní-ò tɔ tyɩ́ mó nɔ á tyɩ́ á gblɔ̃̆y tyɩ́
kɔ̃lɛ.†
28 Wăh yo sɛ̃́, Yesu mɛ yo ǹ tyɩ́: «Á yo plɛ.
Képahlɛ n pɩ, á kɩ tyɛ́-ńkɛ̃́ min wɛ.»
29 Ǹtɛ, dĩ́ mɛ̀ sɔ̃̀ mɛ ké tyɩ́ nɛ, pé gbɩ wɛ. Kăh
pɩ sɛ̃́, à Yesu syah nɛ, nɛ̂ se péwɔ ní-òlɛ nɩ?
30 Yesu mɛ à syah nɛ: «Dĩ́ yɔ́ ye lésõ wil
Yerusalɛmɩ, à mɛ n tiki n yuku Yeriko sɔkɔ, tɛ́
kyɩ wil mɔ yĩ́pú yõ. Pè mɛ à tɛ̃ ǹ gbɛ̃̀n yî pól tɛ̃
syi, tɛ́ à ko markɩ sah, tɛ́ sɔkɔ.
31 Tɛ́, kè pɔ yĩnɛ, sárká wĩ̀lkĩ̀pu yɔ̃̀tɛ̃ yɔ́ mó mɛ
n tiki n pi kénɛ wɛ̃̆kɩ̀lɛ. Wăh pɔ dĩ́ mɛ̀ wɛ, à gbɔ
sɔkɔ fɩ́ɩ́.
32 Képah náh, Levi yĩ̀kĩ̀ nɛy yɔ́ tɔ tõ pɔ yĩni tɛ̃
nɛ́npɔ́.‡ Ǹmɔ tɔ-á à wɛ sɛ̃́, à gbɔ sɔkɔ fɩ́ɩ́.
33 Ǹtɛ, Samarɩ nɛy yɔ́ sɔ̃̀ mɛ n yuku kɔ́lɔ́ sɔkɔ,
tɛ́ kyɩ dĩ́ yõ dɔkɔ. Ǹmɔ wɔ-á à wɛ sɛ̃́, ǹ yãm à tɛ̃.
34 À mɛ nɔ de ǹ tnɔ̂, tɛ́ dĩ̀vɛ̃ ànɛ̂ nɩrɩ mɔ ǹ nɩ́y
yah, tɛ́ sè pukubi. Tɛ́ mɛ à dɔkɔ mɔ ǹ yɛ̃̆ngbɛ̃́

† **10:27** 10.27 - Yah n tɛ Tɔ̃̆nyonɔ sɛ́bɛ́y 6.5 ànɛ̂ Levibi sɛ́bɛ́y 18.5 sɔkɔ. ‡ **10:32** 10.32 - Levi nolɛ, pépi Liyel wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ tɔ̃̀npɩbɩlɛ ye sɔ̃̀ pɩ.

ńkwɛ̃ndyíkì yõ, à yuku ǹnɛ nɛ́pân twáh-ńsah yɔ́
sɔkɔ, à kyı yah dah mɔ ǹ tyí sɔkɔ.
35 Ké dendallɛ, à mɛ pɔ́ plɔ́ nínɔ́§ wilki nɛ́pân
twáh-ńsah yɔ̃̀tɛ̃ dí kɔ̃, tɛ́ nɛ, à nɛ n yah n dah n
mɔ dí mɛ̀ tyí sɔkɔ. Ǹkɛ̃, wàh kı sɔ̃ gbɔ̃̀ wilki à
kah mɔ képah yõ, pâh pé syı pɔ gbí nɛ̂nɛ, páh
kı à dyah kélɛ.»
36 Képah yóntɛnɔ náh, Yesu dí piki yah nɛ,
ǹmɔ tɛ̃ sɔ̃nɔ sɔkɔ, yípú-á dí nɛ̂ pı yɔ, ǹmɔ ní-ò
se nɛ̂ tɛ̃nɛ nɛ́pî tɔ̃mí nɔ́pi sɔkɔ nı?
37 Liyel ǹgbò wɛ̃kì kwɔ́-ò mɛ à syah nɛ, nɛ̂-á ǹ
yãm yah, ǹmɔ-á. Képah tɛ̃nɛ, Yesu mɛ yo ǹ tyí:
«Á tɔ kyı sɛ̃nkɔ̃lɛ n pı.»

Yesu tɛ̃nɔ́ pèpɛynɛ Martı ànɛ̂ Mari tyí

38 Tɛ́ Yesu ànɛ̂ ǹ tɔ̃̀ sấhpú-á sɔ̃̀ mɛ wɛ̃kì yõ sɛ̃,
à kyı de kwílpír yɔ́ sɔkɔ. Tɛ́ kénɛ kwil sê yɔ́ sɔ̃̀
mɛ, pè n ye Martılɛ. Ǹmɔ mɛ Yesu tɛ̃ plɛ ǹ gbô.
39 Tɛ́ gbɛ̃ sê yɔ́ sɔ̃̀ mɛ ǹ tyí, pè n ye Marilɛ.
Ǹmɔ sɔ̃̀ mɛ pɔ tɛ̃ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesu tnɔ̂, à ǹ wɛlɔlɛ n
nohnı.
40 Légbínɛ, Martı yah mɛ n vyãh Yesu fèn
pínɔ́ sɔkɔ. À mɛ pɔ yo Yesu tyí nɛ, pé Yɔ̃̀tɛ̃, pé
gbɛ̃ sê-á tɔ̃̀ pól sah péwɔ ó kɔ̃, tɛ́ pɔ tɛ̃ ǹ tnɔ̂, kè
kó mɛ tirlɛ ǹ yah nı? À kó n yo ǹ tyí, à pélɛ n
yohnı n mɔ nı?

---

§ **10:35** 10.35 - Ké légbí pɔ́ plɔ́ nínɔ́ sɔ̃̀ nɔ gbìyìkì núkú tɔ̃̀ pínɔ́
dannɛ.

41 Ǹtɛ, à mɛ yo ǹ tyí nɛ: «Martɩ, áwɔ mɛ á
gblɔ̌ynɛ n kwlɔ, mɛ á fɔkɔlɛ n sõ tyi náhnáh
tyílɛ.
42 Ǹtɛ, tir núkú ó tyí ye yõrelɛ. Mari ye ké
pèpɛy yah tɔkɔ, nɛ̂-á kè náh n tɛ̃ n syi n yah n
pi ǹ tyí.»

11

Yesu-á kwɔ́nɔ́ nɛ̂ kɔ̃ nîrî pɩ dùkù yõ

1 Sɔ̃́ yɔ́lɛ, Yesu sɔ̃̀ mɛ Liyellɛ n ni fɩ̃́ yɔ́ sɔkɔ.
Wǎh ni tɛ, ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú sɔkɔ yɔ́ à syah nɛ, pé Yɔ̃̀tɛ̃,
à pépi kwɔ Liyel ni dùkùlɛ, sɔ̃́-á Wèlnwɩ̃̀lkɩ̃̀-ò
Nsyɔ̃ sɔ̃̀ kélɛ ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú kwɔ.
2 Képah sɔkɔ, à yo pé tyí: «Yâh Liyellɛ n ni, yé
nɛ n yo nɛ ńkɛ̃́:
‹Sú Liyel,
no pól kɔ̃ pè ǹ pɩ̃ Liyellɛ.
Á tɔ̃́rí kɔ̃ kè pɔ.
3 Á sõmɛsɔ̃́ gbɩ̃̀yɩ̃̀kɩ̃̀ yõkelɛ álɛ n kɔ̃, nɛ̂-á kɩ n
yɩ̃nɛ n pi álɛ.
4 Nónó-á n pɩ n de ápi tyí, á ye mɛ sélɛ n yɔ̃ n
mɔ pé tyí. Képah ye, ápi tɔ tyípêl yɔ̃ mɔ á
kɔ̃.
Ànɛ̂, káh n yɛ à sétõ tɔ̃nmɔnɔ fɛ̃ n syi.›»
5-6 Képah náh, Yesu tõ yɔ̃ sɔkɔ yo pé tyí nɛ:
«Yépi sɔkɔ yɔ́ tyí kódɩ̃́-à mɛ, tɛ́ à pɔ wil ǹ tyí
lénɩlɛ nɛ ńkɛ̃́, pé kódɩ̃́ yɔ́-á mɛ wil kɔ́lɔ́ sɔkɔ, à
pɔ pé tyí, tɛ́ yɔ̃ yõ kwɑ̂h náh mɛ pé tyí kɩ à kɔ̃.
Ńkɛ̃́, à dɛkɩ pé kɔ̃ búrn plɔ́ tɔ̃nɔ́lɛ.

7 Ǹtɛ, ní-ò mɛ̀-à ńtyɩ̃́nɔ tɛ̃ wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ táh, tɛ́ yo
mɔ ǹ tyí nɛ, à káh pélɛ n kwlɔ, wɔ̀kɔ̀ yah-á vike
tɛ núkúnúkú, péwɔ ànɛ̂ pé wɛ̃́npɩ̀-á sɛ̃, pé náh fɛ̃
yuku búrnnɛ à kɔ̃ n pi.
8 Mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: dɩ̃́ mɛ̀-à sɔ̃́ yuku sélɛ
à kɔ̃́-ńkɛ̃́nɛ pé kódírí yɩ̃nnɛ, à kɩ yuku ǹ yétɔ̂̃ yɩ̂
póllɛ à kɔ̃ ǹ nínɔ́ gblɔ́vyɑ̃́hrí tɛ̃̀ wɔ yɩ̃nnɛ.
9 Ǹtɛ, ńmɔ tɛ̃̀ wɔ kélɛ n yo yé tyí nɛ: yé nɛ n
ni Liyel tyí, à kɩ yélɛ n kɔ̃. Yé yáhnkɔ̃nɔlɛ n pɩ,
yé kɩ n wɛ. Yé wɔ̀kɔ̀ yah mɩ, kè kɩ yɩkɩ mɔ yé kɔ̃.
10 Sɛ̃̀ ó ye, nɛ̂-à ni Liyel tyí, tɛ̃̀ n wɛ n syi. Nɛ̂-à
yah kɔ̃, tɛ̃̀ n wɛ. Ȁnɛ̂ nɛ̂-à wɔ̀kɔ̀ yah mɩ, kè n
yɩkɩ n mɔ tɛ̃̀ kɔ̃.
11 Sú nɛ̂ tɛ̃̀ mɛ yépi sɔkɔ, ǹ pi-à yɛ̃́nkɔ̂ ni ǹ tyí,
à kɩ wahynɛ à kɔ̃?
12 Képah náh pɩ, wàh séngbɩ̃́ ni ǹ tyí, à kɩ
mɩ̀nkɔ̃nɛ à kɔ̃?
13 Ǹtɛ, yépi nónó-á nɛ́pɛ̂llɛ, yâh yé wɛ̃́npɩ̀
kɔ̃́nɔ́ yah wɛ yípéplɔlɛ, sú Liyel nɛ̂-á yɩ̃̂nyɔ̃, ǹmɔ
náh n pɩ plɛ n kal, à ǹ Mírkílɛ ké yáhnkɔ̃pu kɔ̃
n pi di?»

Túkù nɛ, Yesu tɛ̃́nwɛnɔ-á wil sétɑ̃̀n yɔ̃̀tɛ̃̀ Belsebuli tyí

14 Sɔ̃́ yɔ́lɛ, Yesu sɔ̃̀ mɛ sétɔ̃ yɔ́lɛ n yɩ̃ni n wilki
dɩ̃́ yɔ́ sɔkɔ, nɛ̂-á à kɔ̃ à wɛkɩ kwlɔ. Sétɔ̃-á fyɔ̀ wil
dɩ̃́ mɛ̀ sɔkɔ, dɩ̃́ tyah n wɛkɩ, kè pɩ gbɛ̃̆ndùǹnɛ
tɔ́wû tyí.
15 Tɛ́ túkù mó sɔ̃̀ mɛ n yo nɛ ńkɛ̃, sétɑ̃̀n yɔ̃̀tɛ̃̀
Belsebuli gbɔ̃̀ yɔ̃-á à n yɩ̃ni sétɑ̃̀nnɛ.

16 Túkù mó ǹ mɔ́nyah yĩnnɛ, mɛ n yo ǹ tyí nɛ,
à gbǐl yɔ́ pɩ pé yah, nɛ̂-á n wil yĩ̂nyõ.
17 Ǹtɛ, Yesu-á pé fɔ́kɔ́sõnɔ pĩ sɛ̃́, à yo pé tyí:
«Kwil nɛ̂ névye-à gbɛkɩ tyah wɛ̃nɛ n fwo, kénɛ
kwil kɩ pɔ yɩkɩ, ké vì kɩ syɩkɩlɩ dohnɩ wɛ̃ yõ.
18 Ǹtɛ, yáh nɛ ńkɛ̃́, sétɑ̃̏n yɔ̃̏tɛ̃ gbɔ̃̏ yõ-á ńmɔ
sétɑ̃̏nnɛ n yĩni-à; sétõ-à tyah ǹ gblɔ̃̌ynɛ n fwo, ǹ
yɔ̃̏tɔ̃rí se kɩ n wũ n pi?
19 Ǹtɛ, ńmɔ-à mɛ sélɛ n yĩni Belsebuli gbɔ̃̏ yõ,
tɛ́ yépi pye wɔ-á dò, nɛ̂ gbɔ̃̏ yõ mɛ pépi n yĩni
sélɛ wɛ́? Pépi ńtɛ̃ ye kɩ lékàhlɛ yé kɔ̃.
20 Ǹtɛ, Liyel gbɔ̃̏ yõ-à mé n yĩni sétɑ̃̏nnɛ,
képah n wɛ̃kɩ nɛ ńkɛ̃́, Liyel tɔ̃́rí-á yĩni tɛ̃ yé tyí.
21 Tǎhkì-á mɛ dɩ̃́ nɛ̂ sɔkɔ, ànɛ̂ mɛ́fwóyı̂lɛ ǹ tyí,
wàh ǹ kételɛ n syɩkɩ, tir yɔ́ ńtɛ̃ náh fɛ̃ ǹ gbɑ̃̏n yî
nɔ n pi.
22 Ǹtɛ, nɛ̂ tǎhkì-á kal ǹ tyílɛ, ǹmɔ-à pɔ, tɛ́ tɛ̃
wɛ ǹ tyí, à kɩ ǹ mɛ́fwó yî tɛ̃ syi, wǎh sɔ̃̏ mɛ ǹ
gbɔ̃̏ sah nónó yõ, tɛ́ kɩ ǹ wɔ̀kɔ̀ yî kwel dibi.
23 Képah ye, névi nɛ̂ náh mɛ ń pèpɛy nɛynɛ, ń
pělnɛy ye tɛ̃nɛ. Névi nɛ̂ náh ńnɛ n yohnɩ n mɔ
tùkènmɔnɔ sɔkɔ, tɛ̃ mɛ kárkínɔ́lɛ n pɩ.»

Sétõ-à wil névi sɔkɔ, à n fɛ̃ ǹ syɩ n pɔ

24 «Sétõ-à wil névi sɔkɔ, à n kyɩ gbɛ̃́nnɩ kɔ n
kɔ̃, ǹ mì-ǹsah yah n kɔ̃. Wàh wɛ́-ńkɛ̃́nɛ, à n yo ǹ
gblɔ̃̌y tyí nɛ, páh sɔ̃̏ wil ńyɑ̃h sɔkɔ, páh kɩ pé syɩ
yuku nɛ́npɔ́.
25 Wàh ǹ syɩ, à n kyɩ ǹ tɛ̃-ǹsah dyàh wɛ
yàlntɔ̃nsàhnɔ́lɛ, plɛ́ntnɔɔ.

26 Képah tɛ̃nɛ, sétõ mɛ̀ n kyɩ sé no sétɑ̃̀nnɔ́
kwǎrninɔ syah, nónó-á peke kal ǹmɔlɛ. Sè n kyɩ
n de n tɛ̃ tɛ̃ sɔkɔ. Kàh pɩ sɛ̃́, tɛ̃ mɛ̀ dùkù ké syɩ n
peke n kal ǹ gben tɛ̃nɛ.»

Yɛ̀vɩnɩ kègbɩlɛ

27 Képah tɛ̃nɛ, Yesu-á mɛ képah yónɔ́ sɔkɔ, pi
yɔ́ tɛ̃ tɔ́wû nɩyɔ̃́ sɔkɔ, tɛ́ yo mɔ ǹ tyí yɩ̃́npɔ̃́
ǹgbɛ̃nɛ nɛ, sê nɛ̂ fɔkɔ sɔkɔ-á à wil, tɛ́ ǹ yɩ̃́nɔ́ yĩ,
yèvɩnɩ-á mɛ ǹ tyí.
28 Ǹtɛ, Yesu mɛ yo pi tyí: «Yɛ̀vɩnɩ ye pyɛ̌ mɛ
névye tyí, nónó-á Liyel wɛynɛ n nohnɩ, tɛ́ ké
tyilɛ n pɩ ké wɛ̃kɩ̀ yõ.»

No gbɩ̌l yɔ́ yah kɔ̃ Yesu tyí

29 Képah sɔkɔ, névye-á pɔ n tuke n mɔ Yesu
tnɔ̂, à tyah n yo nɛ: «Kwɛy gbĩ névyelɛ, nɛ́pêl ye
pélɛ, pè mɛ gbɩ̌l yɔ́lɛ n yah n kɔ̃. Ǹtɛ, kèyǎh ńtɛ̃
náh n pɩ pè wɛ̃kɩ n pi, à wil Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyo-ò
Yonasɩ tyí sɔkɔ.
30 Sɔ̃́-á Yonasɩ lésõ pɩ kwní yɔ̃́nmɔnɔlɛ Ninivi
tɑ̃n tyí, sɛ̃́ ó ye, Névi Pi tɔ kɩ pɩ kwní yɔ̃́nmɔnɔlɛ
kwɛy gbĩ névye tyí.
31 Pi nɛ̂-á lésõ yɔ̃̀tɛ̃nɛ Saba sétáh yõ, à lésõ wil
fɩ́ɩ́ sétáh yɩ̃̀n tyí, à pɔ yɔ̃̀tɛ̃ dɩ̃́ Salomo lékɑ̃́m wɛlɔ
noh. Ǹtɛ gbɩ yõ, nɛy mɛ ásɔ̃̂, nɛ̂-á kal Salomolɛ.
Kǎh pɩ sɛ̃́, Liyel fɔ̃́ tukey tuke sɔ̃́lɛ, kénɛ yɔ̃̀tɛ̃ pi
kɩ yuku kwɛy gbĩ́ névye tyí, kɩ lékàhlɛ pè kɔ̃.*

---

* **11:31** 11.31 - Yah n tɛ Yɔ̃̀tɑ̃m sɛ́bɛ́y gben 10 sɔkɔ.

32 Ȁnɛ̂ tɔ̃, Ninivi kwil tãn lésõ fɛ̃ syi Liyel wɛ̌kì
tɛ̃, Yonasɩ-á Liyel tɛ̃ntɔ̏ yo pé tyɩ́. Ǹtɛ, nɛy mɛ
ásɔ̂̃, nɛ̂-á kal Yonasɩlɛ. Kǎh pɩ sɛ̃́, Liyel fɔ̃́ tukey
tuke sɔ̃́lɛ, Ninivi kwil tãn kɩ yuku kwɛy gbĩ
névye tyɩ́, kɩ lékàhlɛ pè kɔ̃.»†

Liyel yõ sɛ̃́nɔ́ kyòolɛ

33 «Névi se kɩ fɔ̀tnɔ̀ soh wɔ̃bɩ, képah náh pɩ,
kɩ dú kwĩnki mɔ ké yah? Ȁ náh kè sah n pi
fɔ̀tnɔ̀ sahkɩ sɔkɔ, kyòo wɛ yĩnnɛ wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ
dépú tyɩ́ di?
34 Sɛ̃ ó ye, á yɩ̃́ ye á wil kyòolɛ. Á yɩ̃́-à mɛ plɛ,
à wil tɔ pól n nɛ mɛ kyòo sɔkɔ. Tɛ́, á yɩ̃́-à mɛ
plɛ́-ńkɛ̃nɛ, á wil pól n nɛ mɛ fɛ̃́ntũ̂ sɔkɔ.
35 Á gblɔ̌y kyɔmɩ yɩ̃́ɩ̃́, kyòo nɛ̂-á á sɔkɔ, kè káh
nɛ mɛ fɛ̃́ntũ̂nɛ.
36 Tɛ́ á wil pól-à mɛ kyòolɛ, fɛ̃́ntũ̂ tyah kɛ̃́nɛ ké
sɔkɔ, á kɩ mɛ kyòolɛ, sɔ̃́-á fɔ̀tnɔ̀lɛ kyòo á tyɩ́.»

Yesu náh kè yo nɛkɩ Farisiyɛ̃nɔ ànɛ̂ Liyel ǹgbò wɛ̃́kì kwɔ́pú sɔkɔ

37 Yesu-á wɛkɩ tɛ, Farisiyɛ̃ dɩ̃́ yɔ́ à ye yõke yõ
yĩnnɛ ǹ gbô. Képah tɛ̃́nɛ, pè de à tɛ̃ yõke yah.
38 Farisiyɛ̃ mɛ̀-á Yesu wɛ, à tyah n yõ tɛ́ à náh
ǹ gbȁn wu Nsyifunɔ wu dùkùlɛ, kè ǹ gbȁn du.
39 Képah tɛ̃ sɔkɔ, Yesu mɛ yo ǹ tyɩ́: «Sɛ̃ ó ye,
yépi Farisiyɛ̃nɔlɛ, yě wóhlɔ́ ànɛ̂ yɛ̃́yɔ̃́vyɔ náhlɔ́
wu n tõ n sah, tɛ́ yé fɔkɔ táhlɔ́ n nɛ n mɛ
yúkúnɔ́lɛ pèkè, ànɛ̂ yĩbe dékè tyilɛ.

† **11:32** 11.29-32 - Yonasɩ tyɩ́lɛ, yah n tɛ Yonasɩ sɛ́bɛ́y 3 sɔkɔ.

40 Lékẫm kɛ̃ névye nɔ́pi, nɛ̂-á mɔ vyɔ́ náhlɔ́lɛ,
à náh sé sɔkɔ táhlɔ́ tɔ mɔ di?
41 Yé sé sɔkɔ táhlɔ́ yî yĩ yãm tãn kɔ̃! Képah-à
pɩ, sé pól kɩ pɩ pallɛ yé tyɩ́.
42 Yépi Farisiyɛ̃nɔlɛ, pèkè mɛ yé yõ! Yě yɩ́mɩ̂
ànɛ̂ swãh sɔkɔ pɛ̃́nfɛ̌nè pól gbãm-ònɔ́lɛ Liyellɛ
n kɔ̃. Ǹtɛ, yě n yahle tɔ̃́nsàhnpɩnɔlɛ névye tyɩ́,
ànɛ̂ Liyel tyɩ́ náh nɔ yé tyɩ́. Képah nɛ̂ tɔ-á sɔ̃̀ yé
yĩnɛ yè nɛ n pɩ gbɔ̃̀nwɔ̀kɔ̀ kɛ̃́nɛ.
43 Yépi Farisiyɛ̃nɔlɛ, pèkè mɛ yé yõ! Yě tɛ̃-ǹtɜ̃̀n
gbrolɛ n yah n kɔ̃ Liyel nɩ́-ńtɜ̃̂n vɩ̀ sɔkɔ, ǹ tɛ́ nɛ
mɛ ké tyɩ́ nɛ, névye nɛ n tɔ̃ n sah n wɛkɩ n pɔ
yé tyɩ́ tɔ́wû tɛ̃-ǹtɜ̃̀n sɔkɔ.
44 Pèkè mɛ yé yõ, yépi nónó-á mɛ á kɩ nɛ, léyɜ̃̂l
nɩ́rɩ́nɔ́ sɔ̃, névye n nɛ n kɔ sé yõ, pɩ̃́-ńkɛ̃́nɛ.»‡
45 Yesu-á yo sɛ̃, Liyel ǹgbò wɛ̃kɩ̀ kwɔ́-ò yɔ́ à
syah nɛ, kwɔ́-ò dɩ̃́, wăh mɛ n wɛkɩ sɔ̃, pépi tɔ-á à
n gbyɔ dɛ́!
46 À mɛ yo ǹ tyɩ́: «Yépi Liyel ǹgbò wɛ̃kɩ̀
kwɔ́pú tɔlɛ, pèkè mɛ yé yõ! Yépi nónó-á ńkɛ̃́nɛ
no twah n mɔ tɔ́kɔ́pêllɛ, tɛ́ yé náh n fɛ̃ n syi n
so n mɔ pé tyɩ́ kèngbɔ núkú fyélɛ.
47 Pèkè mɛ yé yõ, yépi nónó-á Liyel tɛ̃ntɔ̃̀
syɩ́nyopu léyɜ̃̂llɛ n tɔ̃ n sah n mɔ, tɛ́ yépi náh
tãn ye mó tɔ̃ ko mɔ pélɛ.
48 Képah n wɛ̃kɩ nɛ, yáh yé súbɩ́ tyɩ́pɩ́nɔ́ fɛ̃ syi.
Pépi-á Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syɩ́nyopu ko mɔ, tɛ́ yépi sɔ̃́npɩ́
pé léyɜ̃̂llɛ n tɔ̃ n sah n mɔ.

‡ **11:44** 11.44 - Nsyifunɔ tyɩ́, léyɛ̃kɩ̀ yõ kɔ́nsɔkɔnɔlɛ, Liyel dêl ye.

49 Képah ye sɔ̃̀ Liyel yo lékɑ̃́m sɔkɔ nɛ ńkɛ̃̄:
‹Mé kɩ tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopu tɛkɩ mɔ pè kɔ̃, ànɛ̂
tɛ̃ntɔ̃belɛ. Pè kɩ pé túkù ko mɔ, tɛ́ kɩ túkù fɔ̃h.›
50 Kǎh pɩ sɛ̃́, Liyel kɩ kwɛy gbĩ névye fɔ̃h n pi
Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopu nɔ́pi yĩnnɛ, nónó-á ko mɔ
kèkɔ̃yɔ̃́ mɔ gbĩ́ dukulɛ,
51 à tɔkɔ Abɛlɩ kònmɔnɔ tyí, à pɔ syɩ Nsakarɩ
kúnɔ́ tyí, nɛ̂-á ko mɔ sárká wɩ̃lkɩ̀-ǹsah, ànɛ̂ Liyel
ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ wrɔ́. Gbɩ yɔ̃, mé kélɛ n yo yé
tyí nɛ: kwɛy gbĩ névye kɩ n fɔ̃h n pi képah
yĩnnɛ.
52 Pèkè mɛ yépi Liyel ǹgbò wɛ̃̀kɩ̀ kwɔ́pú yɔ̃,
yépi nónó-á Liyel wɛ̃̀kɩ̀ wɛ́npĩnɔ yah kɔ̃ névye
tyí. Yépi náh mɛ n kɔ kélɛ, tɛ́ nónó-á se nɛ, pé
nɛ n kɔ kélɛ, yé pépi yĩni mɔ.»
53 Képah sɔkɔ, Yesu wɩ̃lntɛnɔ náh nɛ́npɔ́, Liyel
ǹgbò wɛ̃̀kɩ̀ kwɔ́pú, ànɛ̂ Farisiyɛ̃nɔ pé fɔkɔ vyɑ̃h
ǹnɛ kègbɩlɛ, tɛ́ tyah ǹnɛ n piki n yah tyi duke
duke pól yɔ̃.
54 Pè sɔ̃̀ mɛ ǹnɛ n mɔ n yah nɛ, à pilki ǹ vyɑ̃h
wɛlɔ sɔkɔ pé kɔ̃ pé à wɛ tɛ̃.

12

Gblɔ̃̌y kyɔ̀mɩ̀nɔ́lɛ vyɛ̃́nnɩ̂nɩ̀ wɛ́kínɔ́lɛ

1 Képah sɔkɔ, nɛ́kwɩ̃́nkí-á tuke mɔ tnɔ́nɔ́lɛ gbĩ́
nɛ̂nɛ fɔ́ɔ́, mɛ wɛ̃ gbyɛ̃̂hnɛ n suki, Yesu tyah n yo
ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú ǹgbò tyí: «Yé yé gblɔ̃̌y tɛ̃ Farisiyɛ̃nɔ
vyɛ̃́nnínɩ̀ wɛ́kínɔ́lɛ, képah nɛ̂-á n tɔ̃ n mɔ
kɔ́kɔ́nɔ́ tyí kɔ̃lɛ mífɑ̃́hkɩ̀ sɔkɔ.

2-3 Tyi nónó pól-á yé n yo fɛ̃́ntû̃ sɔkɔ, sè kɩ pɔ
noh gbɩ̃̀ntɔ̃lɛ kyòo yah. Ànɛ̂ nónó pól-á yé n plɔ
n yo wɛ̃ níkílɔ́ yey, wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ táh, sé pól kwní
kɩ pɔ kɔ̃ gbɛ̃́ntɩ̃̂n yõ. Képah ye, tyípɩ̌l yɔ́ ńtɛ̃ náh
mɛ, nɛ̂-á kɩ n wũ n pi wɩ̃̀lkɩ̃̀nmɔ-ńkɛ̃̂nɛ. Sètɩ̃̀n sɔ̃̀
tir yɔ́ ńtɛ̃ náh mɛ, nɛ̂-á kɩ n wũ n pi pɩ̃́-ńkɛ̃̂nɛ.»

Nɛ̂ tɩ̂kɩ̂-á yɩ̃nɛ pínɔ́lɛ

4 «Mé kélɛ n yo yé tyí nɛ, yépi nónó-á ń
kódíbílɛ: yé káh névye yah tíkílɛ n pɩ, nónó-á
wil kɔ̀ ólɛ n ko n mɔ n pnɛ, tɛ́ pè náh tɔ̃ tir yɔ́lɛ
n pɩ n kah n mɔ n pnɛ képah yõ.
5 Nɛ̂ yah tíkí-á yɩ̃nɛ pínɔ́lɛ, mé kɩ ǹnɛ yé
wɛ̃kɩ: Liyel nɛ̂-á kɩ fɛ̃ névi wil kɔ̀ kònmɔntɛnɔ
náh, kɩ ǹ min dah mɔ tyɛ́-ńkɛ̃̂ nyàh sɔkɔ, yé
ǹmɔ tíkílɛ n pɩ. Mé kélɛ n yo yé tyí nɛ ńkɛ̃́: yé
tɛ̃̀ wɔ tíkílɛ n pɩ.
6 Ǹtɛ̃̀npɩ̂nɔ́ kwlɔ náh n yãm pɔ́píkí plɔ́ nínɔ́lɛ
di? Ǹtɛ, Liyel dyɔ náh n fwɔ sépi núkú yɔ́ ńtɛ̃
tyílɛ.
7 À wil képah sɔkɔ, yé yɔ̃̀yén ńtɛ̃ pól dan mɛ
pɩ̃́nɔ́lɛ Liyel tyí. Kǎh pɩ sɛ̃́, yé káh tíkí pɩ. Yépi
tyí náh tah kal ǹtɛ̃̀npɩ̂ kwɩ̃nkilɛ di?»

À Yesu fɛ̃ syi, képah náh pɩ, à à yahle

8 Képah náh, Yesu tɔ̃ yo pé tyí: «Mé kélɛ n yo
yé tyí nɛ: nɛ̂-à kè yo dal mɔ névye yɩ̃́ yah nɛ
ńkɛ̃́, páh mɛ ńmɔ tyí yõ, Névi Pi tɔ kɩ kè yo Liyel
yɩ̃̂nyõ tɛ̃ntɔ̃nè yɩ̃́ yah nɛ ńkɛ̃́, wǎh mɛ pé tyí yõ.
9 Ǹtɛ, nɛ̂-à ń yahle névye yɩ̃́ yah, Névi Pi tɔ kɩ
à yahle Liyel yɩ̃̂nyõ tɛ̃ntɔ̃nè yɩ̃́ yah.

10 Névi nɛ̂-à Névi Pi yi̋npo yo, kè kı yɔ̃ mɔ tɛ̃
kɔ̃. Tɛ́ nɛ̂ tɛ̃ wɔ-à Liyel Mı́rkı́ gbyɔ, kè náh n yɔ̃
n mɔ n pi ǹ tyı́.

11-12 Pàh yé tɛ̃ kyı tùkè-ǹsah Liyel nı́-ńtẫn vı̀
sɔkɔ, képah náh pı, yah tãm tyı́, képah náh pı,
yȍtãm tyı́, Liyel Mı́rkı́ kı yé kwɔ nɛ́npɔ́ swɔ, yáh
nɛ nɛ̂ yo n pi. Képah ye, yé káh yɛ yé yáh-ńsah
tyɛ, yáh nɛ n yo n wil n pi sɔ̃́.»

Lékã́m kɛ̃́ tàh dı̋ sèmı̏rkı̏lɛ

13 Tɔ́wû nıyő sɔkɔ, ǹnı̂ Yesu syah nɛ, pé
kwɔ́-ò dı̋, à yo pé nɛ́nkyı́ dı̋ tyı́ nɛ, à yɛ pé pé sú
gbɛ̃kı dibi.

14 Képah tɛ̃nɛ, Yesu mɛ yo ǹ tyı́: «Ń dı̋, nɛ̂ sah
ńnɛ nɛ, mé yélɛ n tuke, tı̂̃ nɛ, mé yé gbȁ̃n yı̂lɛ n
dibi?»

15 Képah sɔkɔ, tɛ́ yo pé tyı́: «Yé yé kyɔmı
tahrı dékè képékèlɛ! Tahrı-à sɔ̃́ mɛ sɔ̃́ névi tyı́,
képah náh fɛ̃ minnɛ à kɔ̃ n pi.»

16 Képah sɔkɔ, à tɔ̃ sèmı̏rkı̏ yɔ́ yãh pé tyı́ nɛ:
«Tàh dı̋ yɔ́ lésõ mɛ, ǹ swãh pɛkı yı̋̃ ǹ tyı́.

17 Képah tɛ̃nɛ, à tyah n sõ ǹ fɔkɔ sɔkɔ nɛ, ǹtɛ,
sèmukɔ mɔ́-ńsah náh se mɛ fwɔ́ɔ pé tyı́, sɔ̃́ se
pé kı pı nı?

18 Dǒ, à nɛ, páh kı nɛ̂ pı n pi, képah á yɔ̀: Páh
kı pé dı́ké sɔkı, tɛ́ kı sè tɔ̃ mɔ glò glò, kı pé
gbȁ̃n yı̂ pól mɔ sé sɔkɔ,

19 tɛ́ kı yo pé glɔ̌y tyı́ nɛ, páh yɔ̀, yõke dò-á
mɛ pé tyı́ pé gbȍ sȍ ye náhnáh yı̃nnɛ.
Núkúnúkú, páh kı n mı, tɛ́ kı n yõ, tɛ́ kı n wɔ, tɛ́
kı nı̀vı̀lɛ n pı pé dyɔlɛ.

20 Ǹtɛ, Liyel mɛ yo ǹ tyí: ‹Lékɑ̃́m kɛ̃ névi!
Kwɛy lékɑ̃̂h ńtɛ̃ sɔkɔ á min kɩ n syi n pi á tyí. Tɛ́
yî nónó-á á tuke mɔ sah, sè kɩ pɩ nɛ̂ tyílɛ?›
21 Képah sɔkɔ, Yesu nɛ: «Névi nɛ̂-à tahrɩlɛ n
yah n koh n sah ǹ gblɔ̃̌y tyílɛ, tɛ́ Liyel fɔ̃́ tyí
yáhnɔ́ yahle, sɛ̃́ntɛ̃ ye n nɔ tɛ̃̌nɛ!»

Sõnɔ sàhnɔ́lɛ Liyel ó yõ

22-23 Képah náh, Yesu yo ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú tyí: «Névi
min tyí náh tah kal yõkelɛ, wil tyí mɛ tah kal
flɔlɛ di? Képah ye, mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: yé
káh yé fɔkɔlɛ n sõ, yáh nɛ wɛ n yõ n pi sɔ̃́, ànɛ̂
yáh nɛ yé wil flɔ wɛ n mɔ n pi sɔ̃́.
24 Yé yah ǹgbɔ̃lɔlɛ kɛ̀: Sè náh sèmukɔlɛ n
duku, sè náh sèmukɔlɛ n tɔkɔ. Díké ànɛ̂ sèmukɔ
kóhnsàh-ǹtɑ̃̀n tɔ náh mɛ sé tyí, tɛ́ Liyel sélɛ n
pu. Ǹtɛ, yépi tyí náh tah kal kèpyelɛ di?
25 Yépi sɔkɔ, nɛ̂ tɛ̃̌ kɩ fɛ̃ kwéyy ńtɛ̃ fyé dohnɩ ǹ
min wɛ́nɔ́ yõ ǹ fɔ́kɔ́sõnɔ gbɔ̃̀ yõ?
26 Tɛ̃́nwɛnɔ-à mɛ́-ńkɛ̃́nɛ yé tyí, à fɛ̃ sɛ̃́ntɛ̃ tir
tyɩ̃́ɩ̃ ńtɛ̃ fyé pɩ n pi, sɔ̃́ pɩ, tɛ́ yé yé fɔkɔlɛ n sõ yî
tɛ́lɔ́ tyí sɔkɔ?
27 Yé filfi pɩ dùkùlɛ n yah kɛ̀: Sè náh tɔ̃̀lɛ n pɩ,
sè náh flɔlɛ n fi. Ǹtɛ, mé kélɛ n yo yé tyí nɛ:
yɔ̃̀tɛ̃ Salomo ńtɛ̃nɛ ǹ tahrɩ pól sɔkɔ, à náh flɔ
pèplɔ wɛ mɔ yah filfi nɔ́pi sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃ kètɔ̀lɛ.
28 Fílkì nɛ̂ wɔ-á gbɛ̃́nnɩ sɔkɔ kwɛynɛ, tɛ́ kɩ pɔ
n sukɛ n pi ńsɔ̂̃nɛ, Liyel-á képah fi pɩ pallɛ sɛ̃́, à
náh n yah n dah n mɔ n pi yépi flɔ tyí sɔkɔ à
kal sépilɛ di, Liyel yõ sɛ̃́nyĩ-ńkɛ̃́pú nɔ́pi?

29 Kăh pɩ sɛ̃́, yé káh yé gblɔ̌ynɛ n kwlɔ yé
yõke, ànɛ̂ yé wɔ wɔ yî yáhnkɔ̃nɔ tyí sɔkɔ.
30 Kèkõyṍ mɛ̀ sɔkɔ, Liyel pɩ̃́-ńkɛ̃̄ névye ye
ńkɛ̃́nɛ nɛ n yah n kɔ̃ sépi póllɛ tyɛ́-ńkɛ̃̆nɛ. Ǹtɛ,
yépi tɛ̃̄ wɔlɛ, yé sú Liyel pɩ̃ nɛ, sé yétõ̂-á mɛ yé
tɛ̃̄.
31 Kăh pɩ sɛ̃́, yé Liyel tɔ̃́rɩ́ ǹgbò yah n kɔ̃!
Képah sɔkɔ, à kɩ yî tɛ́lɔ́ dohnɩ yé kɔ̃.
32 Kè ye nɔ yé sú tyí, à ǹ tɔ̃́rílɛ yé kɔ̃. Képah
ye, yé káh tíkí pɩ, tɯ̃̀npir yípɛ̂y!

33 Yé yé gbɑ̃̀n yî yãm, yé mó sé yĩ yãm tãn kɔ̃.
Yé tahrɩlɛ n yah n sah Liyel fṍ, képah nɛ̂-á kè
náh n yɩkɩ, kè náh se n tyɛ. Yɩ̃́pú náh fɛ̃ n kyɩ
nɛ́npɔ́, sóhrí tɔ náh fɛ̃ sè yõ.
34 Sɛ̃̄ ó ye, á tahrɩ-à mɛ ńyãh, á sõnɔ tɔ n nɛ n
mɛ nɛ́npɔ́.»

Gblɔ̌y vɩ̀nsàhnɔ́ tyí sèmɩ̀rkɩ̀lɛ

35 «Yé nɛ mɛ yé vi sah tõ̀ pɩ pɩ tɛ̃̆nɛ, yé mó yé
knɔ fɩ̃ mɔ, yé fɔ̀tnɔ̀nɔ́ mó nɛ mɛ kɔ̃̀ntɛ̃̆nɔ́lɛ.
36 Yé nɛ mɛ á kɩ nɛ tõ̀npɩbɩ sɔ̃́, nónó-á ńkɛ̃́nɛ
mɛ pé yɔ̃̀tɛ̃̆ syíkíntɛ̃̆nɔ́ sɔkɔ nɛ, wàh kɩ wil fúr
pí-ńsah, à pɔ n de, tɛ́ kɩ fyɔ̀ wɔ̀kɔ̀ yah mɩ, pé
núkú kè yɩkɩ mɔ à kɔ̃.
37 Yèvɩnɩ mɛ pé yõ, tõ̀npɩbɩ nónó yɔ̃̀tɛ̃̆-à ǹ syɩ
pɔ pè wɛ, pè mɛ yáhnɔ́ sɔkɔ. Kègbɩ yõ, mé kélɛ
n yo yé tyí nɛ: yɔ̃̀tɛ̃̆ mɛ̀ kɩ ǹ tõ̀ pɩ pɩ flɔ mɔ, tɛ́ kɩ
yõkelɛ pè kɔ̃ pè kɩ yõ.

38 Tɛ́ wàh se mɛ n syɩ pɔ lénɩlɛ, képah náh pɩ,
tyah dal gbɩ̋nɛ, tɛ́ pè mɛ ǹ syíkínɔ́ sɔkɔ, yèvɩnɩ
mɛ pé yõ!
39 Yépi ńtɛ̃ pĩ nɛ, gbóntɛ̃̆ dɩ̋-à pĩ gbɩ̃́ nɛ̂-á
yɛ̃́nwó kɩ n pɔ n pi ǹ tyí, à náh n yɛ à kɔ̃ à n wɛ
n de n pi ǹ gbô.
40 Névi Pi kɩ n pɔ n pi gbɩ̃́ nɛ̂-á yé náh mɛ ǹ
pɔ́nɔ́ tyílɛ n sõ. Képah ye, yépi tɔ yé gblɔ̌y vi
sah.»

Tɔ̃̀npɩ sɔ̋ré nɛy ànɛ̂ yɩ̃́pɩ̂kɩ̂ nɛynɛ

41 Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ Yesu syah nɛ, pé Yɔ̃̀tɛ̃̆,
pépi ó yĩn se à n yãh sèmɩ̀rkɩ̀ mɛ̀nɛ, tɩ̂ no pól yĩn
se nɩ?
42 À mɛ yo ǹ tyí: «Gbô tahrɩ kyɔ̀mɩ̀-ò nɛ́gbí
lékɑ̃́m névilɛ, nɛ̂ mɛ? Ǹmɔ pɩ névilɛ, nɛ̂-á ǹ yɔ̃̀tɛ̃̆
dɩ̋ kɩ à pɩ ǹ kéte kyɔ̀mɩ̀-òlɛ. Tɛ́ à kɩ tɔ̃̀npɩbɩ tɛ́lɔ́
yõkelɛ pélɛ n kɔ̃ ké kɔ̃ gbɩ̋nɛ.
43 Yèvɩnɩ mɛ ǹ tɔ̃̀npɩ mɛ̀ tyí, yɔ̃̀tɛ̃̆ dɩ̋-à ǹ syɩ pɔ
à wɛ à mɛ kénɛ tɔ̃̀lɛ n pɩ.
44 Kègbɩ yõ, mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: wǎh kɩ à
pɩ ǹ gbɑ̃̀n yɩ̂ pól kyɔ̀mɩ̀-òlɛ.
45 Ǹtɛ, tɔ̃̀npɩ mɛ̀-à tyah n sõ ǹ fɔkɔ sɔkɔ nɛ
ńkɛ̃́, pé yɔ̃̀tɛ̃̆ dɩ̋-á kɩ mo pɔ́-ńsah, tɛ́ tyah pé no
tɔ̃̀npɩbɩlɛ n ko, pé syɔ́, pé díbí, tɛ́ mɛ n yõ, mɛ
wɔ wɔ yɩ̂lɛ n wɔ, à sètɛ̃̆nɩ̀nɛ n pɩ,
46 yɔ̃̀tɛ̃̆ dɩ̋ kɩ pɔ ǹ yõ dɔkɔ sɔ̋ yɔ́lɛ, à náh mɛ nɛ̂
sõ sah, ànɛ̂ gbɩ̃́ yɔ́ sɔkɔ, à náh nɛ̂nɛ n pnɛ. À kɩ
pɔ à fõh képékèyɔ̂, tɛ́ kɩ à dyah Liyel tyí
yáhlepu dyah dùkùlɛ.

47 Ǹmɔ nɛ̂-á ǹ yɔ̏tɛ̃ dyɔ yɩ̋ɩ̋nɛ n pnɛ, tɛ́ à náh ǹ
gblɔ̌y vi à képahlɛ n pɩ, à kɩ ko náhnáh wɛ.
48 Ǹtɛ, névi nɛ̂-á sɔ̏ mɛ kè pɩ ǹpɩ̃́-ńkɛ̃̂ sɔkɔ, tɛ́
yɩ̃nɛ ko syɩ́nɔ́lɛ, ǹmɔ kɩ ko kwéyy wɛ. Pàh névi
nɛ̂ kɔ̃ náhnáh, náhnáh kɩ yah kɔ̃ tɛ̃ tyɩ́. Ȁnɛ̂
náhnáh-à névi nɛ̂ gbɔ̏ dahbɩ, náhnáh tyɩ́ kɩ piki
yah kal tɛ̃ tyɩ́.»

Gbɛ́kɩ́nɔ́ nɛ̂-á kɩ pɩ Yesu yɩ̃nnɛ

49 Képah náh, Yesu tɔ̃ nɛ: «Nyàh ye mé pɔ
sétáh yɔ̃. Tɛ́ mé sɔ̏ mɛ ké tyɩ́ nɛ, kè nɛ mɛ kɔ̃ tɛ!
50 Ǹmɔ yɩ̃nɛ mè n de n wil yèvyãhrɩ yɔ́ sɔkɔ,
tɛ́ kè náh se mɛ n pi!
51 Yé se mɛ n sɔ̃ nɛ, yèvɩnɩ-á mé pɔ mɔ́-ńsah
sétáh yɔ̃? Ɔ̃́ɔ̃ dɛ́! Mé kélɛ n yo yé tyɩ́ nɛ:
gbɛ́kɩ́nɔ́ wɔ-á pyě.
52 Képah ye, à tɔkɔ núkúnúkú tyɩ́, nɛ́pɩ̂̂ kwâl-à
mɛ kéte núkú sɔkɔ, pè kɩ gbɛkɩ: Tɔ̃́mɩ́ kɩ tyah
nɩ́mɩ́nɛ n fwo, nɩ́mɩ́ kɩ tyah tɔ̃́mɩ́nɛ n fwo.
53 Sú yɔ́ kɩ tyah ǹ píďɩ̃́nɛ n fwo, píďɩ̃ yɔ́ kɩ tyah
ǹ súlɛ n fwo. Yṹ yɔ́ kɩ tyah ǹ písêlɛ n fwo, písê
yɔ́ kɩ tyah ǹ yṹnɛ n fwo. Yṹ yɔ́ kɩ tyah ǹ píďɩ̃́
kyɩlɛ n fwo, píďɩ̃́ kyɩ yɔ́ kɩ tyah ǹ pɛ yṹnɛ n
fwo.»

Tyi yáhnpɩ̃nɔlɛ, tɛ́ kɩ á pɩ dùkù pɩ̃

54 Yesu tɔ̃ sɔ̏ mɛ n yo tɔ́wû tyɩ́: «Yɩ̃nyɔ̃ yah yɔ́
mɛ, yâh ńyɩ̃́rkì wɛ ké nɛ́npɔ́lɛ, yé n yo nɛ́npɔ́
swɔ nɛ, pȕ-á kɩ pɩ. Tɛ́, kè n mɔ́ n pɔ n pɩ sɛ̃́.

55 Ànɛ̂ yah yɔ́ mɛ, yâh fyɔ̀ yɑ̃́hkí wɛ kè kõ wil
nɛ́npɔ́lɛ, yé n nɛ, tyah vyɑ̃́hnɔ́ képékè-á kı tyah.
Tɛ́, kè n mó n pɔ n pı sɛ̃́.
56 Yı̃́nvı̃̌ névye nɔ́pi! Yé fɛ̃ sétáh ànɛ̂ yı̃̂nyõ
dùkù wɔlɛ n pnɛ. Tɛ́ sɔ̃́ pı, tyi nónó-á n pı kwɛy
gbı̃̌nɛ, yé náh fɛ̃ sépi pı̃?»

À tukey dyàh tɛ̃ yé wrɔ́ tɔ̃ sah á nı̂-òlɛ

57 «Kwâh nɛ̂ pı, tɛ́ yé náh pı dùkù pèpɛynɛ n
sõ n tɛ̃ n pnɛ yé gblɔ̃̌y?
58 Sɔ̃́-á, tir-à mɛ yé wrɔ́ ànɛ̂ á nı́-òlɛ, tɛ́ à ǹ tɛ̃ n
yuku tùkè-ǹsah tukey tùkè-ò tyı́, gbah n tɛ̃ tir
mɛ̀ yah wah wɛ̃̌kı̀ yah. Képah-à pı́-ńkɛ̃̂nɛ, tɛ́ à
kyı álɛ tukey tùkè-ò gbɔ̃̏ dahbı, tukey tùkè-ò mɛ
kyı álɛ sràsyı́bı́ tyı́, tɛ́ pépi mɛ ǹ dah mɔ
wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ.
59 Mé kı kè yo dal mɔ á tyı́ nɛ, á náh n wil n
pi nɛ́npɔ́, nɛ́ á náh kɔ̃lı mɛ̀ pól dyah tɛ pnɛ́pnɛ́.»

13

Liyel wɛ̃̌kı̀ tɛ̃, képah náh pı, á tyı́ kı yıkı

1 Légbı̃́ mɛ̀-ó sɔkɔ, nósyɔ́ pɔ yo Yesu tyı́ nɛ,
yɔ̃̀tɛ̃ Pilatı-á lésõ Kalile tɑ̃n yı́syɔ́ ko mɔ, tɛ́ pè
sah sárká wı̃̀lkı̃̀nɔ́ sɔkɔ, pé tɔ̃́ kwɛ fɛ̃kı sárká tɔ̃́
sɔkɔ.
2 Képah sɔkɔ, à mɛ pè syah nɛ: «Yé se mɛ n sõ
nɛ ńkɛ̃́, Kalile tɑ̃n nɔ́pi-á tyı́pêl pı kal pé kwil
tɑ̃n póllɛ, tɛ́ yı̃ mɛ̀ pè nɔ?
3 Ɔ̃́ɔ̃ dɛ́! Mé kélɛ n yo yé tyı́ nɛ: yâh Liyel
wɛ̃̌kı̀ tɛ̃́-ńkɛ̃̂nɛ, yé pól tyı́ kı n yıkı n pi sɛ̃́.

4 Ȁnɛ̂, Silowe wɔ̀kɔ̀ kèyy-á syɩkɩ tũ nɛ́pȋ
gbɔ̃nkwǎrtɔ̃mɩ nónó yõ, à pè ko, yé se mɛ n sõ
nɛ ńkɛ̃́, pépi pèkè pɩ́nɔ́-á kal Yerusalɛmɩ kwil
tãn pól tyɩ́lɛ?
5 Ɔ̋ɔ̃ dɛ́! Mé kélɛ n yo yé tyɩ́ nɛ: yâh Liyel
wɛ̃̌kɩ̀ tɛ̃́-ńkɛ̃̋nɛ, yé pól tyɩ́ kɩ n yɩkɩ n pi sɛ̃́.»

Syȋ-ńkɛ̃̋ sènsóké séswɔ̂ sèmȉrkȉlɛ

6 Képah náh, Yesu tɔ̃ sèmȉrkȉ yɔ́ yãh nɛ: «Dɩ̃́
yɔ́ tyɩ́ sènsóké séswɔ̂ sɔ̏ mɛ ǹ dȉvɛ̃ sésân swãh
sɔkɔ. Wǎh pɔ ké pye yáhnkɔ̃-ńsah, à náh kwâh
yɔ́ wɛ ké sɔkɔ.
7 Ȁ mɛ yo ǹ swãh tɔ̃́-ò dɩ̃́ tyɩ́ nɛ, à yah, ké ye
tɔ̃́-ò-á yɔ̀, pé mɛ pyelɛ n yah n kɔ̃ n pɔ sènsóké
mɛ̀ sɔkɔ, tɛ́ pé náh mɛ kwâh yɔ́ ńtɛ̃nɛ n wɛ ké
sɔkɔ. Ǹkɛ̃́, à kè kõ fɛ̃! Yõ se tɔ̃ mɛ ké tyɩ́ kè tɛ̃
sétáhlɛ n wal nɩ?
8 Wǎh yo sɛ̃́, dɩ̃́ mɛ̀ à syah nɛ, pé yȍtɛ̃ dɩ̃́, à yɛ
ké yõ ńtɔ̃, kè kwɛtyɩ́ pɩ. Páh kɩ swɔ gbɔ kè kore
vi, tɛ́ kɩ tȕ mɔ ké sɔ̏.
9 Kàh pɩ sɛ̃́, gbɔ̀kénpɩ gbɩ̃́ yɔ́lɛ, kǎh kɩ syi.
Képah-à pɩ́-ńkɛ̃̋nɛ, à kè fɛ̃.»

Yesu sê nɛ́dô yɔ́ dɛ mɔ mɩ mɩ yòh sɔ̋lɛ

10 Mɩ mɩ yòh sɔ̋ yɔ́lɛ, Yesu sɔ̏ mɛ névyelɛ n
kwɔ Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ.
11 Tɛ́, pi yɔ́ sɔ̏ mɛ nɛ́npɔ́ sétɔ̃lɛ ǹ sɔkɔ, mɛ à pɩ
nɛ́dôlɛ fɔ́ɔ́, ye gbɔ̃nkwǎrtɔ̃nɔ. Ȁ sɔ̏ mɛ
kɔ̀ntɛ̃̏nɔ́lɛ, tɛ́ à náh fɛ̃ ǹ tɔrɩ n tɛ n pi.
12 Yesu-á pi mɛ̀ wɛ sɛ̃́, à à ye tɛ́ yo ǹ tyɩ́: «Pi, á
ye dɛ́nmɔnɔ wɛ á dɔ́nɔ́ yam sɔkɔ.»

13 Tɛ́ mɛ ǹ gbȁn sah ǹ yõ. Nɛ́npɔ́ swɔ, à núkú
ǹ tɔrɩ tómm tɛ́ tyah Liyellɛ n gbilki.
14 Képah sɔkɔ, pi mɛ̀-á dɛ́nmɔnɔ wɛ sɛ̃ mɩ mɩ
yòh sɔ̃́lɛ, kè Liyel ní-ńsah wɔ̀kɔ̀ yɔ̃̀tɛ̃ fɔkɔ vyãh.
Ȁ mɛ yo tɔ́wû tyí nɛ, sèpȉn kénúkò-á tɔ̃̀ pɩ pɩ
sèpȉnnɛ. Păh sɔ̃̀ yĩnɛ pè pɔ à kɔ̃ à pè dɛ mɔ
kénɛ sèpȉn ó sɔkɔ. Ńkɛ̃́, pè náh yĩnɛ pè pɔ mɩ
mɩ yòh sɔ̃́ tɔlɛ.
15 Wăh yo sɛ̃, Tɛ̃ ǹgbɛ̃ yo ǹ tyí: «Yĩ́nvĩ̌ névye
nɔ́pi! Mɩ mɩ yòh sɔ̃́lɛ, yé nɛ́núkù núkú pól náh
ńkɛ̃́nɛ yé nyeh, képah náh pɩ, yé ńkwɛ̃́ndyínì dɛ
sé yõke krótónè tnɔ̂, ǹ kyɩ sè kɔ̃ sě ni wɔ di?
16 Tɛ́ pi mɛ̀nɛ, nɛ̂-á Abrahmɩ náh nɛynɛ, sétõ
pukubi sah pópó, ye gbɔ̃nkwărtɔ̃nɔ, ǹmɔ náh sɔ̃̀
yĩnɛ dɛ́nmɔnɔlɛ kénɛ púkúbínɔ́ sɔkɔ mɩ mɩ yòh
sɔ̃́lɛ kɛ̀!»
17 Képah tɛ̃̀nɛ, Yesu wɛy mɛ̀ sennɛ ǹ fwópú
pól tɛ̃, tɛ́ tɔ́wû pól sɔ̃̀ mɛ nìvì sɔkɔ Yesu tyísnɔ́
nɔ́pi pól pínɔ́ yĩnnɛ.

Liyel tɔ̃́rí mɛ kwâh nɛ̂ tɔ?

18 Képah náh, Yesu tɔ̃ nɛ: «Liyel tɔ̃́rílɛ, kè mɛ
kwâh nɛ̂ tɔ? Mé kɩ kè tɔkɔ sãh kwâh nɛ̂nɛ?
19 Kè mɛ tyĩ̃́, á kɩ nɛ séswɔ̂ yɔ́ pi sɔ̃, nɛ̂-á pè n
ye mútárdìlɛ: Dĩ́ yɔ́ tɔkɔ, à duku ǹ swãh. Kè fi
pɩ séswɔ̂lɛ, tɛ́ kèpye pɔ sé syè pɩ ké yȉngbȁn
tyí.»
20 Tɛ́, tɔ̃ nɛ: «Mé kɩ Liyel tɔ̃́rí tɔkɔ sãh kwâh
nɛ̂nɛ?
21 Kè mɛ á kɩ nɛ kɔ́kɔ́nɔ́ sɔ̃, sê yɔ́ tɔkɔ mɔ fãh
dú yĩ́ tɔ̃nɔ́ mi sɔkɔ ké pól kɔ̃ kè dɔkɔ.»

Dé-ńsah fı̃́ı̃lɛ

22 Képah náh, Yesu mɛ yɔ̃ sɔkɔ n yuku
Yerusalɛmı, tɛ́ névyelɛ n kwɔ n yuku, wǎh n
kah kwlo ǹgbnɔ ànɛ̂ kwlo pî nónó sɔkɔ.
23 Képah sɔkɔ, ǹnî yɔ́ mɛ à piki yah nɛ, pé
Yɔ̃̀tɛ̃, névye kwéy ó se kı de Liyel tɔ̃́rí sɔkɔ nı?
À mɛ pè syah nɛ:
24 «Mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: névye náhnáh kı
syɔ̃-ǹsah yah kɔ̃ nɛ, pé wɛ n de Liyel tɔ̃́rí tyah
sɔkɔ nɛ̂ dé-ńsah-á mɛ fı̃́ı̃, tɛ́ pè náh fɛ̃ n tɛ̃.
Képah ye, yé gbah n tɛ̃ n wɛ n de ké sɔkɔ!
25 Gbóntɛ̃ dı̃́-à pópó pɔ yuku wɔ̀kɔ̀ yah tɛ̃ mɔ,
tɛ́ yé mɛ kégbɔ́, yé kı tyah wɔ̀kɔ̀ yahlɛ n mı, tɛ́
kı mɛ yo tũ nɛ, yé Yɔ̃̀tɛ̃, à yıkı mɔ yé kɔ̃. Ǹtɛ, à
kı yo yé tyí nɛ, pé náh yélɛ n pnɛ.
26 Képah sɔkɔ, yé kı tyah n yo ǹ tyí nɛ ńkɛ̃́,
yáh yõke yõ, tɛ́ ni wɔ wɛ̃ tyí ǹnɛ, ànɛ̂ yépi tɔ́wû
tùkè-ǹtɛ̃̀n sɔkɔ-á à kwɔ́nɔ́ pı.
27 Képah sɔkɔ, à kı yo yé tyí nɛ, pé náh yélɛ n
pnɛ. Ǹkɛ̃́, yé gbɛ mɔ pélɛ, yépi nónó pól-á
tyípêllɛ n pı.
28 Képah tɛ̃ sɔkɔ, yâh pópó Abrahmı, ànɛ̂
Yisakı, ànɛ̂ tɔ̃ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopu pól wɛ, pè
mɛ Liyel tɔ̃́rí sɔkɔ, tɛ́ yépi mɛ yı̃ni mɔ dénɔ́lɛ,
légbı̃́nɛ, gbní ànɛ̂ yní táhnɔ́ ye kı pı yé tyílɛ.
29 Tɛ́ névye kı wil kèkõyɔ̃́ ywɔ̃ ywɔ̃ pól sɔkɔ,
kı pɔ yõke ǹgbɛ̃ yõ Liyel tɔ̃́rí sɔkɔ.
30 Kǎh pı sɛ̃́, nétélɔ́ túkù kı pı nɛ́gbrolɛ, tɛ́
nɛ́gbro túkù kı pı nétélɔ́lɛ.»

Yesu nɛ, páh kı ku Yerusalɛmı

31 Légbɩ̃́nɛ, Farisiyɛ̃nɔ yɩ́syɔ́ nɔ de, tɛ́ yo Yesu
tyɩ́ nɛ, yɔ̃̀tɛ̃ Yerɔdɩ-á mɛ n yah n kɔ̃ ǹ
kònmɔ-ńsahlɛ. Képah-á, à yal n to ásɔ̂̃.
32 Képah sɔkɔ, à mɛ yo pé tyɩ́: «Yé kyɩ yo kénɛ
áswɔ̃́ plɛ́y mɛ̀ tyɩ́ nɛ, máh kɩ sétɜ̃̀n yĩni, tɛ́ kɩ
dɛ́nmɔnɔ pɩ kwɛynɛ, ànɛ̂ ńsɔ̂̃nɛ, tɛ́ ńsɔ̂̃ náhlɛ,
kăh kɩ tyɛ.
33 Ǹtɛ, Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syɩ́nyo-ò náh yĩnɛ kúnɔ́lɛ
tyah yɔ́, nɛ́ Yerusalɛmɩ sɔkɔ náh. Képah ye, mé
yĩnɛ mè n yɔ̃ n sɔkɔ ń wɛ̃̀kɩ̀ kɔ́lɔ́lɛ, kwɛy, ànɛ̂
ńsɔ̂̃, ànɛ̂ tɔ̃ ńsɔ̂̃ náhlɛ.
34 Yerusalɛmɩ tãn, Yerusalɛmɩ tãn, yépi
nónó-á Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syɩ́nyopulɛ n ko n mɔ, tɛ́
Liyel-á nónó tɛkɩ mɔ yé kɔ̃, yé pépilɛ n minki n
ko dyêhlɛ. Gbáhyɩ̃́ sɔ̃́ pól mɛ mé kè yah kɔ̃ nɛ,
mé yé tuke mɔ, sɔ̃́-á sɩ̃̌n n tuke n mɔ ǹ pyelɛ ǹ
kâm sɔ̃̀ sɔkɔ, tɛ́ yé náh fɛ̃ syi.
35 Kăh pɩ sɛ̃́, Liyel kɩ ǹ náh vi yé kwil kɔ̃. Tɛ́
mé kélɛ n yo yé tyɩ́: yé náh tɔ̃ ńmɔ wɛ n yah n
pi fɔ́ɔ́, kɩ pɔ syɩ gbɩ̃́ nɛ̂-á yé kɩ n yo nɛ ńkɛ̃́: ‹Nɛ̂-á
n pi Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel yĩn yɔ̃, sãm mɛ ǹ sɔkɔ.›»

14

Wɩ̃́lsɛ̃́nɩ̀ yɔ́nwó yɔ́ dɛ́nmɔnɔlɛ mɩ mɩ yòh sɔ̃́lɛ

1 Mɩ mɩ yòh sɔ̃́ yɔ́lɛ, Yesu kyɩ yõke yɔ̃́-ńsah
Farisiyɛ̃nɔ yɔ̃̀tɛ̃ dɩ̃́ yɔ́ gbô. Tɛ́ nónó-á sɔ̃̀ mɛ
nɛ́npɔ́, pè mɛ Yesulɛ n kyɔmɩ.
2 Tɛ́ kè pɔ yĩnɛ, wɩ́lsɛ̃́nɩ̀ yɔ́nwó yɔ́ sɔ̃̀ mɛ ǹ tnɔ̂.

3 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ pı́kı́nyahnɔ pı Liyel
ǹgbò wɛ̃kì kwɔ́pú ànɛ̂ Farisiyɛ̃nɔ tyí: «À yɔ́nwó
dɛ mɔ mı mı yòh sɔ̋lɛ, ké wɛ̃kì se mɛ kɔ̃nɔ́lɛ, tɩ̂̃
kè se mɛ yáhlenɔlɛ?»
4 Ǹtɛ, pè náh vi mɔ ǹ tyí. Képah sɔkɔ, Yesu
mɛ yɔ́nwó mè tɛ̃, à à dɛ mɔ, tɛ́ à kɔ̃ à sɔkɔ,
5 tɛ́ mɛ yo pé tyí: «Yépi sɔkɔ, nɛ̂ tɛ̃ pi, képah
náh pı, ǹ nahy kı sɔkɔ de kwlɛ̀y sɔkɔ mı mı yòh
sɔ̋lɛ, tɛ́ à náh à wilki n pi súú?»
6 Ǹtɛ, pè náh tɛ̃ wɛ tir yo ké tyí sɔkɔ.

Nɛ̂-à ǹ gblɔ̌y dɔkɔ sah, tɛ̃ kı tiki mɔ

7 Képah yóntɛnɔ náh, Yesu-á nɛ́yénɔ́ kyɔmı
wɛ, pè mɛ tɛ̃-ǹtɛ̂̃n ǹgbnɔlɛ n yah n kɔ̃, à
vɩ̀nmɔnɔlɛ pè kɔ̃ nɛ:
8 «Pàh ǹ ye fúr yɔ̃ke yɔ̋-ńsah, káh n kyı n tɛ̃
tɛ̃-ǹsah ǹgbɛ̃ sɔkɔ. Wâh képah pı, tɛ́ pè mɛ ǹnɩ̂
ye, nɛ̂-á kal áwɔlɛ,
9 yé yé-ò káh pɔ ǹ syah nɛ ńkɛ̋, á yuku, á mó
tɛ̃-ǹsahlɛ tɛ̃ kɔ̃. Légbɩ̋nɛ, á kı yuku sen sɔkɔ, kı
kyı tɛ̃ tɛ̃-ǹsah tyɩ̋ɩ̃ sɔkɔ.
10 Ǹtɛ, pàh ǹ ye, kyı n tɛ̃ tɛ̃-ǹsah tyɩ̋ɩ̃ sɔkɔ. Á
yé-ò-à pɔ ǹ wɛ sɛ̋, à kı yo á tyí nɛ, pé kóďí, á nɔ
pɔ tɛ̃-ǹsah ǹgbɛ̃ sɔkɔ. Képah sɔkɔ, kè kı pı
gbílkínɔ́lɛ á tyí yɔ̃ke yɔ̋pú pól yɩ̋ yah.
11 Ńkɛ̋, névi nɛ̂-à ǹ gblɔ̌y dɔkɔ sah, tɛ̃ kı tiki
mɔ, tɛ́ nɛ̂-à ǹ gblɔ̌y tiki mɔ, tɛ̃ kı dɔkɔ mɔ.»
12 Tɛ́ ǹ syı yo ǹ yé-ò dɩ̋ tyí: «Wâh névyelɛ n ye
yɔ̃kelɛ gbɩ̀̃ntɔ̃lɛ, képah náh pı, lékẫhnɛ, káh á
kódíbí ye, káh á yɩ̋̃npyé ye, káh á tyí névye ye,

káh á tnɔ̂ tɛ̃̀pu tahbɩ ye. Pépi tɔ kɩ fɛ̃ pɔ ǹ ye
yõke ǹgbɛ̃ yɔ̃́nɔ́lɛ, kè kɔ̃ kè kɩ pɩ á yénɔ́ mɛ̀
lédyáhnínɛ.
13 Ǹtɛ, wâh névyelɛ n ye yõkelɛ, yãm tãn, ànɛ̂
nɛ́dónè, ànɛ̂ gbáhkɩ̀ núkú névye, ànɛ̂ yɩ̃́tũbi ye.
14 Pépi náh tɛ̃ wɛ ǹ dyah n pi ké sɔ̃́nɛ. Kàh pɩ
sɛ̃́, á kɩ yèvɩnɩ wɛ Liyel tyí, tyípéplɔ pípú
lékyɩ̂-à yilki n mɔ sɔ̃́ nɛ̂nɛ.»

Névye yénɔ́ sèmɩ̀rkɩ̀lɛ yõke ǹgbɛ̃ yɔ̃́-ńsah

15 Képah sɔkɔ, kénɛ yõke yɔ̃́pú sɔkɔ nɛ́núkù
yɔ́-á kénɛ wɛlɔ noh sɛ̃́, à mɛ Yesu syah nɛ, névi
nɛ̂-á kɩ yõke yõ n pi Liyel tɔ̃́rí sɔkɔ, yèvɩnɩ-á
kélɛ tɛ̃̀ tyí dɛ́!
16 Yesu mó yo ǹ tyí: «Dɩ̃́ yɔ́ lésõ yõke ǹgbɛ̃ pɩ,
tɛ́ névye náhnáh ye.
17 Yõke yõ gbɩ̃́-á pɔ nɔ, à ǹ tɔ̃̀npɩ dɩ̃́ tɛkɩ mɔ nɛ,
à kyɩ yo nɛ́yénɔ́ tyí, pè pɔ, páh tyɛ núkúnúkú.
18 Ǹtɛ, pé pól tyah gblɔ̃̀y yɛlɛ n yah n kɔ̃ dùkù
núkúlɛ. Nɛ́gben à syah nɛ, páh swãh yɔ́ dwe
núkúnúkú, ńkɛ̃́ páh yĩnɛ pé kyɩ kè yah. Páh ǹnɛ
n ni, à ǹ gblɔ̃̀y yɛ pé tyí.
19 Ǹnɩ̂ mɛ nɛ, páh sètɔ̃̀nyehnɔ gbãm dwe
núkúnúkú, tɛ́ páh n yuku sé pínyah-ńsah. Páh
ǹnɛ n ni, à ǹ gblɔ̃̀y yɛ pé tyí.
20 Ǹnɩ̂ mɛ nɛ, páh sê tɔkɔ núkúnúkú, képah-á
pé kɔ̃ pé náh n wɛ n pɔ n pi.
21 Tɔ̃̀npɩ-á ǹ syɩ pɔ, à pɔ tyi nɔ́pi pól yãh ǹ
yɔ̃̀tɛ̃ dɩ̃́ syah. Képah sɔkɔ, kététɛ̃ dɩ̃́ fɔkɔ vyãh, à
mɛ yo ǹ tɔ̃̀npɩ tyí nɛ, à kyɩ súú kwil tɔ́wû

tùkè-ǹtãn ànɛ̂ wȁl yey sɔkɔ. Ȁ kyɩ yãm tãn, ànɛ̂
nɛ́dónè, ànɛ̂ yɩ̃́tũbi, ànɛ̂ gbáhkɩ̀ núkú névye tɛ̃
pɔ ásȍ.
22 Képah náh, tȍnpɩ ǹ syɩ pɔ yo ǹ tyɩ́ nɛ, pé
yȍtɛ̃, wǎh nɛ̂ yo, páh kè pɩ, tɛ́ tɛ̃-ǹtȁn túkù-á tɔ̃
mɛ.
23 Kǎh pɩ sɛ̃́, yȍtɛ̃ dɩ̃́ mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ, à kyɩ
wɛ̃-ǹgbnɔ yey, ànɛ̂ névye fwɔ́rɩ́nkɔ̃-ńtȃn sɔkɔ, à
kyɩ névye kãhlɩ tɛ̃ pɔ, pé wɔ̀kɔ̀ kɔ̃ kè yuku.
24 Páh kélɛ n yo pé tyɩ́ nɛ: nónó-á sȍ yénɔ́lɛ,
pé sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃ náh pé yõke dɔ n yah n pi.»

À tyi pól wɛ yɛ, tɛ́ Yesu sȍ tɛ̃

25 Képah náh, Yesu-á n sɔkɔ, tɔ́wû ǹgbɛ̃ sȍ mɛ
ǹ sȍ tɛ̃. Ȁ mɛ ǹ yah vi, tɛ́ yo pé tyɩ́:
26 «Nɛ̂-à pɔ ńmɔ tyɩ́, tɛ́ ń tyɩ́ náh nɔ kal ǹ tyɩ́
ǹ súlɛ, ànɛ̂ ǹ yũ̋nɛ, ànɛ̂ ǹ kyɩlɛ, ànɛ̂ ǹ wɛ̃̋npȉlɛ
ànɛ̂ ǹ yũ̋npyelɛ, à tahlɩ ǹ gblɔ̌y tɔ tyɩ́, tɛ̃ náh fɛ̃
n pɩ n pi ńmɔ tȍ sȃ̋h-òlɛ.
27 Névi nɛ̂ náh ǹ syɩ syɩ dahnɩ twah, à ńmɔ sȍ
tɛ̃, tɛ̃ náh fɛ̃ n pɩ n pi ńmɔ tȍ sȃ̋h-òlɛ. *
28 Ǹtɛ, yépi sɔkɔ nɛ̂ tɛ̃ kɩ n yah n kɔ̃ wɔ̀kɔ̀
ǹgbɛ̃ mɔ́-ńsahlɛ, nɛ́ à náh tɛ̃, à ké gbȍ wilki kõ
yah, tɛ́ kè yah n pi, ǹ pɔ́-à kɩ n yĩnɛ n pi ké
mɔ́nsyɩ̀nɔ́lɛ?
29 Nɛ́ tɛ̃ náh képah pɩ, tɛ́ wɔ̀kɔ̀ sètyah wilki, tɛ́
tɛ̃ kwlɔ ké mɔ́nsyɩ̀nɔ́ tyɩ́, no-à kè wɛ, pè kɩ tyah
kɔ̃̋lɛ ǹnɛ n ko,

* **14:27** 14.27 - Dahnɩ twáhnɔ́ n wɛ̃kɩ nɛ, á á vi sah á min kɔ̃ kɔ̃ tɛ̃̌nɛ Yesu tyɩ́ kɔ̃lɛ.

30 té kɩ n yo nɛ, pè yah dɨ́ yɔ́lɛ, à wɔ̀kɔ̀ mɔ
tyah mɔ, té à náh tɛ̃ wɛ kè syi.
31 Sɛ̃́ ó ye tɔ̃, yɔ̃̀tɛ̃ nɛ̂ tɛ̃ kɩ n yuku mɛ́kɩ̀
fwó-ńsah ǹ ní-ò yɔ̃̀tɛ̃nɛ, nɛ́ à náh tɛ̃ ǹ fɔkɔ mɔ n
yah n pi, wàh kɩ fɛ̃ kyɩ mɛ́fwóbé nɛ́pɨ̂ kèyɔ̃
kwlɔ́lɛ ǹ fwó-ò swah n pi, nɛ̂-á mɛ ǹnɛ n yohnɩ
mɛ́fwóbé kèyɔ̃ gbãmnɛ?
32 Wàh pɨ̃ nɛ, pé náh fɛ̃ n tɛ̃ n pi, à kɩ ǹ ní-ò
sah fɩ́ɩ́, té kɩ nírɨ́ pɩ́-ò tɛkɩ mɔ kɩ mɛ́kɩ̀ yálnmɔnɔ
yah kɔ̃ ǹ tyɩ́.
33 Sɛ̃́ ó ye, nɛ̂-à ǹ gbɛ̃̀n yɨ̂ pól wɛ́nyɛ̀-ǹkɛ̃́nɛ, tɛ̃
náh fɛ̃ n pɩ n pi ńmɔ tɔ̃̀ sɛ̃́h-òlɛ.»

Káh n pɩ yɔ̃re kɛ̃́nɛ

34 «Pnɛnɛ, kwâh pèpɛy ye kélɛ. Ǹtɛ, ké
dêndên-à wal, sɔ̃́ mɛ kè kɩ tɔ̃ fɛ̃ pɩ dêndên?
35 Kàh pɩ sɛ̃́, kè náh fɛ̃ sétáh tyɩ́ pɛkɩ, ké náh
se tɔ̃ fɛ̃ n pɩ pilɛ. Képah ye, kè n milki kégbɔ́.
Níkɨ́-à mɛ nɛ̂ tyɩ́ noh noh tɛ̃nɛ, tɛ̃ ǹ níkɨ́ sah
noh.»

15

Képɔ́ mɔ́npunwɛnɔ sèmɨ̀rkɨ̀lɛ

1 Mɔ́rɩ́ syɨ́pú ànɛ̂ Liyel wɛ̃̀kɩ̀ kɔ́-ńkɛ̃́pú pól sɔ̃̀ n
pɔ n pɔ Yesu tnɔ̂ ǹ wɛy noh yɨ̃nnɛ.
2 Képah tɛ̃nɛ, Farisiyɛ̃nɔ, ànɛ̂ Liyel ǹgbò wɛ̃̀kɩ̀
kwɔ́pú Yesu tyɩ́lɛ n plɔ n yãh nɛ, dɨ́ mɛ̀-á mɛ
tyɨ́pêl pɨ́púlɛ n tɛ̃ plɛ, té mɛ n yɔ̃ pélɛ ńtɛ̃nɛ.
3 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ sèmɨ̀rkɨ̀ yɔ́ yãh pé tyɩ́:
4 «Képyɛ́nɩ̀ lèkwɛ̌-à mɛ yépi sɔkɔ yɔ́ tyɩ́, tɛ́
núkú mɔ pu sé sɔkɔ, tɛ̃ náh sé tɨ́kɨ́yɛ̃́h pɔ́ gbãm

pɔ́ kwǎryãh nɔ́pi sah n pi gbãn sɔkɔ, tɛ́ kyɩ
mɔ́npunɔ mɛ̀ soh kɔ̃, à syi kyɩ à wɛ n pi di?
5 Tɛ́, wàh à wɛ, nɩ̀vɩ̀ tɛ̃ tyí, ǎ à twah ǹ gbɛ̃̆nkɔ̃̀l
yõ ǹ syɩ.
6 Wàh ǹ syɩ pɔ gbô, ǎ ǹ kódíbí, ànɛ̂ ǹ tnɔ̂ tɛ̃̆pu
ye n tuke, ǹ tɛ́ n yo pé tyí nɛ ńkɛ̃́, pé képɔ́ nɛ̂-á
sɔ̃̀ mɔ pu, páh à wɛ tɛ̃. Képah-á, pè pɔ pé nɩ̀vɩ̀
pɩ.»
7 Képah yóntɛnɔ náh, Yesu tɔ̃ pè syah nɛ: «Mé
kélɛ n yo yé tyí: sɛ̃́ ó ye, tyípêl pí-ò nɛ́núkù
fyé-à Liyel wɛ̃̆kɩ̀ tɛ̃, nɩ̀vɩ̀ kɩ pɩ Liyel fɔ̃́ kɩ kal
nɛ́pɩ̃̂ tíkíyɛ̃́h pɔ́ gbãm pɔ́ kwǎryãh nɔ́pi tyílɛ,
pépi nónó-á nɛ ńkɛ̃́, páh mɛ nɛ́gblɔ́lɛ Liyel yah,
Liyel wɛ̃̆kɩ̀ tɛ̃́nɔ́ yétɔ̃̂ náh tɔ̃ mɛ pé tyí.»

Pɔ́ mɔ́npunwɛnɔ sèmɩ̀rkɩ̀lɛ

8 Yesu tɔ̃ yo pé tyí: «Pɔ́ plɔ́ gbãm-à mɛ sê yɔ́
tyí, tɛ́ sé sɔkɔ núkú mɔ pu, à náh fɔ̀tnɔ̀ soh, tɛ́
wɔ̀kɔ̀ yal, à kè gbah soh kɔ̃, à syi kyɩ kè wɛ n pi
di?
9 Tɛ́ wàh kè wɛ, ǎ ǹ kósyɔ́, ànɛ̂ ǹ tnɔ̂ tɛ̃̆pu ye n
tuke, ǹ tɛ́ n yo pé tyí nɛ ńkɛ̃́, pé pɔ́ nɛ̂-á sɔ̃̀ mɔ
pu, páh kè wɛ. Képah-á, pè pɔ pé nɩ̀vɩ̀ pɩ.»
10 Képah yóntɛnɔ náh, Yesu tɔ̃ pè syah nɛ:
«Mé kélɛ n yo yé tyí: sɛ̃́ ó ye, tyípêl pí-ò nɛ́núkù
fyé-à Liyel wɛ̃̆kɩ̀ tɛ̃, yɩ̃̂nyõ tɛ̃ntõnè kɩ nɩ̀vɩ̀lɛ n pɩ.»

Pɩ̂dɩ̃́ mɔ́npunwɛnɔ sèmɩ̀rkɩ̀lɛ

11 Képah náh, Yesu tɔ̃ yo pé tyí: «Dɩ̃́npɩ̀ nɛ́pɩ̃̂
nímí lésõ mɛ dɩ̃́ yɔ́ tyí.

12 Sɔ̋ yɔ́lɛ, gbɛ̃̆ tɛ̃ yo ǹ sú tyí nɛ, pé bɔ̆, ǹ gbɛ̃kı
sɔkɔ, nɛ̂-á pé wɛ wɛ tɛ̃̆nɛ, à kélɛ pé kɔ̃. Wăh yo
sɛ̃́, ǹ sú mɛ ǹ tahrı dibi pè kɔ̃.
13 Sèpı̏n yísyɔ́ sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh, gbɛ̃̆ tɛ̃ ǹ tyí
yãm, tɛ́ ǹ pɔ́ tɔkɔ sɔkɔ kwil fíí yɔ́ sɔkɔ. Ȁ kyı sè
pı karkı tyíwẫn yõ.
14 Wăh ǹ pɔ́ pól pı karkı tɛ gbı̃́ nɛ̂nɛ,
kwɛ́npékè yɔ́ de kénɛ kwil. Képah sɔkɔ, yãm à
tɛ̃.
15 Kăh pı sɛ̃́, à kyı tɔ̃̏ yah kɔ̃ kénɛ kwil nɛy yɔ́
tyí. Tɛ̃̆ mɛ̀ à tɛkı mɔ ǹ swãh, ǹ sel syıkı yĩnnɛ.
16 Ȁ sel yõkelɛ n yah yèwannɛ, ǹtɛ nɛy náh
ǹnɛ n kɔ̃ kélɛ.
17 Képah sɔkɔ, ǹ yĩ́-á pɔ yıkı, à tyah n sõ nɛ,
pé bɔ̆ tyí yõke-á mɛ dò, ǹ tɔ̃̏npıbı pól mɛ n yõ n
kwlɔ n sah. Ǹtɛ, péwɔ-á ásɔ̂̃ kwɛkı n ko.
18 Ńkɛ̃́, páh kı sɔkɔ pé bɔ̆ tyí, tɛ́ kı yo ǹ tyí nɛ,
pé bɔ̆, páh pı de Liyel tyí, tɛ́ pı de ǹ tɔ tyí.
19 Pé náh tɔ̃ yĩnɛ yénɔ́lɛ ǹ pilɛ. Ńkɛ̃́, à pélɛ n
tɛ̃ ǹ tɔ̃̏npı sɔ̃́.
20 Képah tɛ̃̆nɛ, à sɔkɔ ǹ sú tyí. Wăh mɛ fíí ǹ
sú gbôlɛ, ǹ sú à wɛ. Wăh à wɛ sɛ̃́, ǹ yãm à kah
tɛ̃, à mɛ to kyı à yohnı pɔrı tɛ̃.
21 Ǹ pídı̃́ mɛ yo ǹ tyí nɛ ńkɛ̃́, pé bɔ̆, páh pı de
Liyel tyí, tɛ́ pı de ǹ tɔ tyí, pé náh tɔ̃ yĩnɛ yénɔ́lɛ
ǹ pilɛ.
22 Ǹtɛ, ǹ sú mɛ yo ǹ tɔ̃̏npıbı tyí: ‹Fwɔ̀mɔ̀-ǹgbɛ̃
nɛ̂-á plɛ kal, yé kyı ké tɔkɔ súú, yé pɔ mɔ à kɔ̃.
Yé gbɔ̃̏ngbɔ tã́hní dyı à kɔ̃, yé mó lékyêh dyı à
kɔ̃.

23-24 Ń píɗí́ nɛ̂-á yɔ̀, kè pɩ nɛ, à sɔ̃́ sɔ̃̀ ku, tɛ́ tɔ̃ ǹ
syɩ min wɛ. À lésõ mɔ pu, tɛ́ à ye wɛ. Képah ye,
nɩrɩ-á mɛ náhpíkì nɛ̂ sɔkɔ, yé ǹmɔ tɛ̃ n pɔ n ko
á nɛ n yõ, á mó nɛ n syah nɩ̀vɩ̀lɛ.› Képah tɛ̃
sɔkɔ, pè tyah syáh syáhnɔ́lɛ nɩ̀vɩ̀ sɔkɔ.

25 Légbĩ́nɛ, ǹ píɗí́ lékɔ̃ní sɔ̃̀ mɛ swãh sɔkɔ.
Wǎh ǹ syɩ n pi, tɛ́ nɔ de gbôlɛ, à yɩ́mɔ́nɩ̀, ànɛ̂
yɩ́nɔ́ yĩ́npɔ̃́ noh.

26 À tɔ̃̀npɩ yɔ́ ye piki yah, tir nɛ̂-á n pɩ.

27 Ǹmɔ mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ, ǹ gbɛ̃̌ndí́-á pɔ de ǹ
lènɔlɛ, képah-á nɩrɩ-á mɛ náhpíkì nɛ̂ sɔkɔ, ǹ sú
mɛ à tɛ̃ ko.

28 Képah tɛ̃̌nɛ, nɛ́nkyɩ́ mɛ̀ fɔkɔ vyãh, à yahle
dénɔ́lɛ gbô. Ǹ sú mɛ wil nɛ, pé à ni à de.

29 Képah sɔkɔ, à yo ǹ sú tyɩ́ nɛ, à yah, ké ye
náhnáh-á yɔ̀, tɛ́ pé mɛ ǹ tɔ̃̀lɛ n pɩ. Pé náh ǹ yóré
yahle yah. Ǹtɛ, à náh pũ̌képir ńtɛ̃ fyé tɛ̃ pé kɔ̃
yah, pé syi ko syáh syah pé kódíbílɛ.

30 Tɛ́ ǹ píɗí́ mɛ̀ wɔ-á pɔ, ǹmɔ nɛ̂-á ǹ tahrɩ pɩ
karkɩ syɔ́ fɔ̀fɩ́nɩ̀ yõ, à náhpíkì ko ǹmɔ kɔ̃.

31 Képah sɔkɔ, ǹ sú yo ǹ tyɩ́: ‹Ń píɗí́, áwɔ mɛ
kṹmm ń tnɔ̂, ń gbɑ̃̀n yî póllɛ, áwɔ tyɩ́ ye.

32 Á gbɛ̃̌ndí́ nɛ̂-á yɔ̀, kè pɩ nɛ à sɔ̃́ sɔ̃̀ ku, tɛ́ tɔ̃ ǹ
syɩ min wɛ. Á lésõ mɔ pu, tɛ́ à ye wɛ. Képah ye,
mé yĩnɛ mè syáh syah, mé nɩ̀vɩ̀ pɩ.›»

16

Liyellɛ ànɛ̂ pɔ́lɛ

1 Képah náh, Yesu yo ǹ tȍ sa̋hpú tyí: «Tàh dı̋
yɔ́ ye lésõ, à ǹnî tɔkɔ sah ǹ tahrı yõ, tɛ́ pè pɔ yo
ǹ tyí nɛ, tɛ̃́-á mɛ sélɛ n pı n karkı.
2 Ǹ yȍtɛ̃ dı̋ mɛ à ye, tɛ́ yo ǹ tyí nɛ, pé náh mɛ
tyı́péplɔlɛ n nohnı ǹ tyí sɔkɔ. Kǎh pı sɛ̋, à náh
tɔ̃ fɛ̃ n tɛ̃ n pi pé tahrı yõ. Képah-á, à ǹ tȍ pı
dùkù yah yo pé syah.
3 Képah sɔkɔ, tahrı yõ tɛ̃́-ò dı̋ mè mɛ yo ǹ
gblɔ̌y tyí nɛ, pé yȍtɛ̃ dı̋-á kı pé yal n pi ǹ tahrı
yõ. Sɔ̃́ se pé kı pı nı? Swãh tõ tõ tǎhkì náh se
mɛ pé sɔkɔ. Tɛ́, nı́nsyinɔ tɛ̃̌nɛ, ké sen-á mɛ pé
sɔkɔ.
4 Ǹtɛ, páh pĩ, páh nɛ nɛ̂ pı n pi, tɛ́ névye kı pé
tɛ̃́nɔ́ plɛ pé gbên sɔkɔ, pàh pɔ pé fı̃n mɔ pé tȍ.
5 Képah tɛ̃̌nɛ, à ǹ yȍtɛ̃ dı̋ kmɔ nétãnnɛ n ye
núkú núkúlɛ, tɛ́ nɛ́gben piki yah nɛ, dan nɛ̂ se
pé yȍtɛ̃ dı̋ kɔ̃lılɛ ǹ yõ nı?
6 Ȁ mɛ nɛ, nırı pní yı̋ lèkwɛ̌-á. Tahrı yõ tɛ̃-ò dı̋
mɛ à syah nɛ, ǹ kɔ̃lı sɛ́bɛ́y-á yò, à kɔ̃ n tɛ̃ súú, à
wãrkı mɔ ké sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́, nırı pní tikinı́nı́ pɔ́
gbãm-á.
7 Képah náh, à yo kèyǎh tyí nɛ, tɛ́ ǹmɔ-á dò,
dan nɛ̂ se à yı̃nɛ à kɔ̃ nı? Ǹmɔ mɛ à syah nɛ,
sèmukɔ gbɔ̀tɔ́nì yı̋ lèkwɛ̌-á. Ȁ mɛ yo ǹmɔ tyí
nɛ, ǹ sɛ́bɛ́y-á yò, à wãrkı mɔ ké sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́,
sèmukɔ gbɔ̀tɔ́nì yı̋ tíkı́yɛ̋h-á.
8 Képah tɛ̃ sɔkɔ, ǹ yȍtɛ̃ dı̋ à sõ ké yah wɛ́npınɔ
yı̃nnɛ. Kègbı yõ, kèkõyɔ̋ névye tyi yahlɛ n wɛ n
pı pé wɛ̃ wrɔ́ lékã́mkãmnɛ, à kal kyòo sɔkɔ
névyelɛ.»

9 Képah náh, Yesu tɔ̃ yo pé tyí: «Ńmɔ wɔ kélɛ
n yo yé tyí nɛ: pɔ́lɛ, gbɛ̃ntɛ̃náh kwâh tɛ̃ wɔ ye
kélɛ. Ǹtɛ, yé kélɛ kódibí yah kɔ̃. Kàh pópó pɔ n
knɛ, yé kɩ tɛ̃ plɛ tyɛ́-ńkɛ̃ tyah sɔkɔ.
10 Ńkɛ̃, névi nɛ̂-à pɩ nɛ́gbílɛ tir tyɩ̃́ɩ̃ sɔkɔ, à kɩ
pɩ nɛ́gbílɛ tir gblò tɔ sɔkɔ. Tɛ́ nɛ̂-à yɩ̃́nvɩ̌ pɩ tir
tyɩ̃́ɩ̃ sɔkɔ, à kɩ yɩ̃́nvɩ̌ pɩ tir gblò tɔ sɔkɔ.
11 Képah ye, pɔ́ nɛ̂-á gbɛ̃ntɛ̃náh kwâhlɛ, yâh
pí-ńkɛ̃nɛ nɛ́gblɔ́lɛ képah tyí sɔkɔ, nɛ̂ kɩ dahbɩ
yé gbɔ̃̀ yɩ̃̂nyɔ̃ tahrɩ kègbɩlɛ?
12 Tɛ́, yâh pí-ńkɛ̃nɛ nɛ́gblɔ́lɛ nɛ́káhbí gbɛ̃̀n yɩ̂
tyí sɔkɔ, nɛ̂ kɩ yé yɛ̃́ngbɛ̃ tyínɔlɛ yé kɔ̃?
13 Tɔ̃̀npɩ yɔ́ ńtɛ̃ náh fɛ̃ tɔ̃̀ kwrɔ n pɩ yɔ̃̀tãm
nɛ́pɩ̃̂ nímí tyí. À kɩ núkú dyɔ yɔ, tɛ́ kɩ nɔ ǹ
ní-òlɛ, képah náh pɩ, à kɩ mɔ núkúlɛ, tɛ́ kɩ ǹ ní-ò
wɛ mɔ. Sɛ̃́ ó ye, yé náh fɛ̃ tɔ̃̀ kwrɔ n mɔ n pɩ n
pi, Liyel ànɛ̂ pɔ́ tyí.»

Nìvìnì wɛy sɛ̃́n ànɛ̂ Moyisi tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́lɛ

14 Képah sɔkɔ, pɔ́ tyí-á nɔ Farisiyɛ̃nɔ tyí sɛ̃́,
pépi-á wɛlɔ nɔ́pi pól noh, pè tyah kɔ̃́lɛ Yesulɛ n
ko.
15 Képah tɛ̃nɛ, à mɛ yo pé tyí: «Yépilɛ, yě yé
gblɔ̌ynɛ n wɛ̃kɩ nɛ́gblɔ́lɛ névye yah sɔkɔ. Ǹtɛ,
Liyel yé nnɔlɛ n pnɛ. Ǹgbǒ névye-á tir nɛ̂nɛ n
gbilki, Liyel dɛ̂l ye képahlɛ dɛ́.
16 Moyisi tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́ ànɛ̂ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀
syínyopu sɛ́bɛ́ynɔ́ sɔ̃̀ mɛ n mɔ n kõ n yɩ̃́ɩ̃ fɔ́ɔ́, à
pɔ syɩ Wèlnwɩ̀lkɩ̀-ò Nsyɔ̃ mɛ gbɩ̃́ tyí. Tɛ́ à tɔkɔ
légbɩ̃́ tyí, nìvìnì wɛy sɛ̃́n mɛ n yo Liyel tɔ̃́rí tyí

sɔkɔ, tɛ́ táhnsàhnɔ́ ó sɔkɔ ye no pól kɩ n de n pi
ké sɔkɔ.
17 Ǹtɛ, yȋ̂nyõ ànɛ̂ sétáh kɩ yal sé slɔ sɔkɔ sɛ́rɔɔ
kal tir kyĩrɩ́ wȉlkȉnɔ́lɛ Liyel tyi kȍ̃nsàhnɔ́ sɔkɔ.
18 Sɔ̃́-á kè yo nɛ, dɩ̃́ nɛ̂-à ǹ kyɩ wilki, tɛ́ ǹ syɩ
kèyǎh tɔkɔ, fɔ̀fɩ́npɩ-á ǹnɛ. Ànɛ̂, sê nɛ̂ pɛ-à à
wilki, tɛ́ névi nɛ̂ à tɔkɔ, fɔ̀fɩ́npɩ-á tɛ̃̀nɛ.»

Tàh dɩ̃́ ànɛ̂ Lasarɩ tyȋpɩ́nɩ̀nɛ

19 «Tàh dɩ̃́ yɔ́ lésõ mɛ, à fwɔ̀tǎhnɩ̀
dɛ́nkɔ́kɔ́nɩ̀nɛ n mɔ, tɛ́ kwã̋nkwã̋n yélɛ n yõ
sõmɛsɔ̃́, mɛ nɩ̀vɩ̀lɛ n pɩ.
20 Tɛ́ yãm nɛy yɔ́ tɔ sȍ̃ mɛ, pè n ye Lasarɩlɛ. À
sȍ̃ mɛ sɛ̃́ntɛ̃̀nɔ́lɛ tàh dɩ̃́ mɛ̀ gbô yah. Ǹ wil pól sȍ̃
mɛ nɩ́ynɛ.
21 À sȍ̃ ńkɛ̃́nɛ nɛ mɛ ké tyɩ́ nɛ, pé yɛ̃́nmȋ̂rnnɛ n
tõ n yõ, tàh dɩ̃́-á nónónɛ n yõ n kwɛ. Ǹtɛ, pãhlɔ
ye sȍ̃ n dɔ ǹ nɩ́ynɛ.
22 Sɔ̃́ yɔ́lɛ, yãm nɛy mɛ̀ ku, yȋ̂nyõ tɛ̃ntõnè mɛ
yuku ǹnɛ Abrahmɩ tnɔ̂. Tàh dɩ̃́ tɔ mɛ ku, pè kɔ̃
pè yĩ.
23 Ǹtɛ, wǎh kyɩ lékókwɩ̃́l sɔkɔ, à kyɩ fɔ̃̋hnɔ́lɛ n
wɛ. Wǎh ǹ yah yɔ̃ yah, à Abrahmɩ wɛ fɩ́ɩ́ sɔkɔ,
Lasarɩlɛ ǹ gbɔ̀pɔ.
24 Képah sɔkɔ, à ye yah fléyy nɛ, pé sú
Abrahmɩ, ńkɛ̃́ páh mɛ n kwlɔ képékèyɔ̂ nyàh
mɛ̀ sɔkɔ. Képah-á, à pé yãm yah, à mó Lasarɩ
tɛkɩ mɔ, à pɔ ǹ kèngbɔ vyãh dahbɩ wilki ni
sɔkɔ, à sah pé nɛ́npɔ́rɩ́ yõ kè kɔ̃ kè vɩ.

25 Ǹtɛ, Abrahmɩ mɛ yo ǹ tyí: ‹Ńmɔ pi, á dyɔ
to n kõ nɛ, wáh yèvɩnɩ wɛ sɔkɔ, wáh sɔ̃̀ mɛ min
sɔkɔ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, tɛ́ Lasarɩ wɔ mɛ yèvyãhrɩ wɛ.
Ǹtɛ núkúnúkú, ǹmɔ mɛ yèvɩnɩ sɔkɔ, tɛ́ áwɔ mɛ
yèvyãhrɩ sɔkɔ.
26 À wil képah sɔkɔ, pwɑ̃̀h ǹgbɛ̃ mɛ yépi ànɛ̂
ápi wrɔ́. Képah yĩnnɛ, ásɔ̃̂ névye nónó-á mɛ ké
tyí nɛ, pé kyɩ yé tyí, pè káh tɛ̃ wɛ, ànɛ̂ nɛ́npɔ́
névye nónó-á mɛ ké tyí nɛ, pé pɔ ápi tyí, pé tɔ
káh fɛ̃ tɛ̃.›
27-28 Képah sɔkɔ, tàh dɩ̃́ mɛ à syah nɛ, pé sú
Abrahmɩ, kàh pɩ sɛ̃́, yṹnpyé nɛ́pɩ̃̂ kwâl-á mɛ pé
tyí, páh ǹnɛ n ni, à Lasarɩ tɛkɩ mɔ pé sú kéte
sɔkɔ, à kyɩ kè yo sah pé tyí, pé tɔ káh pɔ de
yèvyãhrɩ tɛ̃-ǹsah mɛ̀ sɔkɔ.
29 Abrahmɩ mó yo ǹ tyí: ‹Moyisi tyi sàhnɔ́,
ànɛ̂ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopu wɛlɔ mɛ pé tyí. Pè sépi
tyíyónɔ́lɛ n pɩ!›
30 Wǎh yo sɛ̃́, dɩ̃́ mɛ̀ tɔ̃ à syah nɛ, képah náh n
yĩnɛ n pi, pé sú Abrahmɩ. Ǹtɛ, névi-à kɩ wil
lékyɩ̂ sɔkɔ, à kyɩ yo pé tyí, pǎh kɩ Liyel wɛ̃̌kɩ̀ tɛ̃.
31 Képah tɛ̃̌nɛ, Abrahmɩ mɛ tɔ̃ yo ǹ tyí: ‹Pàh
kɩ yahle Moyisi ànɛ̂ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopu wɛlɔ
nóhnɔ́lɛ, névi-à sɔ̃́ wil lékókwíl à pɔ kèkõyɔ̃́, à
kyɩ yo pé tyí, pè náh n sɛ̃ n pi ké yõ tɔ̃ ńtɔ̃.›

17

Tyîpékèlɛ ànɛ̂ ké yɔ̃̌nmɔnɔlɛ

1 Képah náh, Yesu yo ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú tyí: «Tyi
nónó-á névilɛ n mɔ tyípékè pínɔ́ sɔkɔ, sépi náh

fɛ̃ n yɛ wɛ́nɔ́lɛ. Ǹtɛ, névi nɛ̂ tyí-á ké yõ wil,
yèvyãhrɩ mɛ tɛ̃ yõ.
2 Kè kɩ sɔ̃̀ fɔ̃́nfɔ̃́ kal, pàh yínɔ́nan toh tɛ̃ yègbɩ,
tɛ́ à min dah mɔ pnɛ yɔ sɔkɔ à kɔ̃ à káh pɔ ńmɔ
yõ sɛ̃́-ò tyɩ̃́ɩ̃ yɔ́ ńtɛ̃ dah mɔ tyípékè sɔkɔ.
3 Yé yé gblɔ̃̌y tɛ̃ dɛ́!
Á yṹnpi-à pɩ de á tyí, wɛkɩ ǹ yõ! Wàh ké
nàhnpɩ̃ gbo, kè yɔ̃ mɔ à kɔ̃.
4 Ànɛ̂ wàh pɩ de á tyí gbáhyɩ̃́ kwǎrninɔ gbɩ̃̀yɩ̃̀kɩ̀
núkú sɔkɔ, tɛ́ ǹnɛ n syɩ n yo n pɔ á tyí fɔ́ɔ́
gbáhyɩ̃́ kwǎrninɔ nɛ, páh mɛ ké nàhnpɩ̃nɛ n
gbo, sélɛ n yɔ̃ n mɔ ǹ tyí.»

Liyel yõ sɛ̃́nɔ́lɛ

5 Képah sɔkɔ, Yesu tɛ̃̀ntõbe à syah nɛ, pé Yɔ̃̀tɛ̃,
à wãn mɔ pépi Liyel yõ sɛ̃́nɔ́ yõ.
6 Tɛ̃ ǹgbɛ̃ mɛ yo pé tyí: «Gbɩ tɛ̃ yõ, yé Liyel yõ
sɛ̃́nɔ́-à sɔ̃̀ mɛ tyɩ̃́ɩ̃ ǹsɔ̃, mútárdɩ̀ pi fyé sɔ̃́, yé
náhkɩ sɔ̃̀ fɛ̃ yo sènsóké mɛ̀ tyí nɛ ńkɛ̃́, kè ké
gblɔ̃̌y viki kyɩ sõ pnɛ yɔ sɔkɔ, tɛ́ kè náhkɩ kè pɩ
yé yóré yõ.»

Tɔ̃̀npɩ tɔ̃̀-á nɛ̂nɛ

7 Képah náh, Yesu yo pé tyí: «Tõnpɩ yɔ́-à mɛ á
tyí, mɛ á swãhlɛ n wɔ, képah náh pɩ, á yípɛ̂ynɛ
n fɛ̃... wàh wil swãh, à pɔ n de á wɛ, á se kɩ yo
ǹ tyí nɛ, à sal n pɔ yõke yõ?
8 Á náh pyě tɔ̃ n yo n pi ǹ tyí nɛ, à áwɔ yõke
ǹgbò pɩ, képah náh, à mó flɔ yísyɔ́ mɔ pɔ, á ǹnɛ
n tõ á yõke yõ gbɩ̃́nɛ, tɛ́ képah náh, à mó pyě pɔ
yõ, à mó wɔ di?

9 Tɛ́ tɔ̃̏npɩ mɛ̀-á ǹ tɔ̃̏ pɩ ké wɛ̃̆kɩ̀ yɔ̃, á se kɩ ǹ
yɩ̃́ngbɩ́ yo? Ǹ pɩ pɩ tɔ̃̏ ó náh à pɩ di?
10 Képah núkú ó ye yépi tɔ tyɩ́: Tyi nónó-á yah
kɔ̃ yé tyɩ́, yâh sè pɩ tɛ, yé yo nɛ, tɔ̃̏npɩbɩ ó-á yélɛ.
Yáh sɔ̃̏ yɩ̃nɛ yè nɛ̂ pɩ, képah ó-á yé pɩ.»

Yesu tótãm nɛ́pɩ̃̂ gbãm dɛ mɔ

11 Yesu-á sɔ̃̏ mɛ n yuku Yerusalɛmɩ, à syɔ̃ sɔkɔ
Samarɩ ànɛ̂ Kalile gbàh yɔ̃.
12 Wăh kyɩ n de kwɩ́lpɩ́r yɔ́ sɔkɔ, díbí tótãm
nɛ́pɩ̃̂ gbãm yɩ́syɔ́ pɔ à yohnɩ. Pè sɔ̃̏ mɛ yɩ̃n fɩ́ɩ́,
13 tɛ́ tyah n yo n mɔ ǹ tyɩ́ yɩ̃́npɔ̃́ ǹgbɛ̃nɛ nɛ
ńkɛ̃́, pé yɔ̃̏tɛ̃̆ Yesu, à pé yãm yah.
14 Wăh pè wɛ sɛ̃́, à yo pé tyɩ́ nɛ, pè kyɩ pé
gblɔ̃̆ynɛ sárká wɩ̃̏lkɩ̃̏pu yɔ̃̏tãm wɛ̃kɩ. Păh képah
noh sɛ̃́, tɛ́ wɛ̃̆kɩ̀ tɛ̃ n yuku, pè dɛ.
15 Pé sɔkɔ nɛ́núkù yɔ́-á kè wɛ à dɛ sɛ̃́, à ǹ syɩ
Liyel yɩ̃n gbilki pɔ Yesu tnɔ̂ yɩ̃́npɔ̃́ ǹgbɛ̃nɛ.
16 À pɔ kɔ kwɩ̃nki ǹ yah di sétáh Yesu yah, à
wɛkɩ ǹ tyɩ́. Tɛ́ kɛ́nɛ dɩ̃́nɛ, Samarɩ nɛy ye sɔ̃̏ ǹnɛ.
17 Yesu-á à wɛ sɛ̃́, à nɛ: «Nɛ́pɩ̃̂ gbãm nɔ́pi pól
náh dɛ di? Ǹtɛ, kwăryãh nɔ́pi tɛ́lɔ́-á dò, pépi
ńyãh?
18 Nɛy náh wɛ pépi sɔkɔ à ǹ syɩ pɔ wɛkɩ Liyel
tyɩ́, à wil nɛ́kɑ̂h mɛ̀ tyɩ́ sɔkɔ kɛ̀?»
19 Tɛ́ mɛ ǹ syɩ yo kɛ́nɛ dɩ̃́ tyɩ́: «Yuku n nɛ n
yuku! Á Liyel yɔ̃ sɛ̃́nɔ́ ǹ pwah mɔ.»

Liyel tɔ̃́rí pɔ́nɔ́ tyɩ́lɛ

20 Képah náh, Farisiyɛ̃nɔ Yesu piki yah nɛ, gbĩ́
nɛ̂ se Liyel tɔ̃rí kɩ n pɔ n pi nɩ? À mɛ yo pé tyí:
«Liyel tɔ̃rí náh n pɔ n pi kwâh yɔ́ sɔ̃ nɛ̂-á n wɛ
yĩ́nɛ.
21 Ànɛ̂ tɔ̃, nɛy náh n yo n pi nɛ, kè wɛ yɔ̀,
képah náh pɩ, kè wɛ yàhàh. Ǹtɛ, yé pĩ nɛ ńkɛ̃,
Liyel tɔ̃rí-á mɛ yé wrɔ́.»
22 Képah náh, Yesu tɔ̃ yo ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú tyí: «Sɔ̃́
yɔ́ mɛ n pi, Névi Pi wɛ dékè kɩ mɛ yé tɛ̃, tɛ́ yé
náh à wɛ n pi.
23 Pè kɩ yé syah nɛ, wăh yɔ̀, képah náh pɩ,
wăh yàhàh. Ǹtɛ, yé káh n kyɩ, yé káh nɛ n sal.
24 Sɔ̃-á pũ̀ n yĩkiri yɑ̌l, à tɔkɔ yĩ̂nyɔ̃ yah yɔ́ tyí,
à kyɩ syɩ ké yah yɔ́ tyí, sɛ̃́ntɛ̃ ye Névi Pi pɔ́nɔ́ kɩ
pɩ.
25 Ǹtɛ, Névi Pi ǹgbò yĩnɛ à yèvyɑ̃hrɩ pɩ
náhnáh, ànɛ̂ kwɛy gbĩ névye mó à yahle.
26 Kăh pɩ sɔ̃ ǹgbòlɛ Nowe gbĩ sɔkɔ, sɛ̃́ tɔ ye kɩ
pɩ Névi Pi syínpɔ gbĩ́nɛ.
27 Névye lésɔ̃ mɛ n yɔ̃, tɛ́ mɛ n wɔ, tɛ́ mɛ syɔ́lɛ
n tɔkɔ, tɛ́ mɛ n de pɛbɩ tyí fɔ́ɔ́, à pɔ syɩ sɔ̃́ nɛ̂-á
Nowe de krótó-ǹgbɛ̃ sɔkɔ. Képah tɛ̃ sɔkɔ,
pṹnpɑ̃́hkì pɩ, ni pé pól yɔ̃.*
28 Ànɛ̂, kè kɩ pɩ, kăh pɩ sɔ̃ ǹgbòlɛ Lɔtɩ gbĩ tɔ
sɔkɔ: Névye lésɔ̃ mɛ n yɔ̃, tɛ́ mɛ n wɔ, tɛ́ mɛ
yídwénènɛ n dwe, tɛ́ mɛ yíyɑ̃̌mnɛ n yɑ̃m, tɛ́ mɛ
swɑ̃hlɛ n tɔ̃, tɛ́ mɛ vìlɛ n mɔ.
29 Ǹtɛ, Lɔtɩ-á wil sɔ̃́ nɛ̂nɛ Sodɔmɩ sɔkɔ, Liyel
nyàh lépɔ̃ ànɛ̂ nyàh lépúkú tiki mɔ pé yɔ̃ pũ̀ sɔ̃

* **17:27** 17.26-27 Yah n tɛ Tyàhnɔ́ sɛ́bɛ́y 6.9 - 7.24 sɔkɔ.

n pɩ, à pé sukɛ ko.
30 Sɛ̃́ntɛ̃̀ ó ye kè kɩ pɩ n sɔkɔ n pi Névi Pi
syɩ́npɔ sɔ̃́lɛ.

31 Ké lésõ-à pɔ, névi nɛ̂ wɛ gbɛ̃́ntɩ̃̂n yõ, tɛ́ vyɔ́
mɛ tɛ̃̀ tyɩ́ wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ, à káh nɛ, páh n tiki n yuku
sé tɔ́kɔ́-ńsah. Tɛ́ nɛ̂ tɔ-à mɛ swãh sɔkɔ, tɛ̃̀ káh
nɛ, páh pélɛ n syɩ n yuku gbô.
32 Yé yé dyɔ to kõ Lɔtɩ kyɩ tyɩ́lɛ kɛ̀!†
33 Sɛ̃́ ye, nɛ̂-à nɛ, páh pé minnɛ n koh n sah, tɛ̃̀
kɩ tɛkɩ ké sɔkɔ, ǹtɛ nɛ̂-à tɛkɩ ǹ min sɔkɔ, tɛ̃̀ wɔ
min kɩ pwah.

34 Mé kélɛ n yo yé tyɩ́ nɛ: kénɛ lékɑ̃̂hnɛ, nɛ́pɩ̃̂
nɩ́mɩ́ kɩ mɛ sɛ̃ sɛ̃ kwâh núkú yõ, núkú kɩ tɛ̃ sɔkɔ,
tɛ́ ǹ nɩ́-ò kɩ wũ.
35 Syɔ́ nɛ́pɩ̃̂ nɩ́mɩ́ kɩ mɛ yɩ̂lɛ n nɔ wɛ̃ tyɩ́, núkú
kɩ tɛ̃ sɔkɔ, tɛ́ ǹ nɩ́-ò kɩ wũ. [
36 Díbí nɛ́pɩ̃̂ nɩ́mɩ́ kɩ mɛ swãh núkú sɔkɔ, núkú
kɩ tɛ̃ sɔkɔ, tɛ́ ǹ nɩ́-ò kɩ wũ.]»

37 Képah sɔkɔ, Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú à piki yah nɛ, pé
Yɔ̃̀tɛ̃, ńyãh sɔkɔ se képah kɩ n pɩ n pi nɩ? Ȁ mɛ
yo pé tyɩ́: «Kókè-à mɛ ńyãh, nɛ́npɔ́ sɔkɔ náh
ǹkyɔ̀nkyɔ̀nɩ̀ wɛ̃ tuke n mɔ di?»

18

Nɩ̂rɩ̂ sɔkɔ gbáhntɛ̃nɔlɛ

† **17:32** 17.32 - Liyel-á Sodɔmɩ ànɛ̂ Gbomɔrɩlɛ n sukɛ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, à Lɔtɩpi wilki ké sɔkɔ, tɛ́ nɛ, pè nɛ n to, pè káh vi yah. Tɛ́ Lɔtɩ kyɩ-á vi yah, à pɩ pnɛ kènpɩ̃nnɛ. Yah n tɛ Tyàhnɔ́ 19.26 sɔkɔ.

1 Képah náh, Yesu sèm̀ìrkì yɔ́ yãh ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú
tyí, à pè wɛ̃kɩ nɛ, pǎh yĩnɛ pè nírílɛ n pɩ kṹmm
wílkúnì kɛ̃́nɛ ké sɔkɔ.
2 À nɛ: «Tukey tùkè-ò dɩ̃́ yɔ́ lésõ mɛ kwil yɔ́
sɔkɔ, à náh Liyel yah tíkílɛ n pɩ, à náh yɔ̃̀yénnɛ
n sah névye yõ.
3 Tɛ́ pɛ́kúsè yɔ́ tɔ sɔ̃̀ mɛ kénɛ kwil sɔkɔ. Ǹmɔ
sɔ̃̀ mɛ n yo n pɔ ǹ tyí gbɩ̃́mɛgbɩ̃́ nɛ, nɛ̂-á mɛ
péwɔ ànɛ̂ pé fwó-ò wrɔ́, à kè tɔ̃ sah pé kɔ̃.
4 Ǹtɛ, kè pɩ di mónɔ́lɛ, tɛ́ dɩ̃́ náh sɔ̃̀ mɛ fɛ̃ syi.
Képah náh, à pɔ yo n gblɔ̌y tyí nɛ, gbɩ tɛ̃̀ wɔ-á,
pé náh Liyel yah tíkílɛ n pɩ, pé náh yɔ̃̀yénnɛ n
sah névye yõ.
5 Ǹtɛ, pɛ́kúsè mɛ̀-á mɛ pé gblɔ́lɛ n vyãh n pɔ,
páh kɩ ǹ tir mɛ̀ yah wah à kɔ̃, pé yah mó vɩ.»
6 Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Yesu-á képah yãh tɛ, à tɔ̃ yo pé tyí:
«Yé tukey tùkè-ò dɩ̃́ mɛ̀ wɛy noh kɛ̀, ǹmɔ nɛ̂-á
fɩ̃̀n yɔ̃́-òlɛ.
7 Ǹtɛ Liyel wɔ-á nónó yah tɔkɔ, tɛ́ pè mɛ ǹnɛ
n ye n gbo lékɑ̃̂h ké gbɩ̃̀ntɔ̃, à náh pé tyi yah wah
pè kɔ̃ n pi di? À se kɩ mo pé yòhnìnmɔ-ńsah?
8 Mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: wǎh kɩ pé tyi yah
wah pè kɔ̃ súú. Ǹtɛ, Névi Pi-à sɔ̃́ nɛ̂nɛ pɔ sétáh
yõ, à se kɩ pɔ Liyel yõ sɛ̃́nɔ́ wɛ?»

Sèm̀ìrkì nɛ̂-á yãh Farisiyɛ̃ ànɛ̂ mɔ́rí syî-ò tyí sɔkɔ

9 Névye nónó-á sɔ̃̀ mɛ pé gblɔ̌ynɛ n yah nɛ
ńkɛ̃́, páh mɛ nɛ́gbɔ́lɛ Liyel yah, tɛ́ mɛ tɛ́lɔ́lɛ n
yilɔ, Yesu sèm̀ìrkì yɔ́ yãh pépi tyí sɔkɔ nɛ:

10 «Díbí nɛ́pȉ̂ nímí yísyɔ́ sȍ kyɩ Liyel wɔ̀kɔ̀
ǹgbɛ̃ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ, à kyɩ Liyel ni. Nɛ́núkùlɛ,
Farisiyɛ̃ ye sȍ ǹnɛ, tɛ́ ní-òlɛ, mɔ́rɩ́ syí-òlɛ.
11 Képah sɔkɔ, Farisiyɛ̃ mɛ̀ mɛ yuku yĩn, à
Liyellɛ n ni ǹ fɔkɔ táh, mɛ n yo nɛ, èè Liyel, páh
n wɛkɩ ǹ tyɩ́, wǎh sɔ̃́npɩ́ péwɔ pɩ pé gblɔ̌y. Pé
náh mɛ no tɛ́lɔ́ tyɩ́ kɔ̃lɛ, nónó-á yɩ̃́púlɛ, ànɛ̂
tyítúkúnȉ pɩ́púlɛ, ànɛ̂ fɔ̀fɩ́kɩ̀ pɩ́púlɛ. Páh n wɛkɩ
ǹ tyɩ́, pé náh sɔ̃́npɩ́lɛ mɛ mɔ́rɩ́ syí-ò mɛ̀ sɔ̃́.
12 Péwɔ-á níkȉlɛ n tɛ̃ sèpȉn nínȉ yòh núkú wrɔ́.
Páh pé gbȁn yî wɛ́nɔ́ gbãm-ònɔ́lɛ ǹnɛ n kɔ̃.
13 Ǹtɛ mɔ́rɩ́ syí-ò wɔ mó sȍ mɛ yĩn tɛ̃ fɩ́ɩ́, à náh
fɛ̃ syi ǹ yah ńtɛ̃ yɔ̃ yȉ̂nyõ. Tɛ́ mɛ ǹ gbȍlɛ n sah ǹ
nɩ̀vɔ sɔkɔ mɛ n yo nɛ: ‹Liyel, ń yãm yah, ńmɔ
nɛ̂-á tyípékè pɩ́-òlɛ.›»
14 Képah tɛ̃̀nɛ, Yesu mɛ nɛ: «Mé kélɛ n yo yé
tyɩ́ nɛ: dɩ̃́ mɛ̀ pɩ nɛ́gbɩ́lɛ Liyel yah, wǎh ǹ syɩ n
yuku ǹ tȉnnɛ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ. Tɛ́ Farisiyɛ̃ wɔ náh
sɛ̃́nkɔ̃ wɛ. Gbɩ yõ, névi nɛ̂-à ǹ gblɔ̌ynɛ n gbilki,
à kɩ tiki mɔ. Tɛ́ nɛ̂-à ǹ gblɔ̌ynɛ n tiki n mɔ, tɛ̃̀
wɔ kɩ mó dɔkɔ mɔ.»

Yesu sãm mɔ wɛ̃́npȉ yrɔ̃́ sɔkɔ

15 Névye sȍ mɛ n pɔ n pɔ wɛ̃́npȉ yrɔ̃́ tɔlɛ Yesu
tyɩ́ nɛ, à tũ pé tyɩ́. Ǹ tȍ sȁ̃hpú-á képah wɛ, pè
tyah díríɩlɛ n kõ pé yõ.
16 Ǹtɛ, Yesu mɛ wɛ̃́npȉ kɔ̃ pè nɔ de ǹ tnɔ̂, tɛ́
nɛ: «Nónó dùkù-á mɛ wɛ̃́npȉ nɔ́pi sɔ̃́, Liyel
tɔ̃́rɩ́lɛ, pépi tyɩ́ ye. Képah ye, yé yɛ wɛ̃́npȉ kɔ̃ pè
nɛ n pɔ n pɔ ńmɔ tyɩ́. Yé káh pé yahlɛ n kõ.

17 Gbɩ yõ, mé kélɛ n yo n dal n mɔ yé tyɩ́ nɛ:
névi nɛ̂-à Liyel tɔ̃́rɩ́ fɛ̃́nsyi-ńkɛ̃́nɛ wɛ̃́npir tyɩ́
kɔ̃lɛ, à náh n wɛ n de n pi ké sɔkɔ póllɛ.»

Kèkõyṍ tahrɩ yahle, ǹ tɛ́ n wɛ n de yĩ̂nyõ tɔ̃́rɩ́ sɔkɔ

18 Képah náh, Nsyifunɔ yɔ̃̀tɛ̃ yɔ́ Yesu piki yah
nɛ, kwɔ́-ò pèpɛy, pé se yĩnɛ pé pɩ sɔ̃́, pé mó
tyɛ́-ńkɛ̃́ min wɛ nɩ?
19 Yesu mɛ yo ǹ tyɩ́: «Kwâh nɛ̂ pɩ, tɛ́ á ńnɛ n
ye ‹pèpɛynɛ›? Pèpɛy yɔ́ ńtɛ̃ náh mɛ, nɛ́ Liyel ó
náh.
20 Á Liyel tyi kɔ̃̀nsàhnɔ́ pĩ kɛ̀, nɛ̂-á n yo nɛ ńkɛ̃́:
‹Káh fɔ̀fɩ́kɩ̀ pɩ, káh nɛ́kókè mɔ, káh yĩbe yĩ, káh
mɩ̀nɩ̀ sah á nɩ́-ò yõ, á sú ànɛ̂ á yṹnɛ n tɛ̃ plɛ.›»
21 Wăh yo sɛ̃́, dĩ́ mɛ à syah nɛ, páh mɛ sépinɔ́
póllɛ n pɩ fɔ́ɔ́, pé wɛ̃́npir gbĩ́ dùkùlɛ.
22 Yesu-á képah noh sɛ̃́, à yo ǹ tyɩ́: «Tyínúkú ó
tõ yah kwlɔ á tyɩ́: Gbɛ̃̀n yî nónó pól-á mɛ á tyɩ́,
kyɩ sè yãm, ǹ tɛ́ sé pɔ́ dibi yãm tãn kɔ̃, ǹ tɛ́ n pɔ
ńmɔ sɔ̃̀ tɛ̃. Képah sɔkɔ, á kɩ Liyel fɔ̃́ tahrɩ wɛ.»
23 Tɛ́ dĩ́ tahrɩ-á sɔ̃̀ kah tnɔ sɛ̃́, képah ye, wăh
wɛy mɛ̀ noh, ǹ yah kwɔ yɩkɩ.
24 Képah sɔkɔ, Yesu-á ǹ yah wɛ kè kwɔ sɛ̃́, à
nɛ, tahbɩ dénɔ́-á mɛ tah Liyel tɔ̃́rɩ́ sɔkɔ dɛ́!
25 Ńkɛ̃́, yɛ̃̀hmɩ́kɩ̀ dénwɩ̃̀lnɔ́lɛ sèndi pwɛ̃̀h sɔkɔ,
képah ńtɛ̃́-á kɩ fàhfàh kal tàh dénɔ́lɛ Liyel tɔ̃́rɩ́
sɔkɔ.
26 Képah sɔkɔ, nónó-á sɔ̃̀ mɛ ǹ wɛynɛ n
nohnɩ, pè nɛ, ǹtɛ, nɛ̂ wɔ se kɩ mó fɛ̃ pwah nɩ?
27 À mɛ yo pé tyɩ́: «Névi náh fɛ̃ tir nɛ̂ pɩ n pi,
Liyel kɩ fɛ̃ képah pɩ.»

28 Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ mɛ nɛ, pépi tɛ̃̄ wɔlɛ, páh
pé yɛ̃̄ngbɛ̃̄ yî sah, tɛ́ ǹmɔ sɔ̃̀ tɛ̃.
29 Yesu mɛ yo pé tyí: «Gbɩ yõ, mé kélɛ n yo n
dal mɔ yé tyí nɛ: névi nɛ̂-à Liyel tɔ̃́rí yĩnnɛ ǹ
kéte sah, képah náh pɩ, ǹ kyɩlɛ, képah náh pɩ, ǹ
yṹnpyélɛ, képah náh pɩ, ǹ tyí névyelɛ, képah
náh pɩ, ǹ wɛ̃̄npȉlɛ,
30 tɛ̃̄ kɩ pé lékan wɛ kèkõyő mɛ̀ sɔkɔ, tɛ́ kɩ
tyɛ́-ńkɛ̃̄ min wɛ Liyel fő sɔkɔ ńsɔ̂̃nɛ.»

Yesu tɔ̃ ǹ kúnɔ́ ànɛ̂ ǹ min syínwɛnɔ tyí yo kɛ tɔ̃́-òlɛ

31 Képah náh, Yesu ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú nɛ́pȋ̃ gbɔ̃nimí
ye pé yahlɛ, tɛ́ yo pé tyí: «Á wɛ n yuku
Yerusalɛmɩ sɔkɔ yɔ̀. Tɛ́ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopu-á
lésõ tyi nónó pól wãrkɩ sah Névi Pi tyí sɔkɔ, sè
kɩ n pɩ n tũ n pi.
32 Pè kɩ à dahbɩ Liyel pĩ́-ńkɛ̃̄pú gbɔ̃̀. Pè kɩ kɔ̃́lɛ
ǹnɛ n ko, kɩ ǹnɛ gbyɔ, tɛ́ kɩ n sĩn n mɔ ǹ yõ.
33 Pè kɩ à ko yèfõhlɛ, tɛ́ kɩ à ko mɔ. Ǹtɛ, ké
sèpȉn tɔ̃́-ò sɔ̃́lɛ, à kɩ ǹ syɩ min sãn wɛ.»
34 Ǹtɛ, Yesu wɛy mɛ̀ sɔ̃̀ mɛ wɛ́npȉllɛ pé tyí.
Képah ye pè náh ké syíkí-ńsah pĩ.

Yesu yĩ́tṹ yɔ́ yĩ́ yɩkɩ mɔ

35 Képah sɔkɔ, Yesu-á de n tɛ Yeriko kwillɛ
yúkɛy, yĩ́tũ̂ yɔ́ sɔ̃̀ mɛ kɔ̃́ntɛ̃̆nɔ́lɛ wɛ̃̆gbalɩ sɔkɔ,
mɛ n ni n syi.
36 Wăh tɔ́wû sɔ́kɔ́nɔ́ yĩ́ noh, à piki yah nɛ, tir
nɛ̂ se nɩ?
37 Pè mɛ à syah nɛ, Nasarɛtɩ Yesu-á pɔ n sɔkɔ.

38 Képah tɛ̃̀nɛ, à tyah n yo n mɔ léyy nɛ, Yesu,
Davidi Píɗɩ́, à pé yãm yah.
39 Tɛ́ nónó-á mɛ n kɔ yah tɩ̃̀nnɛ, pépi sɔ̃̀ mɛ
díríl̀ɛ n kõ ǹ yõ nɛ, à ǹ vyãh vike. Ǹtɛ, ǹmɔ tɛ̃̆
sɔ̃̀ mɛ n tɔ̃ n gbah n yo n mɔ nɛ ńkɛ̃̈, Davidi
Píɗɩ́, à pé yãm yah.
40 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ yĩn, tɛ́ nɛ, pè pɔ ǹnɛ.
Wăh nɔ de, Yesu mɛ à piki yah:
41 «Tir nɛ̂ mɛ á mɛ ké tyí nɛ, mé pɩ á tyí?» Dɩ̃́
mɛ à syah nɛ, pé Yɔ̃̀tɛ̃, à kè pɩ, pé fɛ̃ nɛ n yah
ńtɔ̃.
42 Yesu mɛ yo ǹ tyí: «Á yɩ̃́ ye yɩkɩ mɔ! Á Liyel
yõ sɛ̃́nɔ́ ye ǹ dɛ mɔ.»
43 Nɛ́npɔ́ swɔ, ǹ yɩ̃́ núkú yɩkɩ mɔ, tɛ́ à mɛ Yesu
sɔ̃̀ tɛ̃, à Liyellɛ n gbilki. No pól-á képah wɛ sɛ̃̈,
pé tɔ tyah Liyellɛ n gbilki.

19

Yesu ànɛ̂ Nsasyɩlɛ

1 Yesu-á de Yeriko kwil, à sɔ̃̀ mɛ n kah ké sɔkɔ,
2 tɛ́ dɩ̃́ yɔ́ sɔ̃̀ mɛ kénɛ kwil, pè n ye Nsasyɩlɛ.
Mɔ́rí syípú yɔ̃̀tãm sɔkɔ yɔ́ ye sɔ̃̀ ǹnɛ, tɛ́ à pɩ
tàhlɛ.
3 À sɔ̃̀ mɛ n yah n kɔ̃ nɛ, pé Yesu wɛ, nɛ́dúkú
nɛ̂-á ǹnɛ. Tɛ́ ǹmɔ-á pɩ nɛ́túkúrí nɛynɛ, tɔ́wû
tnɔ́nkàhnɔ́ tɛ̃̆ tyí, à náh sɔ̃̀ fɛ̃ à wɛ n pi.
4 Kăh pɩ sɛ̃̈, à to yuku yah tɩ̃̀nnɛ, à kyɩ dɔkɔ
séswɔ̂ yɔ́ sɔkɔ Yesu wɛ yĩnnɛ. Tɛ́ à kɩ sɔ̃̀ pɔ n
sɔkɔ n pi nɛ́npɔ́.

5 Yesu-á yĩni tɛ̃ nɛ́npɔ́, à ǹ yah yɔ̃ tɛ́ yo Nsasyɩ
tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́, à tiki súú Nsasyɩ, páh yĩnɛ pé twah ǹ
kéte sɔkɔ kwɛynɛ.
6 Képah tɛ̃̀nɛ, Nsasyɩ núkú tiki súú, à kyɩ Yesu
tɔ̃ sah tɛ̃ ǹ tɩ̃̀nnɛ nɩ̀vɩ̀ sɔkɔ.
7 Névye-á képah wɛ sɛ̃́, pé pól tyah ǹ tyɩ́lɛ n
plɔ n yãh nɛ, tyɩ́pêl pɩ́-ò tyɩ́-á à kyɩ twah yɔ̀ dɛ́!
8 Ǹtɛ, Nsasyɩ mɛ nɔ de Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Yesulɛ, tɛ́ yo ǹ
tyɩ́ nɛ, à noh pé tyɩ́, pé yɔ̃̀tɛ̃. Páh kɩ pé gbɛ̃̀n yɩ̂
tɔ́nɩ́ núkú yĩ yãm tãn kɔ̃. Ànɛ̂, pâh mɛ syɩkɩ nɛ̂
yõ, páh kɩ sɛ̃́nknɔnɔ ńyɛ̃́hlɛ tɛ̃ dyah.
9 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ yo ǹ tyɩ́: «Áwɔ tɔ-á pɩ
Abrahmɩ náh nɛynɛ, képah ye, pwáhnmɔnɔ de
kéte mɛ̀ sɔkɔ kwɛynɛ.
10 Yah, nónó-á sɔ̃̀ mɛ mɔ́npunɔlɛ, pépi
yáhnkɔ̃-ńsah ye Névi Pi pɔ kɩ pè pwah mɔ.»

Yɔ̃̀tɛ̃ nɛ̂-á pɔ́ dahbɩ tɔ̃̀npɩbɩ gbɔ̃̀

11 Képah tɛ̃̀nɛ, Yesu-á de n tɛ Yerusalɛmɩ sɔkɔ,
ǹ wɛlɔ nóhpú sɔ̃̀ mɛ n sõ nɛ, Liyel tɔ̃́rí-á kɩ n pɔ
n pi nɛ́npɔ́ swɔ. Képah sɔkɔ, Yesu mɛ sèmɩ̀rkɩ̀
yɔ́ yãh pé tyɩ́ nɛ:
12 «Yɔ̃tɛ̃ yɔ́ pɩ́dɩ̃́ ye lésõ. Sɔ̃́ yɔ́lɛ, à yuku sɔkɔ
kwil fɩ́ɩ́ yɔ́ sɔkɔ nɛ, pé kyɩ yɔ̃̀tɔ̃rɩ́ yah n kɔ̃,
képah náh, pé mó pé syɩ pɔ.
13 Wăh n sɔkɔ, à ǹ tɔ̃̀npɩbɩ nɛ́pɩ̂̃ gbãm ye pɔ,
pɔ́ dan núkúlɛ pé nɛ́núkù núkú pól kɔ̃, tɛ́ yo pé
tyɩ́ nɛ, pè gbɔ̀lɛ n yĩ sépilɛ fɔ́ɔ́, kè pɔ syɩ pé
syɩ́npɔnɔ tyɩ́.

14 Tɛ́, ǹ kwil névye sȍ mɛ ǹ dyɔlɛ n yɔ. Pè mɛ
tɛ̃ntȍ tɛkɩ mɔ ǹ náh, à kyɩ yo nɛ ńkɛ̃́, pépi náh
mɛ ké tyɩ́ nɛ, dɩ̃́ mὲ tɛ̃ pɔ pɩ pépi yȍtɛ̃̀nɛ.
15 Ǹtɛ, à mó tɔ̃ yȍtɔ̃rɩ́ mὲ wɛ, tɛ́ ǹ syɩ pɔ. Wǎh
pɔ, à ǹ tȍnpɩbɩ nɔ́pi ye, wǎh sȍ pɔ́ dibi nónó kɔ̃.
Pǎh gbɔ̀ yɩ̃, tɛ́ pɔ́ dòhnɔ̀ nɛ̂ wɛ, à sȍ mɛ ké tyɩ́
nɛ, pé kè pɩ̃.
16 Képah sɔkɔ, nɛ́gben pɔ yo ǹ tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́, pé
yȍtɛ̃, wǎh pɔ́ dan nɛ̂nɛ pé kɔ̃, páh ké kénknɔnɔ
gbãm yah dohnɩ.
17 Yȍtɛ̃ dɩ̃́ mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ, kǎh plɛ, tȍnpɩ
pèpɛy-á ǹnɛ. Wǎh fyɔ̀ pɩ nɛ́gbɩ́lɛ tir tyɩ̃́ɩ̃ sɔkɔ,
wǎh kɩ pɩ kwlonɔ gbãm yah tɛ̃́-òlɛ.
18 Ní-ò mɛ pɔ yo ǹ tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́, pé yȍtɛ̃, wǎh pɔ́
dan nɛ̂nɛ pé kɔ̃, páh ké kénknɔnɔ kwlɔ yah
dohnɩ.
19 Yȍtɛ̃ dɩ̃́ mɛ képah núkú ó yo ǹ tɔ tyɩ́ nɛ,
ǹmɔ pɩ kwlonɔ kwlɔ yah tɛ̃́-òlɛ.
20 Kèyǎh mɛ pɔ yo ǹ tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́, pé yȍtɛ̃, ǹ
pɔ́-á yɔ̀. Páh sȍ mɛ kè dah mɔ sah fwɔ yɔ́ sɔkɔ
ké tyɩ́lɛ.
21 Ńkɛ̃́, ǹ tȍ-á kah tah. Képah-á, ǹ tɩ́kɩ́ mɛ pé
tɛ̃. Ǹmɔ náh sah kwâh nɛ̂nɛ, ǎ kè tɔkɔ. Ȁ náh
sèmukɔ nɛ̂ duku mɔ, ǎ képah tɔkɔ.
22 Képah tɛ̃̀nɛ, yȍtɛ̃ dɩ̃́ mɛ à syah nɛ, tȍnpɩ
túkù, ǹ vyãh wɛy mὲ sɔkɔ-á pé kɩ tuke ǹnɛ.
Ǹmɔ-á sȍ pɩ̃ nɛ ńkɛ̃́, pé tȍ-á tah, pé náh kwâh nɛ̂
sah, pě kè tɔkɔ, ànɛ̂ pé náh sèmukɔ nɛ̂ duku, pě
kɩ tɔkɔ.
23 Ǹtɛ, kwâh nɛ̂ se pɩ, tɛ́ à náh pé pɔ́ dah mɔ

sah pɔ́ dáhnmɔ-ńsah wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ nɩ? Páh pé syɩ
pɔ, páh náhkɩ sè wɛ wilki dòhnɩ̀nɔ́lɛ sé yɔ̃.
24 Képah sɔkɔ, nónó-á sɔ̂̀ mɛ nɛ́npɔ́, à ǹ syɩ yo
pé tyɩ́ nɛ, pè pɔ́ mɛ̀ syi ǹ tyɩ́, pè kélɛ ké
kénknɔnɔ gbãm nɛ́tɛ̃̂ kɔ̃.
25 Pè mɛ yo ǹ tyɩ́ nɛ, pé yɔ̃̀tɛ̃, sé gbãm-á mɛ tɛ
ǹmɔ tyɩ́ dò!
26 Ǹtɛ, à mɛ pè syah nɛ: «Mé kélɛ n yo yé tyɩ́
nɛ: névi nɛ̂ tyɩ́ kwâh-á mɛ, pè kɩ tɔ̃ ǹmɔ kɔ̃. Tɛ́
névi nɛ̂ tyɩ́ kwâh náh mɛ, kwéyy nɛ̂ ńtɛ̃-á mɛ ǹ
gbɔ̃̀, ké tɔ kɩ tɛ̃ syi ǹ tyɩ́.
27 Ǹtɛ, ń sépɛ́bɩ́ tɛ̃̆ wɔlɛ, pépi nónó náh sɔ̂̀ mɛ
ké tyɩ́ nɛ, mé pɩ pé yɔ̃̀tɛ̃̆nɛ, yé pɔ pélɛ ásɔ̂̂, yé pɔ
pé yɛ̀sɔ̂̀ kɔ̃ ń yɩ̃́ yah.»

Yesu dénɔ́lɛ Yerusalɛmɩ sɔkɔ

28 Képah yóntɛnɔ náh, Yesu yɩ̃n pé yah, pè n
dɔkɔ n yuku Yerusalɛmɩ.
29 Tɛ́ wăh yɩ̃ni tɛ̃ n tɛ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ Betefasyɩ ànɛ̂
Betanɩlɛ yɔ̃lɩ yɔ́ tnɔ̂, pè n ye Wɔ́lɩ́vɩ̂ yèh yɔ̃lɩlɛ, à
ǹ tɔ̂̀ sɑ̃́hpú nɛ́pɩ̃̂ nɩ́mɩ́ tɔ̃ nɛ:
30 «Kwil nɛ̂-á yé yahlɛ, yé kyɩ ké sɔkɔ. Yáh kɩ
n de, yé kɩ ńkwɛ̃̆ndyɩ́pɩ̀kɩ̀ yɔ́ wɛ tóhnmɔnɔlɛ
nɛ̂-á nɛy náh dɔkɔ yah ǹ yɔ̃ póllɛ. Yé à dɛ n pɔ
ásɔ̂̂.
31 Tɛ́ nɛ̂-à yé piki yah nɛ ńkɛ̃́, sɔ̃́ se, tɛ́ yé ǹnɛ
n dɛ nɩ, yé yo tɛ̃̆ tyɩ́ nɛ, ǹ yétɔ̂̂-á mɛ Tɛ̃̆ ǹgbɛ̃ tyɩ́,
képah-á.
32 Wăh yo sɛ̃́, tɛ̃ntɔ̂̀ névye nɔ́pi sɔkɔ. Pè
ńtyɩ̃́nɔ kyɩ tyi nɔ́pi wɛ, sɔ̃́-á sɔ̂̀ à yo kélɛ pé tyɩ́.

33 Păh mɛ ǹ dɛ́nɔ́ sɔkɔ gbı̃́ nɛ̂nɛ, ǹ nɛ́tãm pè
piki yah nɛ, sɔ̃́ se, tɛ́ pè ńkwɛ̃́ndyı́pı̀kı̀ mɛ̀nɛ n
dɛ nı?
34 Pè mɛ yo pé tyı́ nɛ ńkɛ̃́, ǹ yétɔ̃̂-á mɛ Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃
tyı́, képah-á.
35 Tɛ́ mɛ yuku ǹnɛ Yesu tyı́. Pè pé flɔ mɔ ǹ yõ,
à Yesu kɔ̃ à dɔkɔ.
36 Képah tɛ̃̀nɛ, wăh mɛ n yuku sɔ̃́, névye mɛ
pé flɔlɛ n mɔ n yuku sɛ̃́ wɛ̃̀kı̀ yõ.
37 Păh n tyah Wólı́vı̂ yèh yɔ̃lı tı́kı́ntɛnɔlɛ, nı̀vı̀
de ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú kwı̃nki pól sɔkɔ. Păh gbı̃̀l tyi nónó
pól wɛ, sépi yı̃nnɛ, pè tyah Liyel yı̃nnɛ n gbilki
yı̃́npɔ̃́ ǹgbɛ̃nɛ,
38 mɛ yo tũ nɛ ńkɛ̃́:
«Yɔ̃tɛ̃̀ nɛ̂-á n pi Liyel yı̃n yõ,
Liyel sãm mɔ ǹ sɔkɔ!
Yèvını nɛ mɛ yı̃̂nyõ,
gbı́lkı́nɔ́ mó nɛ n sah Liyel yõ,
ǹmɔ nɛ̂-á yı̃̂nyõ fléyy tɛ̃̀-ǹsah.»*
39 Képah sɔkɔ, tɔ́wû nıyɔ̃́ sɔkɔ Farisiyɛ̃nɔ
yı́syɔ́ Yesu syah nɛ, pé kwɔ́-ò dı̃́, à ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú
vyɛ̃y tũ kɛ̀!
40 Képah tɛ̃̀nɛ, Yesu pè syah nɛ: «Mé kélɛ n yo
yé tyı́ nɛ: pàh kı sɔ̃́ pé vyɛ̃y vike ò, dyêh ye kı n
gbo n mɔ pé swɔ.»

Yesu yah kwɔ Yerusalɛmı tyı́lɛ

41 Yesu-á de n tɛ Yerusalɛmı, tɛ́ kè wɛ gbı̃́
nɛ̂nɛ, à n gbo ké yı̃nnɛ nɛ:

---

* **19:38** 19.38 - Yah n tɛ Gbálnɔ́ sɛ́bɛ́y 118.26 sɔkɔ.

42 «É, Yerusalɛmɩ, wáh náhkɩ sɔ̏ mɛ fɛ̃ syi
yèvɩnɩ wɛ dùkù pĩ kwɛy mɛ̀nɛ! Ǹtɛ wéèè, kè ye
wɔ̃bɩ á yah!
43 Yah, sèpȉn yɩ́syɔ́ mɛ n pi, á sépɛ́bɩ́ kɩ
wɔ̃bɩ̀-ǹtȁn pɩ á kɛ̃kɩ kore vi, tɛ́ kɩ ǹ fyãh sah yey
yey póllɛ.
44 Liyel-á pɔ á yòhnɩ̀nmɔ-ńsah gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, á náh
fɛ̃ syi kè pĩ. Képah ye, pè kɩ á sɔkɔ névye pól ko
mɔ, tɛ́ kɩ ǹ mukuli. Ʌ́ dáhkɩ̀ yɔ́ ńtɛ̃ náh n wũ n
pi ké ní-ò yõ.»

Yesu gbɔ̀yĩbɩ yĩni wilki Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ

45 Yesu-á kyɩ de Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kéntáhkɩ̀, tɛ́
yɩ́yȁm yȁmpu wɛ ké sɔkɔ, à tyah pélɛ n yĩni n
wilki.
46 Tɛ́ mɛ n yo pé tyɩ́: «Kè mɛ wȁ́rkɩ́nsàhnɔ́lɛ
Liyel wɛy sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́: ‹Ń wɔ̀kɔ̀ kɩ pɩ nɩ́rɩ́
pɩ́-ńsah wɔ̀kɔ̀lɛ›. Tɛ́ yépilɛ, yé kè tɔkɔ pɩ névye
yõ syɩ́kɩ́pú tɛ̃-ǹsahlɛ.»
47 Tɛ́ à sɔ̏ mɛ névyelɛ n kwɔ sõmɛsɔ̃́ Liyel
wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ. Képah sɔkɔ, sárká
wȉlkȉpu yɔ̏tãm, ànɛ̂ Liyel ǹgbò wɛ̃kɩ̀ kwɔ́pú sɔ̏
mɛ ǹ kònmɔ-ńsahlɛ n yah n kɔ̃, kwil yah tãm
tɔlɛ pélɛ.
48 Tɛ́ no pól-á sɔ̏ mɛ pé ní kwɔ n tɔ̃ n sah n
nohnɩ n yĩ́ ǹ tyɩ́ sɛ̃́, képah ye, pè náh pĩ pǎh kɩ
n pɩ n pi sɔ̃́.

20

1 Yesu-á sɔ̏ mɛ névyelɛ n kwɔ Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃

kéntáhkɩ̀ sɔkɔ, mɛ nɩ̀vɩ̀nɩ̀ wɛy sɔ̃́nnɛ n yo sɛ̃́, sɔ̃́
yɔ́lɛ, sárká wɩ̀lkɩ̀pu yɔ̃̀tãm, ànɛ̂ Liyel ǹgbò wɛ̃̀kɩ̀
kwɔ́pú, ànɛ̂ yèwàhnɩ̀ pɔ wil ǹ tyɩ́,
2 tɛ́ à syah nɛ, à yo pé syah, nɛ̂ gbɔ̃̀ yõ sɔkɔ se,
à n pɩ tyi nɔ́pilɛ, nɛ̂ se à kɔ̃ tɛ̃́nwɛnɔ mɛ̀nɛ nɩ?
3 À mɛ yo pé tyɩ́: «Ńmɔ tɔ kɩ píkɩ́nyahnɔ núkú
pɩ yé tyɩ́: Yé yo ń syah,
4 nɛ̂-á tõ Nsyɔ̃nɛ, à pɔ nolɛ n wel n wilki?
Liyel se, tɩ̃̂ névye se?»
5 Pè mɛ yo wɛ̃ tyɩ́ nɛ, páh kɩ nɛ ńkɛ̃́, Liyel-á tõ
ǹnɛ, wǎh kɩ pé syah nɛ, tɛ́ kwâh nɛ̂ se pɩ, tɛ́ pé
náh sɛ̃ ǹ yõ nɩ?
6 Ǹtɛ, névye sɛ̃́nyĩnɔ-á mɛ tɛ ké yõ nɛ, Liyel
tɛ̃ntɔ̃̀ syɩ́nyo-ò-á Nsyɔ̃nɛ, páh kɩ mó tɔ̃ nɛ ńkɛ̃́,
névye-á tõ ǹnɛ, no pól-á kɩ dyêhlɛ pé minki ko.
7 Kǎh pɩ sɛ̃́, pè à syah nɛ, pé náh pĩ nɛ̂-á tõ
ǹnɛ.
8 Pǎh yo sɛ̃́, Yesu tɔ mó pè syah nɛ, kàh pɩ sɛ̃́,
tɛ̃́nwɛnɔ nɛ̂-á pé kɔ̃ pé tyi nɔ́pilɛ n pɩ, pé náh
mó kè yo pè syah n pi.

Dɩ̀vɛ̃ sésân swãh tɔ̃́pú nɛ́pêl sèmɩ̀rkɩ̀lɛ

9 Képah náh, Yesu tyah sèmɩ̀rkɩ̀ yɔ́lɛ n yãh
névye tyɩ́ nɛ: «Dĩ yɔ́ ye lésõ dɩ̀vɛ̃ sésân swãh kõ,
tɛ́ kélɛ tɛ̃ntõbe gbɔ̃̀ dahbɩ, tɛ́ sɔkɔ kɔ́lɔ́ sɔkɔ à
kyɩ mo.
10 Sé pye gbɛ gbĩ́-á pɔ nɔ, à tɔ̃̀npɩ yɔ́ tɛkɩ mɔ
dɩ̀vɛ̃ sésân swah tɛ̃ntõbe nɔ́pi tyɩ́ nɛ, pè pé tyɩ́
dɩ̀vɛ̃ sésân pyelɛ à kɔ̃. Ǹtɛ, tɛ̃ntõbe nɔ́pi mɛ
tɔ̃̀npɩ mɛ̀ ko, tɛ́ pé syɩ à tɛkɩ mɔ ǹ gbɔ̃̀ kɔ́kɔ́lɛ.

11 Képah sɔkɔ, sètɛ̃ dĩ́ tɔ̃ ǹ syɩ tɔ̃̀npɩ yɔ́ tɛkɩ
mɔ. Pè tɔ̃ ǹmɔ tɔ ko, tɛ́ à gbyɔ, tɛ́ pé syɩ à tɛkɩ
mɔ ǹ gbɔ̃̀ kɔ́kɔ́lɛ.
12 À tɔ̃ ǹ syɩ tɔ̃̀npɩ tɔ̃́-ò tɛkɩ mɔ. Pè tɔ̃ ǹmɔ tɔ
pɩ yɔ, tɛ́ à yĩni.
13 Kǎh pɩ sɛ̃́, sètɛ̃ dĩ́ nɛ, sɔ̃́ se pé kɩ pɩ nɩ? Páh
kɩ pé nɩ̀dɛ̀ pídĩ́ wɔ tɛkɩ mɔ. Ǹmɔ wɔlɛ,
gbɔ̀kénpɩ, pǎh kɩ yɔ̃̀yén sah ǹ yɔ̃.
14 Ǹtɛ, dɩ̀vɛ̃ sésân swãh tɛ̃̀ntɔ̃be nɔ́pi-á fyɔ̀ ǹ
pídĩ́ wɛ, pè núkú yo wɛ̃ tyí nɛ ńkɛ̃́, ǹ gbɛ̃̌yɔ̃-á yɔ̀.
Pé ye à ko mɔ, gbɛ̃́kɩ mó pɩ pépi tyílɛ.
15 Képah tɛ̃̀nɛ, pè à yɔrɩ wilki mɔ dɩ̀vɛ̃ sésân
swãh kahnɩnɛ, tɛ́ à ko mɔ. Núkúnúkú tɛ̃̀nɛ, sɔ̃́
mɛ sètɛ̃ dĩ́ kɩ pɔ pɩ pélɛ wɛ́?
16 À náh pɔ dɩ̀vɛ̃ sésân swãh tɛ̃̀ntɔ̃be nɔ́pi ko
mɔ, tɛ́ kɩ kè dahbɩ n pi yísyɔ́ gbɔ̃̀ di?» No-á kénɛ
wɛlɔ noh sɛ̃́, pè nɛ, pɔ́llɛ, képah wɔ náh n pɩ n
pi!
17 Ǹtɛ, Yesu mɛ pè yah, tɛ́ yo pé tyí: «Liyel
wɛy-á nɛ̂ yo nɛ ńkɛ̃́:
‹Wɔ̀kɔ̀ mɔ́pú-á dáhkɩ̀ nɛ̂ milki,
képah ye pɔ pɩ wɔ̀kɔ̀ kyĩ yɔ̃ dáhgbílɛ›,
képah yɔ̃ nɛ̂nɛ yépi tɛ̃ tyí?
18 Névi nɛ̂-à wil syɩkɩ kénɛ dáhkɩ̀ yɔ̃, tɛ̃ kɩ kwɔkɩ.
Tɛ́, kàh se mó tɔ̃ syɩkɩ nɛ̂ yɔ̃, kè kɩ tɛ̃ pyãhrɩ.»
19 Képah sɔkɔ, Liyel ǹgbò wɛ̃̌kɩ̀ kwɔ́pú, ànɛ̂
sárká wɩ̀lkɩ̀pu yɔ̃̀tãm ǹgbnɔ sɔ̃̀ pĩ yĩ́ĩ́ tɛ nɛ, pépi
yɔ̃-á Yesu mɩ sèmɩ̀rkɩ̀ mɛ̀nɛ. Képah ye, pè sɔ̃̀ mɛ
ǹ tɛ̃́-ńsahlɛ n yah n kɔ̃ nɛ́npɔ́ swɔ, tɛ́ névye tíkí
pè tɛ̃.

Nɛ̂-á yĩnɛ Sesarɩ kɔ̃́nɔ́lɛ, ànɛ̂ nɛ̂-á yĩnɛ Liyel kɔ̃́nɔ́lɛ

20 Képah sɔkɔ, pè tyah Yesu kyɔ̀mɩ̀nɔ́lɛ. Pè
yɩ̃́nvɩ́npɩbɩ yísyɔ́ tɛkɩ mɔ ǹ tyí. Pè pɔ pé gblɔ̌y
pɩ nɛ́gblɔ́lɛ. Pè sɔ̃̀ mɛ ké tyí nɛ, à pilki ǹ vyãh
wɛy sɔkɔ, pé kɔ̃ pé à wɛ tɛ̃ kyɩ dahbɩ kwil yah
tɛ̃́-ò gbɔ̃̀, tɔ̃́rí ànɛ̂ tɛ̃́nwɛnɔ-á mɛ nɛ̂ tyí.
21 Képah tɛ̃nɛ, pè píkínyahnɔ yɔ́ pɩ Yesu tyí
nɛ, kwɔ́-ò dɩ̃́, páh pĩ nɛ, wǎh tyi nónónɛ n yo, tɛ́
kwɔ́nɔ́ nónónɛ n pɩ, gblɔ kɔ́kɔ́-á sélɛ. Ɑ́ náh
névyelɛ n wah, ànɛ̂ wǎh Liyel wɛ̃̌kɩ̀lɛ névyelɛ n
kwɔ ké gbɩ yõ.
22 Ǹtɛ, à yo pé syah, ńkɛ̃́, ké wɛ̃̌kɩ̀ se mɛ
kɔ̃́nɔ́lɛ nɛ, pé mɔ́rílɛ n mɔ Wromɛnɔ yɔ̃̀tɛ̃ ǹgbɛ̃
Sesarɩ tyí, tɩ̃̂ ké wɛ̃̌kɩ̀ náh mɛ kɔ̃́nɔ́lɛ?
23 Tɛ́ Yesu-á pé yɩ̃́nvɩ̌ pĩ sɛ̃́, à yo pé tyí:
24 «Yé pɔ pɔ́ pɔ́ núkúlɛ, mé yah ǎtrɛ. Nɛ̂ yah
mírkí, ànɛ̂ ǹ yĩn mɛ wɑ̃́rkínmɔnɔlɛ ké yõ yɔ̀?»
Pè mɛ yo ǹ tyí nɛ, Sesarɩ tyí-á.
25 Yesu mɛ yo pé tyí: «Kàh pɩ sɛ̃́, yé Sesarɩ
tyílɛ Sesarɩlɛ n kɔ̃, yé mó Liyel tyílɛ Liyel kɔ̃.»
26 Kǎh pɩ sɛ̃́, pè náh pílkí-ńsah wɛ ǹ wɛy sɔkɔ,
à à tɛ̃ névye yɩ̃́ yah. Tɛ́ ǹ tyi yah yónɔ́ pyě mɛ pé
gbɑ̃̀n du, pè mɛ tɛ̃ syísyí.

Sadusɛ̃nɔ Yesu piki yah lékyɩ̂ yɩ̂lkɩ̂nmɔnɔ tyí sɔkɔ

27 Sadusɛ̃nɔlɛ, nósyɔ́ ye, nónó-á nɛ, lékyɩ̂ náh
min sɑ̃́n wɛ n pi. Pé nɔ de Yesulɛ, tɛ́ à piki yah
nɛ,
28 pé kwɔ́-ò dɩ̃́, Moyisi-á kɩ wɑ̃rkɩ sah pé kɔ̃ nɛ
ńkɛ̃́, sétɛ̃ nɛ̂-à ku pi wɛ́-ńkɛ̃́nɛ, tɛ́ gbɛ̃̌ mɛ tɛ̃ tyí,

gbɛ̃ mɛ̀-á yĩnɛ à pɛ́kúsè mɛ̀ tɔkɔ, à mó wɛ̃́npı̀
dubi à kɔ̃ ǹ nɛ́nkyı́ náhnɛ.
29 Ǹtɛ, kèkùrkı̀ núkú ɗı̃́npı̀ nɛ́pı̂̃ kwărninɔ
yı́syɔ́-á lésõ mɛ. Nɛ́nkyı́ tɛ̃ mɛ sê tɔkɔ, tɛ́ ku, tɛ́ à
sah pı́kɑ̃́nnɛ.
30 Ǹ sɔ̃̀ syı mɛ pi mɛ̀ tɔkɔ.
31 Képah náh, tɔ̃́-ò mɛ à tɔkɔ. Kè n pı n yuku
sɛ̃́ fɔ́ɔ́, pé nɛ́pı̂̃ kwărnı́mı́ pól à tɔkɔ. Tɛ́, pé pól
pɔ ku, tɛ́ à sah pı́kɑ̃́nnɛ.
32 Képah náh, pi mɛ̀ tɔ pɔ ku.
33 Ǹtɛ, pi mɛ̀-á de yah sɛ̃́ nɛ́pı̂̃ kwărnı́mı́ nɔ́pi
tyı́-à, lékyı̂ min sɑ̃́n pɔ́nwɛ sɔ̃́lɛ, à kı n pı n pi pé
sɔkɔ nɛy nɛ̂ tyı́lɛ?

34 Păh yo sɛ̃́, Yesu yo pé tyı́: «Kèkõyɔ̃́ mɛ̀ tɛ̃
wɔ sɔkɔ, sétɔ́kɔ́kı̀ mɛ, ànɛ̂, pɛ́dékè mɛ.
35 Ǹtɛ, Liyel-á nónó kyɔmı wɛ nɛ, păh yĩnɛ
dénɔ́lɛ kèkõyɔ̃́ sɑ̃́n sɔkɔ, tɛ́ kı min sɑ̃́nnɛ pè kɔ̃ n
pi lékyı̂ min sɑ̃́n pɔ́nwɛ sɔ̃́lɛ, pépi náh syɔ́ tɔkɔ
n pi, pè náh n de n pi pɛbı tyı́ póllɛ.
36 À kı pè wilki kũ sɔkɔ, kı min sɑ̃́nnɛ pè kɔ̃.
Pè kı pı yı̂̃nyõ tɛ̃ntõnè tyı́ kɔ̃lɛ: Pè náh tɔ̃ n ku n
yah n pi. Pè ye pı Liyel pyelɛ.
37 Moyisi tɔ ye kè yo wah yı̃́ı̃́ nɛ ńkɛ̃́, lékyı̂-á kı
pɔ pé syı min sɑ̃́n wɛ. Ǹ sɛ́bɛ́y fı̃́ nɛ̂-á dukuni
tyı́lɛ n yo nɛ̂-á sɔ̃̀ nyàh lépɔ̃́lɛ ké sɔkɔ, képah
sɔkɔ ye à Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel ye ‹Abrahmı Liyellɛ,
ànɛ̂ Yisakı Liyellɛ, ànɛ̂ tɔ̃ Yakɔbı Liyellɛ›.
38 Liyel tyı́, no pól mɛ vyelɛ. Képah ye, lékyı̂

Liyel náh ǹnɛ, vye Liyel ye.»*
39-40 Wǎh yo sɛ̃́, nìsãh náh tɔ̃ sɔ̏ mɛ pé tyí, kɩ à
piki yah. Képah ye, Liyel ǹgbò wɛ̃̆kì kwɔ́pú
yíɩsyɔ́ yo ǹ tyí nɛ, kwɔ́-ò dɩ̋, wǎh wɛkɩ plɛ.

Kristalɛ, Davidi yɔ̏tɛ̃̆ ye

41 Képah sɔkɔ, à mɛ yo pé tyí: «Á kɩ yo sɔ̃́ nɛ,
Davidi náh nɛy ó-á Kristalɛ nɛ̂-á Liyel nɛ, páh kɩ
tɛkɩ mɔ?
42 Tɛ́ ǹmɔ Davidi ńtɛ̃ mó tɔ̃ kè yo ǹ yìgbìnì
sɛ́bɛ́y sɔkɔ nɛ ńkɛ̃́:
‹Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel ye kè yo ńmɔ Tɛ̃ ǹgbɛ̃ tyí nɛ ńkɛ̃́:
«Pɔ n kɔ̃ n tɛ̃ ń gbɔ̏yɔ̏ sɔ̏lɛ,
43 fɔ́ɔ́ kè pɔ nɔ gbɩ̋ nɛ̂-á
mé kɩ á sépɛ́bí pɩ á gbáhsúkɩ́lɛ.›»
44 Ǹtɛ, Davidi ńtɛ̃ wɛ à ye ǹ TƐ̃̀ ǸGBƐ̃NƐ à kɩ tɔ̃
pɩ sɔ̃́, té kɩ pɔ n pɩ ǹ náh nɛy ólɛ?»

Yesu nɛ, pé tɔ̏ sɑ̋hpú pé gblɔ̆ynɛ n kyɔmɩ Liyel ǹgbò wɛ̃̆kì kwɔ́púlɛ

45 Képah náh, à yo ǹ tɔ̏ sɑ̋hpú tyí ǹ wɛy
nóhpú pól yɩ̋ yah nɛ:
46 «Liyel ǹgbò wɛ̃̆kì kwɔ́púlɛ, fwɔ̀mɔ̀ngbnɔ
mɔ́nkɔnkɔ̃nɔ tyí nɔ pé tyí. Pè n nɛ n mɛ ké tyí
nɛ, no nɛ n tɔ̃ n sah n wɛkɩ pé tyí tɔ́wû
tùkè-ǹtɑ̏n sɔkɔ. Tɛ̃-ǹtɑ̏n gbro tyí nɔ pé tyí Liyel
ní-ńtɑ̂n vì sɔkɔ, ànɛ̂ yé yő-ńtɑ̂n sɔkɔ. Yé yé
gblɔ̆ynɛ n kyɔmɩ pélɛ!

* **20:38** 20.38 - Nónó-á ku sɔkɔ di mónɔ́lɛ, kàh yo nɛ, Liyel-á pɩ
pépi Liyellɛ, képah n wɛ̃kɩ nɛ, pǎh mɛ min sɔkɔ.

47 Tɛ́ pépi ó ye tɔ̃ n vi n tɛ̃ pɛ́kúsyɔlɛ, à pé
gbɜ̏n yîlɛ n syi, ǹ tɛ́ nírílɛ n pɩ yɔ̏sɛ̆kɩ̀lɛ, ǹ névye
yahlɛ n pil nɛ, páh mɛ tómm. Ǹtɛ, pé tukey kɩ n
pɩ n pi képékèyɔ̂, à kal no tɛ́lɔ́ tyílɛ.»

21

Yı̃́nkɔ̃nɔ nɛ̂-á pɛ́kúsè pɩ

1 Sɔ̃́ yɔ́lɛ, Yesu sɔ̏ mɛ Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃
kéntáhkɩ̀ sɔkɔ, tɛ́ wăh ǹ yah yɔ̃, à tahbɩ wɛ, pè
mɛ pé yı̃́nkɔ̃ kɔ̃ pɔ́lɛ n dah n mɔ n pɔ pɔ́
dáhnmɔ-ńsah kwâh sɔkɔ.
2 Ȁ pɛ́kúsè yãm nɛy yɔ́ tɔ wɛ, à pɔ pɔ́pî plɔ́
nínɔ́ dah mɔ.
3-4 Képah sɔkɔ, à nɛ: «No póllɛ, pɔ́ nónó yétɔ̂̂
náh mɛ pè tɛ̃, sépi ye pè tɔkɔ pɔ dah mɔ. Ǹtɛ,
pɛ́kúsè yãm nɛy mɛ̀nɛ, ǹmɔ ye ǹ yãm fõh, tɛ́ ǹ
yõ yõ pɔ́ pól tɔkɔ pɔ dah mɔ. Képah ye, mé kélɛ
n yo n dal n mɔ yé tyí kègbɩ yõ nɛ: ǹmɔ-á dah
mɔ kal no póllɛ.»

Yesu mɛ Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ sɔ́nɔ́ tyílɛ n yo n sah

5 Képah náh, névye túkù sɔ̏ mɛ n yo nɛ, Liyel
wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃-á mɛ plɛ: Ǹkɛ̃́, ké mɔ mɔ dyêh, ànɛ̂
ké vyɔ́ nónó-á névye yĩ Liyel kɔ̃, săh mɛ kè syi
yı̃́ı̃́. Ǹtɛ, Yesu mɛ yo pé tyí:
6 «Nɛ̂-á yé n yah yɔ̀ kɛ̀, sèpȉn yísyɔ́ mɛ n pi,
dáhkɩ̀ yɔ́ ńtɛ̃ náh n wũ n pi ké ní-ò yõ. Sé pól kɩ
pirki.»

Yèvyãhrɩ tyi nónó-á kɩ n pɩ n pi, kèkõyɔ̃́-à pópó n tyɛ

7 Képah sɔkɔ, pè mɛ Yesu piki yah nɛ ńkɛ̃̋,
kwɔ́-ò dí̋, gbí̋ nɛ̂ se képah kɩ pɩ nɩ? Ȁnɛ̂, kwní
yṍnmɔnɔ nɛ̂ se kɩ wɛ̃kɩ kélɛ nɛ, kǎh kɩ n pɩ n pi
nɩ?
8 Ȁ mɛ yo pé tyí: «Névye náhnáh kɩ pɔ ńmɔ
yĩn tɔkɔ n pi pé yah yí̋nɛ, tɛ́ kɩ n yo nɛ ńkɛ̃̋,
pépi-á Ǹmɔlɛ. Ǹkɛ̃̋, ké gbí̋-á nɔ tɛ! Ǹtɛ, yé káh
pé sɔ̏ tɛ̃! Yé yé gblɔ̌ynɛ n kyɔmɩ, yé káh yɛ nɛy
pɔ yé pilki.
9 Yâh pɔ mâl, ànɛ̂ névye yúkúnyahlenɔ tyí
yónɔ́lɛ n nohnɩ, yé káh yɛ tíkí yé tɛ̃! Képah
ǹgbò ye yĩnɛ kè pɩ. Ǹtɛ, képah náh núkú n pɩ n
pi kèkõyṍ mɛ̀ tyɛ́nɔ́lɛ.»
10 Képah náh, à tɔ̃ ǹ syɩ yo pé tyí: «Kwil yɔ́ kɩ
yuku kwil yɔ́lɛ n fwo. Tɔ̃̋rí yɔ́ kɩ yuku tɔ̃̋rí yɔ́lɛ
n fwo.
11 Sétáh syahrɩ ǹgbnɔ kɩ mɛ n pɩ, tɛ́ tɛ̏ntɛ̏n
náhnáh sɔkɔ, ńyân pèl ànɛ̂ kwɛkɩ kɩ mɛ de.
Tíkítìkì tyi, ànɛ̂ kwní yṍnmɔnɔ ǹgbnɔ kɩ n wɛ
yȋnyõ.
12 Ǹtɛ, kénɛ tyi-à pópó n pɩ, pè kɩ yé tɛ̃ fõh, tɛ́
kɩ yé gbàh dɛ mɔ pè kɔ̃ pè kɩ tuke Liyel ní-ńtɛ̑n
vì sɔkɔ. Pè kɩ yé dah mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ. Pé kɩ
yé tɛ̃ kyɩ yɔ̏tãm ànɛ̂ kwlo yah tɛ̃̋pú tyí ńmɔ
yĩnnɛ.
13 Képah gbɔ̏ yõ yé kɩ ńmɔ tyí wɛ yo pé tyí.
14-15 Ǹtɛ, yé yɛ, yé dyɔ nɛ mɛ n kwnɛ nɛ,
ńmɔ-á kɩ wɛy wɛkɩ dùkù ànɛ̂ lékɛ̃̋mnɛ yé kɔ̃,
nɛ̂-á kɩ yé fṍhpú kɔ̃, pè náh fɛ̃ n wɛkɩ yélɛ, ànɛ̂
pè náh fɛ̃ yé kɔ̃lɩ. Képah ye, yépi tyí náh yé

gblɔ̌y vı̀nɔ́lɛ, yé vyɛ̃y syi yı̃nnɛ.
16 Ǹtɛ, nónó ńtɛ̃-á kı yé mɔ kũ kɔ̃ n pi, yé
dúbípú ye, ànɛ̂ yé yṹnpyelɛ, ànɛ̂ yé tyı́ névyelɛ,
à tahlı yé kódíbí tyı́. Képah sɔkɔ, yé náhnáh kı
ko mɔ.
17 No pól kı yé dyɔlɛ n yɔ ńmɔ yı̃nnɛ.
18 Ǹtɛ, yé yɔ̏yén sɔkɔ yɔ́ ńtɛ̃ náh n yah n kwlɔ
n pi.
19 Gbáhntɛ̃nɔ sɔkɔ ye yé kı tyɛ́-ńkɛ̃ min wɛ.»

Yesu Yerusalɛmı yíkínɔ́ tyí yo sah

20 «Yâh mɛ́gbȁn wɛ sè Yerusalɛmı mɔ gbı gbı̃́
nɛ̂nɛ, yé pı̃ nɛ, ké sɔ gbı̃́-á nɔ.
21-22 Kénɛ sèpı̏n kı pı pèkè wɔ dɛ́nɔ́lɛ, Liyel
sɛ́bɛ́y sɔkɔ tyi wȁ́rkínsàhnɔ́ pól kɔ̃ sè kı pı tũ.
Képah ye, nónó-à mɛ Yude kwil sɔkɔ, pépi to de
ymɔ sɔkɔ. Nónó-à mɛ Yerusalɛmı kwil táh sɔkɔ,
pépi wil. Nónó-à mɛ gbnɔ sɔkɔ, pépi káh de
kwil táh.
23-24 Kè kı pı kénɛ sèpı̏n sɔkɔ yèvyãhrı ǹgbɛ̃nɛ
kwil sɔkɔ. Tɛ́ Liyel kı yuku kwil mɛ̀ névye yõ
fɔ̀kɔ̀vyȁhnı̀nɛ. Pè kı ko mɔ kèkı̂rnnɛ, kı tɛ̃ yuku
yɔ̃bılɛ kèkõyɔ̋ kwlo pól sɔkɔ. Tɛ́ Liyel pı̃́-ńkɛ̃
névye kı Yerusalɛmı yıkı pól tɛ̃nɛ fɔ́ɔ́, kı pɔ syı
pé gbı̃ tyɛ́nɔ́ tyı́. Képah ye, kénɛ sèpı̏n sɔkɔ, kè
kı pı yı̃́ yèvyãhrılɛ syɔ́ kûrn nɛ́tãn, ànɛ̂ yɔ̃kı
nɛ́tãn tyı́.

Névi Pi syínpɔnɔlɛ

25 Képah sɔkɔ, kwní yɔ̋nmɔnɔ kı wɛ gbı̃ sɔkɔ,
ànɛ̂ ńwɔ̃ sɔkɔ, ànɛ̂ ńwɔ̃ kèpye sɔkɔ. Tɛ́ kèkõyɔ̋

névye pól yáh-ńsah kɩ mɛ tyɛ képékèyɔ̂. Pnɛ yɔ
gbní képékè ànɛ̂ ké fʊ̃́ndɔkɔnɔ tíkí kɩ mɛ pè kah
tɛ̃.
26 Yɩ̂nyõ tǎhkɩ̀nɔ́ kɩ yike. Képah ye, tyi nónó-á
kɩ pɔ n pɩ n pi kèkõyɔ̃́, sépi tyí sõnɔ tíkí kɩ
névye ko.
27 Képah sɔkɔ, pè kɩ Névi Pi wɛ à kɩ mɛ n pi
ńyɩ̃́rkɩ̀ sɔkɔ ǹ tǎhkɩ̀ póllɛ, ànɛ̂ ǹ gblò sɔkɔ.
28 Kénɛ tyi-à pópó tyah n pɩ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, yé
pwáhnmɔnɔ mɛ nɔ n tɛ. Kàh pɩ sɛ̃́, yé yuku yĩn,
yé mó sɔ̃́ré mɔ yé gblɔ̌y sɔkɔ.»

Kwɔ́nɔ́ nɛ̂-á pɩ sènsóké séswɔ̂ tyí yõ

29 Képah náh, Yesu tɔ̃ sèmɩ̀rkɩ̀ yɔ́ yãh pé tyí nɛ:
«Yé yah sènsóké séswɔ̂, ànɛ̂ sésân tɛ́lɔ́ póllɛ kɛ̀:
30 Yâh sè wɛ sè tyah n tyɛ mɩ̀snɔlɛ, yé n pĩ nɛ,
ki de gbɩ̃́-á mɛ yúkɛy.
31 Sɛ̃́ ó ye, yâh pópó kénɛ tyi wɛ sè tyah n pɩ
gbɩ̃́ nɛ̂nɛ: Yé pĩ nɛ ńkɛ̃́, Liyel tɔ̃́rɩ́-á mɛ yúkɛy.
32 Kègbɩ yõ, mé kélɛ n yo n dal n mɔ yé tyí nɛ:
kwɛy gbĩ névye pól náh n ku n tɛ n pi, tɛ́ kénɛ
tyi pól kɩ yĩni tɛ̃.
33 Yɩ̂nyõ ànɛ̂ sétáh kɩ pɔ tyɛ, ǹtɛ, ńmɔ wɛlɔ
náh n tyɛ n yah n pi póllɛ.»

Yé káh yé dyɔ mɔ n fwɔ Yesu syínpɔnɔ tyílɛ

34 Yesu tɔ̃ yo pé tyí: «Yé yé gblɔ̌y kyɔmɩ syáh
syáhnɔ́lɛ, ànɛ̂ sètɛ̃̀nɩ̀ pínɔ́lɛ, ànɛ̂ kèkõyɔ̃́ mɛ̀ tyi
sõnɔlɛ. Sé káh n pɔ yé lékɑ̃́m pɩ tɩ̃́ntɩ̃́. Képah-à
pɩ, kèkõyɔ̃́ tyɛ sɔ̃́ kɩ yé kwɔkɩ tɛ̃.

35 Sɛ̃́ tɔ ye, ké lésõ kɩ kwɔkɩ tɛ̃ sétáh yõ névye
póllɛ, sɔ̃́-á yɛ̃́nkyɔ tɛ̃ tɛ̃ mnɔ n tɛ̃ yɛ̃́nkyɔlɛ.
36 Ǹtɛ, yé káh yé dyɔ mɔ n fwɔ, yé níríle n pɩ
gbɩ̃́mɛgbɩ̃́. Képah sɔkɔ, tyi nónó pól-á n pi yɔ̀, yé
kɩ tɛ̃́nwɛnɔ wɛ sé yõ, tɛ́ kɩ fɛ̃ pɔ yuku yĩn Névi
Pi yah tukey sɔkɔ.»

Yesu sèpɩ̃̀n tɛ́lɔ́ pínɔ́lɛ Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ

37 Ké légbɩ̃́nɛ, tyah kyòo yah sɔkɔ, Yesu ńkɛ̃́nɛ
n kyɩ kwɔ́nɔ́ pɩ Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ,
ǹ tɛ́ n kyɩ lékẫh pɩ yɔ̃lɛ yɔ́ yõ nɛ̂-á pè n ye
Wólívɩ̂ yèh yɔ̃lɩlɛ.
38 Tɛ́ à tɔkɔ séngbɔ̃́ púsɔ́ tyí, no pól n pɔ
nóhnɔ́ pɩ ǹ tyí Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ.

22

Nsyifunɔ yɔ̃̀tãm Yesu tyí yo syɩ

1 Búrn sɛ̃-ǹkɛ̃́ syáh nɛ̂-á pè n ye Pakɩlɛ, képah
déntɛnɔ sɔkɔ,
2 sárká wɩ̃̀lkɩ̃̀pu yɔ̃̀tãm ǹgbnɔ, ànɛ̂ Liyel ǹgbò
wɛ̃̀kɩ̀ kwɔ́pú sɔ̃̀ mɛ syɔ̃̀-ǹsahlɛ n yah n kɔ̃, pǎh
kɩ pɩ sɔ̃́, tɛ́ Yesu ko mɔ n pi. Tɛ́ névye yah tíkí sɔ̃̀
mɛ pè tɛ̃.

Yudasɩ vɩ̀nɔ́lɛ Yesu náh

3 Tɛ́ légbɩ̃́nɛ, sétẫn yɔ̃̀tɛ̃ de Yudasɩ sɔkɔ nɛ̂-á pè
n ye Yisikariyɔtɩlɛ. Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú nɛ́pɩ̂ gbɔ̃nimí
sɔkɔ nɛy yɔ́ ye sɔ̃̀ ǹnɛ.

4 À mɛ sɔkɔ, à kyɩ yo sárká wȉlkȉpu yȍtãm
ǹgbnɔ, ànɛ̂ Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kyɔ̀mɩ̀pu yȍtãm tyɩ́,
wăh nɛ Yesu tɛ̃ pè kɔ̃ n pi dùkù nɛ̂nɛ.
5 Képah sɔkɔ, kè nɔ pé tyɩ́. Pè mɛ yo sah núkú
yõ nɛ ńkɛ̃́, páh kɩ pɔ́lɛ à kɔ̃.
6 Yudasɩ mɛ fɛ̃ syi, tɛ́ tyah ké wɛ́npɩ-ńsahlɛ n
yah n kɔ̃, wăh pɩ sɔ̃́, tɛ́ Yesu dahbɩ n pi pé gbȍ̃,
névye pɩ̃́-ńkɛ̃̄ sɔkɔ.

Yesu pè kɔ̃ pè Pakɩ yõke tɛ̃̆-ǹsah yah

7 Búrn sɛ̃̆-ǹkɛ̃̄ syáh sȍ̃-á pɔ nɔ, nɛ̂ sɔkɔ-á sȍ
Pakɩ képyɛ́nɩ̀ kɩ n ko n pi,
8 Yesu mɛ Pyɛrɩ ànɛ̂ Nsyɔ̃ tɛkɩ mɔ nɛ, pè kyɩ
Pakɩ syáh yõke tɛ̃̆-ǹsah yah sah yõ yõ tɛ̃̆nɛ.
9 Pè mɛ à piki yah nɛ, ńyãh sɔkɔ se à mɛ ké
tyɩ́ nɛ, pé kyɩ kè pɩ nɩ?
10 À mɛ yo pé tyɩ́: «Yé yah, yáh kɩ n de kwil
sɔkɔ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ, yé kɩ dɩ̃́ yɔ́ yohnɩ, à kɩ mɛ ni pɩ̃́n
twah. Yé ǹ sȍ tɛ̃. Wàh kɩ kyɩ de kéte nɛ̂ sɔkɔ, yé
de nɛ́npɔ́.
11 Yé mó yo kététɛ̃̆ tyɩ́ nɛ, kwɔ́-ò-á yo nɛ ńkɛ̃́,
wɔ̀kɔ̀ nɛ̂ sɔkɔ se pé kɩ pɔ yõke yõ n pi ànɛ̂ pé tȍ
sȁ̃hpúlɛ nɩ?
12 Képah sɔkɔ, à kɩ yȋ̃nyõ wɔ̀kɔ̀ sɔkɔ táh ǹgbɛ̃
yɔ́lɛ yé wɛ̃kɩ, gbȍ̃ vi vyɔ́ póllɛ kɩ sɔkɔ. Nɛ́npɔ́
sɔkɔ ye, yé kɩ pɩ Pakɩ syáh yõkelɛ.»
13 Képah tɛ̃̆nɛ, pè mɛ sɔkɔ. Yesu-á kè yo sɔ̃́ pé
tyɩ́, pè mó ńtyȋ̃nɔ kyɩ ké pól wɛ sɛ̃̆. Pè mɛ Pakɩ
syáh yõke pɩ nɛ́npɔ́.

Yesu yõke yɔ̃́nɔ́ tɛ́ynɛ

14 Yõke yõ gbĩ́-á pɔ nɔ, Yesu ànɛ̂ ǹ tɛ̃̌ntõbe-á
pɔ tɛ̃ yõke yah sɔkɔ gbĩ́ nɛ̂nɛ,
15 à mɛ yo pé tyí: «Mé sɔ̃̀ mɛ ké tyí náhnáh
nɛ, mé Pakı yõke mɛ̀ yõ yélɛ, mé mó pyě de
yèvyãhrı sɔkɔ.
16 Ǹkɛ̃́, mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: mé náh tɔ̃ Pakı
yõke mɛ̀ yõ n yah n pi fɔ́ɔ́, kı kyı syı ké tyi
píntũnɔ tyí Liyel yɔ̃̀tɔ̃rí sɔkɔ.»
17-18 Képah sɔkɔ, à mɛ dı̃̀vɛ̃ wɔ wɔ kwâh tɔkɔ
dı̃̀vɛ̃nɛ ké sɔkɔ, à wɛkı Liyel tyí, tɛ́ yo pé tyí:
«Mé kélɛ n yo yé tyí nɛ: à tɔkɔ núkúnúkú tyí,
mé náh tɔ̃ dı̃̀vɛ̃ wɔ n yah n pi fɔ́ɔ́, kı pɔ syı Liyel
tɔ̃́rí pɔ́nɔ́ tyí. Képah ye, yé syi kélɛ, yé wɔ dibi
wɛ̃ tyí.»
19 Képah náh, à mɛ búrn tɔkɔ, tɛ́ wɛkı Liyel
tyí, tɛ́ kè kwɔkı dibi pè kɔ̃, tɛ́ yo pé tyí: «Ńyɔlɛ,
ńmɔ wil ye, nɛ̂-á kı kɔ̃ yépi yĩnnɛ. Yé sɛ̃́ntɛ̃̀nɛ n
pı, sɔ̃́-á mé n pı kélɛ. Képah sɔkɔ, yé dyɔ kı n
kwnɛ ńmɔ tyílɛ.»
20 Yõke yɔ̃́ntɛnɔ náh, à tɔ̃ dı̃̀vɛ̃ tɔkɔ, à pè kɔ̃
sɛ̃́ntɛ̃̀ ólɛ, tɛ́ yo pé tyí: «Ńyɔlɛ, ńmɔ tɔ̃́ ye, nɛ̂-á
kı kwɛ yépi yĩnnɛ, kı pı yégbékè kwrɔ́nmɔnɔ
késɑ̃́nnɛ Liyel ànɛ̂ névye wrɔ́.
21 Ǹtɛ, yé yah, névi nɛ̂-á kı n vi n pi ńmɔ náh,
ǹmɔ tɔ me n yõ ńnɛ fĩ́ núkú.
22 Névi Pi kı ku, sɔ̃́-á Liyel yah tɔkɔ kélɛ. Ǹtɛ,
névi nɛ̂-á kı n vi n pi ǹ náh, pèkè kı pı ǹmɔ
tyílɛ.»
23 Képah tɛ̃̌ sɔkɔ, pè tyah wɛ̃nɛ n piki n yah
nɛ, pépi tɛ̃̌ sɔkɔ nɛ̂ se kı n pı n pi képahlɛ nı?

Nɛ̂ tɛ̃̀ kal?

24 Képah náh, pè mɛ tyah, à yékẫblɛ n pɩ. Pè
sɔ̃̀ mɛ ké tyí nɛ, pé pĩ nɛ̂ tɛ̃-á kal pépi sɔkɔ.
25 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ yo pé tyí: «Kèkõyɔ̃́
kwlo yɔ̃̀tãm ńkɛ̃́nɛ pé tɔ̃́rílɛ n sah sé yõ, ànɛ̂
tɔ̃́rí-á mɛ nónó gbɔ̃̀, pépi n nɛ mɛ ké tyí nɛ, no
pé yĩ́ngbílɛ n yo.
26 Ǹtɛ, yépi tɛ̃ tyí náh yĩnɛ kè pɩ sɛ̃́. Nɛ̂-á yah
tɛ̃̌nɛ yépi sɔkɔ, ǹmɔ pyɛ̌ yĩnɛ à pɩ yé pól gbɛ̃̌ sɔ̃́.
Yɔ̃̀tɔ̃rí-á mɛ nɛ̂ gbɔ̃̀, ǹmɔ pɩ yé pól tɔ̃̀npɩ sɔ̃́.
27 Yépi tɛ̃ tyí, névi nɛ̂-á tɛ̃ yõke yah, ànɛ̂ nɛ̂-á n
tɔkɔ n kɔ̃ kélɛ, nɛ̂ tɛ̃̀ kal pépi sɔkɔ? Nɛ̂-á tɛ̃ yõke
yah, ǹmɔ náh di? Ǹtɛ, képah fyé yõ, ńmɔ mɛ
yépi wrɔ́ sɔkɔ tɔ̃̀npɩ sɔ̃́.
28 Yépi tɛ̃ wɔlɛ, yépi ye sɔ̃̀ mɛ ńmɔlɛ ń
yèvyãhrɩ pí-ńtẫn sɔkɔ.
29 Képah ye, ńmɔ sú-á tɔ̃́rílɛ ń kɔ̃ sɔ̃́, ńmɔ tɔ
kɩ kélɛ yé kɔ̃ sɛ̃́.
30 Képah sɔkɔ, yé kɩ pɔ n yõ, tɛ́ kɩ n wɔ ńmɔlɛ
fĩ́ núkú ń yɔ̃̀tɔ̃rí sɔkɔ. Ànɛ̂ yé kɩ pɔ kɔ̃ tɛ̃ yɔ̃̀tɔ̃rí
klǒ yõ, kɩ tukey tuke Yisrayel névye tĩ̀nnɔ
gbɔ̃ninɔ́ yõ.»

Yesu nɛ, Pyɛrɩ-á kɩ pɔ ǹ vyãh kɔ̃lɩ nɛ, pé náh pé pĩ

31 Képah náh, Yesu yo Simɔ Pyɛrɩ tyí: «Simɔ,
Simɔ! Sétẫn yɔ̃̀tɛ̃ ye ké wɛ̃̌kì yah kɔ̃ nɛ, pé yé fɛ,
sɔ̃́-á sèmukɔlɛ pè n fɛ gbɛ́y sɔkɔ.

32 Tɛ́ mé mɛ Liyel ni á tyí nɛ, á Liyel yõ sɛ̃́nɔ́
káh tɛ̃ syi á tyí. Tɛ́, wâh á syı pɔ ńmɔ tyí gbĩ́
nɛ̂nɛ, sɔ̃́rélɛ n mɔ yé no sɔkɔ.»
33 Wăh yo sɛ̃́, Pyɛrı mɛ yo ǹ tyí nɛ, péwɔ tɛ̃̀
wɔlɛ, kàh kı sɔ̃́ n pı wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ dénɔ́lɛ,
képah náh pı, kũnɛ, péwɔ-á mɛ pé vi sah kı de
ǹnɛ sépi pól sɔkɔ.
34 Ǹtɛ, Yesu mɛ yo ǹ tyí: «Pyɛrı, mé kélɛ n yo
á tyí nɛ: kwɛy lékẫh sɔkɔ, sénpɛ náh tɔ̃̀nì mɛ n
gbo n pi, tɛ́ á kı mɛ á vyãh kɔ̃lı tɛ gbáhyĩ́ tɔ̃́nɔ́
nɛ ńkɛ̃́, á náh ńmɔ pĩ.»

Mɛ́fwɔ́kwâh tyílɛ

35 Képah náh, Yesu mɛ yo pé tyí: «Ńmɔ-á sɔ̃̀
yé tõ gbĩ́ nɛ̂nɛ, tɛ́ yo yé tyí nɛ, yé sɔkɔ pɔ́, ànɛ̂
pilki, ànɛ̂ lékyêh kɛ̃́nɛ, kwâh yɔ́ se kyı tɛkı yé
tyí?» Pè mɛ yo ǹ tyí nɛ, kwâh yɔ́ náh tɛkı.
36-37 Képah sɔkɔ, à mɛ yo pé tyí: «Mé kélɛ n
yo yé tyí nɛ: wɛy nɛ̂-á wãrkı ńmɔ tyí sɔkɔ nɛ
ńkɛ̃́, pè à mɔ kõ tyípêl pípú wrɔ́, képah kı n pı
n tũ n pi. Tyi nónó-á yo sah ńmɔ tyí sɔkɔ, sé pı
gbĩ́ mɛ nɔ n tɛ. Képah ye núkúnúkú tɛ̃̀ wɔlɛ,
pɔ́-à kı mɛ nɛ̂ tyí, tɛ̃̀ kè tɔkɔ. Ànɛ̂ képah núkú-ó
ye: Pilki-à kı mɛ nɛ̂ tyí, tɛ̃̀ kè tɔkɔ. Tɛ́ kèkírkì-à
kı n knɛ nɛ̂ tyí, tɛ̃̀ ǹ fwɔ̀mɔ̀-ǹgbɛ̃ yãm kèyăh
dwe.»
38 Képah sɔkɔ, tɔ̃̀ sã́hpú nɛ, à yah, kèkîrnnɔ
nínɔ́-á yɔ̀. À mɛ nɛ, kăh yĩnɛ.

Yesu nîrî pínɔ́lɛ Wɔ́lîvî yèh yɔ̃lı yõ

39 Képah náh, Yesu mɛ wil sɔkɔ Wólívȋ yèh
yɔ̃lɩ yõ, wăh dar tɛ n kyɩ n pɔ sɔ̃. Tɛ́ ǹ tȍ sȁ́hpú
mɛ ǹ sȍ tɛ̃.
40 Wăh yĩni tɛ̃ nɛ́npɔ́ gbȉ́ nɛ̂nɛ, à yo pé tyɩ́ nɛ,
pè Liyellɛ n ni, mɔ́nyahnɔ káh pɔ tɛ̃ wɛ pé tyɩ́.
41 Képah náh, à gbɛ mɔ tɛ̃ pélɛ fɩ́ɩ́ kwéy, dáhkɩ̀
mɩ́nnɔ́ kɛ núkú yȉ́nɩ́ntɛ̃-ńsah kénkɔ̃lɛ. Tɛ́
gbètukunɔ di, à nɩ́rɩ́lɛ n pɩ,
42 mɛ n yo nɛ: «Bɔ̌, wáh kɩ mɛ ké tyɩ́,
yèvyãhrɩ mɛ̀ wrɔ́ gbɛ mɔ ńmɔlɛ. Ǹtɛ, kè káh pɩ
ńmɔ dyɔ dyɔ tɛ̃̀nɛ. Áwɔ dyɔ dyɔ tɛ̃̀ ó pɩ.» [
43 Légbȉ́nɛ, yȉ̂nyõ tɛ̃ntȍ yɔ́ wil ǹ yah, à pɔ
tăhkɩ̀lɛ à kɔ̃.
44 Tɛ́ Yesu min sȍ mɛ yèvyȁ̀hnpèkè sɔkɔ. Ȁ tɔ̃
wãn mɔ Liyel nɩ́nɔ́ yõ. Ǹ wil myèh pɔ pɩ tȍ́kwȋl
sɔ̃, à n kwɛ sétáh.]
45 Wăh nɩ́rɩ́ pɩ tɛ gbȉ́ nɛ̂nɛ, à yuku kyɩ ǹ tȍ
sȁ́hpú tnɔ̂. Ȁ kyɩ nɛ yah, pè mɛ n dɔ yèkwɔrɩ
kwlɔ́nɔ́ tɛ̃̀ tyɩ́.
46 Ȁ yo pé tyɩ́: «Kwâh nɛ̂ pɩ, tɛ́ yé n dɔ sɛ̃́? Yé
yuku Liyellɛ n ni, mɔ́nyahnɔ káh pɔ tɛ̃ wɛ yé
tyɩ́.»

Yesu tɛ̃́nɔ́lɛ

47 Yesu mɛ wɛ́kɩ́nɔ́ sɔkɔ sɛ̃́, tɛ́ Yudasɩ nɛ̂-á ǹ tȍ
sȁ́hpú nɛ́pȉ̂ gbɔ̃nimɩ́ sɔkɔ yɔ́lɛ, ǹmɔ tɔ́wũ̂ yɔ́ yah
tɛ̃ pɔ wil mɔ ǹ yõ. Tɛ́ nɔ de ǹnɛ nɛ, pé à pɔrɩ tɛ̃,
pé wɛkɩ ǹ tyɩ́.
48 Ǹtɛ, Yesu mɛ yo ǹ tyɩ́: «Yudasɩ, pɔ́rɩ́ntɛ̃nɔ
sɔkɔ se á kɩ dɛ mɔ Névi Pi gbàhlɛ?»

49 Nónó-á sɔ̏ mɛ Yesulɛ, pǎh pɔ kè kyɔmɩ à pĩ
tir nɛ̂-á kɩ pɔ n pɩ n pi, pè yo Yesu tyí nɛ, pépi
Tɛ̃ ǹgbɛ̃, pé se kèkȋrnnɛ n dɛ no tyí nɩ?
50 Tɛ́ sárká wȉlkȉpu yɔ̏tɛ̃ tɔ̏npɩbɩ nónó-á sɔ̏ mɛ,
Yesu tɔ̏ sɑ̃́hpú sɔkɔ nɛy yɔ́ núkú ǹ kèkírkȉlɛ pépi
sɔkɔ yɔ́ gbɔ̏yɔ̏ sɔ̏ níkí wɛ kɔ̃ kɑ̃m.
51 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ yo pé tyí: «Yé yĩn sɛ̃.»
Tɛ́ tũ dɩ̃́ mɛ̀ níki tyí, kè mɛ tyɛ.
52 Képah sɔkɔ, sárká wȉlkȉpu yɔ̏tɑ̃m, ànɛ̂ Liyel
wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kyɔ̀mɩ̀pu yɔ̏tɑ̃m, ànɛ̂ yèwàhnɩ̀
nónó-á sɔ̏ pɔ Yesu tɛ̃́-ńsah, à yo pé tyí: «Yé pɔ
ńmɔ tyí kèkȋrn ànɛ̂ léplólɛ kèlékɛ̃ névi sɔ̃ ńnɛ
nɩ?
53 Ǹtɛ, swɔ̃ swɔ̃ póllɛ, mé sɔ̏ ńkɛ̃́nɛ n nɛ n mɛ
yélɛ Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ, yé náh ń
tɛ̃. Tɛ́ yépi gbĩ ye sɛ núkúnúkú, ànɛ̂ sétɔ̃ tǎhkɩ̀
pɩ gbɩ̃́nɛ fɛ̃́ntȗ̃ sɔkɔ.»

Pyɛrɩ ǹ vyɑ̃h kɔ̃lɩ nɛ, pé náh Yesu pĩ

54 Képah náh, pè Yesu tɛ̃, à sɔkɔ ǹnɛ sárká
wȉlkȉpu yɔ̏tɛ̃ ǹgbɛ̃ kéte. Pyɛrɩ sɔ̏ mɛ pé sɔ̏ tɛ̃ n
kɔ pélɛ fíí.
55 Pè sɔ̏ mɛ nyàh mɔ kéte nɩyɔ̋, mɛ kɔ̃ tɛ̃ wɛ̃
tyí, tɛ́ Pyɛrɩ tɔ sɔ̏ mɛ pélɛ nyàh yah sɔkɔ.
56 Képah sɔkɔ, tɔ̏npɩ pi yɔ́ à wɛ kɔ̃́ntɛ̃̏nɔ́lɛ
nyàh yah, tɛ́ à gbah yah díkídíkí, tɛ́ nɛ, dɩ̃́ mɛ̀
tɔ-á sɔ̏ mɛ Yesulɛ.
57 Wǎh yo sɛ̃, Pyɛrɩ mɛ ǹ vyɑ̃h kɔ̃lɩ pi tyí nɛ,
pé náh à pĩ dɛ́.

58 Dǒ kwéy, dɩ́ yɔ́ tɔ̃ à wɛ, tɛ́ nɛ, ǹmɔ tɔlɛ, kénɛ
no sɔkɔ nɛy yɔ́-á ǹnɛ. Képah tɛ̃́nɛ, Pyɛrɩ mɛ yo
ǹ tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́, pé sɔkɔ nɛy náh péwɔlɛ.
59 Képah náh, lɛ́rɩ́ núkú kénkɔ̃ sɔ́kɔ́ntɛnɔ náh,
dɩ́ yɔ́ tɔ̃ kè gbah yo nɛ ńkɛ̃́, yékâb náh mɛ ké
sɔkɔ, dɩ́ mɛ̀ tɔ-á sɔ̃̀ mɛ ǹnɛ, Kalile nɛy-á ǹnɛ dò.
60 Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ mɛ ǹ syɩ yo ǹ tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́,
péwɔ náh mɛ ǹ wɛy mɛ̀ syɩ́kɩ́-ńsah wɛ dɛ́ dɩ́.
Nɛ́npɔ́ swɔ, Pyɛrɩ mɛ képah yɔ́nɔ́ sɔkɔ sɛ̃́, tɛ́
sénpɛ gbo.
61 Tɛ̃́ ǹgbɛ̃ Yesu mɛ ǹ yah vi Pyɛrɩ yah
dɩ́kɩ́dɩ́kɩ́. Képah sɔkɔ, Pyɛrɩ dyɔ núkú to kõ ǹ
wɛy mɛ̀nɛ, wǎh sɔ̃̀ nɛ̂ yo ǹ tyɩ́ nɛ, sénpɛ-à kɩ
pópó n gbo kwɛynɛ, wǎh kɩ mɛ ǹ vyãh kɔ̃lɩ tɛ
kɛ tɔ̃́nɔ́ nɛ ńkɛ̃́, pé náh péwɔ pɩ̃.
62 Kǎh pɩ sɛ̃́, à mɛ wil kégbɔ́, à kyɩ nàhnpɩ̃
gbnɩ́ kah gbo.

Yesu gbyɔ̀nɔ́ ànɛ̂ ǹ kònɔ́lɛ

63 Képah sɔkɔ, Yesu-á sɔ̃̀ mɛ dɩ́bɩ́ nónó gbɔ̃̀, pè
sɔ̃̀ mɛ kɔ̃́lɛ ǹnɛ n ko, tɛ́ mɛ ǹnɛ n syɩkɩ
gbɔ̃̀nkukelɛ.
64 Pè sɔ̃̀ mɛ ǹ yah pukubi, tɛ́ mɛ n yo ǹ tyɩ́ nɛ,
à sãh pɩ̃, névi nɛ̂-á mɩ ǹnɛ.
65 Tɛ́ tɔ̃ mɛ ǹnɛ n gbyɔ wɛ̀ntùkùǹ̀ náhnáhlɛ.

Yesulɛ Nsyifunɔ tukey tùkèpu yah sɔkɔ

66 Képah náh, tyah-á dal, Nsyifunɔ yèwàhnɩ̀,
ànɛ̂ sárká wɩ̃̀lkɩ̃̀pu yɔ̃̀tãm ǹgbnɔ, ànɛ̂ ǹgbò wɛ̃́kɩ̀
kwɔ́pú wɛ̃ tuke mɔ. Pè mɛ pɔ Yesulɛ pé tukey
tùkè-ǹsah ǹgbɛ̃ sɔkɔ,

67 tɛ́ yo ǹ tyí nɛ, ǹmɔ-à kı nɛ Kristalɛ, Liyel
nɛy tɛ́kínmɔnɔlɛ, à kè yo pé syah. À mɛ yo pé
tyí: «Máh kı kè yo yé syah, yé náh n sɛ̃ n pi ké
yõ.
68 Ànɛ̂ máh kı se yélɛ n piki n yah, yé náh vi
mɔ n pi ń tyí.
69 Ǹtɛ, à tɔkɔ núkúnúkú tyí, Névi Pi kı kɔ̃ tɛ̃
tyi pól Tɛ̃ ǹgbɛ̃ Liyel gbɔ̏yɔ̏ sɔ̏lɛ.»
70 Képah sɔkɔ, pé pól núkú yo nɛ, ǹmɔ tɛ̃ tyí,
ǹmɔ-á Liyel pilɛ kɛ̀? Yesu mɛ yo pé tyí: «Yépi
ńtɛ̃ ye kè yo tɛ nɛ ńkɛ̃́, ńmɔ-á dò.»
71 Képah tɛ̃nɛ, pè nɛ, tàrfyɔ̀ nɛ̂ tɛ̃ se tɔ̃ pé kı n
yah n kɔ̃ nı? Pépi ńtɛ̃-á kı noh, à kè yo ǹ vyãhlɛ.

23

Pè kyı Yesulɛ Pilatı tyí

1 Képah náh, pé pól mɛ yuku, à Yesu tɛ̃ kyı
Pilatı tyí.
2 Nɛ́npɔ́ sɔkɔ, pè tyah lékàhlɛ ǹnɛ n kɔ̃ nɛ,
páh dɩ̃́ mɛ̀ kyɔmı wɛ, à mɛ pé kwil névye yõlɛ n
yıkı, mɛ pélɛ n yĩni n mɔ mɔ́rí mɔ́nɔ́lɛ yɔ̏tɛ̃
ǹgbɛ̃ Sesarı tyí. Tɛ́ ǹmɔ ńtɛ̃-á mɛ n yo nɛ ńkɛ̃́,
péwɔ-á yɔ̏tɛ̃nɛ, nɛ̂-á sɔ̏ Liyel nɛ, páh kı tɛkı mɔ.
3 Képah sɔkɔ, Pilatı mɛ à piki yah nɛ, ǹmɔ se
Nsyifunɔ yɔ̏tɛ̃nɛ nı? À mɛ yo ǹ tyí: «Áwɔ ye yo
kélɛ.»
4 Pilatı mɛ yo sárká wı̏lkı̏pu yɔ̏tãm ànɛ̂ no pól
tyí nɛ, péwɔ náh tir yɔ́ wɛ dɩ̃́ mɛ̀ tyí póllɛ, nɛ̂-á
yĩnɛ lékàhlɛ ǹ kɔ̃́nɔ́lɛ.

5 Ǹtɛ, pè tɔ̃ mɛ kè gbah yo tũ nɛ ńkɛ̃́, wǎh mɛ
névyelɛ n kwɔ nòhnı̀-ǹkɛ̃̀nɛ, Yude tɛ̃̀ntɛ̃̀n pól
sɔkɔ. Kalile kwil sɔkɔ-á à tyah kélɛ fɔ́ɔ́, à pɔ de
ásɔ̃̂.

Pè kyı Yesulɛ Yerɔdı tyí

6 Pilatı-á képah noh ńyãh sɔkɔ, à píḱinyahnɔ
pı nɛ, Kalile nɛy se dı̃́ mɛ̀nɛ nı?
7 Wǎh fyɔ̀ ǹ wı̀l-ǹsah tyí noh, tɛ́ pı̃ nɛ,
Yerɔdı-á nɛ́npɔ́ yɔ̃̀tɛ̃̀nɛ, à núkú à tɛkı mɔ ǹmɔ
kɔ̃. Tɛ́ kè mó pɔ yı̃nɛ Yerɔdı sɔ̃̀ mɛ Yerusalɛmı
kénɛ sèpı̃̀n sɔkɔ.
8 Kè pı di mónɔ́lɛ, Yerɔdı sɔ̃̀ mɛ Yesu tyí
yónɔ́lɛ n nohnı, tɛ́ mɛ ké tyí nɛ, pé à wɛ à nɛ n
mɛ gbı̃̀l yɔ́lɛ n pı. Képah ye, wǎh à wɛ, kè pı
nı̀vı̀ ǹgbɛ̃nɛ ǹ tyí.
9 À mɛ à gbah piki yah náhnáh, tɛ́ Yesu náh
dahbı wilki ǹ tyí.
10 Képah sɔkɔ, sárká wı̀lkı̀pu yɔ̃̀tãm ǹgbnɔ
ànɛ̂ Liyel ǹgbò wɛ̃̆kı̀ kwɔ́pú sɔ̃̀ mɛ nɛ́npɔ́, tɛ́ mɛ
lékàhlɛ ǹnɛ n kɔ̃ fɔ́ɔ́ képékèyɔ̂.
11 Yerɔdı ànɛ̂ ǹ sràsyíbı́-á kɔ̃́lɛ à ko, tɛ́ mɛ à
yilɔ tɛ gbı̃́ nɛ̂nɛ, pè mɛ yɔ̃̀tɔ̃rí fwɔ yɔ́ mɔ à kɔ̃, tɛ́
pé syı à tɛkı mɔ Pilatı kɔ̃.
12 Pilatı ànɛ̂ Yerɔdı sɔ̃̀ mɛ wɛ̃ sépɛ́bílɛ ǹgbòlɛ,
tɛ́ lésɔ̃lɛ, pè kódírí toh.

Pè Yesu gbàh dɛ mɔ kũ kɔ̃

13 Képah sɔkɔ, Pilatı sárká wı̀lkı̀pu yɔ̃̀tãm
ǹgbnɔ, ànɛ̂ kwil yahtãm, ànɛ̂ névye ye tuke,

14 tɛ́ yo pé tyí: «Yé dı̃́ mɛ̀ tɛ̃ pɔ, tɛ́ nɛ, wǎh mɛ
névye yõlɛ n yıkı. Ǹtɛ yah, yépi tɔ yı̃́ yah ye mé
piki yah ǹnɛ. Mé náh tir yɔ́ ńtɛ̃ wɛ ǹ tyí, yáh
nónónɛ n yo n sah ǹ yõ, nɛ̂-á yı̃nɛ lékàhlɛ ǹ
kɔ̃́nɔ́lɛ.
15 Yerɔdı ńtɛ̃ tɔ náh tir yɔ́ wɛ ǹ sɔkɔ, wǎh
sɔ̃́npí ǹ syı à tɛkı mɔ ápi kɔ̃. Kǎh pı sɛ̃́, dı̃́ mɛ̀
náh tir yɔ́ ńtɛ̃ pı nɛ̂-á yı̃nɛ kũnɛ.
16 Képah ye, mé kı à ko yèfõhlɛ, tɛ́ kı à fin
mɔ.»
[
17 Tɛ́ Pakı syáhnɔ́ pól sɔkɔ, Pilatı sɔ̃̀ yı̃nɛ à
wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ névi yɔ́ fin mɔ pè kɔ̃.]
18 Képah tɛ̃̆nɛ, pé pól tyah n kwrɔ n gbo n mɔ
nɛ, à dı̃́ mɛ̀ ko mɔ, à mó Barabasɩ fin mɔ.
19 Tɛ́ Barabasɩ sɔ̃̀ mɛ dáhnmɔnɔlɛ wɔ̀kɔ̀npèkè
sɔkɔ kèlékɛ̃ tir yɔ́ yõ, nɛ̂-á pı kwil sɔkɔ, ànɛ̂
nɛ́kókè mɔ́nɔ́lɛ.
20 Tɛ́ Yesu fı̃́nnmɔ dékè-á sɔ̃̀ mɛ Pilatı tɛ̃, à tɔ̃ ǹ
syı kè tɔ̃ yo pé tyí.
21 Ǹtɛ, pè tɔ̃ gbo mɔ nɛ ńkɛ̃́: «À syı dahnı yõ!
À syı dahnı yõ!»
22 Pilatı mɛ tɔ̃ wɛy tɔkɔ kɛ tɔ̃́-òlɛ, à yo pé tyí
nɛ, tyı́túkù nɛ̂ se à pı nı? Péwɔ náh tir yɔ́ ńtɛ̃
wɛ ǹ sɔkɔ, nɛ̂-á yı̃nɛ kũnɛ. Képah-á, páh kı à ko
yèfõhlɛ, tɛ́ kı à fin mɔ.
23 Ǹtɛ, pè mɛ yɔ̃ sɔkɔ kélɛ n kah n yo náhnáh
nɛ ńkɛ̃́: «À syı dahnı yõ.» Képah tɛ̃̆nɛ, pé
kàhngbonmɔnɔ pɔ tɛ̃ wɛ Pilatı tyí.
24 Képah sɔkɔ, à mɛ kè yah tɔkɔ nɛ, nɛ̂-á pè n
yah n kɔ̃, képah-á kı pı pé tyí.

25 Dɩ̃́ nɛ̂-á sɔ̃̀ pè dah mɔ wɔ̀kɔ̀npèkè sɔkɔ,
kèlékɛ̃ yɔ́ ànɛ̂ nɛ́kókè mɔ́nɔ́ yĩnnɛ, ǹmɔ nɛ̂-á sɔ̃̀
pè n yah n kɔ̃ ǹ tyɩ́, à ǹmɔ fĩn mɔ, tɛ́ Yesu pɩ
pépi dyɔ yɩ̃́ɩ̃́ tɛ̃̆nɛ.

Pè Yesu syɩ dahnɩ yɔ̃

26 Képah sɔkɔ, pǎh Yesu tɛ̃ n sɔkɔ syɩ́-ńsah gbɩ̃́
nɛ̂nɛ, pè Sirɛnɩ kwil dɩ̃́ yɔ́ yohnɩ, pè n ye Simɔlɛ.
À mɛ wil swãh, mɛ n de Yerusalɛmɩ. Pè mɛ ǹmɔ
tɛ̃ Yesu dahnɩnɛ, à twah mɔ nɛ, à ǹ sɔ̃̀ tɛ̃.
27 Tɛ́ tɔ́wû ǹgbɛ̃ sɔ̃̀ mɛ n yuku ǹ náh, à tahlɩ
syɔ́ tyɩ́ nónó-á sɔ̃̀ mɛ n gbo pé gbɛ̃̀nnɛ n kɔ̃hlɩ
pé nɩ yɔ̃ yèkwɔrɩ tɛ̃̆ tyɩ́ Yesu yĩnnɛ.
28-29 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ ǹ yah vi pé tɩ̃̀nnɛ, tɛ́
yo pé tyɩ́: «Sèpɩ̃̀n yɩ́syɔ́ mɛ n pi, névye kɩ pɔ
tyah n yo nɛ, yɔ̃̀bènɔrɩ-á mɛ pɩ́kɑ̃́n syɔ́ tyɩ́, ànɛ̂
nónó-á pè náh pi dubi yah, ànɛ̂ pè náh yɑ̃́nnɛ
piri kɔ̃ yah. Képah ye Yerusalɛmɩ syɔ́, yé káh nɛ
n gbo ńmɔ yĩnnɛ. Yé nɛ n gbo yé gblɔ̃̌y, ànɛ̂ yé
wɛ̃̆npɩ̀ yĩnnɛ.
30 Ké légbɩ̃́nɛ, névye kɩ pɔ tyah n yo tlɛy tyɩ́
nɛ, sè syɩkɩlɩ pé yɔ̃. Tɛ́ kɩ yo ymɔ tyɩ́ nɛ, sè vike
tũ pé yah.
31 Ǹtɛ, pàh séswɔ́npɔ̃̀lɛ n pɩ sɛ̃́, séswɔ́nkɔ̀kɔ̀
wɔ tyɩ́ kɩ pɔ n pɩ n pi sɔ̃̆?»
32 Tɛ́ pè sɔ̃̀ mɛ tyɩ́pêl pɩ́pú nɛ́pɩ̂̃ nɩ́mɩ́ tɔ tɛ̃ kyɩ,
nónó-á kɩ kyɩ n ko n mɔ n pi ànɛ̂ Yesulɛ wɛ̃ tyɩ́.
33 Pǎh kyɩ yĩni tɛ̃ fɩ̃́ yɔ́, ńyãh-á pè n ye
«Yɔ̃gbèkè tyahlɛ», pè à syɩ dahnɩ yɔ̃ nɛ́npɔ́ ànɛ̂
tyɩ́pêl pɩ́pú nɛ́pɩ̂̃ nɩ́mɩ́ nɔ́pilɛ pé tyɩ́ tyɩ́ dahlɔ yɔ̃.

Núkú sɔ̏ mɛ syínɔ́lɛ ǹ gbɔ̏yɔ̏ sɔ̏, ní-ò mɛ syínɔ́lɛ
ǹ gbɛ̃̆yȉnɛ̀ sɔ̏.
34 Légbĩ́nɛ, Yesu mɛ nɛ: «Bɔ̌, pǎh nɛ̂nɛ n pı, pè
náh kè pĩ. Képah ye, á gblɔ̌y yɛ pé tyí.» Képah
náh, sràsyíbí mɛ ǹdan mɔ, à ǹ flɔ dibi wɛ̃ wrɔ́.
35 Névye sɔ̏ mɛ yĩ́nntɛ̃̆nɔ́lɛ nɛ́npɔ́ mɛ n yah.
Tɛ́ Nsyifunɔ yɔ̏tãm wɔ sɔ̏ mɛ kɔ̋lɛ ǹnɛ n ko, mɛ
yo tũ nɛ, wǎh névye túkù pwah mɔ, ǹtɛ à ǹ
gblɔ̌y pwah mɔ mó kɛ̀, ǹmɔ-à kı nɛ̂ Kristalɛ,
Liyel yáhntɔkɔnɔlɛ.
36 Sràsyíbí tɔ sɔ̏ mɛ kɔ̋lɛ ǹnɛ n ko, tɛ́ nɔ de ǹ
tnɔ̂, à dȉvɛ̃ yɔ̋rénɔ́lɛ à kɔ̃, tɛ́ nɛ,
37 ǹmɔ-à kı nɛ̂ Nsyifunɔ yɔ̏tɛ̃̆nɛ, à ǹ gblɔ̌y
pwah mɔ kɛ̀!
38 Tɛ́ kè sɔ̏ mɛ wǻrkínsyınɔlɛ Yesu yɔ̏tah nɛ:
«Ńyɔlɛ, Nsyifunɔ yɔ̏tɛ̃ ye.»
39 Képah sɔkɔ, tyípêl pípú nónó-á syı dahlɔ
yɔ̃, pé sɔkɔ núkú sɔ̏ mɛ Yesulɛ n gbyɔ nɛ, ǹmɔ
kó Kristalɛ nı? À ǹ gblɔ̌y pwah mɔ, à mó pépi tɔ
pwah mɔ!
40 Ǹtɛ, ǹ ní-ò mɛ wɛkı ǹ yɔ̃, tɛ́ yo ǹ tyí nɛ, à
kó Liyel yah tíkílɛ n pı nı, ǹmɔ nɛ̂-á mɛ kénɛ
yèvyãhrı núkú mɛ̀ sɔkɔ?
41 Pépi tɛ̃ wɔ tyílɛ, pé yèvyãhrı pínɔ́ yah-á. Pé
tyípínɔ́ kɔ̃lı-á n dyah pélɛ. Ǹtɛ, ǹmɔ tɛ̃ náh tir
yɔ́ ńtɛ̃ pı pèkèlɛ.
42 Tɛ́ tɔ̃ ǹ syı yo Yesu tyí: «Yesu, á dyɔ to n kɔ̃
ńmɔ tyílɛ, wâh pɔ á yɔ̏tɔ̃rí sɔkɔ gbĩ́ nɛ̂nɛ.»
43 Yesu mɛ yo ǹ tyí: «Kègbı yɔ̃, mé kélɛ n yo n
dal n mɔ á tyí nɛ: kwɛy mɛ̀ ńtɛ̃ sɔkɔ, á kı mɛ

ńmɔlɛ Liyel fő sɔkɔ pal tɛ̃̆-ǹsah.»

Yesu kúnɔ́lɛ

44 Gbȉntɔ̃ pɔ̃lɛ, gbĩ yah kwlɔ, fɛ̃́ntũ̂ mɔ kèkõyő
pól sɔkɔ pópó, à pɔ syɩ gbèkãm gbĩ́ tyɩ́.
45 Nɛ́npɔ́ swɔ, fwɔ̀gbrɔ̌kè nɛ̂-á Liyel wɔ̀kɔ̀
ǹgbɛ̃ fɔkɔ táh kõ kah, kè tɔ ké nɩyő. *
46 Yesu mɛ kah de syi nɛ ńkɛ̃́: «Bɔ̌, mé ń
minnɛ n dahbɩ á gbȍ.» Képah yóntɛnɔ náh, à
ku.
47 Sràsyíbí lèkwɛ̌ yȍtɛ̃ ɗĩ́-á képah wɛ ńyãh
sɔkɔ, à tyah Liyel yĩnnɛ n gbilki mɛ n yo nɛ,
kègbɩ yõ, nɛ́gbɩ́-á sȍ ɗĩ́ mɛ̀nɛ.
48 Tɛ́ nónó pól-á sȍ mɛ pɔ yĩn tɛ̃ kélɛ n yah,
pǎh kénɛ tyɩ́pɩ́nɔ́ wɛ sɛ̃́, pé pól sȍ mɛ pé gbȁn
kõhlɩ pé nɩ yõ mɛ n sɔkɔ.
49 Ȁnɛ̂ nónó pól-á sȍ Yesulɛ n pnɛ, à tahlɩ syɔ́
nónó pól-á sȍ wil Kalile kwil sɔkɔ, à pɔ ǹnɛ wɛ̃
tyɩ́, pé pól sȍ mɛ yĩn tɛ̃ fɩ́ɩ́, tɛ́ mɛ n yah.

Yesu yĩ́nɔ́lɛ diki sɔkɔ

50-51 Tɛ́ ɗĩ́ yɔ́ sȍ mɛ, pè n ye Yosɛfulɛ. Ȁ sȍ n
wil Nsyifunɔ kwil yɔ́ sɔkɔ, nɛ̂ yĩn-á Arimatɩlɛ.
Nsyifunɔ tukey tùkèpu sɔkɔ nɛy yɔ́ ye sȍ. Tɛ́
pèpɔrɩ pɩ́-ò nɛ́gbɩ ye sȍ ǹnɛ. Ȁ náh sȍ n de pé
no tɛ́lɔ́ tyi yáhntɔkɔnɔ, ànɛ̂ sé pɩ́nɔ́ sɔkɔ. Ȁnɛ̂, à
sȍ mɛ Liyel tɔ̃́rɩ́ pɔ́nɔ́lɛ n syɩkɩ.
52 Ǹmɔ mɛ kyɩ wil Pilatɩ tyɩ́, à Yesu lékó ni ǹ
tyɩ́.

---

* **23:45** 23.45 - Yah n tɛ Yebre sɛ́bɛ́y 6.19 ; 9.1-8 ; 10.19-20 sɔkɔ.

53 Tɛ́ mɛ kyɩ à tiki mɔ dahnɩ yõ, tɛ́ fwɔlɛ à plo,
à kyɩ dah mɔ diki yɔ́ sɔkɔ. Kénɛ diki sȍ tũ tɛkɩ
sɔkɔ, tɛ́ lékó yɔ́ ńtɛ̃ náh tɔ̏nì sȍ dah mɔ yah ké
sɔkɔ.
54 Tɛ́ lésõlɛ, gblɔ̌y vìnsàhnɔ́ yòh ye sȍ
Nsyifunɔ tyí, dendal mɩ mɩ yòh yĩnnɛ.
55 Syɔ́ nónó-á sȍ wil Yesulɛ, Kalile kwil sɔkɔ,
pè Yosɛfu sȍ tɛ̃ kyɩ diki yõ. Pè kyɩ diki yah mɔ,
ànɛ̂ Yesu dáhnmɔ dùkùlɛ ké sɔkɔ.
56 Képah náh, pè pé syɩ to yuku kwil sɔkɔ, à
kyɩ nɩrɩnɔ́, ànɛ̂ làsèkwɛ̌l pèplɔ yah sah lékó
yĩnnɛ.

Tɛ́ mɛ mɩ, pé mɩ mɩ yòh sɔ̃́lɛ, sɔ̃́-á kélɛ Liyel
tyi kȍnsàhnɔ́ sɔkɔ.

24

Yesu yúkúnwìlnɔ́lɛ diki sɔkɔ

1 Nsyifunɔ mɩ mɩ yòh-á sɔkɔ, ké dendal
séngbɔ̃ pú púlɛ, syɔ́ nɔ́pi yuku sɔkɔ diki yõ, pé
nɩrɩ pèplɔ nɔ́pilɛ, pǎh sȍ nónó pɩ sah.
2 Pè kyɩ nɛ n yah diki yah dáhkì mɛ
pílntonɔlɛ.
3 Pǎh de diki sɔkɔ, pè náh kyɩ Tɛ̃̀ ǹgbɛ̃ Yesu
lékó wɛ.
4 Kǎh pɩ sɛ̃, pé fɔkɔ fil. Pǎh mɛ képah sɔkɔ,
díbí nɛ́pɩ̂ nímí yísyɔ́ wil pé yah, nónó wil flɔ-á
sȍ mɛ n tɛ̃ pěrr.
5 Tíkí tɛ̃̀ tyí, syɔ́ nɔ́pi pé yey sĩnki sétáh. Díbí
nɔ́pi mɛ yo pé tyí: «Kwâh nɛ̂ pɩ, tɛ́ nɛ̂-á min
sɔkɔ, yé pɔ ǹnɛ n yah n kɔ̃ diki sɔkɔ?

6 À náh mɛ ásɔ̃̂. À ye ǹ syɩ min wɛ. Wǎh lésõ
mɛ Kalile sɔkɔ, tɛ́ nɛ̂ yo sah yé tyɩ́, yé yé dyɔ to
kõ képahlɛ.
7 À náh lésõ nɛ ńkɛ̃́, Névi Pi-á yĩnɛ à dahbɩ
tyɩ́pêl pɩ́pú gbɔ̃̀, wǎh yĩnɛ à syɩ dahnɩ yõ, tɛ́ ǹ
kúnɔ́ sèpɩ̃̀n tɔ̃́-ò sɔ̃́lɛ, à mó ǹ syɩ min sɑ̃́n wɛ di?»
8 Légbɩ̃́nɛ, syɔ́ nɔ́pi dyɔ núkú to kõ Yesu
wɛynɛ.
9 Pè mɛ yal diki yõ, à kyɩ tyi nɔ́pi pól yɑ̃h tɔ̃̀
sɑ̃́hpú nɛ́pɩ̃̂ gbɔ̃núkú syah ànɛ̂ no tɛ́lɔ́ póllɛ.
10 Makadala kwil Mari, ànɛ̂ Nsyan, ànɛ̂ Nsyakɩ
yṹ Mari, ànɛ̂ syɔ́ nónó-á sɔ̃̀ mɛ pélɛ, pépi ye yɑ̃h
tyi nɔ́pilɛ Yesu tɛ̃̆ntõbe tyɩ́.
11 Ǹtɛ, kénɛ wɛlɔ sɔ̃̀ mɛ pɩ tɛ̃ pé tyɩ́ sèmɩ̀rn sɔ̃́.
Pé náh sɛ̃ sé yõ.
12 Kǎh pɩ sɛ̃́, Pyɛrɩ wɔ mó yuku to kyɩ diki yõ.
Wǎh kɔ yah, à lékó flɔ ó wɛ. Ǹ gbɑ̃̀n du tir mɛ̀
pɩ́nɔ́ dùkùlɛ, à mɛ ǹ syɩ to yuku ǹ tɩ̃̀nnɛ.

Yesu ànɛ̂ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú nɛ́pɩ̃̂ nɩ̂mɩ̂nɛ Yemayusi kwil wɛ̃̆kɩ̀ yõ

13 Ké lésõ mɛ ólɛ, Yesu tɔ̃̀ sɑ̃́hpú nɛ́pɩ̃̂ nɩ́mɩ́ sɔ̃̀
mɛ n yuku kwil yɔ́ sɔkɔ pè n ye Yemayusilɛ.
Kénɛ kwil ànɛ̂ Yerusalɛmɩ wrɔ́ sɔ̃̀ mɛ lɛ́rɩ́nɔ́
nɩ́nɔ́ kɔ́-ńsahlɛ.
14 Tyi nónó-á pɩ, pè sɔ̃̀ mɛ sépi yɑ̃́hnɔ́ sɔkɔ wɛ̃
tyɩ́.
15 Pǎh mɛ yɑ̃́hkɩ̀ ànɛ̂ wɛ̃ vɩ̀nmɔnɔ sɔkɔ gbɩ̃́
nɛ̂nɛ, Yesu mɛ pɔ kwrɔ mɔ pé sɔkɔ, à wɛ̃̆kɩ̀ pɩ
núkúlɛ pélɛ.

16 Ǹtɛ, kè sȍ pɩ á kɩ nɛ pé yah sɔ̃́ mɛ syȉi, pè
náh sȍ mɛ tẽ wɛ à yah pĩ yĩ́nɛ.
17 Képah sɔkɔ, à mɛ pè piki yah nɛ, tir nɛ̂ se
pè n yãh, tɛ́ n kɔ nɩ? Pè mɛ yĩn, tɛ́ mɛ yèkwɔrɩ
sɔkɔ sɛ̃́.
18 Tɛ́ pé sɔkɔ nɛy núkú yɔ́ sȍ mɛ, pè n ye
Klewopasɩlɛ. Ǹmɔ mɛ yo Yesu tyí nɛ, ǹmɔ gblɔ̌y
ó se mɛ Yerusalɛmɩ sɔkɔ, tyi nɔ́pi pĩ́-ńkɛ̃́nɛ,
nónó-á pɩ ké sɔkɔ sèpȉn nɔ́pi sɔkɔ nɩ?
19 À mɛ pè piki yah nɛ, sépi se pɩ tyi nónónɛ
nɩ? Pè mɛ yo ǹ tyí nɛ, tir nɛ̂-á pɩ Nasarɛtɩ Yesu
tyí sɔkɔ kɛ̀: Ǹmɔ nɛ̂-á sȍ pɩ Liyel tɛ̃ntȍ syínyo-ò
nɛ́tǎhkìlɛ ǹ tyípínì ànɛ̂ ǹ wɛy sɔkɔ, Liyel yah
ànɛ̂ névye pól yah sɔkɔ.
20 Ǹtɛ, pé sárká wȉlkȉpu yȍtãm, ànɛ̂ pé kwil
yahtãm pɔ à tẽ kõ nɛ, pè ko mɔ. Pè mɛ à syɩ
dahnɩ yõ.
21 Tɛ́ pépi tẽ̏ wɔ-á sȍ mɛ n sõ nɛ, ǹmɔ-á kɩ pɔ
Yisrayel tãn wilki n pi yɔ̃rɩ sɔkɔ. Ǹtɛ, sépi pól
sɔkɔ, kénɛ tyi pínsɔkɔnɔ sèpȉn tɔ̃́nì-á kwɛynɛ
yɔ̀.
22 Gbɩ-á pépi mû sɔkɔ, syɔ́ yísyɔ́-á pɔ pé fɔkɔ
fil tẽ̏ wɔlɛ. Pépi-á sȍ yuku sɔkɔ séngbɔ̃́ pú púlɛ
diki yõ,
23 pǎh kyɩ lékó yah kwlɔ sɛ̃́, pè pé syɩ pɔ yo pé
tyí nɛ, yȋnyõ tɛ̃ntõnè yísyɔ́ ńtɛ̃-á wil pépi yah, tɛ́
yo pé tyí nɛ, wǎh mɛ min sɔkɔ.
24 Pépi sɔkɔ névye túkù mɛ kyɩ diki yõ sɔkɔ,
tɛ́ ńtyĩ́nɔ kyɩ tyi nɔ́pi pól wɛ, sɔ̃́-á sȍ syɔ́ yo sélɛ,
tɛ́ pè náh Yesu wɔ wɛ.

25 Pǎh yo sɛ̃́, Yesu mɛ yo pé tyɩ́: «Lékɑ̃́m kɛ̃́
névye, yépi náh n kwɑ̃h n sɛ̃ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀
syɩ́nyopu wɛlɔ pól yónɔ́ yõ!
26 Krista náh sɔ̃̀ yĩnɛ à yèvyɑ̃hrɩ pɩ sɛ̃́, à mó
pyě de ǹ tɔ̃́rɩ́ sɔkɔ di?»
27 Tɛ́ ǹ syɩ, à tyi pól dùkù yo wah pè syah,
Liyel wɛy sɛ́bɛ́ynɔ́-á nónó yo ǹ tyɩ́ sɔkɔ, à tyah
Moyisi tyɩ́yónsahnɩ tyɩ́ pópó, à kyɩ syɩ Liyel
tɛ̃ntɔ̃̀ syɩ́nyopu tyɩ́nɔ́ tyɩ́.
28 Képah tɛ̃́nɛ, pǎh pɔ yĩni tɛ̃ pé yúkú-ńsah
kwillɛ yúkɛy, Yesu pɩ á kɩ nɛ à sɔ̃́ yɔ̃ n sɔkɔ
yahlɛ.
29 Ǹtɛ, pè mɛ à fal nɛ, à wũ pépilɛ, ńkɛ̃́ gbĩ-á
mɛ tiki mɔ, lékɑ̃̂h-á mɛ n tyah mɔ́nɔ́lɛ. Pǎh yo
sɛ̃́, à mɛ de gbô sɔkɔ, à wũ pélɛ.
30 Tɛ́ wǎh pɔ tɛ̃, à n tyah yõke yɔ̃́nɔ́lɛ pélɛ gbĩ́
nɛ̂nɛ, à mɛ búrn tɔkɔ, tɛ́ wɛkɩ Liyel tyɩ́, tɛ́ kè
kwɔkɩ pè kɔ̃.
31 Képah sɔkɔ, pé yah pɩ kyòo, pè à yah pĩ.
Ǹtɛ, pè núkú à yah kwlɔ pé tnɔ̂.
32 Pè mɛ tyah n yo wɛ̃ tyɩ́ nɛ, wǎh sɔ̃̀ n yɑ̃h
pélɛ wɛ̃̌kɩ̀ yah gbĩ́ nɛ̂nɛ, à Liyel wɛy sɛ́bɛ́ynɔ́
sɔkɔ tyi dùkùlɛ n yo n wah pélɛ n syah, pé nɩ kó
sɔ̃̀ mɛ kàhnvɩnɔlɛ nɩ?
33 Nɛ́npɔ́ swɔ, pè núkú yuku, à pé syɩ sɔkɔ
Yerusalɛmɩ, à kyɩ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú nɛ́pĩ̂ gbɔ̃núkú ànɛ̂ pé
kɔ mû wɛ tùkènmɔntɛ̃̌nɔ́lɛ.
34 Pépi mɛ yo nímɩ́ nɔ́pi tyɩ́: «Gbɩ yõ, Tɛ̃̌ ǹgbɛ̃
Yesu yuku wil diki sɔkɔ. À ǹ gblɔ̃̌ynɛ Simɔ
wɛ̃̌kɩ.»

35 Pǎh yo sɛ̃́, tyi nónó-á mó pɩ nɛ́pɩ̃̂ nímɩ́ nɔ́pi
tɔ tyɩ́ wɛ̃̌kɩ̀ yah, ànɛ̂ pǎh Yesu yah pɩ̃ sɔ̃́, ǹ búrn
dibi dùkù sɔkɔ, pè mó sè yãh pè syah.

Yesu ǹ gblɔ̃̌ynɛ ǹ tɔ̃̀ sɑ̃́hpú wɛ̃kɩ

36 Képah tɛ̃̀nɛ, pǎh mɛ képah yónɔ́ sɔkɔ sɛ̃́,
Yesu núkú wil mɔ pé nɩyɔ̃́, tɛ́ yo pé tyɩ́: «Yèvɩnɩ
nɛ mɛ yélɛ.»
37 Tɩ́kɩ́ tɛ̃̀ tyɩ́, pé lékɑ̃́m vye fɛ̃kɩ. Pè sɔ̃̀ mɛ n sõ
nɛ, nɛ́mɩ́rkɩ́ yɔ́-á pé wɛ.
38 Képah sɔkɔ, Yesu mɛ yo pé tyɩ́: «Kwâh nɛ̂
pɩ, tɛ́ yé lékɑ̃́m vye fɛ̃kɩ? Kwâh nɛ̂ pɩ, tɛ́ yélɛ
tɔ̀tɔ̀ sɔkɔ sɛ̃́?
39 Yé yah ń gbɑ̃̀nnɛ ànɛ̂ ń gbyɛ̃̂hnɛ: Ńmɔ ye
gbɩ yõ! Yé tũ yah ń tyɩ́, yé kɩ wil gbɛ̃́nsê ànɛ̂
gbèl wɛ ń tyɩ́. Sé kénkɔ̃ se mɛ nɛ́mɩ́rkɩ́ tyɩ́?»
40 À mɛ képah yónɔ́ sɔkɔ, tɛ́ ǹ gbɑ̃̀n ànɛ̂ ǹ
gbyɛ̃̂hnɛ pè wɛ̃kɩ.
41 Ǹtɛ, nɩ̀vɩ̀nɩ̀ ànɛ̂ gbɛ̃̆ndùnɩ̀ tɛ̃̀ tyɩ́, pǎh tɛ̃ sɛ̃
kwlɔ ké yõ sɛ̃́, à mɛ pè piki yah nɛ, yõ yõ kwâh
se mɛ pé tyɩ́ ásɔ̂ nɩ?
42 Pè mɛ yɛ̃́nkɔ̂ fyénɔ́ yen yɔ́lɛ à kɔ̃.
43 À mɛ kè syi, tɛ́ kè kɔ pé yɩ̃́ yah.
44 Képah náh, à yo pé tyɩ́: «Képah ye lésõ mé
yo yé tyɩ́, máh lésõ mɛ ànɛ̂ yélɛ gbɩ̃́ nɛ̂nɛ nɛ ńkɛ̃́,
tyi nónó pól-á wãrkɩ sah ńmɔ tyɩ́ sɔkɔ Moyisi
tyi sàhnɔ́ sɛ́bɛ́y sɔkɔ, ànɛ̂ Liyel tɛ̃ntɔ̃̀ syínyopu
sɛ́bɛ́ynɔ́ sɔkɔ, ànɛ̂ yɩ̀gbɩ̀nɩ̀ sɛ́bɛ́y sɔkɔ, sé pól-á
kɩ pɩ tũ.»

45 Képah sɔkɔ, à pé lékẩm yɩkɩ mɔ Liyel wɛy
sɛ́bɛ́ynɔ́ sɔkɔ tyi dùkù pĩ yĩnnɛ,
46 tɛ́ yo pé tyɩ́: «Kè pɩ, sɔ̃́-á sȍ kélɛ
wẩrkɩ́nsàhnɔ́lɛ nɛ ńkɛ̃́, Krista-á kɩ yèvyãhrɩ pɩ
ku, tɛ́ kɩ ǹ syɩ yuku ǹ kúnɔ́ sèpȉn tɔ̃́-ò sȍ́lɛ.
47 Ǹmɔ yĩn yõ, Liyel wɛy-á kɩ yo kɔ̃, à tyah
Yerusalɛmɩ fɔ́ɔ́, à kyɩ syɩ kèkõyȍ́ kwlo kwlo pól
tyɩ́ nɛ ńkɛ̃́, névye Liyel wɛ̃̀kɩ̀ tɛ̃, pè mó tyɩ́pêl
yɔ̃̀nmɔnɔ wɛ.
48 Yépi ye pɩ kénɛ tyi tàrfyɔ̀nɔ́lɛ.
49 Tɛ́ ńmɔ sú-á ǹ vyãh kɔ̃ nɛ, páh kɩ nɛ̂nɛ yé
kɔ̃, mé kɩ à tɛkɩ mɔ yé kɔ̃. Ǹtɛ, yépi tɛ̃̆ wɔ tɛ̃̆ kwil
mɛ̀ sɔkɔ fɔ́ɔ́, yé pɔ tǎhkɩ̀ wɛ nɛ̂-á kɩ wil yȋ̃nyõ.»

Yesu yɔ̃̀ndɔkɔnɔlɛ yȋ̃nyõ

50 Képah náh, sȍ́ yɔ́lɛ, Yesu pè tɛ̃, à yuku pélɛ
Betanɩ kwil tȉnnɛ. Pǎh yĩni tɛ̃ nɛ́npɔ́, à ǹ gbȁn
yɔ̃ yȋ̃nyõ, à sãm mɔ pé sɔkɔ.
51 Tɛ́, wǎh mɛ sãmnɛ n mɔ pé sɔkɔ gbȉ́ nɛ̂nɛ, à
gbɛ wil pé sɔkɔ, à yɔ̃ dɔkɔ sɔkɔ yȋ̃nyõ.
52 Tȍ sẩhpú tɛ̃̆ wɔlɛ, pépi-á à gbilki tɛ, pè pé
syɩ sɔkɔ Yerusalɛmɩ, nɩ̀vɩ̀nɩ̀ ǹgbɛ̃̆nɛ pé sɔkɔ.
53 Tɛ́ gbȉ́mɛgbȉ́, pè náh sȍ mɛ n yah n kwlɔ
Liyel wɔ̀kɔ̀ ǹgbɛ̃̆ kéntáhkɩ̀ sɔkɔ, n nɛ n mɛ Liyel
yĩnnɛ n gbilki.

Toussian, Southern
The New Testament in the Southern Toussian language of Burkina Faso: toussian du sud: wĩn nìvìnì tirlɛ New Testament
Nouveau Testament en toussian

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc. in cooperation with ANTBA

Language: Southern Toussian (Toussian, Southern)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source files dated 9 Jul 2025
aaf2875e-90b5-5c14-b910-61579d3da2c7